Sfantul Ignatie Briancianinov

Predici la Triod
şi Penticostar

Traducere de Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas
Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfinţitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

Cartea a fost tipărită de Editura Sofia, Bucureşti, 2003

Ediţie electronică

APOLOGETICUM
2006

Scanare: Apologeticum
Corectura I: Clara
Tehnoredactare şi corectura II: Apologeticum
Digitalizare pdf : Apologeticum

Rugați-vă pentru cei ce s-au ostenit
să vă ofere aceste scrieri,
ca Dumnezeul milei să-i miluiască pe ei şi pe voi.

Traducerea a fost efectuată după originalul în limba rusă: *Episkop Ignatii Briancianinov, Tvorenia, vol. IV,* Sankt-Peterburg, Tipo-litografia M.P. Frolovoi, 1904.
ISBN 973-8207-62-2

http://apologeticum.net
http://www.angelfire.com/space2/carti/
apologeticum2003@yahoo.com

Despre felul de a fi al vameşului şi cel al fariseului

Predică în Duminica Vameşului şi Fariseului

Iubiţi fraţi! În Evanghelia care s-a citit astăzi, am auzit pilda Domnului nostru Iisus Hristos despre vameş şi fariseu.

Din ce pricină a spus Domnul această pildă? El a spus-o pentru oamenii care, amăgiţi şi înşelaţi de părerea de sine, se întemeiază şi nădăjduiesc în dreptatea lor, în faptele lor bune, privesc spre ceilalţi oameni de la înălţimea părerii lor de sine şi amăgirii lor de sine, îi defăima - adică au o părere proastă despre ei, îi dispreţuiesc, îi osândesc, îi vorbesc de rău atât în taină, în sufletul lor, cât şi la arătare, înaintea oamenilor.

Din ce pricină a rânduit Sfânta Biserică să se citească această Evanghelie înainte de intrarea în arena Postului Mare? Ca să ne păzească de părerea de sine şi defăimarea aproapelui, care nu lasă nicidecum simţământul pocăinţei să fie însuşit de inimă, iar dacă postul nu e împodobit cu rodul pocăinţei, nevoinţa postirii rămâne deşartă. Şi nu numai atât: ea ne aduce vătămare, întărind în noi părerea de sine şi încrederea în sine. Aşa sunt toate nevoinţele trupeşti şi faptele bune cele văzute. Dacă socotim că săvârşindu-le aducem jertfă lui Dumnezeu, nu că îi plătim dintr-o datorie cu neputinţă de plătit, faptele bune şi nevoinţele noastre devind în noi părinţi ai trufiei pierzătoare de suflet.

Doi oameni s-au suit în templu să se roage, începe Domnul pilda Sa: *unul fariseu, iar celălalt vameş.* După aceasta, Domnul, Cunoscătorul inimilor, arată prin ce gânduri se vădea aşezarea de taină a inimii fiecăruia dintre cei doi care se rugau, prin ce gânduri închipuia fiecare dintre ei aşezarea sa faţă de Dumnezeu.

Fariseul era mulţumit de sine, se socotea vrednic de Dumnezeu, bineplăcut lui Dumnezeu. *Dumnezeule, mulţumescu-Ţi,* spunea el *întru sine,* adică vorbea în gând potrivit felului în care se vedea pe sine în taina sufletului său. Pentru ce mulţumeşte fariseul lui Dumnezeu? Oare din pricina necuprinsei măreţii a lui Dumnezeu, ce face să se minuneze şi să se uimească toată făptura înţelegătoare? Oare din pricina neurmatei şi negrăitei milostiviri a lui Dumnezeu, Care îngăduie unei făpturi nimicnice cum este omul să stea de vorbă cu El? Oare din pricina nenumăratelor faceri de bine dumnezeieşti, celor revărsate asupra omenirii? Nu! *Mulţumescu-Ţi,* grăieşte fariseul, *că nu sunt ca ceilalţi oameni.* În orbirea sa, fariseul mulţumeşte lui Dumnezeu pentru starea sa de mulţumire de sine şi amăgire de sine. Obraznic şi viclean fel de îngâmfare! Mulţumire adusă lui Dumnezeu, însă nevrednică de Dumnezeu! Mulţumire adusă lui Dumnezeu, dar plină de defăimări asupra lui Dumnezeu! Nu Dumnezeu i-a dat fariseului acea aşezare a sufletului cu care se laudă el: aceasta s-a alcătuit în urma primirii şi însuşirii unor concepţii mincinoase. Părintele acestor concepţii, care omoară sufletul cu moarte veşnică, este arhanghelul căzut (Ioan 8, 44). Iată sub a cui înrâurire a luat naştere aşezarea sufletească a fariseului! Amăgirea de sine este întotdeauna îmbinată cu aşa-numita de către Sfinţii Părinţi înşelare drăcească: ea stă în primirea minciunii drept adevăr, în atragerea de către minciună, întunecat priveşte fariseul omenirea din amăgirea lui de sine! *Nu sunt ca ceilalţi oameni,* spune el, *răpitori, nedrepţi, preacurvari, sau ca şi acest vameş.* De unde a primit el cunoaşterea aceasta, pe care o vădeşte cu atâta încredinţare şi hotărâre? Cum putea el cunoaşte limpede şi în amănunt faptele şi conştiinţa tuturor oamenilor, ca să arunce asupra lor o învinuire atât de grea şi atotcuprinzătoare? Cum putea el cunoaşte faptele şi conştiinţa vameşului care intrase împreună cu el în templu, care nu vorbise cu el nimic, care nu îi povestise nimic despre sine? Fără îndoială că fariseul şi-a rostit această judecată în pripă, şi nu pentru că ceilalţi oameni şi vameşul cu pricina ar fi fost aşa cum îi arată fariseul, ci fiindcă boala amăgirii de sine şi mulţumirii de sine îi înfăţişa astfel în ochii lui. În continuare, fariseul îşi înşiră virtuţile: *postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte*

câştig. Pentru fariseu, faptele sale erau nişte jertfe, nişte merite înaintea lui Dumnezeu: acest fel de a vedea lucrurile este propriu tuturor fariseilor. Pentru aceştia, în zadar vesteşte Dumnezeu atât în Vechiul, cât şi în Noul Testament: *milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 9, 13; Os. 6, 6). Domnul le-a făcut nu o dată trimitere la această arătare a voii lui Dumnezeu de către Sfânta Scriptură. El le-a spus că niciodată nu ar fi căzut în păcatul osândirii celor nevinovaţi de ar fi priceput această vestire a voii lui Dumnezeu (Matei 16, 6): fiindcă mila nu numai că nu-i osândeşte pe cei nevinovaţi, ci şi pe cei vinovaţi îi priveşte cu împreună-pătimire; ea le face pogorământ cât poate, ca unor mădulare neputincioase şi bolnave, se îngrijeşte nu de pedepsirea, ci de tămăduirea lor. Fariseii împietriţi, orbi, lepădând cu îndărătnicie mila, vor cumva să facă silnicie Dumnezeirii, aducându-i jertfe pe care Ea nu are cum să le primească. Ei vor aceeaşi purtare şi de la ceilalţi oameni; nevăzând-o, se smintesc şi osândesc. Este propriu fariseilor să se smintească de cei în care nu văd fariseism; le este propriu să se smintească de cei care, dezgustaţi de iubirea de sine şi de dorinţa de a plăcea oamenilor, se străduiesc să placă lui Dumnezeu întru simplitate, în taina inimii lor; le este propriu să vadă păcat şi gând rău acolo unde nu este nici urmă de aşa ceva; le este propriu să-i osândească, să-i urască şi să prigonească pe adevăraţii slujitori ai lui Dumnezeu. De cine se sminteau ei, pe cine osândeau, în cine vedeau păcat, pe cine prigoneau cu răutate înverşunată? Cercetând ce ne istoriseşte Evanghelia, ne vom încredinţa că prigoanelor şi urii lor le-au fost supuşi mereu fie păcătoşii pocăiţi, care s-au împăcat cu Dumnezeu şi s-au făcut drepţi în urma pocăinţei, fie ucenicii şi următorii lui Dumnezeu înomenit - dar mai mult decât toţi însuşi Dumnezeu înomenit, Cel atot-desăvârşit. Fariseii aveau despre Legea lui Dumnezeu o concepţie strâmbă, îndeletnicindu-se cu cercetarea şi învăţarea Legii doar după slovă, nu prin cercare, nu prin plinirea ei, îşi agoniseau nu smerenia, în care îl aduce pe om la adevărata cunoştinţă de Dumnezeu, ci o neobişnuită îngâmfare şi semeţie. Rânduielilor rituale, care preînchipuiau tainic cele ce aveau să fie în Noul Testament, ei le dădeau o însemnătate mult mai mare decât se cuvenea, dar nu băgau în seamă poruncile lui Dumnezeu, care alcătuiesc miezul Legii. Schimonosind înţelesul Legii potrivit ştiinţei lor cu nume mincinos şi inimii lor stricate, ei se înfăţişau în ochii lor şi în ochii altora ca slujitori ai lui Dumnezeu şi ca bine-plăcuţi Lui, în vreme ce slujeau şi făceau pe plac doar părerii de sine. Ei năzuiau să îi slujească şi să îi facă pe plac lui Dumnezeu prin împlinirea voii lor şi gândirii lor, socotindu-le pe acestea neîndoielnic bune şi adevărate - cum nu sunt, potrivit firii omenirii căzute - iar nu prin cercetarea şi împlinirea osârdnică a voii lui Dumnezeu. Lucrând în acest fel, omul face aproape mereu rău socotindu-l drept bine, şi chiar dacă face vreodată binele, îl face ca de la sine, care îl şi pune pe seama sa, nu pe seama lui Dumnezeu, aşa cum a făcut şi fariseul. Aşa stând lucrurile, însuşi binele se face în el pricină a răului, aducând în om părerea de sine, sădind, hrănind şi făcând să crească cea mai pierzătoare din toate patimile: trufia.

La cu totul alte urmări duce vieţuirea după poruncile evanghelice. Cel care şi-a luat drept scop al vieţii împlinirea voii lui Dumnezeu se străduieşte să cunoască amănunţit şi fără greş această atotsfântă voie prin cercetarea cu cea mai mare osârdie a Sfintei Scripturi, mai ales a Noului Testament, prin citirea scrierilor Părinţilor, stând de vorbă şi sfătuindu-se cu creştinii sporiţi, împlinind poruncile evanghelice cu purtarea cea dinafară, cu mintea şi cu inima. „Legea slobozeniei”, a zis Preacuviosul Marcu Ascetul, „prin înţelegerea cea adevărată se cinsteşte, prin lucrarea poruncilor se înţelege şi se plineşte prin îndurările lui Hristos”[1]. Atunci când creştinul începe să trăiască în potrivire cu voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută şi deplină (Romani 12, 2), altfel spus cu poruncile Noului Testament, dintr-o dată i se descoperă căderea şi neputinţa firii omeneşti[2]. Neputinţa nu-i îngăduie să împlinească poruncile lui Dumnezeu în chip curat şi sfânt, precum o cere El, iar căderea se împotriveşte - adeseori cu cea mai mare înverşunare - împlinirii poruncilor lui Dumnezeu. Ea vrea şi cere să se împlinească voia căzută omenească şi înţelegerea căzută omenească. Năzuinţa acestei voi şi

---

[1] Preacuviosul Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească,* cap. 32.

[2] Preacuviosul Simeon Noul Teolog, „Capetele făptuitoare şi teologice”, *Dobrotoliubie* 1. Vezi în Filocalia, vol. 6.

vederile acestei înţelegeri îmbracă toate chipurile celei mai înalte dreptăţi şi virtuţi. Cunoaşterea luptei lăuntrice, darea în vileag şi descoperirea păcatului care trăieşte în om, cunoaşterea stăpânirii silnice a păcatului asupra dorinţelor şi năzuinţelor bune îi dau creştinului părerea dreaptă despre sine şi despre omenire. El vede în sine căderea omenirii; el vede din propria cercare neputinţa de a se ridica din această cădere prin propriile sforţări; el dobândeşte smerenia adevărată, începe să aducă lui Dumnezeu rugă fierbinte pentru ajutor şi ocrotire, rugă din inimă înfrântă, la care ia aminte totdeauna Dumnezeu: *învaţă-mă să fac voia Ta!* (Ps. 142,10), *învaţă-mă îndreptările Tale!* (Ps. 118, 12), *Să nu ascunzi de la mine poruncile Tale!* (Ps. 118, 19), *întăreşte-mă întru cuvintele Tale!* (Ps. 118, 28), *Calea nedreptăţii depărtează-o de la mine, şi cu legea Ta mă miluieste!* (Ps. 118, 29). Cunoscând din cercare că poruncile lui Dumnezeu pot fi împlinite doar cu îmbelşugata împreună-lucrare a harului dumnezeiesc, cerând neîncetat prin rugăciune această împreună-lucrare, creştinul nu poate să nu pună toate faptele sale bune pe seama lui Dumnezeu. Totodată, el nu poate să nu se recunoască păcătos. Pe de o parte, el a cunoscut din cercare căderea sa şi neputinţa sa de a împlini voia lui Dumnezeu numai cu propriile sforţări; pe de alta, el şi când împlineşte, cu ajutorul harului, poruncile lui Dumnezeu vede neîncetatele greşeli care se nasc din neputinţa şi starea de cădere a omului. Lucrul acesta se vede cu toată limpezimea din felul în care vorbeşte despre sine Sfântul Apostol Pavel. Într-una din epistole, el spune: *Mai mult decât toţi m-am ostenit* (apostolii); *însă nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine* (I Cor. 15, 10), iar altundeva: *Hristos Iisus a venit în lume să mântuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu* (I Tim. l, 15). Aşa este dreptatea iubitoare de Dumnezeu! Ea ia naştere în om din adumbrirea harului dumnezeiesc şi place lui Dumnezeu prin faptele cele drepte săvârşite cu încredinţare în voia Lui. Dreptul plăcut lui Dumnezeu nu încetează să se socoată păcătos nu doar din pricina păcatelor sale celor vădite, ci şi din pricină că dreptatea sa cea după fire este în stare de cădere amară, amestecată cu răul, spurcată de amestecul cu păcatul. Fericit cel ce este drept cu dreptatea lui Dumnezeu, a cărui nădejde e adunată în Hristos, Izvorul dreptăţii lui. Nefericit cel mulţumit de propria sa dreptate omenească: acestuia nu-i trebuie Hristos, Cel ce a vestit despre Sine: *N-am venit să-i chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă* (Matei 9, 13). Preacuviosul Pimen cel Mare spunea: „Mai mult îmi place omul care păcătuieşte şi se pocăieşte decât cel care nu păcătuieşte şi nu se pocăieşte: cel dintâi, socotindu-se păcătos, are gând bun, iar celălalt, socotindu-se drept, are gând mincinos”[3]. O dată însuşit, gândul mincinos face toată vieţuirea întemeiată pe ea netrebnică. Asta a dovedit-o cercarea: păcătoşi vădiţi, vameşi şi curve au crezut în Hristos, iar fariseii l-au lepădat. Părerea de sine şi trufia stau de fapt în lepădarea de Dumnezeu şi închinarea la sine. Ele alcătuiesc o închinare la idoli subţire, pe care omul şi-o recunoaşte cu greu şi de care se lasă greu. Pe dinafară, fariseii erau cei mai apropiaţi şi mai neabătuţi slujitori şi râvnitori ai adevăratei cinstiri de Dumnezeu, însă, de fapt, erau înstrăinaţi de El cu desăvârşire, se făcuseră vrăjmaşi ai Lui, fii ai satanei (Ioan 8, 44). Când Mesia Cel făgăduit, pe Care omenirea pătimitoare L-a aşteptat câteva mii de ani, S-a arătat între ei cu mărturii neîndoielnice ale Dumnezeirii Sale, fariseii nu L-au primit. Dându-şi seama cine era, întru cunoştinţă, L-au dat unei morţi de ocară, s-au făcut ucigaşi de Dumnezeu (Matei 27, 42).

Evanghelia nu pomeneşte nimic de păcătoşenia sau, dimpotrivă, de dreptatea vameşului, ci doar arată ca pildă vrednică de urmat felul rugăciunii lui, care era alcătuită numai şi numai din recunoaşterea stării sale de păcătoşenie şi din cererea cât se poate de smerită ca Dumnezeu să îl miluiască. Pricina acestui fel de a înfăţişa lucrurile este cât se poate de limpede. Toţi oamenii, până la unul, au nevoie de iertare şi de milă ca să se mântuiască - iar Dumnezeu, în nemărginita Sa desăvârşire, iartă deopotrivă de uşor toate păcatele, atât pe cele mici, cât şi pe cele mari. Dată fiind desăvârşirea lui Dumnezeu, toţi oamenii sunt deopotrivă înaintea Lui în ce priveşte dreptatea, prin care se pot deosebi doar între ei (Romani 4, l, 6). A te socoti drept nu este altceva decât necunoaştere a propriilor păcate, decât amăgire

---

[3] *Patericul Egiptean*. Versiunea digitală poate fi descărcată de la Biblioteca teologica digitală, http://apologeticum.net

de sine. Şi ca atare toţi oamenii, până la unul, atunci când merg la biserică să stea înaintea feţei lui Dumnezeu ori se pregătesc să facă asta în singurătatea chiliei, sunt datori să se pregătească prin recunoaşterea propriei păcătoşenii, şi numai din această recunoaştere să aducă prinos de rugăciune lui Dumnezeu. Altfel, rugăciunile noastre nu vor fi primite[4]. *Iar vameşul, de departe stând, nu voia nici ochii săi la cer să-i ridice, ci îşi bătea pieptul său zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.* Evanghelia ne învaţă prin aceste cuvinte că, atunci când ne rugăm, aşezarea smerită a sufletului trebuie însoţită de o aşezare pe potrivă a trupului, în biserică trebuie să ne alegem loc nu în faţă, nu în văzul tuturor, ci unul umil, care să nu dea pricină de împrăştiere. Nu trebuie să dăm frâu liber ochilor: aceştia să fie aţintiţi fără încetare spre pământ, ca mintea şi inima să poată tinde neîncetat către Dumnezeu. Vameşul arăta gârbovit, atât de viu simţea povara păcatelor sale. Şi oricine are simţirea vie a acestei poveri care apasă sufletul va lua fără să vrea înfăţisarea unui om gârbovit, care se tânguieşte, precum a zis sfântul David: *Chinuitu-m-am mi m-am gârbovit până în sfârşit, toată ziua mâhnindu-mă umblam: că şalele mele s-au umplut de ocări şi nu este vindecare în trupul* (Ps. 37, 6-7). Nu putem să nu băgăm de seamă că locul ales în templu de către vameş - şi anume în spate - este arătat de Evanghelie[5] ca fiind potrivnic celui ales de fariseu - care, fireşte, stătea în faţă, spre a „zidi" poporul adunat şi a atrage asupra sa luarea-aminte a acestuia (bineînţeles, tot pentru „folosul" lui, al poporului). Aşa obişnuieşte să se îndreptăţească şi să-şi acopere faptele slava deşartă. Aşezarea luată de trupul vameşului, care e pe potriva simţămintelor inimii lui, ne este arătată ca fiind potrivnică aşezării pe care o dăduse trupului său fariseul - aşezare de asemenea potrivită cu mişcarea sufletească pricinuită de gândurile trufiei. Vameşul, care se recunoştea păcătos, nu îndrăznea nici ochii să şi-i ridice către cer; fariseul, care se socotea drept, îşi înălţa fără mustrare de cuget ochiul trufaş. Vameşul, din pricina poverii păcatelor pe care o simţea, părea apăsat de o sarcină grea; fariseul, dimpotrivă, stă semeţ, cu pieptul scos în faţă, parcă înaripat de părerea de sine şi de încrederea în sine. Pe faţa vameşului era aşternută tristeţea; faţa fariseului strălucea cu mulţumirea de sine. Câteodată, fariseii stau în biserică şi în spate - mai ales când sunt oameni cu funcţie mare - după care ies pe neaşteptate înaintea poporului, ca prin aceasta să facă impresie prin două lucruri deodată: atât prin rang, cât şi prin „smerenia" arătată până atunci. Feţele lor nu arată întotdeauna mulţumire de sine: ei îşi aştern pe ele felurite simţăminte, după cum găsesc de cuviinţă; acestea însă sunt toate măsluite.

Domnul, Cunoscătorul inimilor, a încheiat pilda cu următoarele cuvinte: *Zic vouă: s-a pogorât acesta* (vameşul) *mai îndreptăţit la casa sa* (decât fariseul); *că tot cel ce se înalţă pe sine va fi smerit, iar cel ce se smereşte va fi înălţat,* adică vameşul a fost îndreptăţit, ca unul ce a alergat la îndreptarea dăruită de Dumnezeu, iar fariseul a fost osândit, fiindcă a lepădat îndreptăţirea dăruită de Dumnezeu şi a vrut să rămână în dreptatea sa căzută omenească. *A te smeri* înseamnă a-ţi recunoaşte căderea, păcătoşenia, din pricina cărora omul a devenit o fiinţă lepădată, lipsită de orice vrednicie; *a te înălţa* înseamnă a te socoti drept, a socoti că preţuieşti ceva. Vrednicia noastră, dreptatea noastră, preţul care a fost pus pentru fiecare om şi care a fost plătit pentru fiecare om este Domnul nostru Iisus Hristos.

Otrava care otrăveşte pe de-a-ntregul lucrarea fariseilor stă în aceea că ei *fac toate lucrurile lor ca să fie văzuţi de oameni* (Matei 23, 5). Temeiul lucrării lor este căutarea slavei de la oameni; mijlocul de care ei se folosesc ca să-şi atingă scopul este făţărnicia. Făţărnicia alcătuieşte felul de-a fi al fariseilor. Domnul a numit făţărnicia *aluatul fariseilor* (Luca 12, 1). Toată lucrarea fariseilor musteşte de făţărnicie; fiecare faptă a lor are ca suflet făţărnicia. Făţărnicia născută fiind din slava deşartă, adică din căutarea laudei şi slavei de la oameni, hrăneşte prin izbânzile sale slava deşartă; iar când slava deşartă ajunge la măsura sa deplină, lucrarea ei se preschimbă din izbucniri care apar când şi când într-o năzuinţă neîncetată.

---
[4] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 55*.
[5] Vezi *Tâlcuirea* Fericitului Teofilact al Ohridei la Evanghelia după Luca.

Atunci, din slava deşartă se plăsmuieşte o patimă oarbă şi nebunească: trufia. Trufia este moartea sufletului în privinţa duhovnicească: sufletul cuprins de trufie nu e în stare nici de smerenie, nici de pocăinţă, nici de milostivire, nici de gânduri ori simţăminte duhovniceşti, ce ne aduc cunoaşterea cea vie a Răscumpărătorului şi ne fac să devenim ai Lui. Pentru a ne feri de această otravă cumplită pe care o împărtăşeşte aluatul fariseilor, să ne străduim, după îndemnul Evangheliei (Matei 6), să împlinim poruncile dumnezeieşti doar pentru Dumnezeu, ascunzând cu toată osârdia această împlinire de privirile omeneşti, care nu fac decât să dăuneze. Să lucrăm pe pământ pentru Dumnezeu şi pentru cer, nu pentru oameni! Să lucrăm şi pentru oameni, dar nu pentru a smulge de la ei laude, ci pentru a le aduce adevărată slujire şi adevărat folos - lucruri pentru care ei deseori îşi sfâşie binefăcătorii, aşa cum fiarele sălbatice şi proaste îi sfâşie deseori pe cei ce le hrănesc şi le îngrijesc. Aşa s-a întâmplat cu Sfinţii Apostoli şi cu mulţi alţi oameni ai lui Dumnezeu. Să ne urmărim fără încetare, să băgăm de seamă neajunsurile şi neputinţele noastre! Să îl rugăm pe Dumnezeu ca El să ne descopere căderea şi păcătoşenia noastră! Năzuinţa statornică spre împlinirea voii lui Dumnezeu nimiceşte puţin câte puţin în noi mulţumirea de sine şi ne înveşmântează în fericita sărăcie cu duhul, îmbrăcaţi în această sfântă haină a harului, ne vom deprinde starea înaintea lui Dumnezeu cea plăcută Lui, pentru care a fost lăudat de către Evanghelie vameşul cel smerit. Rugându-ne lui Dumnezeu din recunoaşterea adâncă şi nemincinoasă a păcătoşeniei noastre, vom primi fără îndoială iertarea păcatelor şi îmbelşugarea adevăratelor bunătăţi, atât vremelnice cât şi veşnice: *că tot cel ce se smereşte va fi înălţat* de atotputernica şi atotbuna dreaptă a Domnului, Dumnezeului, Făcătorului şi Mântuitorului nostru. Amin.

Despre rugăciune şi pocăinţă

A doua predică în Duminica Vameşului şi Fariseului

În Evanghelia citită acum este înfăţişată rugăciunea vameşului, ce i-a atras acestuia milostivirea lui Dumnezeu. Rugăciunea aceasta stătea în următoarele câteva cuvinte: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului* (Luca 18, 13). Vrednic de luare-aminte este şi faptul că această scurtă rugăciune a fost ascultată de Dumnezeu şi că ea a fost rostită în templu în timpul slujbei, când se citeau şi se cântau psalmi şi alte rugăciuni. Rugăciunea aceasta a fost încuviinţată de Evanghelie şi dată ca pildă de rugăciune: să o cercetăm cu evlavie este pentru noi o datorie sfântă.

De ce n-a ales vameşul - pentru a-şi revărsa inima înaintea lui Dumnezeu - vreun psalm măreţ şi umilicios, ci s-a folosit de o rugăciune atât de scurtă, şi de ce o repeta numai pe aceasta de-a lungul întregii slujbe? Iată răspunsul, pe care l-am luat de la Sfinţii Părinţi[6]: când odrăsleşte în suflet adevărata pocăinţă, când se arată în el smerenia şi străpungerea duhului din pricina descoperirii păcătoşeniei sale înaintea ochilor săi, el nu mai poate să grăiască multe. Adunându-se în sine, tinzându-şi toată luarea-aminte asupra nenorocitei sale stări, el începe să strige către Dumnezeu printr-o oarecare rugăciune scurtă.

Întinsă e priveliştea păcătoşeniei atunci când i-o dă Dumnezeu omului! Ea nu poate fi zugrăvită prin cuvinte meşteşugite şi multe; cel mai bine o înfăţişează suspinul şi tânguirea sufletului, îmbrăcându-se în cuvinte cât mai scurte şi cât mai simple. Cel ce doreşte să descopere în sine adâncul simţământului pocăinţei întrebuinţează pentru atingerea acestei stări o rugăciune scurtă, rostind-o cu cât mai multă luare-aminte şi evlavie. Părăsirea multei grăiri, fie aceasta şi de cuvinte sfinte, ajută minţii să scape în chip deplin de împrăştiere şi să tindă cu toată puterea sa spre vederea de sine. „În rugăciunea ta să nu-ţi îngădui a grăi multe”, a zis Sfântul Ioan Scărarul, „ca mintea ta să nu se abată spre cercetarea cuvintelor. Un singur

[6] Sfintul Tihon din Zadonsk.

cuvânt al vameşului L-a plecat pe Dumnezeu spre milostivire şi o singură spusă plină de credinţă l-a mântuit pe tâlhar. Multa grăire în rugăciune deseori duce mintea la împrăştiere şi nălucire, iar puţina grăire de obicei o adună"[7].

Din pricina folosului cum nu se poate mai mare pe care îl aduce rugăciunea scurtă, cu luare-aminte, adunată, Sfânta Biserică îndeamnă pe fiii săi să se deprindă la bună vreme cu o oarecare rugăciune scurtă. Celui ce s-a deprins cu o altfel de rugăciune îi este lesne să se roage în orice loc şi în orice vreme: poate striga către Dumnezeu şi călătorind, şi stând la masă, şi lucrând, şi aflându-se în societate. Când nu poţi să te rogi cu gura, te poţi ruga cu mintea, în această privinţă e limpede cât de îndemânoasă e rugăciunea scurtă: când ai treabă, lesne poţi pierde noima şi firul unei rugăciuni mai întinse, în timp ce rugăciunea scurtă se păstrează neştirbită întotdeauna. Lăsându-o pentru o vreme, putem să ne întoarcem la ea fără vreo greutate. Chiar şi în timpul slujbelor e de folos să repetăm în cămara sufletului o rugăciune scurtă: aceasta nu doar că nu împiedică luarea-aminte la rugăciunile citite şi cântate în biserică, ci chiar ne ajută, păzindu-ne mintea de împrăştiere, să luăm aminte la ele cu multă râvnă. Dacă mintea nu va fi ţinută în vederea şi cercetarea de sine prin rugăciunea scurtă, ce umple sufletul de simţământul pocăinţei, ea se lasă uşor cuprinsă de împrăştiere; în timpul slujbelor, nemailuând aminte la cele ce se citesc şi se cântă, se abate la cugetări şi închipuiri deşarte. Aşa s-a întâmplat cu fariseul cel pomenit acum. El lua aminte la slujbă doar superficial şi era atras de cugetări păcătoase. Cugetările păcătoase nu numai că au făcut lipsită de orice preţ rugăciunea lui, care şi aşa era slabă, ci au şi prefăcut-o în pricină de osândire a lui. Rugăciunea fariseului a fost lepădată de Dumnezeu: fariseul a ieşit din templu însemnat cu pecetea mâniei dumnezeieşti, nepricepând şi nesimţind nenorocirea sa sufletească - şi asta fiindcă inima lui, fiind moartă pentru pocăinţă, era plină cu mulţumire de sine şi amăgire de sine. După ce rugăciunea scurtă intră în obişnuinţă prin deasa şi statornica întrebuinţare, ea devine pentru om un lucru firesc. Când luăm aminte la ceva ce ne interesează în chip deosebit, scoatem felurite exclamaţii, care nu numai că nu împiedică luarea-aminte, ci o şi adâncesc: de asemenea, după ce ne deprindem cu rugăciunea scurtă, prin ea ne arătăm împreună-simţirea şi luarea-aminte faţă de rugăciunile şi cântările pe care le auzim.

De-a lungul întregului răstimp al sfintelor Păresimi, de-a lungul tuturor slujbelor se repetă de multe ori, în auzul tuturor celor care se află în biserică, rugăciunea: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.* De ce această repetare atât de deasă a uneia şi aceleiaşi rugăciuni? Ca să ne deprindem s-o spunem cât mai des. Cu acelaşi scop se repetă şi altă rugăciune scurtă: *Doamne, miluieşte.*

Mântuitorul lumii, Care a încuviinţat rugăciunea vameşului, mai apoi ne-a îngăduit şi ne-a dăruit a ne ruga cu numele Lui cel atot-sfânt. Rugăciunea cu numele Domnului Iisus se numeşte, atât din pricina numelui Lui, cât şi a faptului că este aşezământ al Lui, Rugăciunea lui Iisus. Când domnea Legământul cel Vechi, omul se ruga unui Dumnezeu pe Care nu îl cunoştea limpede; venind domnia unui alt Legământ, Nou, omului i s-a dat, ca o preaîmbelsugată împlinire a felului de rugăciune dinainte, a se ruga lui Dumnezeu-Omul, ca Celui care mijloceşte între Dumnezeu şi oameni, ca Mijlocitorului în Care Dumnezeirea este unită cu omenitatea, ca Mijlocitorului Care L-a lămurit pe Dumnezeu oamenilor cu amănunţimea şi plinătatea la care e în stare să ajungă înţelegerea omenească şi Care *L-a făcut cunoscut pe Dumnezeu* (Ioan l, 18). La fel cu rugăciunea din Vechiul Legământ: *Doamne, milostiv fii mie, păcătosului* sună rugăciunea din Noul Legământ: *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul.* Slujitorii lui Dumnezeu din Vechiul Legământ foloseau prima rugăciune; cei din Noul Legământ, deşi o folosesc şi pe aceasta, totuşi o întrebuinţează cel mai mult pe cea de-a doua, fiindcă Dumnezeu-Omului I-a plăcut să împreuneze cu numele Său cel omenesc o deosebită putere duhovnicească lucrătoare de minuni. Pentru rugăciunea neîncetată mai este folosită şi rugăciunea: *Doamne, miluieşte.* Ea este rugăciunea lui Iisus pe scurt şi o înlocuieşte atunci când rostirea întregii rugăciuni a lui

[7] Cuvântul 28, *Scara.* Vezi *Filocalia,* vol. 9, EIBMBOR, Bucureşti, 1980, pp. 403 - 418.

Iisus este anevoioasă - cum ar fi în vreme de spaimă, de bucurie neaşteptată, în vreme de boală grea, în vremea unei vedenii duhovniceşti, în acest din urmă caz, strigătul: *Doamne, miluieşte!* slujeşte minţii drept ecou al acelor cunoştinţe harice care i se arată după curăţirea lui, întrecându-i puterea de pătrundere şi neputând fi arătate prin cuvânt[8].

Ce însemnătate are în toate aceste rugăciuni cuvântul *miluieste-mă* sau *milostiv fii* ? El arată recunoaşterea de către om a stării sale de pierzare; arată simţirea acelei mile, acelei păreri de rău pentru noi înşine pe care ne-a poruncit Domnul să le simţim şi pe care le simt foarte puţini oameni; arată lepădarea de vrednicia proprie; arată cererea milei Dumnezeieşti, fără de care nu are nădejde de mântuire cel pierdut. Mila lui Dumnezeu nu este altceva decât harul Atotsfântului Duh; noi, păcătoşii, suntem datori să-l cerem neîncetat de la Dumnezeu. „Milostiveşte-Te, Doamne al meu, de starea mea cea nenorocită în care am căzut lipsindu-mă de harul Tău şi iarăşi sălăşluieşte în mine harul Tău. *Cu duh stăpânitor* (Ps. 50, 13), cu Duhul puterii Tale întăreşte-mă, ca să pot sta împotrivă ispitelor aduse de către diavol şi ispitelor ce odrăslesc din firea mea căzută. Trimite-mi Duhul întregii înţelepciuni, ca să mă ridic din starea de nebunie întru care mă aflu şi să îndreptez paşii obiceiurilor mele. Dăruieşte-mi Duhul temerii Tale, ca să mă tem de Tine, cum se cuvine făpturii celei cu totul neputincioase a se teme de Marele Dumnezeu, Făcătorul său, ca având evlavie către Tine să păzesc cu sfinţenie poruncile Tale. Sădeşte în inima mea dragostea către Tine, ca mai mult să nu mă despart de Tine, să nu fiu tras cu tragere nebiruită către păcatul cel urât. Pacea Ta dăruieşte-mi, ca aceasta să păzească întru nestricată linişte sufletul meu, să nu îngăduie cugetelor mele a rătăci prin lume fără de trebuinţă, spre vătămarea mea, spre tulburarea mea, ca să le adune întru vedere de sine şi din aceasta să le înalţe la scaunul Tău. Dăruieşte-mi Duhul blândeţii, ca să mă înfrânez de la mânie şi răutate, să fiu mereu preaplin de bunătate faţă de fraţii mei. Dăruieşte-mi Duhul smeritei cugetări, ca să nu gândesc semeţ, să nu îmi închipui lucruri mari despre mine însumi, să nu caut lauda şi slava cea de la oameni, ci să îmi amintesc că pământ şi cenuşă sunt, fiinţă căzută, aruncată pe pământ din pricina nevredniciei mele, ce trebuie să fie scoasă din trup şi din această lume de către moarte, ce trebuie să fie înfăţişată la înfricoşătorul şi nemitarnicul Tău judeţ[9]. *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului! Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul! Doamne, miluieste!”*

Mulţi rostesc aceste scurte rugăciuni cu cea mai mare grabă, îngrijindu-se numai de împlinirea numărului prescris de tipic. Prin acest fel de a se ruga, ei nu îngăduie rugăciunii să pătrundă în inimă şi să împlinească lucrarea care îi este proprie şi care stă în umilinţă. Pe bună dreptate bagă de seamă Sfinţii Părinţi că cei care se roagă astfel se roagă în văzduh, iar nu lui Dumnezeu[10]. De ce ne plictisim la biserică? Fiindcă n-am simţit lucrarea rugăciunii. De ce ne grăbim la un ospăţ săţios? Fiindcă ştim din cercare ce înseamnă mâncarea materială. De ce nu ne grăbim la biserică, ci ne străduim să ajungem acolo cât mai târziu, după ce o parte însemnată din slujbă s-a scurs deja? Fiindcă nu cunoaştem din cercare însemnătatea rugăciunii, care slujeşte drept mâncare pentru suflet, care împărtăşeşte sufletului puterea duhovnicească. Nu ştim din cercare însemnătatea rugăciunii fiindcă ne rugăm în grabă, superficial, fără luare-aminte. Lucrarea rugăciunii lungi, însă fără luare-aminte, asupra sufletului este asemenea lucrării unei ploi îmbelşugate asupra unui acoperiş de fier, de pe care se scurge toată apa, oricât de multă s-ar revărsa, fără să se întâmple nimic cu acoperişul. Dimpotrivă, rugăciunea cu luare-aminte poate fi asemuită cu o ploaie binefăcătoare ce udă ţarina semănată, dând hrană mlădiţelor şi pregătind seceriş bogat. Îndreptând această mare greşeală, ce îi răpeşte nevoitorului rugăciunii tot rodul nevoinţei, Sfinţii Părinţi - fii şi ucenici iubiţi ai sfintei rugăciuni - poruncesc să rostim cuvintele rugăciunilor scurte şi ale tuturor rugăciunilor îndeobşte fără se ne grăbim deloc, păzind luarea-aminte cea mai plină de râvnă faţă de

---

[8] Sfântul Petru Damaschin, *Despre cele şapte vederi ale minţii,* articolul: „Despre unirea rugăciunii cu toate cunoştinţele”, Cartea I, *Dobrotoliubie* 3. Vezi şi în *Filocalia*, vol. 5, EIBMBOR, Bucureşti, 1976.

[9] După tâlcuirea rugăciunii: *Doamne, miluieşte* de către Stareţul Paisie Velicikovski de la Neamţ, *Scrierile Stareţului Paisie,* ediţia Pustiei Optina, 1847.

[10] Preacuviosul Nil Sorski, Predislovia la Predanie.

cuvintele rugăciunii[11]. Când citim rugăciunile fără grabă, o astfel de luare-aminte e cu putinţă; când citim în grabă, luarea-aminte nu mai are loc. Rugăciunea lipsită de luare-aminte este ca un trup părăsit de suflet: nu răspândeşte buna mireasmă a smereniei, nu suie către Dumnezeu; doborâtă şi omorâtă de împrăştiere, ea se târăşte în stricăciunea şi putoarea pământească, împărtăşindu-le celui Care se roagă cu nepăsare şi răceală. Luarea-aminte a minţii la rugăciune se răsfrânge în inimă prin fericita întristare pentru păcate, care şi este pocăinţa cea poruncită de Dumnezeu. Iar când inima se umple de simţământul pocăinţei, ea, la rândul său, atrage mintea la îndoită luare-aminte. În urma luării-aminte şi a umilinţei intră în suflet toate darurile Sfântului Duh, făcându-l biserică a lui Dumnezeu.

Să agonisim rugăciunii noastre două însuşiri: luarea-aminte şi pocăinţa. Cu acestea, ca şi cu două aripi, să se înalţe în zbor la cer, să se arate feţei lui Dumnezeu, să ne mijlocească miluire. Aceste două însuşiri le avea rugăciunea fericitului vameş. Pătruns de recunoaşterea propriei păcătoşenii, el nu afla în faptele sale nici o nădejde de primire a mântuirii, ci vedea această nădejde numai în mila lui Dumnezeu, Care îi cheamă pe toţi păcătoşii la pocăinţă şi dăruieşte mântuirea, cerând în schimb doar pocăinţa. Ca un păcătos ce n-are nici un lucru bun, vameşul şi-a ales în templu locul cel de pe urmă; ca un păcătos nevrednic de cer, el nu cuteza nici să-şi ridice ochii spre înălţimea cerului. El şi-i tindea către pământ, şi lovind prin pocăinţă în inimă, din adâncul inimii, din tot sufletul său rostea rugăciunea unită cu mărturisirea: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.*

Rugăciunea a fost atât de lucrătoare şi de puternică încât păcătosul a ieşit din templul lui Dumnezeu îndreptăţit. Pentru asta dă mărturie Domnul, Mântuitorul oamenilor - şi s-a împlinit asupra păcătosului prezicerea Prorocului: *Va zidi Domnul Sionul,* sufletul omenesc cel stricat prin cădere, *şi Se va arăta întru slava Sa. Căutat-a spre rugăciunea celor smeriţi, şi nu a defăimat cererea lor. Să se scrie aceasta întru alt neam,* să se scrie aceasta spre ştiinţa întregii omeniri, să se scrie spre ştiinţa întregii seminţii şi viitorimi creştineşti! *Şi norodul ce se zideşte* prin pocăinţă şi rugăciune cu luare-aminte, simţindu-şi înnoirea prin harul dumnezeiesc, *va lăuda pe Domnul* (Ps. 101, 17-19), ce bine a voit să ia omenitatea şi să îi mântuiască pe oameni prin minunata Sa purtare de grijă şi minunata Sa învăţătură. Amin.

Despre pocăinţă

Predică în Duminica Fiului Risipitor

Iubiţi fraţi! Sfânta Biserică, această maică iubitoare de fii a credincioşilor, care i-a născut întru mântuire şi ia asupra sa toate grijile ca fiii săi să nu rămână lipsiţi de moştenirea lor - Cerul, pregătindu-i de săvârşirea cu izbândă a nevoinţei care vine a sfintelor Păresimi, a rânduit astăzi să se citească la Dumnezeiasca Liturghie pilda Domnului nostru Iisus Hristos despre fiul risipitor.

În ce stă nevoinţa sfintelor Păresimi? Ea este nevoinţa pocăinţei, în zilele de faţă ne aflăm înaintea unui răstimp care este afierosit cu precădere pocăinţei, stăm ca şi cum am fi la uşa lui şi cântăm cântarea plină de umilinţă: *Uşile pocăinţei deschide-ne nouă, Dătătorule de viaţă!* Ce ne descoperă cel mai mult pilda Domnului nostru pe care am ascultat-o în Evanghelia de astăzi? Ea ne descoperă neurmata, nesfârşita milostivire a Tatălui Ceresc faţă de păcătoşii care aduc prinos de pocăinţă. *Bucurie se face în cer pentru un singur păcătos care se pocăieşte* (Luca 15, 7), le-a vestit Domnul oamenilor, chemându-i la pocăinţă - şi ca spusele Lui să se întipărească mai adânc în inimile ascultătorilor, a binevoit să adauge la ele o pildă.

[11] „Stai puţin tăcând, până ce se vor alina toate simţurile. Atunci fă început nu repede, fără de lenevie, cu umilinţă şi inimă înfrântă, zicând acestea: *Fericit bărbatul* şi celelalte, lin şi cu înţelegere, cu luare-aminte, fără să te grăbeşti, încât şi cu mintea să înţelegi cele grăite". Povăţuirea înainte de citirea *Psaltirii.*

Un oarecare om bogat, ne povesteşte pilda evanghelică, avea doi fii. Cel mai tânăr şi-a rugat tatăl să îi dea partea lui de moştenire. Tatăl a împlinit rugămintea mezinului. După ce au trecut câteva zile, acesta, luându-şi averea, a plecat într-o ţară îndepărtată, unde şi-a cheltuit tot avutul în desfrânări. După ce a risipit totul, în ţara aceea a venit o vreme de foamete. Fiul bogatului nu numai că a început să aibă greutăţi, ci a ajuns chiar într-o stare cu totul jalnică. Aflat în asemenea strâmtorare, s-a lipit de unul dintre oamenii locului, iar acela l-a trimis pe câmp să-i pască porcii. Nefericitul, chinuit de foame, ar fi fost bucuros să-şi umple burta cu mâncarea cât se poate de grosolană cu care se hrăneau porcii! Lucrul acesta însă nu a fost cu putinţă. În starea aceasta aflându-se, până la urmă şi-a venit în fire şi, amintindu-şi de belşugul ce umplea casa părintească, s-a hotărât să se întoarcă la tatăl său. În cugetul său se pregătise deja, pentru a-şi pleca tatăl spre milostivire, să-şi recunoască păcatul, să-şi recunoască nevrednicia şi să ceară cu smerenie să fie primit nu în familia tatălui, ci în ceata robilor şi slugilor acestuia. Cu această aşezare a inimii, fiul cel mic a purces la drum. Era încă departe de casa părintească atunci când tatăl l-a văzut - l-a văzut şi i s-a făcut milă de el: a ieşit alergând în întâmpinarea lui, s-a aruncat de gâtul lui, a început să îl sărute. Când fiul a rostit mărturisirea şi rugămintea pe care şi le pregătise dinainte, tatăl a poruncit robilor: „Aduceţi haina cea mai bună, îmbrăcaţi-l în ea, puneţi inel în degetul lui şi încălţări în picioarele lui. Aduceţi şi junghiaţi viţelul îngrăşat: o să mâncăm şi o să ne veselim. Acest fiu al meu era mort şi a înviat, era pierdut şi s-a aflat!”. Fiul cel mare, care fusese totdeauna supus voinţei tatălui, s-a întors acasă în timpul ospăţului. I s-a părut ciudată purtarea tatălui faţă de mezin - dar tatăl, însufleţit de dreptatea dragostei, înaintea căreia orice altă dreptate este sărăcăcioasă, nimicnică, i-a răspuns: „Fiule! Tu eşti întotdeauna cu mine, şi tot ce e al meu este şi al tău; s-ar fi cuvenit să te bucuri şi să te veseleşti, căci fratele tău a fost mort şi a înviat, pierdut a fost şi s-a aflat!” (Luca 15, 11-32).

Potrivit tâlcuirii Sfinţilor Părinţi[12], fiul cel mic poate fi înţeles ca închipuire atât a întregului neam omenesc, cât şi a fiecărui păcătos în parte. Partea de moştenire ce i se cuvenea sunt darurile lui Dumnezeu, de care este preaplin fiecare om şi mai ales creştinul. Cele mai mari dintre darurile lui Dumnezeu sunt mintea şi inima, dar mai cu seamă harul Sfântului Duh, dăruit fiecărui creştin. Pretinderea părţii de moştenire pentru a o cheltui după bunul plac e năzuinţa omului de a lepăda supunerea faţă de Dumnezeu şi a urma propriilor gânduri şi dorinţe, învoirea tatălui la cererea mezinului arată că Dumnezeu l-a cinstit pe om cu voie de sine stăpânitoare în întrebuinţarea darurilor Sale. Ţara îndepărtată e viaţa păcătoasă, ce ne îndepărtează şi ne înstrăinează de Dumnezeu. Cheltuirea avuţiei e istovirea puterilor minţii, inimii şi trupului, dar mai ales jignirea şi alungarea Sfântului Duh prin faptele păcătoase. Sărăcia mezinului este pustietatea sufletească ce ia naştere din viaţa păcătoasă. Locuitorii statornici ai acelei ţări îndepărtate sunt stăpânitorii întunericului acestui veac, duhurile căzute, ce sunt nestrămutate în căderea lor, în înstrăinarea lor de Dumnezeu: înrâuririi lor i se supune păcătosul. Turma dobitoacelor necurate închipuie gândurile şi simţămintele păcătoase, ce rătăcesc în sufletul păcătosului şi pasc pe pajiştile lui; ele sunt urmarea de neînlăturat a lucrării păcătoase, în zadar ar vrea omul să înăbuşe acest gânduri şi simţăminte prin împlinirea lor: ele sunt de neîmplinit! Însă nici împlinirea pe cât e cu putinţă a gândurilor şi visărilor pătimaşe nu le nimiceşte, ci le stârneşte cu îndoită putere. Omul este făcut pentru Cer: numai adevăratul bine îi poate fi hrană îndestulătoare şi de viaţă dătătoare. Răul, atrăgând la sine şi amăgind gustul inimii, care este vătămat de cădere, este în stare doar să arunce în neorânduială însuşirile omeneşti.

Cumplită este pustietatea sufletească pe care o pricinuieşte viaţa păcătoasă, de neîndurat chinul adus de gândurile şi de simţămintele pătimaşe, păcătoase, atunci când ele colcăie ca nişte viermi în suflet, când sfâşie sufletul care li s-a supus, sufletul pe care-l stăpânesc cu silnicie! Nu rareori păcătosul, chinuit de gânduri amarnice, visări şi pofte cu neputinţă de împlinit, ajunge la deznădejde; nu rareori încearcă să-şi ia viaţa - şi pe cea

[12] Vezi *Tâlcuirea* Fericitului Teofilact al Ohridei la Evanghelia după Luca.

vremelnică, şi pe cea veşnică. Fericit păcătosul care în acea vreme de restrişte îşi va veni în fire şi îşi va aminti neţărmurita dragoste a Tatălui Ceresc, îşi va aminti nemăsurata bogăţie duhovnicească de care este plină din belşug casa Tatălui Ceresc - Sfânta Biserică. Fericit păcătosul care, înspăimântându-se de păcătoşenia sa, va voi să se izbăvească prin pocăinţă de greutatea ei care îl striveşte.

Din pilda evanghelică învăţăm că pentru o pocăinţă reuşită şi rodnică, din partea omului este neapărată nevoie de vederea păcatului propriu, recunoaşterea lui, părerea de rău pentru el, mărturisirea lui. Pe cel ce se întoarce la Dumnezeu cu o asemenea aşezare a inimii, Dumnezeu îl vede *încă departe fiind* el: îl vede şi Se grăbeşte să-l întâmpine, îl îmbrăţişează, îl sărută cu harul Său. Numai ce a rostit mărturisirea păcatului său cel ce se pocăieşte, că Domnul Cel milostiv porunceşte robilor - slujitorilor altarului şi sfinţilor îngeri - să îl îmbrace în sfânta haină a neprihănirii, să pună în mâna lui inel - mărturie a unirii lui reînnoite cu Biserica pământească şi cerească, să pună în picioarele lui încălţări, ca lucrarea lui să fie păzită de spinii cei duhovniceşti prin rânduielile cele temeinice - asta înseamnă încălţările - ale poruncilor lui Hristos. Ca împlinire a lucrării dragostei, pentru fiul reîntors se întinde masa dragostei, la care se junghie viţelul îngrăşat. Această masă închipuie masa bisericească, la care păcătosului care s-a împăcat cu Dumnezeu i se îmbie mâncare şi băutură duhovnicească, nestricăcioasă: Hristos, Cel de multă vreme făgăduit omenirii, pregătit de negrăita milostivire a lui Dumnezeu pentru omenirea căzută chiar din clipa căderii ei.

Pilda evanghelică este învăţătură dumnezeiască! Ea e adâncă şi înaltă, în ciuda neobişnuitei simplităţi a cuvântului omenesc în care a binevoit a se înveşmânta Cuvântul lui Dumnezeu! Cu minunată înţelepciune a rânduit Sfânta Biserică să se citească înaintea a tot poporul această pildă înainte de începutul Postului Mare. Ce veste poate fi mai mângâietoare pentru păcătosul ce stă descumpănit în faţa uşilor pocăinţei, dacă nu vestea despre nesfârşita şi negrăita milostivire a Tatălui Ceresc faţă de păcătoşii care se pocăiesc? Această milostivire este atât de mare încât i-a uluit chiar şi pe sfinţii îngeri - fiii întâi-născuţi ai Tatălui Ceresc, ce niciodată n-au călcat nici măcar una singură dintre poruncile Lui. Cu minţile lor luminate şi înalte ei n-au putut, totuşi, pricepe neurmata milostivire dumnezeiască faţă de neamul omenesc. Ei aveau nevoie în această privinţă de o descoperire de Sus, şi din descoperirea de Sus au învăţat că se cuvine lor *să se bucure şi să se veselească, pentru că fratele* lor mai mic - neamul omenesc - *mort era, şi a înviat; pierdut era, şi s-a aflat* prin mijlocirea Răscumpărătorului. *Bucurie se face înaintea îngerilor lui Dumnezeu* chiar şi *pentru un singur păcătos care se pocăieste.*

Iubiţi fraţi! Să întrebuinţăm potrivit menirii ei vremea pe care Sfânta Biserică a rânduit-o ca să ne pregătim de nevoinţele sfintelor Păresimi! S-o întrebuinţăm spre a ne umple mintea şi inima de marea milostivire a lui Dumnezeu faţă de oameni îndeobşte şi faţă de fiecare om în parte care doreşte să se împace cu Dumnezeu şi să ajungă la unirea cu El prin mijlocirea adevăratei pocăinţe. Să dea Dumnezeu să ne hotărâm soarta veşnică spre mântuirea şi bucuria noastră, ca veselia noastră să fie nesfârşită, întru unire cu bucuria sfinţilor îngeri ai lui Dumnezeu, ca bucuria cea de obşte a oamenilor şi îngerilor să se împlinească şi desăvârşească întru desăvârşirea voii Tatălui Ceresc! Că *nu este voia înaintea Tatălui Ceresc să piară unul dintr-aceşti mici* (Matei 18, 14) oameni, micşoraţi şi înjosiţi de păcat. Amin.

Despre cea de-a doua venire a lui Hristos

Predică în Duminica Lăsatului sec de carne

Va veni Fiul Omului întru slava Sa (Matei 25, 31).

Iubiţi fraţi! Nu de mult L-am văzut pe Domnul nostru Iisus Hristos născându-Se în peşteră, înfăşat cu scutece, culcat în iesle, primind asupra Sa o dată cu omenitatea toate neputinţele omeneşti, afară de păcat; nu de mult L-am văzut prigonit de Irod, fugind de sabia ucigaşilor în Egipt, întorcându-Se în Iudeea, necutezând să rămână în ea, sălăşluindu-Se în Nazaret - cetate săracă şi de puţină însemnătate a lipsitului de strălucire ţinut galilean, primind botez deopotrivă cu cei care aveau nevoie de botez, propovăduind pocăinţa şi venirea împărăţiei cerurilor. Nu de mult am văzut acestea, şi ne pregătim de o nouă vedere duhovnicească, de o nouă şi cât se poate de uimitoare privelişte. Spre a ne face vrednici pe cât e cu putinţă omului de această privelişte, ne apucăm de curăţirea ochilor duhovniceşti - minţii şi inimii - prin nevoinţa postului. Ne apucăm să subţiem prin mijlocirea nevoinţei postului trupul nostru, pentru ca această catapeteasmă care acoperă firea noastră duhovnicească să nu fie peste măsură de groasă şi cu neputinţă de pătruns, să nu ne împiedice să privim cu cuvenita curăţie, credinţă şi străpungere spre Mântuitorul nostru, Cel ce S-a răstignit pentru noi, stricând pe cruce zidul cel din mijloc al despărţirii dintre noi şi Dumnezeu (Efeseni 2,14). Şi ne mai aşteaptă încă o privelişte înfricoşătoare, o întâmplare cât se poate de înspăimântătoare: cea de-a doua venire pe pământ a Domnului nostru Iisus Hristos. Pe cea dintâi o putem vedea prin pomenirea plină de evlavie, cea de-a doua ne este înfăţişată de Cuvântul lui Dumnezeu în culorile cele mai vii şi mai puternice. Această privelişte are putere să cutremure în chip mântuitor sufletul nostru cu frica lui Dumnezeu, să ne trezească din adânca nepăsare faţă de soarta noastră veşnică întocmai ca dintr-un somn adânc, cu care ne-a adormit viaţa noastră trupească. *Va veni Fiul Omului întru slava Sa.*

Preaplină de adâncă, statornică smerenie este prima venire a Domnului nostru pe pământ şi petrecerea Lui pe el. Domnul nu a băgat în seamă nimic din ce cinsteşte şi preţuieşte mult lumea. El n-a binevoit a Se arăta întru strălucirea răsunătoare a slavei pământeşti; nu a binevoit a Se arăta în mijlocul zarvei prăznuirilor şi săltărilor. El a venit pe pământ ca într-o ţară unde au fost surghiuniţi călcătorii poruncii lui Dumnezeu; El a rămas şi a lucrat în ea ca într-o ţară a amărăciunilor, unde au fost aruncaţi din raiul cel înalt cei care au călcat în rai porunca lui Dumnezeu; El a rămas şi a lucrat în ea ca Răscumpărător al celor căzuţi, făcându-Se părtaş al tuturor nenorocirilor care au ajuns omenirea călcătoare de lege. Şi a fost ca unul dintre săraci, călcaţi de oameni în picioare. Şi a fost străin, neavând unde să-Şi plece capul. Şi a fost prigonit, acoperit de ocări; şi a răsplătit fără încetare cu bine pentru rău: *că Fiul Omului n-a venit să piardă sufletele oamenilor, ci să mântuiască* (Luca 9, 56). Şi a sfârşit viaţa Sa pământească printr-o moarte chinuitoare şi de ocară, moartea nelegiuiţilor, moartea robilor, care nici în felul de a muri nu aveau aceleaşi drepturi cu cetăţenii lumii. Aşa a fost prima venire pe pământ a Fiului lui Dumnezeu. Va fi, la vremea sa, şi o a doua venire a Lui la noi: *va veni Fiul Omului,* Care e totodată şi Fiul lui Dumnezeu, *întru slava Sa.* Cea dintâi venire a Lui a fost venire de Răscumpărător, Care S-a supus tuturor neputinţelor omeneşti, luându-Le asupra Sa pentru a le nimici prin Sine; cea de-a doua venire va fi venire de Judecător pentru a primi socoteală de la omenire pentru purtarea ei faţă de dumnezeiasca răscumpărare pe care Dumnezeu i-a dăruit-o. *Va veni Fiul Omului întru slava Sa, şi toţi sfinţii îngeri cu Dânsul, atunci va şedea pe scaunul slavei Sale: şi se vor aduna înaintea Lui toate limbile,* ca să se înfăţişeze Lui la judecată faptele lor şi să primească de la El răsplată sau pedeapsă, după cuviinţă.

Primind veste că urmează să vină vreun dregător sau judecător pământesc, luăm toate măsurile ca să aducem lucrurile noastre în rânduiala cuvenită şi să merităm încuviinţarea celui ce va veni: cu atât mai mult trebuie să ne îngrijoreze judecata lui Hristos, la care se va hotărî soarta veşnică a fiecăruia dintre noi. Judecătorul e înfricoşător, nespus de înfricoşător: înfricoşător prin măreţie, înfricoşător prin atotputernicie, înfricoşător fiindcă pătrunde în adâncurile duhului omenesc şi nici un gând omenesc de taină, nici un simţământ, oricât de subţire, nu îi rămân ascunse. Loc de îndreptăţire la judecata Lui nu va fi: *nu se va îndreptăţi* înaintea Lui nu doar cel omorât cu păcatul, ci şi *tot cel viu* cu viaţa dreptăţii (Ps. 142, 2). Tu *vei birui,* strigă întâmpinându-L deja pe Judecătorul ce vine Prorocul insuflat de Sus, *când vei judeca Tu* (Ps. 50, 5)! Cutremur îi va cuprinde pe toţi oamenii când vor sta înaintea feţei Judecătorului. Se vor cutremura păcătoşii de deznădejde, de aşteptarea chinurilor ce le stau înainte, de neobişnuita frică pe care o va pricinui în ei schimbarea cu care se va schimba atunci întreaga lume. Ei vor striga munţilor şi stâncilor: *Cădeţi peste noi şi ne ascundeţi pe noi de către faţa Celui ce şade pe scaun şi de mânia Mielului: că a venit ziua cea mare a mâniei Lui, şi cine va putea să stea?* (Apoc. 6, 16-17). Se vor cutremura şi vor da slavă lui Dumnezeu, cu toate că va fi prea târziu. Câtă vreme Făcătorul a aşternut acoperământul smereniei peste slava Sa cea neapropiată şi cu neputinţă de îndurat, numai atunci a putut făptura să aibă stăpânire peste gândurile şi simţămintele sale, să rostească după bunul plac cuvânt şi să făptuiască ceea ce vrea: iar când Făcătorul Se va arăta întru slava Sa, libertatea făpturii va pieri înaintea măririi slavei Lui, întocmai cum în împrejurări deosebite această libertate, rămânând însuşire a noastră, este ca şi nimicită de puterea împrejurărilor. Cei mai înverşunaţi duşmani ai Domnului, însuşi Sinedriul, care L-a răstignit şi L-a urât cu ură de moarte, va striga slavoslovie întâmpinându-L pe Judecător, cum i-a şi prezis Domnul: *Veţi vedea pe Fiul Omului şezând de-a dreapta puterii şi venind pe norii cerului* (Matei 26, 64). *Că zic vouă: de acum nu Mă veţi mai vedea până când veţi zice: bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului* (Matei 23, 39). Se vor cutremura şi drepţii de nemăsurata slavă a Judecătorului Ce Se va arăta: ei îşi vor privi dreptăţile, şi acestea li se vor înfăţişa în lumina Dreptăţii Celei preaînalte, ca zdrenţele vechi ale săracilor: în dreptăţile lor ei nu vor vedea chezăşie că vor primi milă, şi vor aştepta milă doar de la nesfârşita milă a lui Dumnezeu, înşişi îngerii lui Dumnezeu se vor tulbura şi înfricoşa de descoperirea întru mărirea Sa a lui Dumnezeu (Luca 21, 27), Care *toată judecata a dat-o Fiului, ca toţi să cinstească pe Fiul precum cinstesc pe Tatăl* (Ioan 5, 22-23). Firea materială nesimţitoare nu va suferi privirea Fiului lui Dumnezeu: *Cerul se va înfăşură ca un sul, tot muntele şi tot ostrovul din locurile sale se vor mişca* (Apoc. 6, 14).

La judecata lui Hristos se va cere de la om, în vederea îndreptăţirii sale, milostivirea, ca arătare lucrătoare a dragostei - şi va merita milă numai milostivirea, ca dovadă prin fapte a dragostei. *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 9, 13), a vestit înfricoşătorul şi nemitarnicul Judecător Care va să vină.

Milostivirea va agonisi îndreptăţire celor ce au iubit-o, iar pe cei ce au lepădat-o îi va da osândirii. Ea cu îndrăznire îi va duce şi îi va înfăţişa înaintea Domnului pe toţi fiii săi. Ea îi va aduce înaintea Domnului pe cei care au săvârşit-o cu lucrul: care au săturat pe fraţii cei flămânzi, au primit în casele lor pe cei străini, au îmbrăcat pe cei goi, au cercetat pe cei bolnavi şi închişi în temniţe.

Milostivirea îi va aduce înaintea lui Hristos pe cei ce au făcut-o tainic în sufletele lor şi au miluit pe aproapele, păzindu-se a-l osândi pentru poticnirile lui, iertându-i jignirile şi necazurile pricinuite, dându-i în schimbul blestemului binecuvântare şi în schimbul faptelor rele, facere de bine.

Milostivirea îi va aduce înaintea lui Hristos pe acei păstori ai Bisericii care au dat fraţilor lor mâncarea cea nestricăcioasă - Cuvântul lui Dumnezeu, care pe cei despuiaţi de către păcat i-au îmbrăcat în hainele virtuţilor, au dat doctorie duhovnicească celor bolnavi cu sufletele şi cu îndelungă răbdare au cercetat spre zidire pe cei închişi în temniţele necredinţei sau rătăcirii întunecate.

Milostivirea îi va aduce înaintea lui Hristos pe monahii smeriți, care au dobândit cunoaşterea tainică şi fiinţială a lui Hristos Care trăieşte în ei, au flămânzit cu fericita foame de dreptatea evanghelică, au sârguit să se îmbrace întru cuvioşie şi sfinţenie, s-au curăţat de cele mai subţiri boli ale omenirii - împătimirile acestei vieţi, şi prin aceasta au agonisit libertatea evanghelică.

Milostivirea îi va aduce înaintea lui Hristos şi pe cei care au putut să arate milă doar faţă de ei înşişi, cercetându-se prin cercetarea de sine şi slobozindu-se de sărăcie, de boală, de temniţa păcatului prin pocăinţă. Pocăinţa este cu neputinţă pentru inima împietrită: pentru ca inima să se înmoaie, trebuie să se umple de împreună-pătimire şi milostivire faţă de starea sa căzută de păcătoşenie. Când inima este cuprinsă şi umplută cu prisosinţă de milostivire, numai atunci devine în stare de pocăinţă; numai atunci poate, părăsind osândirea aproapelui, să se întoarcă spre vederea de sine şi, osândindu-se pe sine în chip mântuitor, să pună pe rănile sale doctoria pocăinţei. Hristos i-a răscumpărat prin Sine pe toţi oamenii îndeobşte şi pe fiece om în parte. Omul care este în stare de milă numai faţă de sine însuşi şi va face această milă, hrănind cu Cuvântul lui Dumnezeu sufletul său flămând, adăpându-l cu simţăminte care vin de la Sfântul Duh, ferindu-l de pierzătoarea colindare prin feluritele chipuri ale păcatului, aducându-l în casa cucerniciei şi virtuţii, îmbrăcându-l cu fapte bune, vindecând păcatele dinainte prin mărturisirea lor şi lucrarea potrivnică lor, scoţându-se din temniţa cugetării şi stării trupeşti întru înţelegerea şi starea duhovnicească - acela va fi socotit ca şi cum ar fi făcut toate acestea însuşi Domnului Iisus Hristos. Milostivirea îi va aduce pe toţi lucrătorii săi în faţa lui Hristos şi le va mijloci de la Hristos milă şi fericire veşnică. *Veniţi,* le va spune El, *binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia care este gătită vouă de la întemeierea lumii: că am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat, am însetat şi Mi-aţi dat de am băut, străin am fost şi M-aţi primit, gol şi M-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi M-aţi cercetat, în temniţă am fost şi aţi venit la Mine... Amin zic vouă: întru cât aţi făcut unuia dintr-acesti fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut* (Matei 25, 34-36, 40).

Nu sunt cunoscute ziua şi ceasul în care Fiul lui Dumnezeu va curma viata lumii venind la Judecată; nu sunt cunoscute ziua şi ceasul în care, la porunca lui Dumnezeu, se va curma viaţa pământească a fiecăruia dintre noi şi vom fi chemaţi să ne despărţim de trup pentru a da seamă de viaţa noastră pământească la acea judecată care, înaintea Judecăţii de obşte, îl aşteaptă pe om după moartea sa. Iubiţi fraţi! Să priveghem şi să ne gătim de înfricoşătoarea judecată ce ne aşteaptă la hotarul veşniciei spre darea hotărârii fără putinţă de întoarcere asupra sorţii noastre veşnice. Să ne pregătim adunându-ne toate virtuţile şi mai cu seamă milostivirea, care cuprinde în sine şi încununează prin sine toate virtuţile, fiindcă dragostea - pricina ce îndeamnă la milostivire - este *legătura desăvârşirii* creştine (Coloseni 3, 14). Milostivirea îi face pe oamenii preaplini de ea asemenea cu Dumnezeu (Matei 5, 45, 48; Leuca 6, 32, 36)! *Fericiţi cei milostivi, că aceia vor fi miluiţi... că judecată fără de milă este celui ce nu face milă* (Matei 5, 7; Iacob 2, 13). Amin.

Cum trebuie să intrăm în sfintele Păresimi

Predică în Duminica Lăsatului sec de brânză

Iubiţi fraţi! Deja am ajuns chiar la uşa Sfântului Post! Ea este deja gata să se deschidă înaintea noastră! Deja ni s-a citit astăzi în Evanghelie, după rânduiala Sfintei Biserici, povaţa Domnului nostru Iisus Hristos despre intrarea cuviincioasă în nevoinţa Postului.

De veţi ierta oamenilor greşalele lor, vesteşte învăţătura Evangheliei care s-a citit astăzi, *ierta-va şi vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veţi ierta oamenilor greşalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta vouă greşalele voastre* (Matei 6, 14-15). Cu această vestire ne întâmpină Sfânta Biserică la uşa Postului! Aceasta e condiţia pe care ea ne-o pune înainte,

chiar la pragul intrării în cămara cea duhovnicească a pocăinței. Noi vrem să dovedim căința noastră pentru feluritele aplecări păcătoase, îndurând felurite lipsuri şi strâmtorări trupeşti: Evanghelia cere de la noi milă mai înainte de jertfă, pentru ca jertfa să fie bineplăcută lui Dumnezeu.

Toți cei care doriți să purcedeți la nevoința postului şi rugăciunii, toți cei care doriți să adunați roade îmbelşugate din pocăința voastră ascultați cuvântul lui Dumnezeu, ascultați porunca lui Dumnezeu - şi lăsați, iertați aproapelui greşelile pe care le-a făcut față de voi! *De veți ierta oamenilor greşalele lor, ierta-va şi vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greşalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta vouă greşalele voastre.* Amin.

Pregătirea pentru Taina Spovedaniei

Predică în lunea primei săptămâni a Postului Mare

Introducere

Iubiți frați! Am intrat în limanul Postului Mare. Să ne facem acum vreme pentru a ne cerceta pe noi înşine cu luare-aminte şi în amănunțime: uşile pocăinței se deschid pentru noi mai larg!

Locuitori ai sfintei mănăstiri! Ucenici îndeaproape ai lui Hristos! Fii iubiți ai Bisericii, ce vă aflați neîncetat la sânii ei duhovniceşti! Ar fi trebuit ca noi să nu avem nevoie de o vreme aparte pentru a lua aminte la noi înşine, pentru a ne curăți petele păcatelor prin mărturisire şi pocăință: ar fi trebuit ca toată viața noastră să fie alcătuită din neîncetată luare-aminte, din neîncetată pocăință - dacă viața noastră ar fi fost pe măsura numelui nostru. Acel chip al curăției la care noi trebuie să ajungem este desăvârşit. El este Domnul nostru Iisus Hristos. *După Sfântul Care v-a chemat pe voi,* spune Apostolul, *şi voi fiți sfinți în toată petrecerea, căci scris este: Fiți sfinți, că Eu Sfânt sunt* (I Petru l, 15-16). Nesfârşită fiind desăvârşirea pildei de curăție pe care o avem înainte, alergarea pocăinței şi curăției e şi ea nesfârşită. Chiar dacă cineva a străbătut-o cu toată osârdia şi silința de care poate da dovadă omul, nici acela nu va putea ajunge la curăția desăvârşită. Chiar dacă ar trăi mii de ani în pocăință necurmată, nici atunci nu ar ajunge la curăția desăvârşită. Cei mai mari dintre sfinții monahi au recunoscut în pragul morții că pocăința lor era nu numai nedesăvârşită, dar nici măcar începută[13]. Iar noi, după neputințele noastre, care cresc şi se înmulțesc fără încetare, vom fi în ziua plecării noastre din viața pământească foarte departe şi de acea sfințenie cu care ieşeau din trupurile lor cuvioşii noştri Părinți, vasele alese ale lui Dumnezeu, locuitorii pustiei - acum locuitori ai cerului pentru osârdnica lor statornicie în pocăință din vremea călătoriei prin pustia vieții pământeşti.

Aşa este! Cei care îşi petrec viața în luarea-minte necurmată, care iau mereu seama la sufletul lor, care bagă de seamă în el lucrarea cea de multe feluri a păcatului, care se lecuiesc mereu de această otravă prin pocăință, nu ajung la plinătatea vieții duhovniceşti. Ce să mai spunem atunci de cei care trăiesc în nepăsare, care se află în necurmată împrăştiere, care nicicând nu se gândesc - sau se gândesc foarte rar, parcă în treacăt - la lucrul la care este cea mai mare nevoie să se gândească: la mântuirea lor? Voi spune despre ei ceea ce s-a spus deja despre ei; voi rosti hotărârea rostită deja asupra lor. O voi rosti cu inimă plină de amărăciune, dar fără a greşi - căci nu voi face altceva decât să repet cuvintele Apostolului, cuvintele lui Dumnezeu. *Văduva ce petrece întru desfătare, de vie este moartă* (I Tim. 5, 5-6). Să nu socoți că spusele acestea privesc doar văduvele după trup! Ele ne privesc cu mult mai mult pe mine

[13] *Patericul Egiptean.* Preacuviosul Sisoe cel Mare.

şi pe tine, care ne-am lepădat de lume pentru a sluji lui Hristos: monahul este adevărata văduvă, pentru care lumea se cuvine să fie moartă. Ascultă sărmanele mele vorbe: monahul e văduvă de taină! Te-ai numit „mort pentru lume şi pentru veacul acesta deşert” spre a via lui Dumnezeu şi veşniciei fericite? Pătrunde în Scriptură, pătrunde în tine însuţi, pune starea sufletului tău faţă în faţă cu starea pe care i-o zugrăveşte Scriptura ca potrivită lui, şi spune: chiar eşti mort faţă de lume? Măcar ai început să mori faţă de ea? Ai simţit învierea ta de către Dumnezeu? Ai mutat gândurile şi dorinţele tale în veacul care va să fie? Puţini, foarte puţini oameni pot răspunde „da” la aceste întrebări: mai degrabă fiecare din noi va recunoaşte ca îndreptăţită înfricoşătoarea osândă rostită de Apostol. Apăsătoare este ea pentru urechea şi inima trupească şi iubitoare de păcat; mai bine este însă s-o auzim aici, cât nu s-a terminat călătoria noastră pământească şi cât nu s-a încheiat alergarea pocăinţei şi îndreptării. *Că întristarea care este după Dumnezeu pocăinţă spre mântuire fără părere de rău lucrează* (II Cor. 7, 10). După ce va fi lucrat o vreme, ea ne va face să scăpăm de întristarea şi tânjala care sunt cu adevărat înfricoşătoare atât prin veşnicia lor, cât şi prin cumplitul chin, nepovestit prin cuvânt, neînţeles pentru mintea şi simţirea noastră, pe care ele îl pricinuiesc.

Fiecare să pătrundă în sine însuşi; fiecare să cerce în sine cuvintele mele, pe care le voi rosti spre mântuirea sufletelor voastre şi al sufletului meu!

Ne este sortit raiul, cerul, veşnica fericire - de vom trăi aici în cucernicie, plinind făgăduinţele date la botez, înnoite, împlinite prin legămintele neagonisirii şi fecioriei la tunderea în călugărie. Dar noi nu luăm aminte la fericirea gătită nouă, aşa cum cel ce doarme este nesimţitor faţă de plăcerile şi desfătările acestei vieţi, care îl înconjoară şi îl aşteaptă să se trezească; niciodată nu ne gândim la negrăitele bunătăţi care vor să fie: gândul nostru este pururea pe pământ, cu totul în plăcerile lumeşti, în grijile lumeşti. Nu suntem morţi, oare, cu sufletul, cu toate că ne dăm drept vii în ochii noştri şi într-ai celor care au cugetare trupească, ai celor ce privesc doar cu ochii trupeşti?[14]

Ne este sortit iadul, focul cel veşnic şi viermele neadormit, spre veşnica noastră roadere şi sfâşiere - de ne petrecem viaţa în păcate şi în desfătări păcătoase! Iar noi căutăm tocmai aceste desfătări şi după ele alergăm; la ele stau dorinţele şi gândurile noastre. Trăim de parcă n-ar fi iad, de parcă am fi nemuritori, veşnici pe pământ, ca şi cum am fi ajuns la o fericire fără sfârşit, în zadar tună cu ameninţări Cuvântul lui Dumnezeu, în zadar vesteşte despre înfricoşătoarele chinuri veşnice! Vedem moartea fraţilor noştri, luăm parte la îngroparea lor: aceasta nu ne mişcă deloc, de parcă moartea ar fi doar soarta altora, nicicum a noastră. Ca nişte morţi, nu avem nici aducerea-aminte, nici presimţirea morţii, nici presimţirea viitorului, întocmai: suntem morţi. *Ai nume că trăieşti, însă eşti mort* (Apoc. 3, 1), dă mărturie despre fiece om trupesc nemincinosul Cuvânt al lui Dumnezeu.

Pentru noi Fiul lui Dumnezeu S-a pogorât pe pământ, a călcat moartea noastră cu moartea Sa, S-a făcut pentru noi viaţă şi, totodată, cale către această viaţă. El cere de la noi să ne răstignim *trupul cu patimile şi poftele* (Galateni 5, 24) - o cere nu fiindcă ar avea nevoie El, ci fiindcă noi avem nevoie de aceasta: numai în trupul mort pentru păcat poate să se descopere arătarea vieţii harice[15]. Noi însă auzim numai răsunetul cuvintelor; sufletul nu pricepe şi nu primeşte miezul cuvintelor: ele ne sună ca într-o limbă străină şi necunoscută. Şi asta nu e de mirare: este urmarea nemijlocită a stării noastre sufleteşti. Cel mort cu trupul nu-i în stare de simţăminte trupeşti: fie că este în slăvi, fie că i se dă nemăsurată bogăţie, fie că este despuiat, fie că este acoperit cu ocări, el e nesimţitor faţă de toate. La fel şi cel mort cu sufletul nu poate înţelege cuvintele duhovniceşti, nu poate avea aducerea-aminte cuvenită de moarte şi de chinurile veşnice, cunoaşterea cuvenită a deşertăciunii acestei lumi şi acestui veac, cunoaştere ce totuşi este atât de limpede şi de pipăită: el este otrăvit, omorât de păcat, şi ca atare este înstrăinat de Dumnezeu şi de fericire, este pecetluit ca jertfă a iadului. Viaţa trupului vine din adăstarea în el a sufletului; viaţa sufletului vine din adăstarea în el a Sfântului Duh.

[14] *Scara,* Cuvântul 18: „Despre nesimţire sau omorârea sufletului”.
[15] Sfântul Isaac Sirul, Cuvântul 2.

Voi putea, oare, să proslăvesc după vrednicie neurmata bunătate a Atotbunului Dumnezeu, îndelungă răbdarea Lui cea nepovestită, iubirea Lui de oameni cea negrăită? Oare să chem, împreună cu Prorocul, la slavoslovirea lui Dumnezeu cetele îngereşti, toate seminţiile omeneşti - şi nu numai atât: toate fiarele şi dobitoacele, păsările cerului, jivinele şi târâtoarele, peştii ce umblă în largile întinderi ale apelor, şi dimpreună cu acestea toată făptura neînsufleţită? Şi nici atunci zidirea toată, unită într-o singură gură, într-un singur glas de laudă, nu va putea să cânte după vrednicie bunătăţii lui Dumnezeu celei închinate, mai presus de cuvânt, mai presus de pricepere. Veniţi, fraţilor, să ne închinăm şi să cădem la picioarele ei: ea până acum îndelung rabdă fărădelegile noastre, până acum aşteaptă întoarcerea noastră, până acum îşi tinde către noi braţele, chemând pe cei ce rătăcesc în pustie şi în nepătrunsele hăţişuri ale păcatului, primind pe păcătoşii care se pocăiesc, făcându-i fii ai lui Dumnezeu şi fiice ale lui Dumnezeu. Acum, auzind glasul ei, glas care ne cheamă la pocăinţă, *nu vă învârtoşaţi inimile voastre* (Evr. 3, 15); *cela ce are urechi de auzit, să audă* (Matei 13, 9) - să nu rămâneţi surzi. *Deşteaptă-te, cela ce dormi* somnul adânc al lenevirii şi al desăvârşitei nepăsări faţă de mântuire! *Scoală-te din morţi* (Efeseni 5, 14), tu, cel care eşti mort prin nesimţire şi împietrire, prin viaţa jertfită pe de-a-ntregul trupului, păcatului şi stricăciunii! Să văd în tine mişcare de viaţă, trezită prin cuvântul care vesteşte pocăinţa! Să aud glasul tău, glasul suspinelor, glasul plânsului tău, glasul pocăinţei tale, ca să mă încredinţez că mai este în tine semn, rămăşiţă de viaţă! Domnul, văzând că ai petrecut toate zilele vieţii tale în nerodire, îţi va dărui iarăşi zi ca să te mântuieşti fără osteneală, zi în care prin spovedania nefăţarnică înaintea părintelui tău duhovnic să poţi lepăda toată povara păcatelor tale!

Partea întâi

Pocăinţa este atotputernică, fiind aşezământ al atotputernicului Dumnezeu. Nu e păcat care să ţină piept pocăinţei. Ea este dar dat firii omeneşti căzute; ea este rămăşiţă a neprihănirii întru care a fost zidit Adam, fiind recunoaştere a acelei neprihăniri şi tânguire pentru pierderea ei; ea este înnoire a botezului; ea este legătură a pământului cu cerul, scară către cer. Prin ea e curăţit, e şters orice păcat. Chiar dacă eşti împovărat cu cele mai grele păcate, să nu şovăi nicicum a te apropia de pocăinţă. Nemăsuratul ocean înghite la fel de lesne şi apele unui râu mare, care au străbătut cu măreţie ţări întregi, şi undele firave ale unui pârâu abia băgat de seamă: şi în adâncul bunătăţii lui Dumnezeu pier păcatele grele la fel ca cele mai mici, cele mai neînsemnate alunecări. Să te încredinţeze de aceasta cei cinci sute şi cincizeci de dinari iertaţi deopotrivă: Cel ce dă este nesfârşit de bogat, iar datornicii sunt în aceeaşi neputinţă de a plăti (Luca 7, 41-42). Şi un păcat mic rămâne neşters dacă cel care a păcătuit nu s-a îngrijit să facă pocăinţă pentru el, socotindu-l neînsemnat; şi un păcat mare este şters pe deplin, prin mijlocirea pocăinţei, de nemărginita bunătate şi atotputernicie dumnezeiască. Adu-ţi aminte de Sfântul David, care a căzut în curvie şi în ucidere, în sufletul dreptului s-a strecurat pe nesimţite nebăgarea de seamă: din nebăgarea de seamă s-a născut nepaza simţurilor trupeşti, privirea scăpată de sub pază s-a întâlnit pe neaşteptate cu ceva smintitor: acest ceva smintitor a stârnit în sufletul sfinţit o poftă nelegiuită; poftei i-a urmat împlinirea nelegiuită; după săvârşirea preacurviei a urmat ruşinea slavei deşarte. Ruşinea cu care s-a ruşinat de păcat trufia omenească a născut o nouă poftă nelegiuită: dorinţa de a ascunde păcatul, dorinţa de a păstra masca dreptăţii în faţa oamenilor. De aceea, a fost săvârşită ucidere, îndelung a rămas David în împietrire, în nesimţire, ca şi cum nu ar fi fost vinovat de nici un păcat. A fost nevoie ca Dumnezeu însuşi să îl dea în vileag. La porunca Lui, prorocul Natan l-a dat în vileag pe cel care păcătuise - şi îndată ce David a zis: *Păcătuit-am Domnului,* a şi ieşit răspunsul de la Domnul: *Domnul a iertat păcatul tău* (II Împ. 12, 13). Atotputernica pocăinţă a mântuit cetăţi şi împărăţii întregi, a schimbat hotărârile care fuseseră rostite deja de Dumnezeu. Astfel, cetatea cu mulţi locuitori a Ninivei, asupra căreia Prorocul lui Dumnezeu rostise osânda pieirii, a îndepărtat această osândă prin pocăinţă - şi Prorocul, nu departe de Ninive, aştepta în zadar nimicirea ei, împlinirea proorociei sale! Tot astfel,

necredinciosului împărat israilitean Ahav, închinător la idoli, prigonitor şi ucigaş al închinătorilor Dumnezeului Celui adevărat, îi fusese deja sortită pedeapsa, îi fusese deja vestită de către marele Ilie - însă, Ahav s-a umilit şi a vărsat lacrimi, rămânând totuşi în păgânătate. Acea umilință de scurtă vreme, acele puține lacrimi nu au rămas, totuşi, nelucrătoare: *S-a umilit Ahav de către fața Mea?* - i-a zis Dumnezeu Proroocului Ilie, *drept aceea nu voi aduce răutate în zilele lui, ci în zilele feciorului lui* (III Împ. 21, 29). Toată Sfânta Scriptură, toată istoria Bisericii sunt pline de nenumărate pilde ce dovedesc marea putere a pocăinței. Un oarecare tâlhar, povesteşte Paladie în *Lavsaicon,* a fost prins la locul faptei şi dus în Arsinoe, cetate din Tebaida. După multe cazne, l-au osândit la tăierea capului. În vreme ce mergea, păzit de ostaşi, la locul unde săvârşise fărădelegea, aflat la şase stadii depărtare de cetate, era urmat de un monah necunoscut, care dorea să privească la moartea lui. Tâlharul, văzându-l pe monah că merge în urma lui, i-a zis: „Avvo! Oare nu ai chilie şi rucodelie?” Monahul a răspuns: „Am”. La care tâlharul: „Şi atunci de ce nu stai în chilia ta să plângi pentru păcatele tale?” Monahul a răspuns din nou: „Frate! Sunt foarte leneş; sufletul meu nu are umilință: drept aceea, am venit să văd cum vei muri. Poate că această privelişte va deştepta în mine umilința”. Atunci i-a zis tâlharul: „Avvo! Şezi, pentru Dumnezeu, în chilia ta, binecuvântează şi laudă pe Mântuitorul Hristos: de când S-a înomenit şi a murit El pentru noi, păcătoşii, omul nu mai moare”. Iată şi o altă istorisire, tot atât de umilicioasă şi plină de învățăminte. În apropierea unei oarecare cetăți trăia un zăvorât care avea de la Dumnezeu darul străvederii. În acea cetate se afla o curvă ştiută de toată lumea. O dată, zăvorâtul a văzut o cale de lumină, întinsă de la mănăstirea de femei aflată în cetate până la cer, pe care mergea un suflet cu bucurie mare, călăuzit de îngeri, şi se apropia de porțile cereşti. El l-a trimis pe ucenicul său în mănăstirea de femei să afle cine răposase acolo, întorcându-se, ucenicul a adus ştirea că în mănăstire nu a răposat nimeni, ci murise fulgerător înaintea porților mănăstirii cunoscuta curvă, care venise acolo din cetate. Căzând în nedumerire, zăvorâtul a început să se roage lui Dumnezeu ca El să îi lămurească vedenia, „întocmai”, a fost răspunsul primit de sfântul bătrân. „Ai văzut sufletul fostei curve urcând la cer. Ea a luat hotărârea nestrămutată de a se pocăi şi îndrepta, şi a mers la mănăstire cu hotărârea de a intra în ea. Faptul că a murit înaintea porților mănăstirii, neapucând să-şi împlinească hotărârea, a fost din rânduială dumnezeiască. Dumnezeu însă a primit hotărârea ei drept *faptă”.* În aceste două istorisiri vedem împlinirea cu lucrul a făgăduințelor Evangheliei. Şi câte asemenea întâmplări nu ne înfățişează însăşi Evanghelia! Vameşul, care era împovărat cu păcate, a venit în templul lui Dumnezeu, şi pentru smerenia şi pocăința sa a ieşit din templu îndreptățit. Alt vameş, Zaheu, îndată ce a luat hotărârea de a se îndrepta a şi fost numit fiu al lui Avraam: asupra lui a ieşit hotărâre de la Dumnezeu: *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia* (Luca 19, 9). Curvă ce a căzut la picioarele Mântuitorului şi a schimbat dragostea de păcat pe dragostea de Dumnezeu, a auzit: *Iartă-se păcatele ei cele multe, că mult a iubit* (Luca 7, 47). Tâlharul răstignit de-a dreapta Dumnezeu-Omului a primit mântuirea în ultimele clipe ale înviforatei sale vieți. Numai ce s-a smerit, numai ce s-a văzut pe sine vrednic de osândă, că ochii lui sufleteşti s-au deschis şi L-a recunoscut în cel răstignit pe Dumnezeu-Omul; cunoscându-L, L-a mărturisit; îndată ce L-a mărturisit, a şi primit făgăduința veşnicei fericiri. Iată o întâmplare care se potriveşte pe deplin cu evanghelica învățătură! *Cel ce crede în Mine,* a grăit Domnul, *de va şi muri, viu va fi* (Ioan 11, 25). El a vestit despre sine fățiş şi limpede: *N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoşi la pocăință* (Matei 9, 13).

Să nu credeți că deosebit de fericiți au fost acei păcătoşi care au trăit în vremea petrecerii Mântuitorului pe pământ: fericiți au fost cei ce s-au folosit de mărturisirea păcatelor şi de pocăință; dimpotrivă, cei ce au lepădat atotputernica doctorie a pocăinței şi au rămas în păcate, au pierit în urma nepocăirii lor, în urma împietririi lor. Nimic şi nimeni nu ne împiedică să dobândim şi noi acum fericirea păcătoşilor care s-au pocăit înaintea Domnului nostru Iisus Hristos. El le-a spus despre Sine celor ce cred în El: *Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului.* (Matei 28, 20). Când te vei înfățişa părintelui tău duhovnic, el îți va întări adevărul vestit de noi: „Iată, fiule”, îți va spune, „Hristos stă nevăzut, primind

mărturisirea ta”[16]. Stând înaintea lui Hristos însuşi, cere de la El şi primeşte de la El mare şi bogată milă: iertarea păcatelor.

Aşadar, pentru ce să întârziem? De ce să ne oprim, să cădem în îndoială şi nehotărâre, prin care se veseleşte şi se întăreşte asupra noastră diavolul? Vei spune: „Păcatele numeroase, grele, îndelungate mă aruncă în îndoială şi nehotărâre; în urma îndelungatei păcătuiri, puterile sufletului s-au istovit, simt că însăşi voia mea slobodă a slăbit”. Aşa este! Păcatele tale sunt grele. Pentru toţi doctorii starea ta e de nevindecat, dar nu şi pentru doctorul Hristos, Cel atotputernic şi nesfârşit de milostiv. Neîncrezătoarea ta sfială ar mai putea fi cât de cât dezvinovăţită dacă te-ai putea aştepta ca Doctorul să-şi întoarcă privirile de la tine, să te lepede cu dispreţ şi mânie. El, însă nu te va lepăda; dimpotrivă, te cheamă la Sine, te roagă să te apropii de El. El nu te va dojeni; nici un cuvânt aspru nu va ieşi din gura Lui: El te cheamă la Sine numai pentru a-ţi dărui iertare şi tămăduire. *Veniţi să ne întrebăm, zice Domnul, şi de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi; iar de vor fi ca roşeala, ca lâna le voi albi* (Is. l, 18). Scopul venirii lui Hristos pe pământ stă în slobozirea sufletelor omeneşti de păcatul care le stăpânea şi refacerea în noi a chipului dumnezeiesc căzut. *Iată Mielul lui Dumnezeu,* dă mărturie despre Iisus înaintemergătorul Ioan, *Care ridică păcatul lumii* (Ioan l, 29). Tămăduirea bolilor trupeşti a fost numai o mărturie a vindecării sufletului de păcat. Când înaintea Domnului l-au adus pe slăbănog, El i-a grăit celui bolnav: *Îndrăzneşte, fiule, iartă-se ţie păcatele tale* (Matei 9, 2-7). Unii din cărturari, care erau de faţă, au cugetat că a fost rostită o hulă. Iisus, văzând gândurile lor, le-a zis: *Pentru ce voi cugetaţi cele viclene în inimile voastre? Că ce este mai lesne, a zice: iartă-se ţie păcatele tale, sau a zice: scoală-te şi umblă? Dar ca să ştiţi că putere are Fiul Omului pe pământ a ierta păcatele, atunci a zis slăbănogului: scoală-te, ia-ţi patul tău şi te du la casa ta* (Matei 9, 4-7). Dacă până acum ai fost slăbănogit de păcat până într-atât că ţi-ai pierdut chiar voia de a face binele; dacă eşti lepros, surd şi orb cu sufletul; dacă te-ai supus diavolului până într-atât că ai intrat sub stăpânirea lui cu desăvârşire şi, supus fiind silniciei vrăjmaşului, te asemeni cu îndrăciţii, nici atunci să nu te îndoieşti a te apropia de pocăinţă, şi vei auzi: *Iartă-se ţie păcatele tale.* Ziditorul tău este şi Ziditorul inimii, şi al mintii tale, şi al voii tale. Le-ai adus în neorânduială, le-ai stricat cu păcatul? Ziditorul poate să rezidească inimă curată din inimă pângărită şi întunecată şi poate înnoi mintea vătămată cu harul Său cel atotputernic. El poate întări în bine voia ta suferindă şi istovită sub silnicia păcatului şi poate astfel să înapoieze sufletului tău bucuria prin nădejdea mântuirii, ce se arată în biruinţele voii asupra păcatului.

Să nu-i răsară cuiva gândul viclean: „Uşor se primeşte iertarea prin pocăinţă: aceasta ne îngăduie să nu fim aspri faţă de noi înşine, să cutezăm a ne deda plăcerilor păcătoase. Mai mult: ea priveşte cu îngăduinţă înnoirea căderilor grele”. Nu! Nu aşa este dăruită iertarea păcatelor în pocăinţă. Ea este dăruită cu condiţia ca cel căzut în păcate de moarte să le părăsească. Asta reiese limpede chiar din cuvintele Mântuitorului: după ce a iertat-o pe curva adusă înaintea Lui la judecată de către farisei, El i-a zis: *Du-te, şi de acum să nu mai păcătuieşti* (Ioan 8, 11). Acelaşi lucru l-a poruncit Domnul şi celui vindecat de El în pridvorul Vitezdei, ameninţându-l totodată cu o mai mare pedeapsă pentru călcarea poruncii: *De acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău* (Ioan 5, 14). Aşa înţelegeau şi împlineau cuvintele Dumnezeu-Omului Părinţii pustiei, şi aşa învăţau pe fraţi. La întrebarea: „Ce înseamnă pocăinţa pentru păcat?”, Avva Pimen a dat răspunsul: „Pocăinţa pentru păcat stă în a se pocăi omul pentru păcatul său şi a nu îl mai săvârşi din nou. Cei ce au făcut astfel sunt numiţi neprihăniţi şi drepţi, fiindcă au lăsat păcatele şi s-au făcut drepţi”[17]. Marele povăţuitor al monahilor, Sfântul Isaac Sirul, spune despre cei care îşi repetă căderile în păcat: „Cel care în nădejdea pocăinţei cade iar în greşeală, acela umblă înaintea lui Dumnezeu cu viclenie; unuia ca acesta i se trimite moarte neaşteptată, şi nu primeşte vremea pe care se bizuia el spre săvârşirea virtuţilor”[18]. Aici se au în vedere păcatele de moarte, nu acele poticniri din

---

[16] *Molitfelnic*, Rânduiala Spovedaniei
[17] *Patericul Egiptean.*
[18] Cuvântul 90.

neputinţă ce sunt încredinţate pocăinţei de zi cu zi şi de care nici sfinţii nu sunt pe de-a-ntregul străini. Iar dacă din deprinderea nefericită şi slăbiciune, parcă mânat cu sila de trup şi sânge, nu te poţi înfrâna de la săvârşirea unor păcate de moarte - cele care poartă cu precădere numele de căderi - nici atunci să nu te laşi cuprins de deznădejde, la care îl trage cu atâta încrâncenare pe om necontenitul şir de căderi. În această privinţă avem preaînţeleptul sfat al lui Sisoe cel Mare. Acestuia i-a spus odată un frate cu inima amărâtă: „Părinte! Ce să fac? Am căzut!” Bătrânul i-a răspuns: „Ridică-te”. Fratele a zis: „M-am ridicat, şi am căzut iarăşi”. Bătrânul a răspuns: „Iarăşi ridică-te”. Fratele i-a întors cuvânt: „Dar până când să mă tot ridic?” Bătrânul a răspuns: „Până la sfârşitul zilelor tale”. Adevăratul rob al lui Dumnezeu se păzeşte nu numai de faptele şi cuvintele păcătoase, ci chiar de gândurile şi simţămintele păcătoase. Pentru credincioşia faţă de Domnul, el e învrednicit de nişte deosebite harisme duhovniceşti. Pe acestea le avea din belşug Preacuviosul Siluan, nevoitor schitean, mai apoi sinait; când a fost întrebat în ce chip a dobândit harul, Siluan a răspuns: „Niciodată nu am îngăduit în inima mea gânduri care să-L mânie pe Dumnezeu”[19].

Cel care s-a păzit de păcatele de moarte nu trebuie să creadă că el are puţină nevoie de pocăinţă. Păcatele tale sunt uşoare înaintea ochilor tăi, însă nu ştii care e greutatea lor în cumpăna dreptei judecăţi a lui Dumnezeu. „Una este judecata oamenilor şi alta judecata lui Dumnezeu”, a zis un cuvios locuitor al pustiei, cugetând înainte de sfârşitul său la lucrarea sa călugărească[20]. Legiuitorul poporului israilitean, văzătorul de Dumnezeu, Sfântul Moise, care strălucea cu razele prorociei, facerii de minuni şi cu razele slavei văzute, a rostit un cuvânt necugetat înaintea poporului, fiind amărât de cârtirea acestuia. El doar *a osebit întru buzele sale* (Ps. 105, 33), după cum spune Sfântul Psalmist; el a rostit cu gura cuvânt de neîncredere, socotind lipsa de evlavie şi necredinţa poporului ca fiind nevrednice de minune şi binefacere, ca şi cum ar fi presupus că harul lui Dumnezeu, slăbit de necredinţa poporului, nu ar fi fost îndeajuns de puternic în sine pentru săvârşirea minunii. Un păcat ce pare de puţină însemnătate şi lesne de trecut cu vederea, un păcat la un bărbat sfânt, bogat în fapte bune şi daruri harice, este altfel după judecata lui Dumnezeu: nu numai că merită mustrare, nu numai că este înscris în Sfânta Scriptură spre ştiinţa întregului popor israilitean şi spre ştiinţa întregii lumi care avea să creadă în Dumnezeul Cel adevărat, ci este şi pedepsit cu o pedeapsă vremelnică. Moise, care cunoştea puterea rugăciunii şi nesfârşita milostivire a lui Dumnezeu, aleargă cu osârdie la rugăciune spre a-L îndupleca pe Dumnezeu; Moise, ce abătuse nu o dată mânia lui Dumnezeu de la întregul popor israilitean, se roagă pentru sine ca să fie schimbată hotărârea ce fusese rostită asupra lui - şi n-a fost ascultat. *M-a trecut cu vederea Domnul pentru voi,* spunea Moise, vestind poporului urmările rugăciunii sale, *şi nu m-a ascultat* (Deut. 3, 26). În Scriptură nu este scris nimic fără un scop sfânt, încercând să ne dăm seama de scopul Scripturii în împrejurarea de faţă, nu vom greşi deloc dacă vom socoti că ea ne slujeşte drept povaţă şi preîntâmpinare, ca să nu socotim mic nici un păcat al nostru, ci să ne îngrijim cu toată râvna a fugi de toate păcatele şi a le şterge prin pocăinţă. Cât de mult păcătuim din neştiinţă! Cât de mult păcătuim din neputinţă! Cât de mult păcătuim lăsându-ne târâţi de împrăştiere, de pilda altora, de îngăduinţa faţă de alţii! De câte ori nu îngăduie Dumnezeu să cădem din pricina osândirii aproapelui, din pricina împietririi faţă de el! Petrecem în nepăsare, iar zapisele greşelilor noastre se înmulţesc. Dreptul Iov ştia asta, şi în fiecare zi aducea rugăciuni şi jertfe lui Dumnezeu pentru copiii săi, zicând: *Nu cumva sa fi gândit feciorii rele spre Dumnezeu în inimile lor. Aşa făcea Iov în toate zilele* (Iov l, 5). Semnul care-l deosebeşte pe drept este neîncrederea hotărâtă în dreptatea sa şi rămânerea în necurmată pocăinţă.

Când vom îndepărta împrăştierea ce ne orbeşte, când ne vom adânci în noi înşine şi vom începe să ne cercetăm pe noi înşine, punând starea sufletelor noastre faţă în faţă cu starea pe care ar trebui s-o aibă ele după învăţătura Sfintei Scripturi, vom recunoaşte singuri că micile noastre păcate nu sunt nicidecum mici, ci grele şi înfricoşătoare, vrednice de necurmate lacrimi şi pocăinţă. Să deschidem Sfânta Scriptură, să vedem ce-ar trebui să fim! Spune

[19] *Patericul Egiptean*.

[20] *Patericul Egiptean*. Preacuviosul Agaton.

Sfântul Apostol Pavel: *Omul cel dintâi este din pământ, pământesc; omul cel de-al doilea, este din cer. Precum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm şi chipul celui ceresc* (I Cor. 15, 47, 49). Primind fiinţare, începând să fiinţăm, ne îmbrăcăm în acelaşi timp întru chipul strămoşului nostru Adam, întru chipul lui cel căzut; ne zămislim şi ne naştem cu trup supus bolilor şi stricăciunii, cu suflet molipsit de păcat; ne zămislim şi ne naştem având sămânţa păcatului sădită în toată firea noastră, având otrava păcatului revărsată în toate mădularele sufletului şi trupului, *întru fărădelegi m-am zămislit şi întru păcate m-a născut maica mea* (Ps. 50, 6). În acest fel tot neamul omenesc s-a făcut şi se face netrebnic, este omorât de păcat, care ne-a molipsit în însăşi rădăcina noastră, în strămoşul nostru Adam. La rezidirea noastră prin răscumpărare a fost nevoie să fie înlăturată rădăcina, care nu înceta să împărtăşească tuturor mlădiţelor sale boala aducătoare de moarte, a trebuit să fie înlocuită cu o rădăcină care să ne împărtăşească viaţă, nestricăciune, sfinţenie, a fost nevoie pentru neamul omenesc de un strămoş nou - şi astfel de strămoş S-a făcut nouă *Domnul din ceruri.* El a binevoit să fie după trup urmaş al lui Adam, zămislindu-Se din Fecioară fără de sământă şi fără patimă. Prin naşterea pământească, Adam şi mulţi alţi oameni au fost înainte de Iisus; însă, prin naşterea din moarte şi din mormânt, care e învierea, Iisus a fost mai înainte de Adam şi de toţi oamenii (Matei 27, 53). El S-a făcut Întâi-Născut al neamului omenesc; El este primul om ce s-a suit la cer. Acolo a şezut de-a dreapta Tatălui. Adam şi ceilalţi sfinţi strămoşi după trup ai lui Iisus s-au făcut urmaşi ai Lui după naşterea cea din Duh întru fiinţare nouă. El e Părintele veacului viitor, începătorul de neam al sfintei seminţii a celor aleşi. Pentru ca noi, cei ce am început să fiinţăm după chipul vechiului Adam, să trecem din seminţia lepădată în cea blagoslovită a Noului Adam, trebuie să ne naştem de Sus. *De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh,* ne spune Noul Adam, Domnul nostru Iisus Hristos, *nu va putea să intre întru împărăţia lui Dumnezeu* (Ioan 3, 5). Ne naştem în viaţa nouă, harică, prin sfântul botez, prin care trecem în seminţia Domnului Iisus Hristos, primim înfierea Părintelui veacului care va să fie, precum a zis şi Apostolul: *Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi şi-mbrăcat. Aţi primit Duhul înfierii, întru care strigăm: Avva, Părinte* (Galateni 3, 27; Rom. 8, 15). Dar pentru a rămâne întru această înfiere suntem datori să vieţuim nu după trup, ci după Duh: *Oricâţi sunt purtaţi de Duhul lui Dumnezeu, aceştia sunt fii ai lui Dumnezeu* (Romani 8, 14). Dimpotrivă, *de n-are cineva Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui* (Romani 8, 9). Petrece, oare, în noi acest semn al înfierii? *Mărturiseşte,* oare, *acest Duh împreună cu duhul nostru că suntem fii ai lui Dumnezeu* (Romani 8, 16)? Din această pricină se cercau şi se cercetau pe sine Preacuvioşii Părinţi ai pustiei; această cercetare îi cufunda în adâncul pocăinţei şi plânsului. Să ascultăm cum cugetă despre aceasta Preacuviosul Macarie Egipteanul, cu toată dreptatea numit „cel Mare": „Precum trupul nu din sine însuşi are viaţa sa, ci din afară, adică din pământ, şi nu poate trăi fără mijloace dinafară, deopotrivă şi sufletul, dacă nu va fi renăscut de aici în pământul celor vii, dacă nu va fi hrănit acolo duhovniceşte şi nu va creşte duhovniceşte sporind în Domnul, dacă nu se va îmbrăca în haina frumuseţii cereşti, luată din însăşi Dumnezeirea, singură de sine nu poate vieţui nicicum în bucurie şi odihnă. Firea dumnezeiască are în sine pâinea vieţii, potrivit spuselor acestora: *Eu sunt pâinea vieţii şi vinul care veseleşte inima omului şi untdelemnul bucuriei* (Ioan 6, 35; Ps. 103, 16-17), şi mâncarea cea mult felurită a Duhului, şi haina cerească a luminii, care vine de la Dumnezeu însuşi, în acestea stă viaţa veşnică a sufletului. Vai trupului când e lăsat în singură firea sa! El se strică şi moare. Vai şi sufletului, când e lăsat în singură firea sa, când nădăjduieşte numai spre faptele sale, neavând împărtăşire cu Duhul Cel dumnezeiesc! Neînvrednicindu-se de viaţa veşnică, dumnezeiască, el moare... Dacă te-ai făcut scaun al lui Dumnezeu şi a şezut pe tine Călăreţul ceresc; dacă sufletul tău s-a făcut tot ochi duhovnicesc şi s-a făcut tot lumină; dacă ai fost hrănit cu hrana cea cerească a Duhului, şi adăpat cu apa vieţii, şi îmbrăcat în haina luminii tainice; în fine, dacă a dobândit toate acestea omul tău cel lăuntric şi are vestire tare despre acestea: cu adevărat trăieşti viaţa veşnică, odihnindu-te de acum cu sufletul tău împreună cu Domnul, cu adevărat ai dobândit şi ai primit de la Domnul să trăieşti viaţa cea veşnică. Iar de nu vezi în tine nimic dintre acestea, plângi, îndurerează-te şi tânguieşte-te cu

amar ca unul ce nu te-ai făcut încă părtaş al fericirii veşnice şi duhovniceşti, ca unul ce încă nu ai dobândit viaţa cea adevărată. Poartă grijă de sărăcia ta şi roagă-L pe Domnul ziua şi noaptea, ca unul ce te afli în greaua şi crunta nevoie a păcatului. O, de ne-am îngriji de sărăcia noastră! O, de nu am vieţui în nepăsare, ca şi cum am avea belşug de bogăţie şi bunătăţi duhovniceşti!"[21]. Năzuinţa spre dobândirea adevăratei pocăinţe a fost pricina îndemnătoare pentru care sfinţii monahi, simţind sărăcia duhului, se pustniceau întru adâncă singurătate, se închideau în zăvorâre, se ascundeau în peşteri şi în crăpăturile pământului. Această vedere a sărăciei lor, această vedere a omorârii sufletului lor de către păcat se dă însă numai celor ce au sporire însemnată în nevoinţa călugărească. Ea îi insuflă omului hotărârea de a se lepăda pentru totdeauna de lume, de a muri pentru lume spre a se da pe sine pe de-a-ntregul căutării vieţii veşnice în el însuşi.

Să trecem acum la un alt semn, după care ne putem cerceta mai lesne pe noi înşine ca nişte începători ce ne aflăm. Zis-a Domnul în Sfânta Evanghelie: *De Mă iubeşte cineva, cuvântul Meu va păzi. Cel ce nu Mă iubeşte, cuvintele Mele nu le păzeşte. De Mă iubiţi, păziţi poruncile Mele. De veţi păzi poruncile Mele, veţi rămâne întru dragostea Mea* (Ioan 14, 23-24, 15; 15, 10). Cel care păzeşte poruncile lui Hristos este al lui Hristos; cel care nu le păzeşte nu e al lui Hristos. Cercetarea conştiinţei noastre, a stării noastre sufleteşti, după îndreptarul poruncilor evanghelice e foarte lesnicioasă, cât se poate de mântuitoare, de încredere pe de-a-ntregul. De pildă, să ne uităm dacă am împlinit câteva porunci ale lui Hristos înfăţişate în capitolul al cincilea din Evanghelia după Matei. Oare nu ne-am mâniat pe aproapele în deşert? Oare nu am fost, oare nu suntem şi acum certaţi cu cineva? Oare nu lucrează în noi pomenirea răului? Oare n-am rostit cuvinte de ocară şi defăimare? Oare ne-am înfrânat de la priviri, simţăminte, gânduri pline de patima dulceţii? Oare nu am răsplătit răului cu răul? Oare am fost blânzi şi nu ne-am împotrivit răului? Oare i-am iubit pe vrăjmaşii noştri? Oare i-am binecuvântat pe cei ce ne blestemă? Oare am făcut bine celor ce ne urăsc pe noi? Oare ne-am rugat pentru cei ce ne supără? Bineînţeles, şi aceste puţine întrebări vor pune în încurcătură şi vor da în vileag conştiinţa noastră. Dar ce se poate întâmpla la o cercetare mai amănunţită? Ochii noştri se vor deschide atunci asupra păcatelor noastre, în inima noastră se va sădi simţământul necontenitei întristări pentru nevrednicia noastră; ne vom deprinde să ne umilim pentru păcatele care - în întunecarea noastră - ne păreau mici, dar în fapt ne lipseau de înfierea dumnezeiască şi de veşnicia cea fericită. Despre toate acestea a dat mărturie însuşi Domnul. Poruncindu-ne dragostea de vrăjmaşi, El ne-a arătat şi pricina pentru care avem neapărată nevoie de această dragoste: *Ca să fiţi fii ai Tatălui vostru, Care este în ceruri* (Matei 5, 43). Încălcarea chiar şi a celei mai mici porunci evanghelice e însoţită de urmări amare: *Cela ce va strica una dintr-aceste porunci mai mici şi va învăţa aşa pe oameni,* a grăit Domnul, *mai mic se va chema întru împărăţia cerurilor* (Matei 5, 19), adică nu va fi părtaş al ei[22]. Iar deplina neluare-aminte la poruncile evanghelice, ca faţă de o învăţătură morală, care nu trebuie neapărat împlinită, atrage după sine în chip hotărâtor pierzania, împlinirea poruncilor Domnului nu poate fi înlocuită prin nici un fel de nevoinţe, nu poate fi înlocuită nici măcar prin minuni! *Mulţi,* spune Mântuitorul, *vor zice Mie în ziua aceea: Doamne! Doamne! Au nu cu numele Tău am prorocit, şi cu numele tău draci am scos, şi cu numele tău multe minuni am făcut? Şi atunci voi mărturisi lor: niciodată nu v-am ştiut pe voi; depărtaţi-vă de la Mine, cei ce lucraţi fărădelegea!* (Matei 7, 22-23). Zidirea sufletească ce se întemeiază nu pe plinirea poruncilor, ci doar pe nevoinţe, e nestatornică, deşartă; ea nu poate îndura nici necazurile de la oameni, nici ispitele de la draci, este străină de lumină, plină de întuneric şi amăgire de sine. *Tot cela ce aude aceste cuvintele ale mele şi nu le face pe ele,* vesteşte Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, *asemăna-se-va bărbatului nebun, care şi-a zidit casa sa pe nisip: şi a căzut ploaie şi au venit râurile, şi au suflat vânturile, şi au lovit în casa aceea, şi a căzut, şi căderea ei a fost mare* (Matei 7, 26-27).

---

[21] *Omilia 1*, cap. 11 si 12.

[22] Potrivit *Tâlcuirii* Fericitului Teofilact al Bulgariei.

Pocăința este neapărat trebuincioasă pentru toți! Fiecare să se folosească de prețioasa vreme dăruită de milostivirea lui Dumnezeu! Fiecare să se cufunde în fericita pocăință! Să ne îndeletnicim cu ea mai ales de-a lungul acestei săptămâni, osebită şi rânduită ca să ne pregătim de taina spovedaniei şi de taina, care urmează după aceasta, a împărtăşaniei. Să nu jertfim această săptămână împrăştierii nechibzuite: destul i-am jertfit acesteia până acum! Destul ne-am îndeletnicit cu pierzania de sine! Acum să ne îndeletnicim cu mântuirea noastră! Să deschidem ades cartea conştiinţei; să ne cercetăm în ea petele păcatelor, să le pregătim de curățirea prin spovedanie. Nu îți cruța păcatele! Nu socoti vreo greşeală ca fiind neînsemnată, ca având dezvinovățire; nu socoti nevinovate nici un fel de obiceiuri şi îndeletniciri osândite de Scriptură, învinuieşte-te pe tine însuți, ca să primeşti deplină îndreptățire de la Dumnezeu. Hotărăşte-te să-ți dezgoleşti fără sfială rănile înaintea părintelui duhovnic! Nu lăsa în inimă prietenie tainică, legătură tainică cu păcatul acoperindu-1, amânând descoperirea lui pe viitor: altminteri, pocăința ta va fi neadevărată, fățarnică, în sufletul tău va rămâne o aşezare ce va pricinui continuarea vieții păcătoase. Păcatele nespovedite sunt repetate cu uşurință, ca şi cum ar fi săvârşite într-un întuneric de nepătruns[23]. Cu hotărâre să urăşti păcatul! Trădează-1 descoperindu-l la spovedanie, şi el va fugi de la tine; dă-1 în vileag ca pe un vrăjmaş, şi vei primi de Sus putere să te împotriveşti lui, să îl birui.

Pune în tine hotărârea nestrămutată de a duce viață plăcută lui Dumnezeu şi a aduce pocăință neîntârziată pentru poticnirile care ți se întâmplă fie din neputință, fie din şiretenia vrăjmaşului, fie sub apăsarea împrejurărilor. „A nu cădea este propriu îngerilor; oamenilor le este propriu să cadă şi să se ridice; a cădea şi a rămâne în cădere e propriu numai diavolilor"[24]. Hotărăşte-te să fii rob credincios al lui Hristos în toate zilele vieții tale! Robul credincios împlineşte întocmai voia stăpânului său, iar când greşeşte în ceva, îndată se căieşte, se întristează, cere iertare, şterge greşeala prin îndreptare, îngrețoşează-te de faptele, de viața şi însuşirile vânzătorului! Nu lega prietenie cu vrăjmaşii Dumnezeului tău, Ziditorului tău, Răscumpărătorului tău! Nu îl vinde nici pentru arginți, nici pentru iubirea de cinstiri, nici pentru desfătarea pântecelui, nici pentru iubirea de plăceri!

Foloseşte această săptămână pentru a cerceta purtarea ta din trecut. Pune-ți în față pilde de îndreptare: cugetă ce patimi trebuie să părăseşti, ce virtuți trebuie să sădeşti în trupul şi sufletul tău. Să faci aşa nu numai o dată de-a lungul acestei săptămâni; în fiecare zi să te gândeşti de câteva ori la asta; ce ai uitat astăzi, îți vei aminti mâine. Domnul însuşi, văzând osârdia ta, îți va trimite gânduri bune şi va deschide ochii tăi asupra neajunsurilor tale. Cu cât te vei cufunda mai adânc în cercetarea de sine, cu atât mai mulțumitoare vor fi spovedania şi pocăința ta, cu atât mai simțit şi mai îmbelşugat se va revărsa în sufletul tău înnoirea dăruită prin mărturisirea păcatelor.

„În pântecele sătul nu este înțelegerea tainelor lui Dumnezeu"[25]. Dorind să închinăm această săptămână îndeletnicirilor şi cugetărilor duhovniceşti, să ne înfrânăm de la îmbuibare, de la orice lucru prisositor, iar dacă se poate şi de la îndestularea în mâncare şi băutură. Să arătăm în trupurile noastre că suntem următori ai Domnului, Celui ce S-a răstignit pentru noi! Să ne ostenim trupul stând la sfintele slujbe. Când el, simțind oboseală şi istovire, va cere odihnă, să-i spui acest îndemn: „îmi amintesc de Domnul, Care a pătimit pentru mine, şi doresc ca tu, trupul meu, să te împărtăşeşti cât de puțin din pătimirile pe care le-a simțit preasfântul trup al lui Hristos fiind răstignit pe lemnul crucii. Desfătările tale sunt pierzătoare şi pentru tine, şi pentru suflet: ele ațâță cugetarea trupească, dragostea de lumea cea deşartă şi de viața vremelnică pământească; ele înăbuşă mişcările duhovniceşti, aducerea-aminte de moarte şi de veşnicie; ele întăresc patimile; ele slăbesc însăşi credința în Hristos. Asprimea față de tine aduce nemăsurat folos: curăță mintea, dă viață sufletului; chiar pe tine, trup

[23] *Scara*, Cuvantul 4, cap. 53.
[24] *Scara*, Cuvantul 4, cap. 31.
[25] Sfântul Isac Sirul, Cuvantul 56.

muritor, te face uşor, în stare de nevoinţele duhovniceşti şi de simţirea duhovnicească. Mucenicii au adus la piciorul Crucii lui Hristos sângele lor; sfinţii locuitori ai pustiei au adus nevoinţe mult ostenicioase - dacă nu deopotrivă, cel puţin asemănătoare muceniciei. Voi aduce şi eu măcar o mică împovărare a trupului meu! Prin împovărarea trupului meu mă voi asemăna cât de puţin Domnului, Care S-a răstignit pentru mine! Prin împovărarea trupului meu mă voi pedepsi măcar întrucâtva pentru îndestularea poftelor păcătoase ale trupului! Prin împovărarea trupului meu voi arăta cu fapta că mă mânii pe mine însumi pentru păcatele pe care le-am făcut, că mă osândesc, că doresc şi caut fără făţărnicie îndreptare! Tu însuţi, trupul meu, strâmtorându-te cu postul, cu privegherea şi starea în picioare la slujbe, mijloceşte-ţi ţie şi sufletului iertare din belşug".

Dacă de-a lungul acestei săptămâni ne vom îmbuiba, dacă ne vom lăsa atraşi spre a face plăcerea poftelor trupului, este de aşteptat că ne vom cerceta pe noi înşine cum se cuvine, că vom aduce pocăinţă nefăţarnică? Este de crezut că vom lăsa păcatele, ne vom întări în virtute, dacă vom săvârşi lucrarea întoarcerii de la păcat la Dumnezeu cu suflet îndoit, cu răceală, cu nepăsare? Nu! Răceala şi nepăsarea arată o voinţă nestatornică şi vicleană. Să ne temem de cuvintele Domnului: *Fiindcă eşti cald şi nici fierbinte, nici rece, te voi arunca din gura Mea* (Apoc. 3, 16). Să fim râvnitori!

În toate întreprinderile bune avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu: cu atât mai mult avem nevoie de el pentru a lepăda jugul păcatului, pentru a intra pe calea dreaptă şi sfântă. Ajutorul lui Dumnezeu se cere prin rugăciune cu osârdie şi cu luare-aminte. Sfinţii Părinţi ne învaţă să ne rugăm ca să ni se dea vederea păcatelor noastre, să ne fie trimis de Sus gândul cel bun şi mântuitor al mărturisirii păcatelor noastre[26]. Atât una cât şi cealaltă sunt dar de la Dumnezeu sau, mai bine zis, toate faptele din care este alcătuită fericita pocăinţă au neapărată nevoie de împreună-lucrarea lui Dumnezeu. Roagă-L pe Domnul Dumnezeu să-ţi dăruiască să petreci această săptămână în evlavie şi trezvie, să-ţi dăruiască să te cercetezi pe tine însuţi, să îţi vezi păcatele tale! Roagă-L pe Domnul ca El să pună vrăjmăşie între tine şi sămânţa şarpelui, care este păcatul; roagă-L să te îmbărbăteze în lupta cu tine însuţi, cu firea ta căzută, cu moartea care trăieşte în tine. Roagă-L pe Domnul ca El însuşi să lupte pentru tine şi astfel să îţi aducă întotdeauna biruinţă: Domnul nu poate să nu fie biruitor! Iar dacă suntem biruiţi înseamnă că ne luptăm singuri, că Domnul nu Se pogoară împreună cu noi la bătălie împotriva celor de alt neam. El nu Se pogoară fie din pricina voii noastre îndoite, fie pentru că merităm părăsirea din pricina nepăsării noastre, din pricina răcelii noastre faţă de El, din pricina împătimiţii faţă de lume şi de plăcerile ei. Roagă-L pe Domnul să îţi ajute să spui păcatele tale părintelui duhovnicesc fără nici o făţărnicie, cu lepădarea ruşinii celei vătămătoare, şi să asculţi dezlegarea din gura acestuia cu credinţă vie, ca din gura lui Dumnezeu, în fine, roagă-L pe Domnul ca după curăţirea prin pocăinţă să nu te mai întorci în hăţişurile păcatului, în putoarea păcatului, în temniţă şi în iad, ci să începi a vieţui după placul lui Dumnezeu, cu trezvie, să faci primul pas în calea pe care fiecare străin şi venetic pe acest pământ poate ajunge la liniştea veşnică, fericită. Cere cele înainte-arătate prin rugăciune: *fără Mine,* a grăit Domnul, *nimic nu puteţi face* (Ioan 15, 5).

Mai presus de toate roagă-te să ţi se dăruiască *duh umilit, inimă înfrântă şi smerită* (Ps. 50, 18), izvoare de lacrimi pentru spălarea întinăciunii păcatului. Când inima este străpunsă de mântuitoarea întristare pentru păcate, din ochi izvorăsc apele de viaţă făcătoare ale lacrimilor. Ele înnoiesc în suflet şi în trup lucrarea apelor botezului, şi ele însele sunt numite botez. Apele botezului spală păcatul strămoşesc, iar în cei care se botează după pruncie şi păcatele proprii, săvârşite după botez[27]. Roagă-te pentru primirea acestor ape, dovedeşte-ţi dorinţa de a le dobândi, silindu-te către ele. Pregăteşte-te pentru spovedanie şi sfânta împărtăşanie prin lacrimi! Spală, înmoaie, învie prin ele ţarina inimii; limpezeşte prin ele chipul dumnezeiesc, înnoieşte asemănarea întunecată şi schimonosită de trăsăturile strâmbe şi culorile murdare. Cel ce a primit lacrimile curvei şi a dezlegat legăturile păcatelor

---

[26] Rugăciunea de seară a Sfântului Ioan Gura de Aur.

[27] *Scara*, Cuvantul 9.

ei va dezlega şi legăturile tale. Cel ce a vărsat sfintele Sale lacrimi pentru Ierusalim, care cu îndărătnicie a lepădat mântuirea pogorâtă lui de la Dumnezeu şi a năzuit orbeşte către pieire, Se bucură de lacrimile tale, pe care le verşi dorind să dobândeşti mântuirea. Cel ce a vărsat sfintele Sale lacrimi la vestea morţii prietenului Său Lazăr, mort de patru zile şi deja împuţit, va privi cu milostivire spre lacrimile tale, va învia din morţi sufletul tău păcătos, chiar dacă toate mădularele lui ar fi înfăşurate în giulgiuri de îngropare, chiar dacă ar puţi deja din pricina deprinderilor păcătoase înrădăcinate şi învechite, chiar dacă la intrarea în inimă ar fi prăvălită piatra cea grea a împietririi şi nesimţirii. El va porunci să fie dată la o parte piatra, să fie dezlegate gândurile şi simţămintele tale ferecate în starea de moarte, ca să mergi spre sporirea duhovnicească şi spre nepătimire[28].

Te pregăteşti de o taină însemnată, de una dintre cele şapte taine de căpetenie ale Bisericii, de sfânta spovedanie! Potrivit învăţăturii de taină creştineşti, cu un al doilea botez te pregăteşti să te botezi! Vii la spitalul duhovnicesc: să nu ieşi netămăduit! Îţi stă înainte o judecată minunată şi neobişnuită: la ea vor fi cântărite şi preţuite toate greşalele tale, şi în locul pedepselor pe care le meriţi ţi se dau îndreptăţirea, curăţia, sfinţenia. *Veniţi să ne întrebăm, zice Domnul* chemând la această judecată, şi *de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi; iar de vor fi ca roşeala, ca lâna le voi albi* (Is. l, 18). Pedepsele tale le-a luat asupra Sa Dumnezeu întrupat, şi îţi dăruieşte, din nemărginita Sa bunătate, sfinţenia Sa, cerând de la tine doar recunoaşterea propriilor păcate: este cu neputinţă să fie iertat cel ce nu-şi recunoaşte păcatele, care prin nerecunoaşterea păcatelor arată că nu se recunoaşte vinovat, n-are nevoie de iertare, o leapădă.

Cufundă-te în evlavioasă şi binecredincioasă contemplare a tainei acesteia atât de mari şi uimitoare! Cufundă-te în contemplarea nemărginitei iubiri a lui Dumnezeu faţă de neamul omenesc cel căzut! *Întăreşte Dumnezeu dragostea Sa către noi prin aceea că încă păcătoşi fiind noi, Hristos pentru noi a murit. Cu mult mai vârtos, dar, acum, îndreptăţiţi fiind cu sângele Lui, ne vom mântui printr-însul de mânie* (Romani 5, 8-9). Şi ne mântuim de mânie prin pocăinţă, care îndreaptă toate greşelile noastre, ne sprijină în vremea pribegiei noastre pământeşti, ne scoate din orice prăpastie a păcatului, oricât ar fi aceasta de adâncă. Puterea şi lucrarea pocăinţei rămân necheltuite până la sfârşitul vieţii noastre. De ar şi cădea cineva în fiecare zi, de ar şi săvârşi toate nedreptăţile şi toate nelegiuirile, pocăinţa îl primeşte în braţele sale ca să îl curețe, să îl vindece, să îl facă drept, sfânt. Ea rămâne nelucrătoare doar când atotputernicul ei ajutor este lepădat cu încăpăţânare nechibzuită şi cu orbire deznădăjduită.

Şi să te mai minunezi şi de altceva la această taină: că slujitor al ei nu a fost rânduit un înger fără de prihană, înfricoşător prin însăşi sfinţenia sa, ci un om pătimaş asemenea nouă, împresurat de obşteştile neputinţe ale neamului nostru, ce are nu mai puţină nevoie decât tine de pocăinţă, care slujeşte drept unealtă văzută a harului în spălarea păcatelor tale şi are neapărată nevoie de slujirea altuia pentru spălarea propriilor păcate, în vreme ce tu cazi cu faţa la pământ înaintea sfinţitului chip al lui Hristos pentru a-ţi mărturisi păcatele duhovnicului, el îţi va spune cu smerenie, după porunca Sfintei Biserici: „Şi eu sunt doar un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui toate câte-mi vei spune mie”[29]. Bunătatea lui Dumnezeu te vânează din toate părţile spre pocăinţă, te înconjoară din toate părţile cu înlesniri ca să te apropii de Dumnezeu.

Încheiere

Aceste cugetări sunt neapărat trebuincioase pentru pregătirea cuviincioasă în vederea tainei spovedaniei. Netezeşte cărările prăpăstioase ale minţii şi inimii tale, curăţeşte-le de toată făţărnicia şi viclenia, altminteri nu vei face decât să îţi sporeşti păcatele: la păcatele dinainte vei adăuga un altul, neasemuit mai greu decât ele. Mă tem să spun limpede în ce stă acest păcat! De dragul mântuirii voastre însă o să vă spun; o să vă spun, ca fiecare dintre voi,

[28] *Scara*, cuvantul 1.
[29] *Molitfelnic,* Rânduiala Spovedaniei.

auzind cât de greu şi înspăimântător este acest păcat, să se teamă şi să fugă de colţii lui drăceşti. Ai căzut în osândire, în desfătarea pântecelui, în mânie? Ai căzut în curvie? Ai păcătuit ca un om. Dar dacă te vei apropia de taina pocăinţei cu nepăsare, cu viclenie, cu inimă închisă, vei săvârşi lucru satanicesc, îl vei batjocori pe Atotputernicul şi Atotvăzătorul Dumnezeu, Care te-a zidit şi te-a rezidit, ţi-a dăruit harul pocăinţei, ca având ajutorul acestui să rămâi în limanul şi starea rezidirii, Care în cele din urmă te va judeca şi va cerceta cum ai întrebuinţat darurile Lui cele negrăite. În slujba spovedaniei, Sfânta Biserică pune în gura duhovnicului, pentru a-l preîntâmpina pe cel care se pocăieşte, următoarele cuvinte pline de înţeles: „Iată, fiule, Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta cea cu umilinţă. Deci, nu te ruşina, nici te teme ca să ascunzi de mine vreun păcat, ci fără sfială spune toate câte ai făcut, ca să iei iertare de la Domnul nostru Iisus Hristos... iar de vei ascunde de mine ceva, să ştii că toate păcatele îndoite le vei avea”[30].

Nu te învoi cu gândul celui viclean, care îţi va şopti: „Cum să îi spui părintelui duhovnic aşa un păcat scârbos şi josnic? Acum ascunde-l, şi o să-l spui la următoarea spovedanie, după ce va trece destulă vreme şi îţi va fi mai puţină ruşine să vorbeşti despre păcatul tău, căci va fi un lucru pomenit şi de-abia amintit”. Recunoaşte glasul şarpelui celui vechi, care vine ca un fur să îţi *fure* gândurile bune, să te *junghie* cu sfatul său cel viclean şi să te *piardă* (Ioan 10, 10), răpindu-ţi mântuirea cu care Domnul te îmbie *în dar* (Romani 3, 24). Răsunetul acestui glas este asemeni celui ce a pătruns cândva în rai, trăgându-i de acolo pe protopărinţii noştri. Fiule al lui Adam! El năzuieşte acum să pătrundă în sufletul tău, ca să nu te lase în rai. Întoarce-i spatele, nu-l asculta, nu gusta din otrava aducătoare de moarte sufletului tău!

Plin de credinţă blândă, de lepădarea de sine bărbătească, de smerită simplitate şi nefăţărnicie, apropie-te de sfânta taină a spovedaniei. Să crezi că pentru Doctorul Cel atotputernic, Domnul, toate rănile, mici şi mari, sunt la fel de nimicnice, la fel de lesne de vindecat. Atotputernicul Cuvânt tămăduieşte, învie, duce în rai numai prin cuvânt. Făcătorul nu are nevoie să Se ostenească. El îşi rosteşte voia, şi făptura toată, văzută şi nevăzută, grăbeşte a împlini cu supunere de rob porunca Făcătorului! Această voie este rostită, şi se şterg toate păcatele noastre, însemnate de noi şi de vrăjmaşii noştri în zapisele cele veşnice.

La cel credincios lepădarea de sine nu este grea! Leapădă ruşinea mincinoasă, pierzătoare, leapădă această păstrătoare a păcatelor; leapăd-o pe maica ei - trufia; învinuieşte-te pe tine însuţi, osândeşte-te pe tine însuţi! Pleacă-ţi capul cu duh înfrânt, cu lacrimi şi cu tânguire, spune amănunţit păcatele tale lui Dumnezeu înaintea părintelui tău duhovnic - şi te va adumbri, prin mijlocirea slujitorilor tainei lui Dumnezeu, harul Sfântului Duh, aducând în casa sufletului tău iertarea păcatelor şi, în schimbul lor, dreptatea cea de la Dumnezeu dimpreună cu mântuirea veşnică, aşa încât vei fi fericit şi vei proslăvi pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Despre vătămarea pricinuită de făţărnicie

Predică în miercurea primei săptămâni a Postului Mare

Când postiţi, nu fiţi, ca făţarnicii, trişti (Matei 6, 16). Iubiţi fraţi! Domnul nostru Iisus Hristos, Care ne-a poruncit ca înainte de a purcede la nevoinţa postului să iertăm aproapelui greşelile lui, a poruncit să păzim cu grijă de făţărnicie însuşi postul. Precum viermele, zămislit înăuntrul fructului, nimiceşte tot miezul lui, lăsându-i numai coaja, aşa şi făţărnicia nimiceşte tot miezul virtuţii. Făţărnicia se naşte din slava deşartă[31]. Slava deşartă este dorinţa şi căutarea

[30] *Moliftelnic, Randuiala Spovedaniei.*
[31] Matei 6, 1-2, 5, 16.

deşartă a laudei omeneşti vremelnice. Slava deşartă apare din adânca necunoaştere a lui Dumnezeu sau din adânca uitare de Dumnezeu, din uitarea veşniciei şi a slavei cereşti - şi ca atare ea, în a sa întunecare, tinde nesăţios spre dobândirea slavei vremelnice, pământeşti. Această slavă i se pare, ca şi viaţa pământească, o moştenire veşnică, pe care nu i-o poate lua nimeni. Slava deşartă, care caută nu virtutea, ci numai lauda pentru virtute, se îngrijeşte şi se osteneşte doar pentru a pune înaintea privirilor omeneşti masca virtuţii. Şi făţarnicul se înfăţişează omenirii îmbrăcat în haina unei îndoite înşelări: pe dinafară lui se vede virtutea, pe care de fapt n-o are; în sufletul lui se văd mulţumirea de sine şi îngâmfarea, fiindcă el este, mai întâi de toate, înşelat şi amăgit în sine însuşi, în chip bolnăvicios se îndulceşte de slava deşartă, ce îl ucide, în chip bolnăvicios şi nenorocit se desfată de reuşita făţărniciei sale. El devine, totodată, străin de Dumnezeu: înaintea lui Dumnezeu *este necurat tot cel cu inimă semeaţă* (Pilde 16, 5).

Slava deşartă şi făţărnicia cea născută din ea sunt pierzătoare chiar din temelia lor: ele îl lipsesc pe om de orice răsplată cerească, dându-i ca singură răsplată deşartă laudă omenească, pe care şi-a ales-o şi pe care o iubeşte. Această osândă asupra făţarnicilor mânaţi de slava deşartă a fost rostită de către Domnul. Povăţuindu-Şi ucenicii să facă faptele lor bune în taină, Domnul porunceşte: *Luaţi aminte, milostenia voastră să nu o faceţi înainte oamenilor, pentru a fi văzuţi de dânşii; iar de nu, plată nu veţi avea de la Tatăl vostru, Care este în ceruri. Deci, când faci milostenie, să nu trâmbiţezi înaintea ta, precum fac făţarnicii în adunări şi în uliţe ca să fie slăviţi de oameni... Şi când te rogi, să nu fii ca făţarnicii: că ei iubesc în adunări şi în colţurile uliţelor stând să se roage, ca să se arate oamenilor... Şi când postiţi, să nu fiţi, ca făţarnicii, trişti - că îşi smolesc feţele lor ca să arate oamenilor că postesc. Adevăr grăiesc vouă, că îşi iau plata lor. Iar tu, când posteşti, unge-ţi capul tău şi faţa ta o spală, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti, ci Tatălui tău, Celui ce este întru ascuns: şi Tatăl tău, Cel ce vede întru ascuns, va răsplăti ţie la arătare* (Matei 6, 1-2, 5, 16-18).

Cumplite sunt slava deşartă şi făţărnicia în pârga lor, când pun stăpânire pe om, când devin îndreptarul lucrării lui, când îi intră în caracter. De ele este plăsmuit (modelat) fariseul, ce năzuieşte cu hotărâre înverşunată şi oarbă spre săvârşirea tuturor fărădelegilor şi facerilor de rele; de ele este plăsmuit fariseul, ce are nevoie de masca virtuţii numai spre a se cufunda mai liber şi cu mai multă reuşită în fapte rele. Fariseii întunecaţi şi învârtoşaţi au săvârşit cea mai cumplită fărădelege dintre fărădelegile omeneşti: au săvârşit uciderea de Dumnezeu. Şi dacă ar fi putut să fie vreo fărădelege mai cruntă decât aceasta, ar fi purces la ea fără să se cutremure.

Aceasta este jalnica privelişte a pustiirii morale, a grozăviilor morale săvârşite de slava deşartă şi făţărnicie în firea căzută a omului. Răscumpărătorul nostru, Domnul nostru Iisus Hristos, după ce ne-a dăruit cele mai bune doctorii împotriva tuturor bolilor noastre, atât trupeşti cât şi sufleteşti, ne porunceşte să lecuim patima făţărniciei la rădăcina ei, în temeiul ei: în slava deşartă. Slava deşartă flămânzeşte şi însetează de slava omenească: Domnul a poruncit s-o omorâm prin înfometare. El a poruncit să-i răpim slavei deşarte mâncarea şi băutura - lauda omenească; a poruncit să ne ascundem cu grijă de privirile omeneşti toate faptele bune, chiar şi dragostea de aproapele, să le aducem jertfă numai şi numai lui Dumnezeu. Şi Vechiul Legământ, care predaniseşte sfântul adevăr Israilului tainic zugrăvindu-l prin închipuiri, rânduieşte: *Tot darul jertfei voastre cu sare să-l săraţi, şi sarea rânduită de Domnul să se risipească de la jertfele voastre, pe tot darul vostru să aduceţi Domnului sare* (Lev. 2, 13). Sarea din orice dar, din orice jertfă adusă de israilitean lui Dumnezeu este gândul şi scopul de a plăcea lui Dumnezeu în toată facerea de bine.

Sfinţii Părinţi, Dascălii Bisericii, care în lumina lui Hristos, în lumina Sfântului Duh au privit în adâncul inimii omeneşti şi au cercetat în acest adânc felul de a lucra al fiecărei patimi, numesc slava deşartă „patimă cu multe chipuri”, „cea mai subţire dintre toate”,

„anevoie de priceput”[32]. Toate celelalte patimi tulbură liniştea omului, sunt date în vileag fără întârziere de către conştiinţă; dimpotrivă, patima slavei deşarte îl linguşeşte pe fiul căzut al lui Adam, îi aduce, pasămite, desfătare, i se înfăţişează drept mângâiere duhovnicească pentru fapta bună săvârşită. Toate celelalte patimi strică de-a dreptul virtuţile potrivnice lor: astfel, îmbuibarea strică înfrânarea, mânia strică blândeţea, iubirea de argint strică milostivirea. Slava deşartă nu pare a strica nici o virtute; ea, răpindu-i omului hoţeşte aducerea-aminte de Dumnezeu, de negrăita Lui mărire, de nepovestita Lui sfinţenie, înaintea căreia însuşi *cerul este necurat* (Iov 15, 15), îl momeşte pe omul căzut să privească la ea cu încuviinţare şi mulţumire, să se admire pe sine însuşi. *Nu sunt ca ceilalţi oameni,* spune ea (Luca 18, 11)! În orbirea sa venită din mulţumirea de sine, cel stăpânit de slava deşartă dă mulţumită lui Dumnezeu, uitând că mulţumita dată lui Dumnezeu de către omenirea căzută trebuie adusă numai din vederea mulţimii păcatelor şi neputinţelor proprii, vedere unită cu cea a negrăitelor binefaceri ale Ziditorului către zidirea Sa căzută. Slava deşartă se bucură când vede că omul se îmbogăţeşte cu virtuţi: ea nădăjduieşte să prefacă fiecare virtute în păcat, nădăjduieşte să facă fiecare virtute pricină şi temei de osândire a omului la judecata lui Hristos. Ea se apucă să proorocească! Ea năzuieşte cu obrăznicie să facă minuni şi îl ispiteşte pe Domnul! Străină fiind de darul duhovnicesc, ea caută să se dea drept stăpână a acestui dar sau, cel puţin, să-i facă pe oameni să vadă în ea ceva mai presus de fire; ea caută prin această înşelăciune, în chip jalnic, să se mângâie pe sine. Ea îl însoţeşte pe nevoitor când acesta posteşte, când se roagă, când face milostenie, când priveghează, când face metanii, străduindu-se să răpească jertfa adusă lui Dumnezeu şi, pângărind-o prin dorinţa de a plăcea oamenilor, să o facă netrebnică. Ea îl urmăreşte pe robul lui Hristos în chilia lui, în zăvorârea lui; neavând putinţa de a-i aduce nevoitorului laudă pierzătoare de la privitorii dinafară, îi aduce laudă în gânduri, îi zugrăveşte şi îi înfăţişează ademenitor în închipuire slava omenească. Ea lucrează adeseori fără mijlocirea gândului şi închipuirii, cunoscându-se numai după lipsa din inimă a fericitei umilinţe, a fericitei aduceri-aminte şi frângeri de inimă pentru păcate. „Dacă nu ai plânsul inimii”, a spus un mare Părinte, „ai slavă deşartă”[33].

Să ne împotrivim cu hotărâre, cu lepădare de sine, patimii pierzătoare de suflet şi înşelătoare a slavei deşarte! Să ne împotrivim ei întărind pe piatra poruncilor lui Hristos inima noastră slabă, care - lăsată de capul ei - este clătinată de înrâurirea şi lucrarea feluritelor patimi asupra ei, ca de nişte vânturi. Lepădând mereu slava deşartă, vom fi neprimejduiţi de o altă patimă: de cumplita patimă a făţărniciei. Faptele şi nevoinţele noastre bune să le săvârşim, după îndrumarea Mântuitorului, în taină. Luând parte la slujbele bisericeşti, să ne ferim a arăta în timpul lor vreo pornire deosebită a evlaviei noastre, care să ne deosebească mult de fraţii noştri. „Ia aminte”, a zis Sfântul Ioan Scărarul, „ca aflându-te între fraţii tăi să nu te arăţi nicidecum mai drept în vreo privinţă decât ei. Făcând altfel, două rele vei săvârşi: pe fraţi îi vei răni cu osârdia ta prefăcută, iar ţie îţi vei da negreşit temei de semeaţă cugetare. Fii osârduitor în sufletul tău, nedând în vileag aceasta nici prin mişcarea trupului, nici prin înfăţişare, nici prin cuvânt, nici prin ghicitură”[34]. Iar dacă în singurătatea zăvorârii, când te rogi în singurătate, în timpul citirii şi cugetării ziditoare de suflet gândul slavei deşarte, pătrunzând prin uşa închisă, pătrunzând la însăşi mintea noastră, pătrunzând la însăşi inima noastră, ne va înfăţişa ca să ne înşele, ca pe o curvă împodobită, slava omenească, să ne înălţăm cât mai repede gândul la cer, înaintea lui Dumnezeu. Când mintea omenească va fi luminată de vederea duhovnicească a slavei şi măreţiei lui Dumnezeu şi se va pogorî de acolo ca să se vadă pe sine însăşi, ea nu va mai vedea măreţia omenirii. Ea va vedea sărăcia, păcătoşenia, neputinţa, căderea omenirii; va vedea osânda morţii rostită asupra tuturor; va vedea stricăciunea şi putoarea tuturor, osânda împlinindu-se treptat şi nimeni neputând scăpa

[32] Preacuviosul Casian Romanul, „Despre cele opt gânduri pătimaşe”; Sf. Ioan Scărarul, Cuvântul 22, „Despre slava deşartă”.

[33] . Marele Varsanufie, citat la Xanthopol, *Dobrotoliubie,* cap. 25. Vezi *Filocalia*, vol. 11, EIBMBOR, Bucureşti, 1990.

[34] *Scara,* Cuvântul 4.

de ea. Ea dobândeşte vederea nerătăcită asupra omului, străină de amăgirea slavei deşarte, şi strigă împreună cu Iov: „Stăpâne Doamne, *acum Te-a văzut ochiul meu. Pentru aceea m-am smerit pe mine, şi m-am topit: şi m-am socotit pe mine pământ şi ţărână* (Iov 42, 5-6)". Adevărata smerenie vine din cunoaşterea lui Dumnezeu. Amin.

Despre însemnătatea trupului omenesc

Predică în vinerea primei săptămâni a Postului Mare

Trupurile voastre sunt biserici Duhului Sfânt Ce locuieşte întru voi (I Cor. 6, 19).

Iubiţi fraţi! în vremea de acum, când ne pregătim să ne facem părtaşi atotsfântului Trup şi atotsfântului Sânge al Dumnezeu-Omului, se cade nouă să purcedem la cercetarea însemnătăţii pe care o are propriul nostru trup. Însemnătatea lui e neobişnuit de mare, şi Sfântul Apostol Pavel a înfăţişat-o precum urmează: *Trupurile voastre sunt biserici Duhului Sfânt ce locuieşte întru voi.*

Fraţilor! Oare am luat aminte aşa cum trebuie la însemnătatea trupului nostru? Nu cumva l-am privit superficial şi cu uşurătate, ca pe un lucru ce nu are nevoie de nici o cercetare? Şi totuşi, Dumnezeu ne vesteşte prin gura Apostolului: *Trupurile voastre sunt biserici Duhului Sfânt ce locuieşte întru voi.*

Din pământ a fost luat trupul omenesc, însă n-a fost făcut pentru pământ. El a căzut în stricăciune - dar nu a fost făcut pentru stricăciune. Zidit, împodobit de Făcător pentru veşnicie şi ceea ce este veşnic, el, îndată după zidirea sa, a fost înviat cu suflet nemuritor şi sfânt, împreună cu acesta a fost răpit de pe pământ în raiul luminos pentru a petrece în el, pentru a lucra duhovniceşte, pentru a se desfăta duhovniceşte; el nu era în stare de plăceri trupeşti. El nu putea ieşi din mâinile Atotsfântului Făcător decât pe de-a-ntregul curat şi sfânt; mai apoi l-a schimonosit păcatul. Ochiul lui era atât de neprihănit că nu vedea goliciunea celorlalte mădulare, care, la rândul lor, nu înfăţişau nimic care să trebuiască acoperit. Sufletul nu era învîforat şi tulburat de patimi; nu era tulburat de ele nici trupul. Sângele nu fierbea de mânie şi nici nu se răcea de întristare şi trândăvie. Moartea nu era în firea acestui trup; nu erau în firea lui bolile; el nu avea nevoie să se apere de înrâurirea stihiilor; nu era lanţ şi temniţă pentru suflet: el era pentru acesta o haină minunată, veşnic nouă.

Omul a căzut. Păcatul a lovit cu moartea atât sufletul, cât şi trupul lui. Stăpânirea morţii asupra omenirii este atât de atotcuprinzătoare şi atât de puternică încât nimeni din numerosul neam omenesc n-a scăpat de ea; fiecare om se naşte având în sine temeiul morţii, poate să fie ajuns de ea în orice clipă a vieţii sale pământeşti - şi negreşit va fi, la ceasul cuvenit. Fără a greşi putem să-i socotim nişte morţi ce umblă pe toţi cei surghiuniţi pe pământ! Ce este viaţa noastră pe pământ, dacă nu o necontenită luptă cu moartea? Din această stare nu putem nicicum să tragem concluzii asupra stării care era firească omului înainte de căderea sa; pornind de la trupul nostru nu putem judeca deloc cu privire la trupul celor întâi-zidiţi. Starea fericită şi fără de moarte a celor întâi-zidiţi o putem contempla doar în dumnezeiasca Descoperire. Putem vedea dovedirea ei deplină, cu fapta, în Domnul nostru Iisus Hristos şi, în parte, în acei aleşi ai lui Dumnezeu care au arătat nu doar în sufletele, ci şi în trupurile lor puterea răscumpărării dăruite omenirii de către Dumnezeu-Omul.

Trupul lui Adam nu se îneca în ape, nu era ars de foc, era de neatins pentru moarte[35]. Aşa s-a arătat a fi trupul noului Adam, al Domnului nostru Iisus Hristos; el a gustat moartea, dar a gustat-o numai şi numai din bunăvoirea Dumnezeu-Omului: gustând moartea, el nu a încetat să fie viu, fiindcă despărţindu-se de suflet nu s-a despărţit de Dumnezeire. El s-a înălţat la cer, repetând cu prisosinţă răpirea trupului lui Adam în rai. El trage acolo trupurile

[35] Preacuviosul Macarie cel Mare, Cuvântul 4, cap. 3.

adevăraţilor creştini: *unde este trupul* cel atotsfânt, *acolo se vor aduna* şi *vulturii* duhovniceşti (Luca 17, 37). Deşi vedem că acum trupurile părinţilor şi fraţilor răposaţi sunt coborâte în mormântul întunecos şi acoperite cu pământ, deşi aşteptăm ca aceeaşi soartă să ajungă şi trupurile noastre, credem şi ştim că aceste trupuri nu vor rămâne în pământ pentru totdeauna. Ele vor învia. Şi nu numai atât: drepţii înviaţi şi drepţii care vor fi în viaţă - îi numesc „drepţi" pe creştinii adevăraţi - nu vor rămâne pe pământ: în cea din urmă zi a lumii acesteia trecătoare, la începutul neînseratei zile a veşniciei, vor fi răpiţi cu trupurile lor în văzduh, întru întâmpinarea Domnului, *şi aşa pururea,* acolo în cer, *cu Domnul* vor fi (I Cor. 15, 51-52; I Tes. 4, 5-17). Trupul semănat în mormânt *întru stricăciune* se va scula *întru nestricăciune,* se va scula *întru slavă,* se va scula *întru putere; trupul pământesc* se va face *trup ceresc, trupul sufletesc trup duhovnicesc* (I Cor. 15, 42, 44).

Aceasta e menirea trupului omenesc. El se naşte molipsit de moarte şi de păcat, se naşte spre moarte, după chipul acelui trup în care s-a preschimbat trupul primului om care a murit, zidit din ţărână şi întors în ţărână; dar este renăscut în baia botezului spre mântuire, după chipul trupului pe care l-a luat Omul Ceresc, Care S-a zămislit şi S-a născut de la Duhul Sfânt şi din Preacurata Fecioară: *Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi şi-mbrăcat* (Galateni 3,27). Prin minunata taină a Euharistiei trupul nostru se uneşte cu trupul lui Hristos însuşi - trupul se uneşte cu trupul dumnezeiesc, sângele cu sângele dumnezeiesc. *Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu,* a grăit Domnul, *întru Mine petrece şi Eu în el* (Ioan 6, 56). Cel ce mănâncă atotsfântul trup al lui Hristos şi bea atotsfântul sânge al lui Hristos ajunge, prin această plinătate a gustării, în desăvârşită unire cu Dumnezeu-Omul: trupul lui se face trup al Dumnezeu-Omului, sângele lui se face sânge al Dumnezeu-Omului. Adevăratul creştin odihneşte în Domnul, şi Domnul odihneşte în el; creştinul este îmbrăcat în Hristos, şi Hristos în creştin. Privind duhovniceşte această măreţie a creştinilor, Apostolul strigă către noi: *Trupurile voastre mădularele lui Hristos sunt* (I Cor. 6, 15). *Trupul pentru Domnul, şi Domnul pentru trup* (I Cor. 6, 13). *Îmbrăcaţi-vă întru Domnul nostru Iisus Hristos, şi grija de trup să nu o faceţi spre pofte* (Romani 13, 14). „Darurile Sfântului Duh", a zis un mare bineplăcut al lui Dumnezeu, „sunt deja fireşti pentru firea cea înnoită"[36]. Pentru trupul care este una cu trupul lui Hristos este deja un lucru firesc să fie biserică a Sfântului Duh: unde este Hristos, acolo este, neamestecat cu El şi nedespărţit de El, şi Duhul Sfânt.

Mulţi dintre adevăraţii slujitori ai lui Dumnezeu au vădit din vremea vieţii lor pământeşti adăstarea Sfântului Duh în trupurile lor, şi astfel au dovedit cu lucrul că trupurile creştinilor trebuie şi pot să fie biserică a Sfântului Duh. Umbra Sfântului Apostol Petru tămăduia pe cei bolnavi (Fapte 5, 15); ştergarele pe care le folosea Sfântul Apostol Pavel erau aduse la bolnavi, şi în urma atingerii de acestea bolnavii se vindecau, iar duhurile necurate îi părăseau pe cei munciţi de ele (Fapte 19, 12). Năpârca, acest şarpe atât de veninos, l-a muşcat pe Apostol: el însă a rămas nevătămat, ca şi cum n-ar fi intrat deloc în el otrava şarpelui. Unii sfinţi umblau pe apă, străbăteau ca înaripaţi întinderi însemnate într-un răstimp deosebit de scurt, la rugăciune îşi înălţau trupurile de pe pământ, arătând, după cum spune un sfinţit scriitor[37], începătura răpirii în văzduh ce va să fie şi arătând putinţă spre această răpire. Nu doar în sufletele, ci şi în trupurile lor lucra Sfântul Duh! În trupurile omeneşti coborâte la asemănarea dobitoacelor fără minte fierb feluritele patimi: în trupurile sfinţite, dimpotrivă, fierbe şi se revarsă din belşug harul dumnezeiesc, îndulcind trupul cu dulceaţă cerească şi duhovnicească şi, totodată, omorându-l pentru păcat. După despărţirea sufletului de un asemenea trup, stricăciunea nu cutează a se atinge de el, fiindcă în ciuda lipsei sufletului, în el petrece Duhul Sfânt, vădind adăstarea Sa prin felurite semne vrednice de Duh şi proprii Duhului.

De ce sunt străine trupurile noastre de sfinţirea duhovnicească? De ce sunt trupurile noastre în stare doar de simţăminte dobitoceşti, de vreme ce Sfântul Duh a dat mărturie *că una este trupul oamenilor şi alta trupul dobitoacelor* (I Cor. 15, 39)? Fiindcă nu luăm aminte la

---

[36] *Patericul Egiptean.* Sisoe cel Mare.
[37] Calist şi Ignatie Xanthopol, „Despre liniştire şi rugăciune", cap. 25, *Dobrotoliubie 2.* Vezi şi *Filocalia*, ed. cit.

preîntâmpinarea Domnului nostru, Care a zis: *Luați aminte la sine-vă, ca să nu se îngreuieze inimile voastre cu sațiul mâncării şi cu beția şi cu grijile lumii* (Luca 21, 34). S-au îngreuiat inimile noastre, lipitu-s-au de pământ sufletele noastre: această aşezare a duhului face să se îngroaşe trupul, şi rămânem străini de cunoaşterea prin cercare a faptului că *trupul* nostru poate să *se bucure de Dumnezeul Cel viu* (Ps. 83,2): *Sus să avem inimile,* şi într-acolo, în urma inimii, să fie tras trupul. Să îl iubim pe Domnul aşa cum a poruncit El să fie iubit, *din toată inima şi din tot sufletul şi din tot cugetul şi din toată tăria* (Marcu 12, 30), lucru ce nu poate fi împlinit fără ca trupul să ia parte. Să facem trupurile noastre trupuri duhovniceşti, cereşti! Să le izbăvim de amara trecere din închisoare în închisoare: din închisoarea mormântului în închisoarea iadului. Asupra noastră stă îndatorirea de neocolit să facem asta: am fost zidiți dintru început pentru cer; mai apoi, după cădere, am fost răscumpărați pentru cer. Suntem pe de-a-ntregul ai lui Dumnezeu, nu ai noştri. *Nu sunteți ai voştri,* ne spune Apostolul: *ați fost cumpărați cu preț,* cu prețul neprețuitului sânge al Fiului lui Dumnezeu. *Proslăviți, dar, pe Dumnezeu în trupurile voastre şi în sufletele voastre, care sunt ale lui Dumnezeu: că şi trupurile voastre,* nu numai sufletele, *sunt biserică a Duhului Sfânt, Care locuieşte în voi* (I Cor. 6, 19, 20). Amin.

Cuvânt către frați
după împărtăşirea cu Sfintele lui Hristos Taine

Iubiților în Hristos frați! Acum răsună în inimile voastre mângâietorul glas al lui Dumnezeu Cuvântul întrupat: *Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu, întru Mine petrece şi Eu întru el* (Ioan 6, 56). Acum simțiți împlinirea acestui glas cu lucrul! Pricepeți slava voastră, pătrundeți în adevărata voastră vrednicie: fiecare dintre voi este vas al tainei dumnezeieşti; fiecare dintre voi este biserică în care Fiul lui Dumnezeu, împreună cu Tatăl Său Cel mai înainte de veci şi cu Duhul Cel închinat, sălăşluieşte în chip tainic şi totodată ființial. De acum nu mai sunteți ai voştri: sunteți ai lui Dumnezeu. Ați fost cumpărați de Dumnezeu cu prețul sângelui Fiului Său (I Cor. 6, 19-20). Nu puteți să duceți un jug străin! Dacă vreunul dintre voi a fost până acum un păcătos întunecat, de acum s-a făcut drept cu dreptatea Fiului lui Dumnezeu.

Această slavă a voastră, această bogăție a voastră, această dreptate a voastră vor rămâne, oare, în voi numai atâta vreme cât vă veți afla în biserică sau încă foarte scurtă vreme după ce veți ieşi din ea? Oare vă veți deda din nou slujirii stricăciunii? Oare Iisus, Care a intrat prin Sfintele Taine în inimile voastre, va fi silit să le părăsească din pricina mulțimii gândurilor, planurilor, cuvintelor, faptelor păcătoase pe care o să vi le îngăduiți? Nu! Să nu aibă loc această amară trădare a Mântuitorului, această vânzare a Mântuitorului! Să rămâneți biserici ale lui Dumnezeu, să-I slujiți Domnului, Ce S-a sălăşluit în voi, prin plinirea osârdnică a sfintelor Lui porunci - şi El va rămâne întru voi (I Ioan 3, 24): El vă va păzi în calea vieții pământeşti de toată poticnirea, vă va duce prin moarte fără tulburare şi fără spaimă în limanul veşniciei fericite. Amin.

Cuvânt rostit în Mănăstirea Sf. Serghie, în biserica cu hramul Sfântului Serghie,
în sâmbăta primei săptămâni a Postului Mare,
anul 1840

Despre Ortodoxie

Predică în Duminica Ortodoxiei

Iubiţi fraţi! Cuvântul nostru din Duminica Ortodoxiei trebuie să înceapă, în chip firesc, cu întrebarea: Ce este Ortodoxia?

Ortodoxia este adevărata cunoaştere a lui Dumnezeu şi cinstire a lui Dumnezeu; Ortodoxia este închinarea la Dumnezeu în Duh şi Adevăr; Ortodoxia este proslăvirea lui Dumnezeu prin adevărata Lui cunoaştere şi închinare la El; Ortodoxia este proslăvirea de către Dumnezeu, prin dăruirea harului Atotsfântului Duh, a omului care slujeşte Lui cu adevărat. Duhul este slava creştinilor (Ioan 7, 39). Unde nu este Duhul, acolo nu este Ortodoxie.

Nu este Ortodoxie în învăţăturile şi filosofările omeneşti: în ele domneşte ştiinţa cu nume mincinos, care e roadă a căderii. Ortodoxia este învăţătura Sfântului Duh, dată de Dumnezeu oamenilor spre mântuire. Unde nu este Ortodoxie, acolo nu este mântuire. „Cine voieşte să se mântuiască, mai înainte de toate se cade lui să ţină credinţa sobornicească, pe care dacă nu o va păzi omul întreagă şi fără de prihană, fără nici o îndoială, va pieri pe veci”[38].

Comoară de mult preţ este învăţătura Sfântului Duh! Ea e predanisită în Sfânta Scriptură şi în sfânta Predanie a Bisericii Ortodoxe. Comoară de mult preţ este învăţătura Sfântului Duh! În ea e chezăşia mântuirii noastre. De mult preţ, cu neputinţă de înlocuit, neasemuită pentru fiecare dintre noi e fericirea sorţii noastre veşnice: tot atât de preţioasă, mai presus de orice preţ, este şi chezăşia fericirii noastre veşnice - învăţătura Sfântului Duh.

Spre a păstra în noi această chezăşie, Sfânta Biserică înşiră astăzi, în auzul tuturor, învăţăturile născute şi răspândite de satana, prin care se vădeşte vrăjmăşia faţă de Dumnezeu, care se împotrivesc mântuirii noastre şi caută să ne-o răpească. Ca pe nişte lupi răpitori, ca pe nişte şerpi aducători de moarte, ca pe nişte hoţi şi ucigaşi, Biserica înfierează aceste învăţături; păzindu-ne de ele şi chemându-i să iasă din tărâmul pierzaniei pe cei amăgiţi de ele, ea dă **anatemei** aceste învăţături şi pe cei ce se ţin de ele cu îndărătnicie.

Cuvântul **anatema** înseamnă îndepărtare, lepădare. Când Biserica dă anatemei o învăţătură, asta înseamnă că învăţătura cu pricina cuprinde hulă asupra Sfântului Duh, şi pentru mântuire este de trebuinţă ca ea să fie lepădată şi îndepărtată cum este îndepărtată otrava de mâncare. Când este dat anatemei un om asta înseamnă că omul cu pricina şi-a însuşit cu hotărâre învăţătura hulitoare, lipsindu-se prin ea de mântuire pe sine şi pe semenii săi, cărora le împărtăşeşte felul său de a gândi. Când cineva se hotărăşte să părăsească învăţătura hulitoare şi să primească învăţătura pe care o ţine Biserica Ortodoxă, el e îndatorat, după rânduielile Bisericii Ortodoxe, să dea anatemei învăţătura mincinoasă pe care o ţinea până atunci şi care îl ţinea în pierzare, înstrăinându-l de Dumnezeu, făcându-l să rămână vrăjmaş lui Dumnezeu, hulitor al Sfântului Duh, părtaş al satanei.

Însemnătatea anatemei este de doctorie duhovnicească a Bisericii împotriva unei boli a duhului omenesc, boală care pricinuieşte moarte veşnică. Pricinuiesc moarte veşnică toate învăţăturile omeneşti care vâră în credinţă filosofarea proprie, scoasă din ştiinţa cu nume mincinos, din cugetarea trupească - această moştenire de obşte a duhurilor căzute şi a oamenilor, în învăţătura de Dumnezeu descoperită despre Dumnezeu. Filosofarea omenească amestecată în învăţătura credinţei creştineşti se numeşte erezie, iar urmarea acestei învăţături - rea credinţă[39].

[38] *Simbolul* Sfântului Atanasie cel Mare, patriarhul Alexandriei. Vezi *Psaltirea cu tâlc.*
[39] *Scara*, Cuvantul 1.

Apostolul înşiră între faptele trupeşti şi ereziile (Galateni 5, 20). Ele țin de faptele trupeşti prin obârşia lor, *cugetarea trupească,* care este *moarte,* care *este vrăjmăşie față de Dumnezeu,* care *legii lui Dumnezeu nu se supune, că nici nu poate* (Romani 8, 6-7). Ele țin de faptele trupeşti prin urmările lor. Înstrăinând duhul omenesc de Dumnezeu, unindu-l cu duhul satanei în păcatul de căpetenie al acestuia - hula împotriva lui Dumnezeu, ele îl supun robiei patimilor, ca pe un părăsit de Dumnezeu, ca pe un lăsat în voia propriei lui firi căzute, *întunecatu-s-a inima lor cea neînțelegătoare,* spune Apostolul despre înțelepții care s-au abătut de la adevărata cunoaştere de Dumnezeu: *zicându-se pe sine a fi înțelepți, au înnebunit... au mutat adevărul lui Dumnezeu întru minciună... pentru aceea i-a şi dat pe ei Dumnezeu întru patimi de ocară* (Romani l, 21-22, 25-26). „Patimi de ocară” sunt numite feluritele patimi curveşti. Purtarea ereziarhilor era dezmățată: Apolinarie era preacurvar[40], Eutihie era cu osebire robit patimii iubirii de bani[41], Arie era cumplit de desfrânat. Când cartea lui de cântece, „Thalia”, a fost citită la primul Sinod Ecumenic de la Niceea, Părinții Sinodului şi-au astupat urechile, nevoind să audă cuvintele murdare din ea, ce nu puteau nicicând să îi treacă prin minte unui om evlavios. „Thalia” a fost arsă. Spre fericirea omenirii, toate exemplarele ei au fost nimicite: ne-a rămas numai mărturia istorică despre faptul că această lucrare era plină de un dezmăț crunt[42]. Asemenea „Thaliei” sunt multe lucrări ale ereziarhilor din vremurile noi: în ele cumplita hulă împotriva lui Dumnezeu este unită şi amestecată cu un dezmăț crunt, neomenesc. Fericiți cei care niciodată n-au auzit şi n-au citit aceste roade ale iadului! La citirea lor, unirea duhului ereziarhilor cu duhul satanei devine limpede.

Ereziile, fiind fapte trupeşti, roade ale cugetării trupeşti, sunt născocite de către duhurile căzute. „Fugiți de ereziile cele fără de Dumnezeu”, spune Sfântul Ignatie Teoforul, „căci sunt născocire a diavolului, a şarpelui, începătorului răutății”[43]. Nu trebuie să ne mirăm de asta: duhurile căzute s-au coborât din înălțimea vredniciei duhovniceşti şi au căzut în cugetarea trupească mai mult decât oamenii. Oamenii au putința să treacă de la cugetarea trupească la cea duhovnicească; duhurile căzute sunt lipsite de această putință. Oamenii nu sunt supuşi unei atât de puternice înrâuriri a cugetării trupeşti, fiindcă în ei binele cel firesc nu a fost nimicit, precum în duhuri, de cădere. În oameni, binele este amestecat cu răul, şi ca atare este netrebnic; în duhurile căzute domneşte şi lucrează numai răul. Cugetarea trupească a dobândit în privința duhurilor dezvoltarea cea mai cuprinzătoare şi deplină pe care o putea atinge. Păcatul lor de căpetenie este ura înverşunată față de Dumnezeu, ce se vădeşte printr-o înfricoşătoare şi necontenită hulă împotriva Lui. Ele s-au trufit înaintea lui Dumnezeu însuşi; au prefăcut supunerea față de Dumnezeu, care este firească pentru zidire, într-o neîncetată lucrare împotriva Lui, într-o neîncetată vrăjmăşie. Din această pricină, căderea lor este adâncă şi rana morții veşnice cu care sunt ele rănite este cu neputință de tămăduit. Patima lor de căpetenie este trufia; ele au o monstruoasă şi prostească slavă deşartă; află plăcere în toate felurile păcatului, petrec necontenit în acestea, trecând de la un păcat la altul. Ele se târăsc şi în iubirea de argint, şi în îmbuibarea pântecelui, şi în preacurvie[44]. Neavând putința de a săvârşi păcatele trupeşti cu trupul, duhurile căzute le săvârşesc cu închipuirea şi cu simțirea; ele au împropriat firii netrupeşti păcatele proprii trupului; ele au dezvoltat în sine păcatele ce nu sunt proprii firii lor neasemuit mai mult decât pot fi acestea dezvoltate între oameni[45]. *A căzut din cer,* spune Prorocul despre heruvimul căzut, *luceafărul cel ce răsărea dimineața, zdrobitu-s-a pe pământ. Tu ai zis întru cugetul tău: în cer mă voi sui, deasupra stelelor cerului voi pune scaunul meu... fi-voi asemenea Celui preaînalt. Iar acum în iad te vei pogorî, şi în temeliile pământului... fi-vei lepădat în munți ca un mort* (Is. 14, 12-15, 19).

---

[40] Vezi *Viața* Sfântului Efrem Sirul.
[41] Vezi *Istoria bisericească* a lui Fleury, vol. 2, cartea 27, cap. 28.
[42] *Ibidem,* vol. 1, cartea 10, cap. 36 şi cartea 11.
[43] Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola întâi către Tralieni.*
[44] Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Filipeni*
[45] Sfântul Vasile cel Mare îl numeşte pe duhul căzut părinte al slăbiciunilor pătimaşe trupeşti. Vezi rugăciunile pentru întinare din *Molitfelnic.*

Duhurile căzute, purtând în sine temeiul tuturor păcatelor, se străduiesc să-i atragă în toate păcatele pe oameni, cu scopul şi cu setea de a-i da pierzării. Ele ne atrag în felurita desfătare a trupului, în iubirea de câştig, în iubirea de slavă, zugrăvindu-ne în culorile cele mai vii şi mai atrăgătoare obiectele acestor patimi. Ele se străduiesc să ne atragă mai ales în trufie, din care odrăslesc precum verdeţurile din seminţe vrăjmăşia faţă de Dumnezeu şi hula împotriva Lui. Păcatul hulei împotriva lui Dumnezeu, care alcătuieşte miezul tuturor ereziilor, este păcatul cel mai greu, care este propriu duhurilor căzute şi alcătuieşte însuşirea lor cea mai aparte. Duhurile căzute se străduiesc să acopere toate păcatele cu o mască plăcută, numită în scrierile ascetice ale Părinţilor **îndreptăţiri**[46]**.** Ele fac asta cu scopul ca oamenii să fie amăgiţi mai lesne, să se învoiască mai uşor la primirea păcatului. La fel fac ele şi cu hula împotriva lui Dumnezeu: se străduiesc să o acopere cu nume măreţe, cu o retorică pompoasă, cu o filosofie elevată. Cumplită armă sunt în mâinile duhurilor ereziile! Ele au pierdut popoare întregi, răpindu-le fără ca acelea să bage de seamă creştinismul, înlocuind creştinismul cu o învăţătură hulitoare, împodobind această învăţătură ucigaşă cu numele de creştinism purificat, adevărat, restaurat. Erezia este un păcat săvârşit, în primul rând, cu mintea. Acest păcat, fiind primit de minte, se împărtăşeşte duhului, se revarsă asupra trupului, spurcă chiar trupul nostru, ce are putinţa de a primi sfinţire din împărtăşirea cu harul dumnezeiesc şi de a se spurca şi molipsi prin împărtăşirea cu duhurile căzute. Acest păcat este cu greu băgat de seamă şi anevoie priceput pentru cei care nu cunosc bine creştinismul, şi ca atare prinde lesne în cursele sale simplitatea, neştiinţa, mărturisirea nepăsătoare şi superficială a creştinismului. Au fost prinşi de erezie pentru o vreme Preacuvioşii Ioanichie cel Mare, Gherasim de la Iordan şi alţi câţiva bineplăcuţi lui Dumnezeu. Dacă sfinţii bărbaţi care şi-au dus viaţa numai şi numai cu grija mântuirii nu au putut pricepe dintr-o dată hula ascunsă sub o mască frumoasă, ce să mai spunem de cei care-şi duc viaţa în griji lumeşti, având despre credinţă o concepţie neîndestulătoare, cu totul neîndestulătoare? Cum să recunoască aceştia erezia aducătoare de moarte, dacă ea li se înfăţişează sub masca înţelepciunii, dreptăţii şi sfinţeniei? Iată pricina pentru care obşti creştine întregi şi popoare întregi s-au plecat lesne sub jugul ereziei! Din aceeaşi pricină este foarte anevoioasă întoarcerea din erezie la Ortodoxie, cu mult mai grea decât întoarcerea din necredinţă şi idolatrie. Ereziile care sunt mai aproape de ateism sunt mai lesne recunoscute şi oprite decât cele mai puţin îndepărtate de credinţa ortodoxă şi, ca atare, mai ascunse, împăratul roman cel întocmai cu Apostolii, Marele Constantin, i-a scris o epistolă Sfântului Alexandru, patriarhul Alexandriei, cel care l-a dat în vileag pe ereziarhul Arie, îndemnându-l să înceteze cearta ce strică pacea din pricina unor cuvinte deşarte. Prin aceste cuvinte pe care Constantin le-a numit deşarte era tăgăduită Dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos, era nimicit creştinismul[47]. Astfel, şi într-un bărbat sfânt, râvnitor al dreptei credinţe, neştiinţa a fost amăgită printr-o cursă a ereziei pe care el nu a putut să o priceapă.

Erezia, fiind păcat greu, păcat de moarte, se vindecă uşor şi hotărâtor - ca păcat al minţii -prin darea ei nefăţarnică, din toată inima, anatemei. Sfântul Ioan Scărarul a zis: „Sfânta Biserică sobornicească îi primeşte pe eretici când ei dau anatemei fără făţărnicie erezia lor[48], şi îndată îi învredniceşte de Sfintele Taine; iar pe cei căzuţi în curvie, chiar dacă îşi mărturisesc şi părăsesc păcatul, porunceşte, urmând apostoleştilor rânduieli, să fi despărţiţi de Sfintele Taine pentru mulţi ani”[49]. Urma lăsată de păcatul trupesc rămâne în om şi după mărturisirea păcatului, şi după părăsirea lui; urma lăsată de erezie e nimicită îndată după lepădarea ei. Fără această doctorie, otrava hulei împotriva lui Dumnezeu rămâne în duhul omenesc şi nu încetează a-l clătina cu nedumeriri şi îndoieli pricinuite de împreună-simţirea netăiată din rădăcină faţă de erezie; rămân *gânduri ce se ridică împotriva înţelegerii lui*

[46] Preacuviosul Avva Dorotei, *Învăţătură despre aceea că nu se cade să îşi alcătuiască omul înţelegerea sa*

[47] *Istoria bisericească* a lui Fleury, vol. 1, cartea 10, cap. 42.

[48] Cuvântul 15, cap. 49.

[49] Sinodul din Laodiceea, canonul 6.

Hristos (II Cor. 9, 5)[50], ce fac anevoioasă mântuirea pentru cel ţinut în legăturile lor, ţinut în legăturile nesupunerii şi împotrivirii faţă de Hristos, pentru cel ce rămâne în împărtăşire cu satana. Doctoria anatemei a fost întotdeauna socotită ca neapărat trebuincioasă de către Sfânta Biserică în privinţa cumplitei boli a ereziei. Când Fericitul Teodorit, episcopul Cirului, dorind să se îndreptăţească în privinţa învinuirilor aruncate asupra lui, Părinţii i-au cerut ca mai întâi de toate să-l dea anatemei pe ereziarhul Nestorie. Teodorit, care se lepădase de Nestorie, dar nu aşa de hotărât cum se lepădase de el Biserica, a vrut să dea lămuriri. Părinţii i-au cerut iarăşi să dea anatemei cu hotărâre, fără alte explicaţii, pe Nestorie şi învăţătura acestuia. Teodorit a vrut din nou să dea lămuriri, însă Părinţii au cerut iarăşi ca el să dea anatemei pe Nestorie, ameninţând că altminteri îl vor socoti eretic pe însuşi Teodorit. Teodorit a rostit anatema asupra lui Nestorie şi a tuturor învăţăturilor eretice ale acelei vremi. Părinţii au dat slavă lui Dumnezeu, l-au proclamat pe Teodorit păstor ortodox, iar Teodorit nu a mai cerut să dea lămuriri, căci lepădase din sufletul său pricinile care îl făceau să simtă nevoia de a da lămuriri[51]. Aşa stau lucrurile între duhul omenesc şi înfricoşătoarea boală a ereziei.

Auzind astăzi ameninţătoarea vestire a doctoriei duhovniceşti, să o primim cu înţelegere adevărată şi, dând-o sufletelor noastre, să lepădăm fără făţărnicie şi în chip hotărâtor acele pierzătoare învăţături pe care Biserica le va lovi cu anatema spre mântuirea noastră. Chiar dacă le-am lepădat întotdeauna, să întărim glasul prin care le leapădă Biserica. Libertatea, uşurimea, puterea duhovnicească pe care le vom simţi negreşit în noi ne mărturisesc dreptatea acestei lucrări bisericeşti şi adevărul învăţăturii vestite în ea.

Biserica vesteşte: „Pe cei care robesc înţelegerea lor spre ascultarea de dumnezeiasca Descoperire şi se nevoiesc pentru ea îi fericim şi îi lăudăm; pe cei care se împotrivesc adevărului, dacă nu s-au pocăit înaintea Domnului, noi, aşteptând întoarcerea şi pocăinţa lor, dacă nu au voit să urmeze Sfintei Scripturi şi Predanii a Bisericii, îi îndepărtăm şi îi dăm anatemei".

„Celor care tăgăduiesc fiinţarea lui Dumnezeu şi spun că această lume este de sine fiitoare, că totul se săvârşeşte în ea fără purtarea de grijă a lui Dumnezeu: anatema".

„Celor care spun că Dumnezeu nu este duh, ci materie, care nu-L recunosc ca Drept, Milostiv, Preaînţelept, Atoateştiutor şi rostesc hule de acest fel: anatema".

„Celor care cutează a spune că Fiul lui Dumnezeu nu este de o fiinţă şi de o cinste cu Tatăl, şi nici Duhul Sfânt; care nu mărturisesc că Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh sunt un singur Dumnezeu: anatema".

„Celor care îşi îngăduie a spune că pentru mântuirea şi curăţirea noastră de păcate nu sunt de trebuinţă venirea în lume după trup a Fiului lui Dumnezeu, patimile Lui cele de voie, moartea şi învierea: anatema".

„Celor care nu recunosc răscumpărarea prin har, cea propovăduită de Evanghelie, ca singurul mijloc de îndreptăţire a noastră înaintea lui Dumnezeu: anatema".

„Celor care cutează a spune că Prea Curata Fecioară Măria nu a fost mai înainte de naştere, întru naştere şi după naştere Fecioară: anatema".

„Celor care nu cred că Sfântul Duh i-a înţelepţit pe Proroci şi pe Apostoli, că prin ei ne-a vestit nouă adevărata cale spre mântuire, dând mărturie despre ea prin minuni, că El şi acum sălăşluieşte în inimile creştinilor credincioşi şi adevăraţi, povăţuindu-i la tot adevărul: anatema".

„Celor care tăgăduiesc nemurirea sufletului, sfârşitul veacului, judecata ce va să fie şi răsplătirea veşnică în ceruri pentru faptele bune, precum şi osândirea pentru păcate: anatema".

„Celor care tăgăduiesc Tainele Sfintei Biserici a lui Hristos: anatema".

„Celor care tăgăduiesc soboarele Sfinţilor Părinţi şi cele predanisite de către dânşii, ce împreună-glăsuiesc cu dumnezeiasca Descoperire, fiind păzite cu evlavie de Biserica drept slăvitoare şi sobornicească: anatema"[52].

---

[50] Citat uşor modificat (n. tr.).
[51] *Istoria crestinismului* de Fleury, vol 2, cartea 20, cap. 24
[52] *Sinodiconul ortodoxiei*.

Adevărul dumnezeiesc S-a înomenit spre a ne mântui prin Sine pe noi, cei pierduți în urma primirii şi însuşirii minciunii aducătoare de moarte. *De veți rămâne în cuvântul Meu,* vesteşte El, de veți primi învățătura Mea şi veți rămâne credincioşi ei, *cu adevărat ucenici ai Mei sunteți; şi veți cunoaşte Adevărul, şi Adevărul vă va slobozi pe voi* (Ioan 8, 31-32). A rămâne credincios învățăturii lui Hristos poate numai acela care leapădă şi va lepăda cu hotărâre toate învățăturile care au fost, sunt şi vor fi născocite de duhurile lepădate şi de oamenii lepădați, învățături vrăjmaşe învățăturii lui Hristos, învățăturii lui Dumnezeu, care pun în primejdie întregimea şi curăția ei. „n neştirbită întregime este păstrată învățătura de Dumnezeu descoperită numai şi numai în sânul Bisericii Ortodoxe de Răsărit. Amin.

Insemnătatea postului pentru om

Predică în Duminica Sfântului Grigorie Palama

Luați aminte la voi înşivă, să nu se îngreuieze inimile voastre cu sațiul mâncării şi cu beția (Luca 21, 34).

Iubiți frați! Este un lucru mântuitor de suflet pentru noi ca în zilele sfintelor Păresimi nu doar să ne împovărăm trupurile cu postul, ci să şi stăm de vorbă despre post; este un lucru mântuitor de suflet pentru noi ca în zilele sfintelor Păresimi să ne îndreptăm toată luarea-aminte cuvenită asupra preîntâmpinării pe care ne-a făcut-o însuşi Mântuitorul cu privire la saturare şi îmbuibare: *Luați aminte la voi înşivă,* a zis El, *să nu se îngreuieze inimile voastre cu sațiul mâncării şi cu beția.*

Postul este o rânduială lăsată de Dumnezeu. Prima poruncă dată de Dumnezeu omenirii a fost una privitoare la post. Ea era neapărat trebuincioasă pentru noi în rai, mai înainte de căderea noastră: cu atât mai trebuincioasă este ea după cădere. Porunca privitoare la post a fost dată în rai şi este înnoită în Evanghelie. Să ne înălțăm gândurile la dumnezeiescul aşezământ al postului şi, prin contemplarea acestui aşezământ, să dăm viață, să dăm suflet - ca să zic aşa - nevoinței postului.

Nevoința postului nu ține doar de trup; nevoința postului este folositoare şi trebuincioasă nu numai pentru trup; ea e folositoare şi trebuincioasă în primul rând pentru minte şi pentru inimă. *Luați aminte la voi înşivă, să nu se îngreuieze inimile voastre cu sațiul mâncării şi cu beția.* Mântuitorul lumii ne-a descoperit prin aceste cuvinte o urmare, vrednică de o deosebită luare-aminte, a întrebuințării necumpătate a mâncării şi băuturii - urmare înfricoşătoare, urmare pierzătoare de suflet. În urma desfătării pântecelui se îngreunează, devine grosolană, se împietreşte inima; mintea este lipsită de uşurimea şi de duhovnicia sa; omul devine trupesc. Ce înseamnă „om trupesc"? Sfânta Scriptură numeşte „om trupesc" pe acel om nefericit care e țintuit de pământ, care nu e în stare de gânduri şi simțăminte duhovniceşti. *Nu va rămâne Duhul Meu în oamenii aceştia în veac, pentru că trupuri sunt* (Fac. 6, 3), a dat mărturie Dumnezeu. Omul trupesc nu este în stare să îl cinstească pe Dumnezeu. Chiar şi omul duhovnicesc, când se supune saturării pântecelui, îşi pierde duhovnicia, parcă îşi pierde însăşi putința de a-L cunoaşte pe Dumnezeu şi de a sluji Lui. *Mâncat-a Iacov,* spune Sfânta Scriptură, numindu-l Iacov pe adevăratul slujitor al lui Dumnezeu, *şi s-a săturat, şi s-a lepădat cel iubit; îngroşatu-s-a, îngrăşatu-s-a, lățitu-s-a şi a părăsit pe Dumnezeul Cel ce l-a făcut pe el, şi s-a depărtat de Dumnezeu, Mântuitorul său* (Deut. 32, 15). Într-o astfel de stare ajunge nevoitorul când îndepărtează nevoința postului dintre nevoințele sale. Îngroşarea şi întunecarea pe care le împărtăşesc trupului îmbelşugarea şi lipsa de alegere la mâncare se împărtăşesc, puțin câte puțin, prin trup inimii, iar prin inimă minții. Atunci aceşti ochi duhovniceşti - inima şi mintea - se încețoşează; veşnicia se ascunde de ei; viața pământească pare privirii lor bolnave nesfârşită. Pe potriva vederilor şi simțămintelor îşi capătă îndreptarea şi călătoria pământească, şi nefericitul călător orb merge,

împreună cu şarpele cel lepădat, *pe pântece* şi *pământ* mănâncă *în toate zilele vieții* sale pământeşti (Fac. 3, 14).

Această înrâurire a întrebuințării fără măsură sau chiar fără fereală şi luare-aminte a mâncării asupra omului lămureşte pricina pentru care acesta, chiar în starea sa de nevinovăție, în mijlocul desfătărilor raiului, avea nevoie de porunca postului. Acesteia i s-a încredințat păstrarea în starea cea duhovnicească a perechii nou-zidite, alcătuite din două firi, trupească şi duhovnicească; acesteia i s-a încredințat cumpănirea celor două firi şi precumpănirea celei duhovniceşti. Cu ajutorul ei, omul putea să stea neîncetat cu gândul şi cu inima înaintea lui Dumnezeu, putea să fie cu neputință de atins pentru gândurile şi închipuirile păcătoase.

Cu atât mai de trebuință este porunca postului pentru omul căzut, împătimirea de pământ, de scurta viață pământească, de dulceața ei, de măreția şi slava ei, însăşi înclinarea spre păcat s-au făcut proprii firii căzute, aşa cum sunt proprii bolii imboldurile şi simțămintele fără de rânduială pricinuite de către ea. Noi suntem țintuiți de pământ, lipiți de el cu tot sufletul, nu doar cu trupul; ne-am făcut cu desăvârşire trupeşti, lipsiți de simțire duhovnicească, neînstare de cugetări cereşti. Porunca privitoare la post se arată iarăşi cea dintâi poruncă, neapărat trebuincioasă pentru noi. Numai cu ajutorul postului ne putem rupe de pământ! Numai cu ajutorul postului ne putem împotrivi puterii atrăgătoare a desfătărilor pământeşti! Numai cu ajutorul postului putem rupe legătura cu păcatul ! Numai cu ajutorul postului duhul nostru se poate slobozi de grelele lanțuri ale trupului! Numai cu ajutorul postului cugetul nostru se poate ridica de la pământ, înălțându-şi privirile către Dumnezeu! Pe măsură ce luăm asupra noastră jugul cel bun al postului, duhul nostru dobândeşte o mare libertate: el tinde spre tărâmul duhurilor, care îi este înrudit, începe să se întoarcă des spre contemplarea lui Dumnezeu, să se cufunde în această nemăsurată şi minunată contemplare, să adăsteze în ea. Dacă obiectele lumii materiale, când sunt luminate de razele soarelui material, negreşit iau de la acesta strălucire şi o răspândesc la rândul lor, cum să nu se lumineze duhul nostru atunci când el, lepădând prin mijlocirea postului, vălul cel grosolan şi des al trupului, se înfățişează nemijlocit Soarelui Dreptății - lui Dumnezeu? El se luminează! Se luminează şi se preschimbă! Apar în el gânduri noi, dumnezeieşti, se descoperă înaintea lui taine pe care nu le cunoştea mai înainte. *Cerurile îi spun slava lui Dumnezeu: tăria vesteşte* (Ps. 18, 2) atotputernicia mâinii ce a făcut-o; toate zidirile, văzute şi nevăzute, propovăduiesc cu glas răsunător negrăita milă a Ziditorului; el gustă duhovniceşte şi vede duhovniceşte *că bun este Domnul* (Ps. 33, 8). Harica uşurime şi subțirime a duhului se împărtăşesc trupului: trupul, în urma duhului, este atras spre simțirile duhovniceşti şi dă mâncării nestricăcioase, pentru care a fost zidit, întâietate față de mâncarea stricăcioasă, la care a căzut. La început, el anevoie se supune lecuirii prin post, care e însoțită de silire de sine; la început el se tulbură de rânduială postului, răscoală împotriva ei duhul nostru, se înarmează împotriva ei cu felurite filosofări luate din ştiința cu nume mincinos: fiind însă îmblânzit şi vindecat de post, el deja simte şi gândeşte altfel. Felul în care vede săturarea seamănă de acum cu simțămintele omului care s-a însănătoşit față de mâncărurile vătămătoare pe care le dorea cu înverşunare în vremea bolii; el seamănă cu felul în care se uită omul la o otravă dată în vileag, prin care se răpeşte duhului stăpânirea asupra trupului, prin care omul este coborât de la asemănarea şi înrudirea îngerească la asemănarea şi înrudirea dobitocească. Ostaşii duhovniceşti care au dobândit biruința asupra trupului prin mijlocirea postului, înfățişându-se Domnului pentru a învăța cele mai mari taine şi mai înalte virtuți, aud din gura Lui învățătura despre înalta virtute a postului şi descoperirea unei taine - a stării care ia naştere puțin câte puțin din săturare şi îmbuibare: *Luați aminte la voi înşivă, să nu se îngreuieze inimile voastre cu sațiul mâncării şi cu beția.* Biruitorilor li se aminteşte că trebuie să-şi păstreze cu osârdie arma cu care au dobândit biruința! Şi biruința este căpătată, şi prada dobândită în urma biruinței este păzită cu una şi aceeaşi armă: postul. Nevoitorul lui Hristos, luminat de Sus şi învățat de propriile sale cercări evlavioase, cercetând nevoința postului ca atare, află ca fiind cu totul trebuincioasă nu numai înfrânarea de la îmbuibare şi de la săturarea statornică, ci şi alegerea mâncărurilor cu multă luare-aminte. Această alegere apare de prisos numai la suprafață, la o privire fugară asupra ei;

de fapt, felul mâncării este deosebit de însemnat, în rai era oprit un singur fel de hrană, în această vale a plângerii, pe pământ, aflăm că nefăcând deosebire între calitatea mâncărurilor ne pricinuim mult mai multe necazuri decât întrecând măsura cu cantitatea lor. Nu trebuie să credem că numai vinul are însuşirea de a înrâuri mintea noastră, sufletul nostru: fiecare fel de mâncare lucrează în felul său propriu asupra sângelui, asupra creierului, asupra întregului trup - iar prin mijlocirea trupului, şi asupra duhului. Cine ia aminte cu râvnă la sine însuşi, îndeletnicindu-se cu nevoința postului, acela va afla că este neapărată nevoie de trezvirea trupului şi a sufletului de întrebuințarea prelungită a cărnurilor şi chiar a peştilor; acela va îmbrățişa cu dragoste rânduielile Sfintei Biserici privitoare la post şi se va supune lor.

Sfinții Părinți au numit postul „temelie a tuturor virtuților”, fiindcă prin post este păzită în cuvenita curăție şi trezvie mintea noastră, iar inima în cuvenita subțirime şi duhovnicie. Cel ce clatină temelia virtuților clatină întreaga lor clădire.

Fraților! Să străbatem alergarea sfântului post cu râvnă, cu osârdie. Lipsurile cărora pare că se supune după rânduiala postului trupul nostru sunt nimicnice înaintea folosului sufletesc pe care poate să-l aducă postul. Să desfacem prin mijlocirea postului trupurile noastre de masa bogată şi grasă, iar inimile - de pământ şi de stricăciune, de adânca şi pierzătoarea uitare prin care suntem despărțiți de veşnicia care stă înaintea noastră şi este gata să ne cuprindă. Să năzuim atât cu duhul, cât şi cu trupul spre Dumnezeu! Să ne temem de starea trupească, pricinuită de călcarea postului, să ne temem de deplina neputință de a-L cunoaşte pe Dumnezeu şi de a-L cinsti pe Dumnezeu pe care o pricinuieşte călcarea postului. Această neputință pierzătoare este temeiul morții veşnice. Această neputință pierzătoare este arătată de noi atunci când, din pricina disprețuirii poruncii lui Dumnezeu privitoare la post, îngăduim *să se îngreuieze inimile noastre cu sațiul mâncării şi cu beția.* Amin.

Despre purtarea crucii

Predică în Duminica Sfintei Cruci

Cel ce voieşte să vină după Mine să se lepede de Sine şi să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie, le-a grăit Domnul ucenicilor Săi, chemându-i înaintea Sa, precum am auzit astăzi în Evanghelie (Marcu 8, 34).

Iubiți frați! Şi noi suntem ucenicii Domnului nostru Iisus Hristos, fiindcă suntem creştini. Şi noi suntem chemați înaintea Domnului în această sfântă biserică pentru a asculta învățătura Lui. Stăm înaintea feței Domnului; privirile Lui sunt ațintite asupra noastră, înaintea Lui sunt descoperite sufletele noastre; gândurile noastre de taină şi simțămintele noastre ascunse sunt arătate Lui. El vede toate planurile noastre; El vede faptele drepte şi greşalele făcute de noi din tinerețile noastre; vede toată viața noastră, atât trecută cât şi viitoare; *cele nefăcute încă* de noi sunt deja scrise *în cartea Lui*[53]. El vede dinainte ceasul mutării noastre în nemăsurata veşnicie şi ne vesteşte pentru a noastră mântuire porunca Lui cea atotsfântă: *Cel ce voieşte să vină după Mine să se lepede de Sine şi să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie.*

Prin puterea credinței vii să înălțăm către Domnul ochiul nostru gândit - şi-L vom vedea! Îl vom vedea pe El, Pretutindenea Fiitorul - Care este de față aici, împreună cu noi. Să deschidem inima noastră, prăvălind de la intrarea ei greaua piatră a învârtoşării; să ascultăm, să privim, să primim, să ne însuşim învățătura Domnului nostru.

Ce înseamnă lepădarea de sine? Lepădarea de sine înseamnă să părăseşti viața păcătoasă. Păcatul, prin mijlocirea căruia s-a săvârşit căderea noastră, a cuprins întreaga noastră fire în aşa chip că ni s-a făcut ca şi cum ne-ar fi firesc: lepădarea de păcat s-a făcut

[53] Sfantul Simeon Noul Teolog, dupa cartea scrisă în stihuri, Cuvântul 55.

lepădare de firea noastră; lepădarea de firea noastră este lepădarea de sine. Moartea veşnică, ce a lovit sufletul nostru, s-a prefăcut pentru noi în viaţă. Ea cere hrana sa - păcatul, desfătarea sa - păcatul: prin mijlocirea acestei hrane şi a acestei desfătări, moartea veşnică sprijină şi păstrează stăpânirea sa asupra omului. Însă omul căzut socoate sprijinirea şi creşterea în el a stăpânirii morţii creştere şi sporire a vieţii. Astfel, cel molipsit de boala ucigaşă e stăpânit de cerinţa silnică a bolii şi caută mâncăruri care sporesc boala - le caută ca pe mâncarea cea mai de trebuinţă, ca pe o desfătare de care este neapărată nevoie şi cât se poate de plăcută. Împotriva acestei morţi veşnice, care se înfăţişează drept viaţă omenirii bolnave de căderea ei înfricoşătoare, Domnul rosteşte osânda Sa: *Cine voieşte să mântuiască sufletul său* sporind în el viaţa căderii, altfel spus moartea veşnică, *pierde-l-va pe el: iar cine-şi va pierde sufletul său pentru Mine şi pentru Evanghelie* omorând în sine poftele păcătoase şi lepădându-se de îndulcirea cea păcătoasă, *acela îl va mântui pe el* (Marcu 8, 35). Arătând la întreaga lume care se înfăţişează privirilor noastre cu toate frumuseţile şi ispitele ei, Domnul grăieşte: *Ce va folosi omului de ar dobândi lumea toată şi-şi va pierde sufletul său?* Ce folos pentru om, ce dobândeşte, dacă ar pune stăpânire nu pe vreun lucru de puţină însemnătate, ci chiar pe întreaga lume văzută? Această lume văzută este numai un adăpost vremelnic pentru om! Nu este pe pământ nici un lucru, nu este pe pământ nici o întâietate pe care să le putem socoti ale noastre. Totul ne este luat de moartea necruţătoare şi cu neputinţă de ocolit, iar adeseori chiar înainte de moarte ni le iau împrejurările şi întorsăturile neprevăzute ale sorţii. Ne dezbrăcăm de însuşi trupul nostru ajunşi în pragul hotărâtor al veşniciei. Bunul nostru, avutul şi comoara noastră este sufletul nostru - numai sufletul nostru. *Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?* (Marcu 8, 37), spune Cuvântul lui Dumnezeu. N-avem cu ce să acoperim pierderea sufletului atunci când îl ucide moartea veşnică, ce se înfăţişează în chip amăgitor drept viaţă.

Ce înseamnă a-ţi lua crucea? Crucea era unealtă a pedepsei de ocară pentru robi şi gloata lipsită de drepturi cetăţeneşti. Lumea trufaşă, lumea vrăjmaşă lui Hristos, îi lipseşte pe ucenicii lui Hristos de drepturile de care se bucură fiii lumii. *Dacă aţi fi din lume,* le spune Domnul următorilor Săi, *lumea ar iubi ce este al său. Iar fiindcă nu sunteţi din lume, ci Eu v-am ales pe voi, pentru aceasta vă urăşte pe voi lumea... Scoate-vă-vor pe voi din sinagogi, şi va veni vremea ca tot cel ce vă va ucide să i se pară că aduce slujbă lui Dumnezeu* (Ioan 15, 19, 16, 2). A-ţi lua crucea înseamnă a îndura cu mărime de suflet batjocurile şi ocările cu care lumea îi acoperă pe următorii lui Hristos, necazurile şi prigoanele cu care lumea iubitoare de păcat şi oarbă îi prigoneşte pe următorii lui Hristos. *Pentru aceasta, este plăcut înaintea lui Dumnezeu,* spune Sfântul Apostol Petru, *de rabdă cineva necaz pentru ştiinţa lui Dumnezeu, pătimind pe nedrept... că spre aceasta aţi fost chemaţi* (I Petru 2, 19, 21) de către Domnul, Care i-a vestit pe cei iubiţi ai Săi: *în lume necazuri veţi avea: ci îndrăzniţi, Eu am biruit lumea* (Ioan 16, 33).

A-ţi lua crucea înseamnă a răbda cu vitejie, pentru Evanghelie, greaua osteneală nevăzută, chinul şi mucenicia nevăzută în lupta cu propriile patimi, cu păcatul care trăieşte în noi, cu duhurile răutăţii, care cu aprindere se scoală asupra noastră şi ni se împotrivesc cu încrâncenare atunci când hotărâm să lepădăm jugul păcatului şi să ne supunem jugului lui Hristos. *Nu ne este nouă lupta,* a zis Sfântul Apostol Pavel, *împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor şi a domniilor şi a stăpânitorilor întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutăţii întru cele cereşti* (Efeseni 6, 12). *Armele oştirii noastre nu sunt trupeşti, ci puternice prin Dumnezeu spre surparea tăriilor, surpând izvodirile minţii şi toată înălţarea ce se ridică împotriva ştiinţei lui Dumnezeu, şi robind toată înţelegerea spre ascultarea lui Hristos* (II Cor. 10, 4-5). Dobândind biruinţă în acest război nevăzut, însă foarte ostenicios, Apostolul striga: *Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care lumea mie s-a răstignit, şi eu lumii* (Galateni 6, 14).

A-ţi lua crucea înseamnă a te pleca supus şi smerit necazurilor şi nevoilor pământeşti pe care îi place Proniei dumnezeieşti să le îngăduie asupra noastră spre spălarea păcatelor noastre. Atunci crucea slujeşte omului drept scară de la pământ la cer. Pe această scară a urcat tâlharul pomenit în Evanghelie - a urcat din cele mai cumplite fărădelegi în prealuminatele

sălaşuri ale raiului: el a rostit de pe crucea sa cuvinte pline de smerită cugetare; prin smerita cugetare a intrat în cunoaşterea lui Dumnezeu, prin cunoaşterea lui Dumnezeu a dobândit cerul. *După dreptate cele vrednice de faptele noastre luăm,* a grăit el; *pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăția Ta* (Luca 23, 41-42). Şi noi, iubiți frați, să repetăm cuvintele tâlharului, cuvinte al căror preț e raiul! Sau, precum Iov, să binecuvântăm pe Domnul, Dreptul şi totodată Milostivul Judecător, Care ne pedepseşte. *Dacă am luat cele bune din mâna Domnului,* spunea acest pătimitor, *să nu răbdăm şi cele rele? Cum a plăcut Domnului, aşa s-a şi făcut* (Iov 2, 10; l, 12). împlinească-se asupra noastră nemincinoasa făgăduință a lui Dumnezeu: *Fericit bărbatul care rabdă ispita: căci lămurit făcându-se, va lua cununa vieții, pe care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce îl iubesc pe El* (Iac. l, 12).

A-ți lua crucea înseamnă a te supune de bună voie şi cu osârdie lipsurilor şi nevoințelor prin care se înfrânează pornirile dobitoceşti ale trupului nostru. O astfel de răstignire a trupului a folosit asupra sa şi Sfântul Apostol Pavel: *îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei,* spune el, *ca nu cumva, altora propovăduind, însumi să mă arăt netrebnic* (I Cor. 9, 27). *Cei ce sunt în trup,* adică cei ce nu-şi înfrânează trupul, ci îi îngăduie să precumpănească asupra sufletului, *lui Dumnezeu a plăcea nu pot.* Şi ca atare, trăind după trup, suntem datori să trăim nu pentru trup! *De viețuiți după trup, veți muri* cu moartea cea veşnică; *iar de veți omorî cu duhul faptele trupului, veți fi vii* cu viața cea veşnică, fericită (Romani 8, 8, 12-13). Trupul este înfrânat ființial prin duh - aşadar, numai duhul poate stăpâni asupra trupului şi-l poate cârmui, atunci când trupul este pregătit pentru supunere prin răstignirea lui. Trupul e răstignit prin post, prin priveghere, prin metanii şi alte osteneli trupeşti puse asupra lui cu înțelepciune şi cu măsură. Nevoința trupească făcută cu înțelepciune şi cu măsură slobozeşte trupul de greutate şi grosime, îi întăreşte puterile, îl păstrează mereu uşor şi în stare de lucrare. *Cei ce sunt ai lui Hristos,* spune Apostolul, *şi-au răstignit trupul cu patimile şi poftele* (Galateni 5, 24).

Ce înseamnă a lua crucea, şi anume crucea ta? Înseamnă că fiecare creştin trebuie să îndure cu răbdare anume acele necazuri şi prigoane din partea lumii ce se abat asupra lui, şi nu altele. Asta înseamnă că fiecare creştin este dator să lupte cu bărbăție şi cu statornicie anume cu acele patimi şi cu acele gânduri păcătoase care apar în el. Asta înseamnă că fiecare creştin este dator ca, plin de supunere înaintea voii lui Dumnezeu, mărturisind dreapta judecată şi milostivirea lui Dumnezeu, dând mulțumită lui Dumnezeu, să îndure anume necazurile şi lipsurile cărora le îngăduie dumnezeiasca Pronie să se abată asupra lui, iar nu altele, pe care i le zugrăveşte şi cu care îl îmbie închipuirea trufaşă. Asta înseamnă că trebuie să ne mulțumim anume cu acele nevoințe trupeşti care sunt potrivite cu puterile noastre trupeşti, de care are anume nevoie trupul nostru pentru a fi ținut în rânduială, iar nicidecum să năzuim, târâți de râvna pe care o insuflă slava deşartă - precum spune Sfântul Ioan Scărarul[54] - către post foarte aspru, priveghere foarte multă şi alte nevoințe lipsite de măsură, care zdruncină sănătatea trupească şi îndreaptă duhul nostru spre părere de sine şi amăgire de sine. Toată omenirea se osteneşte şi suferă pe pământ - dar ce deosebire între o suferință şi alta! Cât de felurite sunt patimile care se luptă cu noi! Cât de felurite sunt necazurile şi ispitele pe care ni le trimite Dumnezeu pentru tămăduirea noastră, pentru spălarea păcatelor noastre! Ce deosebire între oameni chiar în privința puterilor trupeşti, chiar în privința sănătății! Chiar aşa: fiecare om are crucea sa. Şi fiecărui creştin i s-a poruncit să ia cu lepădare de sine tocmai această cruce a sa şi să urmeze lui Hristos. Cine a luat crucea sa lepădându-se de sine, acela s-a împăcat cu sine însuşi, cu împrejurările în care se află, cu starea sa cea din afară şi cea lăuntrică; numai acela poate urma lui Hristos cu înțelegere şi fără rătăcire.

Ce înseamnă a urma lui Hristos? Înseamnă a cerceta şi a-ți însuşi învățătura Evangheliei, a avea Evanghelia ca singur îndreptar al lucrării minții, al lucrării inimii, al lucrării trupului, înseamnă a-ți lua felul de a gândi din Evanghelie, a-ți rândui simțirile inimii potrivit Evangheliei şi a sluji drept chip viu al Evangheliei prin toate faptele, prin toate mişcările tainice şi vădite. De o asemenea urmare a lui Hristos este în stare, repetăm, numai

[54] *Scara*, Cuvântul 26.

acela care, fugind de amăgirea *prin smerenie* (Coloseni 2, 18), a hotărât să dobândească adevărata smerită cugetare acolo unde odihneşte ea - în ascultarea şi supunerea faţă de Dumnezeu. Cel ce a intrat în supunerea faţă de Dumnezeu unită cu deplină lepădare de sine, care şi-a luat crucea sa, a recunoscut şi a mărturisit această cruce ca fiind a sa.

Iubiţi fraţi! Închinându-ne astăzi, după rânduială sfintei Biserici, cinstitei Cruci a Domnului cu trupurile noastre, să ne închinăm ei şi cu duhul! Să cinstim cinstita Cruce a lui Hristos - unealta biruinţei şi semnul slavei lui Hristos - mărturisind fiecare de pe crucea sa: „După dreptate cele vrednice de faptele mele iau; pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta". Prin recunoaşterea propriei păcătoşenii, prin mulţumită adusă Domnului, prin supunerea faţă de Dumnezeu facem din crucea noastră - unealtă a pedepsei şi semn al necinstei - unealtă a biruinţei şi semn al slavei, asemeni Crucii Domnului. Să ne deschidem prin cruce raiul. Să nu ne îngăduim atât de vătămătoarea cârtire, şi mai ales să nu ne îngăduim hula cea pierzătoare de suflet, care adeseori se aude din gura păcătosului orbit, învârtoşat, care se sfâşie şi se zbate pe crucea sa, străduindu-se în zadar să scape de cruce. Pentru cel ce cârteşte şi huleşte, crucea se face nesuferit de grea, trăgând în iad pe omul răstignit pe ea. „Ce am făcut?" - strigă păcătosul care nu-şi recunoaşte starea, şi îl învinuieşte de nedreptate şi nemilostivire pe Dreptul Judecător şi Milostivul Dumnezeu, defăima şi tăgăduieşte purtarea de grijă a lui Dumnezeu; văzându-L răstignit pe Fiul lui Dumnezeu, cere de la El în batjocură şi cu viclenie: *Dacă Tu eşti Hristosul, mântuieşte-Te pe Tine şi pe noi* (Luca 23, 39), *pogoară-Te de pe cruce* (Matei 27, 40)! Însă Domnul nostru Iisus Hristos *bine a voit a Se sui cu trupul pe cruce şi moarte a răbda*[55], pentru ca prin cruce să împace omenirea cu Dumnezeu, ca prin moarte să mântuiască omenirea de moartea veşnică. Pregătindu-i pe Sfinţii Apostoli de marea întâmplare care avea să se săvârşească - răscumpărarea neamului omenesc prin pătimirile şi moartea de ocară a Dumnezeu-Omului, Domnul le-a vestit Apostolilor din timp că trebuie să fie dat în mâinile păcătoşilor, să pătimească mult, să fie omorât şi să învie. Această prevestire le-a părut câtorva dintre Sfinţii Apostoli ciudată şi cu neputinţă de împlinit. Atunci Domnul i-a chemat înaintea Sa pe ucenicii Săi şi le-a zis: *Cel ce voieşte să vină după Mine să se lepede de Sine şi să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie.* Amin.

Însemnătatea postului în privinţa duhurilor căzute

Predică în Duminica Sfântului Ioan Scărarul

Acest neam, le-a zis Domnul Apostolilor Săi despre duhurile răutăţii, *cu nimic nu poate ieşi, fără numai cu rugăciune şi cu post* (Marcu 9, 29). Iată o nouă trăsătură a postului! Postul este primit de Dumnezeu când merge înaintea lui o mare virtute - milostivirea; postului îi este pregătită plată în cer când e străin de făţărnicie şi slavă deşartă; postul lucrează când este îmbinată cu el o altă mare virtute - rugăciunea. Şi cum lucrează? Nu doar că potoleşte patimile din trupul omenesc - intră în luptă cu duhurile răutăţii, le biruie.

De ce postul, care este în sine o nevoinţă trupească, poate lucra - sau împreună-lucra cu rugăciunea - în lupta împotriva duhurilor?

Pricina lucrării postului asupra duhurilor răutăţii stă în puternica lui lucrare asupra propriului nostru duh. Trupul, potolit de post, dă duhului omenesc libertate, putere, trezvie, curăţie, subţirime. Numai într-o astfel de stare poate duhul nostru să se împotrivească nevăzuţilor săi vrăjmaşi. *Iar eu, când mă supărau aceia,* adică dracii, spune de Dumnezeu insuflatul David, *m-am îmbrăcat cu sac şi am smerit cu post sufletul meu, şi rugăciunea mea în sânul meu se va întoarce* (Ps. 34, 12). Postul aduce minţii trezvie, iar rugăciunea este arma minţii, cu care aceasta alungă pe potrivnicii nevăzuţi. Postul smereşte sufletul, slobozindu-l de

[55] Vezi troparul Învierii, glas 2 şi troparul Învierii, glas 5.

împietrire şi îngâmfare, care apar din îmbuibare, iar rugăciunea postitorului se face deosebit de puternică, este rostită nu superficial, este rostită din adâncul sufletului, din adâncul inimii, îndreaptă, înalţă postitorul spre Dumnezeu.

Întunecatele duhuri ale răutăţii au săvârşit două nelegiuiri grele[56]: prima a fost pricina lepădării lor din ceata sfinţilor îngeri; a doua a fost pricina lepădării lor fără putinţă de întoarcere. În cer ei s-au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu; căpetenia lor, oarbă din pricina părerii de sine, a vrut să se facă deopotrivă cu Dumnezeu. Aruncaţi din cer în tărâmul de sub cer pentru nelegiuita lor încercare, ei au pizmuit fericirea omului nou-zidit şi au săvârşit o nouă fărădelege: amăgindu-l pe om, l-au tras în căderea lor. Cea din urmă nelegiuire a îngerilor căzuţi a hotărât soarta lor pentru totdeauna: prin ea au pus asupra lor pecetea răului pe veci; din pricina ei s-a depărtat de la ei cu desăvârşire harul lui Dumnezeu; au fost lăsaţi în seama lor, în seama răutăţii lor, în seama păcatului lor, pe care l-au zămislit şi l-au născut în ei, de care au îngăduit să se pătrundă firea lor. De atunci nici un gând bun, nici un simţământ bun nu i-a mai venit îngerului lepădat. El este pe de-a-ntregul, cu totul, cufundat în rău, doreşte răul, născoceşte răul. Ars de o sete nepotolită a răului, el caută să se sature prin rău - şi nu poate. Tot răul pe care l-a săvârşit şi îl săvârşeşte i se pare neîndestulător în faţa răului pe care şi-l închipuie el, pe care îl caută setea lui cea cu neputinţă de răbdat după rău. Fiind zidit înger purtător de lumină, el a fost aruncat, pentru nelegiuirile lui, mai prejos decât toate dobitoacele pământului. *„Pentru că ai făcut acest omor* omului", i-a zis Dumnezeu mâniat satanei, la locul nelegiuirii - în rai, în apropierea oamenilor pe care tocmai îi aruncase în cădere - *„blestemat să fii tu din toate dobitoacele şi din toate fiarele pământului; pe pieptul tău şi pe pântece te vei târî şi pământ vei mânca în toate zilele vieţii tale"* (Fac. 3, 14). Duhul netrupesc este sortit doar gândurilor şi simţămintelor pământeşti, pătimaşe! În ele este viaţa lui, în ele este comoara lui. Duhul este lipsit de putinţa îndeletnicirii cu cele duhovniceşti! Îndeletnicirile trupeşti îl cuprind cu totul. Duhul, zidit pentru vieţuire înţelegătoare, este coborât din ceata duhurilor în starea trupească, şi în această tagmă stă mai prejos de toate dobitoacele şi toate fiarele pământului. Dobitoacele şi fiarele lucrează după legile firii lor, în timp ce duhul cel căzut, petrecând în firea dobitoacelor şi a fiarelor, petrece într-o fire străină, înjositoare pentru el. El nu vrea şi nu poate să lucreze aşa cum trebuie în această fire: el întrebuinţează mereu în chip rău această fire. Această materialitate păcătoasă a îngerului căzut îl supune înrâuririi postului, ce slobozeşte duhul nostru de sub înrâurirea trupului. Îngerul căzut, apropiindu-se de omul care posteşte, nu mai vede acea precumpănire a trupului care îi e plăcută şi îi trebuie; el nu mai poate să tulbure sângele, care e răcorit în chip binefăcător de către post; nu mai poate să stârnească trupul, ce nu mai are aplecare spre a juca, fiind înfrânat cu postul; nu i se mai supun mintea şi inima, care simt în urma postului o deosebită bărbăţie duhovnicească. Văzând împotrivire, trufaşul duh căzut se depărtează, fiindcă nu suferă împotrivirea. Lui îi place încuviinţarea neîntârziată, supunerea neîntârziată. În ciuda faptului că el *se târăşte pe piept şi pe pântece,* în ciuda faptului că se hrăneşte doar cu pământ, gândul de a fi asemenea lui Dumnezeu nu l-a părăsit: el caută închinare şi închinători. A îndrăznit să îi arate Fiului lui Dumnezeu *toate împărăţiile pământului într-o clipeală de vreme* şi a făgăduit că îi va da toată *stăpânirea* asupra lor *şi slava lor,* cerând în schimb ca Domnul să i se închine (Luca 4, 5-8): şi nici acum nu încetează să înfăţişeze următorilor Fiului lui Dumnezeu înşelările lumii, zugrăvindu-le în închipuire cu cele mai smintitoare trăsături şi culori, în scopul de a-i face prin vreo amăgire să i se închine. *Staţi împotriva diavolului, şi el va fugi de la voi,* a zis Sfântul Apostol Iacov (Iac. 4, 7); iar alt Apostol a grăit: *luând pavăza credinţei, cu care veţi putea stinge toate săgeţile vicleanului cele aprinse* (Efeseni 6, 16). Prin puterea credinţei să înălţăm ochiul minţii spre veşnicie, spre negrăita fericire care-i aşteaptă pe drepţi în veşnicie şi spre chinurile tot atât de negrăite care îi aşteaptă acolo pe următorii nepocăiţi şi îndărătnici ai şarpelui. Această vedere ne va sta în putere numai când trupul va fi adus în rânduială şi ţinut în rânduială prin post, când prin rugăciunea curată, care e cu putinţă

---

[56] Preacuviosul Casian, *Convorbirile* 8, 9, 10. Vezi şi Sf. Ioan Casian, *Convorbiri*, col. "Părinşi şi scriitori bisericeşti", EIBMBOR, Bucureşti, 1990.

numai la postitori, ne vom lipi de Domnul, ne vom face *un duh cu Domnul* (I Cor. 6, 17). „Şarpele se târăşte mereu pe pământ, potrivit osândei rostite de Sus asupra lui", a zis Sfântul Ioan Gură de Aur: „de vrei să fii ferit de muşcătura lui cea otrăvită, fii mereu cu mintea şi cu inima mai presus de pământ"[57]. Atunci te vei putea împotrivi lui - şi el, trufaşul, nesuferind împotrivirea, va fugi de la tine.

Dar unde sunt oamenii ţinuţi de duhul necurat? Unde sunt acei oameni pe care el să îi sfâşie şi să-i chinuie precum îl sfâşia şi-l chinuia pe tânărul pomenit acum în Evanghelie S-ar părea că nu sunt ori că sunt foarte rari: aşa cugetă cel care priveşte superficial la toţi şi aduce viaţa sa pământească jertfă împrăştierii şi plăcerilor păcătoase. Sfinţii Părinţi cugetă altfel. „De când diavolul împreună cu dracii lui", spun ei, „l-au făcut pe om, prin neascultare, surghiunit din rai şi despărţit de Dumnezeu, a dobândit îngăduinţă a clătina în chip gândit, noaptea şi ziua, partea cuvântătoare a fiecărui om"[58]. În chip asemănător cu chinurile pe care, precum istoriseşte Evanghelia, le suferea trupul tânărului din partea duhului răutăţii pătimeşte din pricina acestuia şi sufletul care cu deosebită osârdie s-a supus înrâuririi lui şi a socotit drept adevăr minciuna ucigasă, pe care el ne-o înfăţişează neîncetat spre pierzarea noastră, ascunzând-o sub masca adevărului pentru a înşela mai lesne şi a avea mai multă izbândă în facerea sa de rău. *Fiţi treji, privegheaţi,* ne preîntâmpină Sfântul Apostol Petru, *fiindcă potrivnicul vostru, diavolul, umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită: căruia staţi împotrivă întăriţi fiind prin credinţă* (I Petru 5, 8-9).

Cu ce arme lucrează asupra noastră îngerul căzut? Cu precădere prin gândul păcătos şi prin închipuirea păcătoasă. De cei care i se împotrivesc fuge, iar pe cei care nu-l cunosc, care stau de vorbă cu el şi se încred lui îi clatină, îi chinuie şi îi pierde. Precum el însuşi umblă pe pântece şi nu este în stare de gânduri duhovniceşti, aşa şi înaintea închipuirii noastre zugrăveşte în culori vii această lume trecătoare cu farmecul şi desfătările ei, şi totodată începe să stea de vorbă cu sufletul despre înfăptuirea unor visări cu neputinţă de împlinit. El ne îmbie cu slava pământească, ne îmbie cu bogăţia, ne îmbie cu îmbuibarea, ne îmbie cu desfătarea necurăţiilor trupeşti, la care, după cum spune Sfântul Vasile cel Mare, nu doar că a primit încuviinţare, ci el însuşi, care a fost zidit duh netrupesc, s-a făcut părinte al lor[59]. El ne îmbie cu toate acestea în închipuire şi, totodată, ne arată mijloace nelegiuite de înfăptuire a visărilor nelegiuite. El ne aruncă în întristare, în trândăvie, în deznădejde - pe scurt, se îngrijeşte neadormit de pierzarea noastră prin mijloace atât frumoase, cât şi urâte la înfăţişare: şi prin păcatul vădit, şi prin păcatul acoperit cu masca binelui, înmiresmat cu momeala plăcerii. *Aceasta este biruinţa care biruieşte lumea: credinţa noastră* (I Ioan 5, 4), spune Sfântul Ioan Teologul. Credinţa, arma biruinţei asupra lumii, este totodată şi arma biruinţei asupra îngerilor căzuţi. Cine, privind cu ochiul credinţei în veşnicia vestită de cuvântul lui Dumnezeu, nu se va răci faţă de întâietăţile vremelnice ale lumii? Cine, fiind adevărat ucenic al Domnului nostru Iisus Hristos, va vrea să calce atotsfintele Lui porunci de dragul desfătării păcătoase, ce se înfăţişează ademenitoare înainte să o gustăm, iar după ce o gustăm ne apare dezgustătoare şi ucigasă? Ce putere poate avea asupra ucenicului lui Hristos vraja priveliştii întâietăţilor şi desfătărilor pământeşti, sau chiar şi cea înspăimântătoare a nenorocirilor pământeşti, pe care viclenii draci o zugrăvesc pentru a-l aduce pe privitor în trândăvie şi deznădejde - ce putere poate avea ea atunci când, prin puterea Cuvântului lui Dumnezeu în sufletul lui, s-a întipărit priveliştea măreaţă a veşniciei, înaintea căreia orice privelişte pământească este palidă şi nimicnică? Sfântul Ioan Teologul, care a vestit că *biruinţa care biruieşte lumea* este *credinţa noastră,* îi hiritiseşte pe adevăraţii fii ai lui Hristos, care au biruit lumea, pentru biruinţa asupra îngerului căzut şi a cetei duhurilor supuse lui: *scris-am vouă, tinerilor, că aţi biruit pe cel viclean.* „Tineri" sunt numiţi aici creştinii înnoiţi prin harul dumnezeiesc. Când slujitorul lui Hristos arată bărbăţia şi statornicia cuvenită în lupta cu duhurile răutăţii, în sufletul lui se pogoară harul dumnezeiesc şi dăruieşte biruinţă: atunci *se înnoiesc ca ale vulturului tinereţile*

---

[57] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia* 8 la Epistola către Romani.
[58] Simeon Noul Teolog, *Dobrotoliubie* 2, în cuvântul lui Nichifor din Singurătate.
[59] Vezi *Molitfelnic*, Rugăciunea întâia pentru întinare.

lui (Ps. 102, 5). *Nu iubiţi lumea, nici cele ce sunt în lume. De iubeşte cineva lumea, nu este dragostea Tatălui întru dânsul: pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia vieţii, nu este de la Tatăl, ci din lume este. Şi lumea trece, şi pofta ei; iar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac* (I Ioan 2, 15-17).

Iubiţi fraţi! De ce să nu fim şi noi biruitori ai lumii şi ai stăpânitorului acestei lumi? I-au biruit oameni asemeni nouă, îmbrăcaţi cu trup şi cu neputinţele omenirii; i-au biruit nu doar bărbaţi viteji - i-au biruit şi bătrâni şubrezi, şi femei slabe, şi copii mici; au biruit, şi nu ne-au lăsat nici o dezvinovăţire pentru înfrângere, dacă ne vom supune acestor vrăjmaşi ai noştri, înaintea lor stătea aceeaşi lume cu amăgirile ei; împrejurul lor se târau aceiaşi şerpi nevăzuţi, care şi-au dat toată silinţa ca să arunce şi să sălăşluiască sufletele lor în ţărână. Inimile şi cugetele biruitorilor erau sus! Îngrădind trupul lor cu postul, ei au potolit, au oprit pornirea spre desfătările pământeşti! Prin post, ei au dat duhului lor putinţa de a rămâne în necurmată trezvie şi priveghere, i-au dat putinţa de a urmări neadormit cursele cele de multe feluri ale diavolului! Uşurând prin post trupurile lor, uşurând prin el însuşi duhul, ei i-au dat acestuia putinţa de a se lipi de Domnul prin rugăciune curată şi necurmată (Ps. 134, 3), de a primi ajutorul dumnezeiesc, de a da viaţă credinţei sale prin auzire, de a face credinţa cea din auzire încredinţare, putere duhovnicească şi de a dobândi prin această putere biruinţă desăvârşită asupra lumii şi a duhurilor răutăţii. Această credinţă, după cum ne învaţă Sfântul Ioan Teologul, care o numeşte îndrăznire către Dumnezeu şi ia învăţătura despre ea din sfânta sa cercare, se dobândeşte prin rugăciunea ascultată de Dumnezeu (I Ioan 5, 14-15). Prin această credinţă, drepţii îl văd pe Dumnezeu, Care e nevăzut - a spus Sfântul Apostol Pavel (Efeseni 3, 17). Fireşte că lumea piere din faţa celui care îl vede pe Dumnezeu! Fireşte că această lume trecătoare devine ca şi cum n-ar fi pentru un asemenea om! Şi stăpânitorul ei nu mai are pe ce se sprijini în lupta sa. *Fiţi treji,* fraţilor, *privegheaţi, că potrivnicul vostru, diavolul, umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită: căruia staţi împotrivă întăriţi fiind prin credinţă, luând pavăza credinţei* - a credinţei făptuitoare, credinţei vii, credinţei harice, de care e în stare numai acel nevoitor al lui Hristos care s-a pregătit de lupta cu duhurile răutăţii iertând aproapelui greşelile lui: s-a pregătit, adică, prin milă şi smerenie şi a intrat în această luptă înarmat cu postul şi rugăciunea. Amin.

Îmbinarea postului cu milostenia şi rugăciunea

Predică în Duminica Sfintei Maria Egipteanca

Bună este rugăciunea, le spunea Arhanghelul Rafail lui Tobie şi lui Tobit, *cu post şi cu milostenie şi cu dreptate* (Tob. 12, 3). Mare bine este un asemenea post! El este bun pentru păcătoşi, fiind singura uşă prin care se iese din starea trupească, prin care se intră în mântuitoarea pajişte a pocăinţei şi se ajunge la petrecerea necurmată în această mântuitoare pajişte. Mare bine este el, şi nu doar pentru păcătoşi: el e un mare bine şi pentru drepţi, o mare armă în mâinile lor. În toată vremea pribegiei lor pământeşti ei nu o părăsesc - prin el se păzesc în curăţie şi sfinţenie. Ei îşi întemeiază postul pe milostenie; ei îşi pun postul pe temelia rugăciunii; prin rugăciunea credinţei (Iac. 5, 15) primesc tot ce cer (Marcu 11, 24).

Trupul nostru - filosofează Preacuviosul Marcu[60] - este luat din pământ şi prin firea sa se aseamănă pământului: are nevoie să fie lucrat. Precum seminţele semănate în ţarina nelucrată cu uneltele plugăreşti pier fără să aducă nici o roadă, aşa şi rugăciunea rămâne fără roadă dacă trupul, dacă inima nu sunt pregătite pentru ea prin postire. Împrăştierea şi îngreunarea gândurilor, răceala şi împietrirea inimii, visările deşarte şi păcătoase care apar mereu în închipuire nimicesc rugăciunea celui îmbuibat. Şi dimpotrivă: precum în ţarina

[60] Preacuviosul Marcu, *Cuvântul 7*, Despre postire şi smerenie.

lucrată osârdnic cu uneltele plugăreşti, însă nesemănată cu seminţe folositoare, cresc cu deosebită putere neghinele, aşa şi în inima postitorului, dacă acesta se mulţumeşte doar cu nevoinţa trupească şi nu îşi îngrădeşte mintea cu nevoinţa duhovnicească, cu rugăciunea adică, cresc des şi cu putere neghinele părerii de sine şi semeţei cugetări. Semeaţă cugetare şi părerea de sine sunt în postitorul lipsit de dreaptă socotinţă şi împietrit împreunate totdeauna cu defăimarea şi osândirea aproapelui, cu o deosebită înclinare spre sminteală - în fine, cu amăgirea de sine, trufia, pierzarea. Postul, această armă puternică, devine pentru nevoitor armă a sinuciderii atunci când este lăsat de sine stătător şi din armă se preface în scop al vieţii, spre slavă deşartă. Post ca acesta posteau fariseii - şi posteau mult, posteau spre vătămarea lor (Matei 9, 14). *Nu acest post am ales Eu... de ţi-ai şi strâmba ca un cerc grumazul tău şi ai aşterne sub tine sac şi cenuşă, nici aşa nu veţi chema post primit. Nu acest fel de post am ales Eu, zice Domnul: ci dezleagă toată legătura nedreptăţii, dezleagă datoriile cele cu silă făcute, lasă pe cei prinşi întru slobozenie şi rupe tot zapisul cel cu nedreptate. Frânge celui flămând pâinea şi pe săracii cei fără de casă adu-i în casa ta; de vezi pe cel gol îmbracă-l şi nu trece cu vederea cei ce sunt din sămânţa neamului tău. Atunci va ieşi de dimineaţă lumina ta, şi sănătatea ta curând va răsări, şi va merge înaintea ta dreptatea ta, şi slava lui Dumnezeu te va înconjura. Atunci vei striga şi Dumnezeu te va auzi, şi încă grăind tu* rugăciunea ta *va zice: aici sunt (Is.* 58, 5-9). Prorocul cere ca milostenia să meargă înaintea postului şi să îl întovărăşească; el dă făgăduinţa că rugăciunea nevoitorului care îmbină postul cu milostenia va fi ascultată fără întârziere, că un asemenea nevoitor se va învrednici de cercetarea harică a lui Dumnezeu.

Şi pretutindeni Sfântul Duh legiuieşte îmbinarea postului cu rugăciunea, *întoarceţi-vă la Mine din toată inima voastră,* îi cheamă Domnul pe păcătoşi prin gura unui alt Proroc, îndemnându-i şi îmbărbătându-i la pocăinţă, *cu post, cu plângere şi cu tânguire, şi vă rupeţi inimile voastre, iar nu hainele voastre, şi vă întoarceţi la Domnul Dumnezeul vostru... Trâmbiţaţi cu trâmbiţă în Sion, sfinţiţi post, vestiţi vindecare* (Ioil 2, 12-13, 15). Ninivitenii care s-au pocăit au făcut cunoştinţă cu puterea postului şi a rugăciunii. Dumnezeu rostise deja hotărârea asupra lor, ea le fusese vestită de Prorocul Iona; deja Prorocul, ce se îndepărtase de cetate, o privea ţintă şi aştepta din clipă în clipă să se împlinească prorocia cea ameninţătoare. Însă, ninivitenii au folosit pocăinţa, arătând că nu sunt făţarnici prin părăsirea faptelor viclene, prin postul aspru, prin rugăciunea osârdnică - şi *I-a părut rău lui Dumnezeu pentru răul pe care a zis să le facă lor şi n-a făcut* (Iona 3, 10). În Noul Legământ, Domnul a vestit că postul va deveni o nevoinţă de obşte a tuturor ucenicilor Lui când *Se va lua Mirele* Ceresc - Domnul - *de la dânşii* prin înălţarea la cer (Luca 5, 35). Şi cum să nu postească pe pământ ucenicii Domnului Iisus, cum să nu-L plângă pe El, cum să nu se îmbrace în haina întristării, de vreme ce calea către Domnul este preaplină de greutăţi, este pândit de tâlhari înfricoşători atât ca număr, cât şi ca răutate!

Toţi sfinţii lui Dumnezeu şi-au petrecut viaţa pământească în post şi rugăciune. Astfel, potrivit mărturiei Evangheliei, Sfânta Ana prorocită, fiica lui Fanuil, nu se depărta de templu, slujind lui Dumnezeu în post şi rugăciuni ziua şi noaptea (Luca 2, 37). Despre marea Iudita Scriptura povesteşte că *postea în toate zilele văduviei sale,* avea înţelegerea din cercare a rugăciunii, ştia puterea ei, ajunsese prin rugăciune să dobândească credinţă vie în Dumnezeu şi a săvârşit prin credinţă o minunată nevoinţă (Iudita 8). *Acoperit-am cu post sufletul meu* (Ps. 68, 12), spune de Dumnezeu insuflatul David - aşa puternică este această nevoinţă! *Smerit-am cu post sufletul meu* (Ps. 34, 12) - aşa se împotriveşte această nevoinţă mulţumirii de sine şi îngâmfării, care apar din îmbuibare! Prin mijlocirea postului, *rugăciunea mea în sânul meu se va întoarce;* fără post, ea este jertfă jalnică a împrăştierii minţii, care este nedespărţită de îmbuibare. Sfântul Apostol Pavel, înşirând semnele adevăraţilor slujitori ai lui Dumnezeu, aminteşte între aceste semne petrecerea în post (II Cor. 5, 5) şi rugăciune (Romani 12, 12; Col. 4, 2). Despre sine el mărturiseşte că şi-a petrecut viaţa pământească în necurmate nevoinţe, lipsuri şi necazuri; el aminteşte foamea şi setea în care l-au aruncat împrejurările, precum şi necurmata postire de bună voie prin care îşi chinuia trupul şi-l supunea robiei (II

Cor. 11, 27; I Cor. 9, 27). Evanghelistul Luca, zugrăvind în cartea Faptelor împreună-petrecerea în Ierusalim a Sfinţilor Apostoli după înălţarea la cer a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare şi celelalte femei care au urmat Domnului în vremea călătoriei Lui pământeşti, spune: *Aceştia toţi erau aşteptând cu un cuget în rugăciune şi în cerere* (Fapte l, 14). Din cuvintele acestea se vede limpede că rugăciunile lor erau foarte lungi, neîncetate - lucru cu neputinţă fără ajutorul postului. Aşa trăiau Apostolii! Aşa trăiau Mucenicii! Aşa trăiau Cuvioşii! Viaţa lor a fost şi este îmbinare a rugăciunii neîncetate cu postirea de totdeauna. Mila şi dragostea lor faţă de fraţi, faţă de cei ce îi iubeau şi cei ce îi urau, erau dumnezeieşti, fiindcă erau mai presus de firea omenească, fiindcă erau luate din sânul Domnului însuşi. Ei nu numai că împreună-pătimeau cu toţi cei nevoiaşi sufleteşte şi trupeşte, nu numai că iertau toate greşelile şi cele mai grele jigniri ale aproapelui: ei îşi puneau cu bucurie sufletul pentru mântuirea aproapelui, pentru mântuirea vrăjmaşilor lor.

În împrejurările însemnate ale vieţii şi în greutăţi, înainte de a începe o lucrare mare, la venirea unor mari necazuri, sfinţii lui Dumnezeu posteau şi se rugau îndoit. Pildă de acest fapt ne-a arătat Mântuitorul nostru, Domnul nostru Iisus Hristos. Înainte de a ieşi să propovăduiască şi să mântuiască omenirea, Domnul a plecat în pustie, petrecând acolo în post patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi. „El a postit”, spune Fericitul Teofilact, „binevoind să ne arate că postul este o mare armă şi în vremea ispitelor şi împotriva dracilor. Precum înmulţirea mâncării slujeşte drept temei a tot păcatul, aşa şi înfrânarea slujeşte drept temei a toată fapta bună”. Călăuza în nevoinţa postului şi în nevoinţa împotriva diavolului este Duhul Sfânt[61]. Înaintea alegerii celor doisprezece Apostoli care erau meniţi să pescuiască lumea spre credinţă şi mântuire, Domnul S-a suit pe un munte însingurat şi a petrecut întreaga noapte în rugăciune (Luca 6, 12); înainte de învierea lui Lazăr, Domnul a dat mulţumită Tatălui pentru ascultarea rugăciunii Sale. *Eu ştiam,* a grăit El, *că pururea Mă asculţi,* fiindcă voia Tatălui şi a Fiului este o singură voie dumnezeiască; *ci pentru norodul care stă împrejur am zis, ca să creadă că Tu M-ai trimis* (Ioan 11, 42). La fel şi înainte de alegerea Apostolilor: Domnul nu avea nevoie de rugăciune, dar a purces la rugăciune şi a petrecut în rugăciune întreaga noapte ca să dea prin faptele Sale - aşa înţeleg Sfinţii Părinţi cele întâmplate atunci - pildă de făptuire, ca să ne arate că Dumnezeu primeşte şi o scurtă rugăciune a noastră, dar că înainte de întâmplările şi hotărârile însemnate avem neapărată nevoie de rugăciune prelungită şi deosebit de încordată. Înainte de patimi şi de moartea pe cruce, cărora Domnul a binevoit a li Se supune pentru răscumpărarea omenirii, El a mers în grădina Ghetsimani, în locul unde trebuia să se săvârşească vânzarea, arătându-Se jertfă de bună voie, adusă după voia cea una şi nedespărţită a Tatălui şi a Fiului. Prin aceasta, El ne-a arătat că suntem datori să primim toate încercările trimise nouă de sus ca pe ceva care ni se cuvine, să le primim cu lepădare de sine, cu supunere înaintea voii lui Dumnezeu, cu credinţă în Dumnezeu Cel atotputernic, Care veghează neadormit asupra noastră, la Care sunt număraţi toţi perii noştri, de Care *nu s-a ascuns osul meu,* precum a zis Prorocul, *pe care l-ai făcut într-ascuns, şi statul meu întru cele mai de jos ale pământului* (Ps. 138, 15).

Domnul ne-a arătat mijlocul prin care putem şi suntem datori să întărim neputinţa firii omeneşti atunci când vin necazurile. El S-a rugat cu osârdie. Ucenicilor biruiţi de somn le-a poruncit: *Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită* (Matei 26, 41). Ca necazul venit să nu pună stăpânire pe el, să nu-l înghită, este neapărată nevoie de rugăciune. Este neapărată nevoie în vremea necazului de acea putere duhovnicească, de acea pace dumnezeiască pe care le aduce rugăciunea. Pentru a-l birui pe satana, ce năzuieşte ca prin gândurile de întristare şi deznădejde să-l clatine şi să îl piardă pe omul supus necazului cu îngăduinţa lui Dumnezeu, pentru a nu se împuţina credinţa noastră în vremea necazului, este nevoie de rugăciune. Avem nevoie de ea ca în chiar mijlocul necazului să putem simţi, după spusa Apostolului, *toată bucuria* pe care ne-a poruncit el s-o avem *când* cădem *în multe feluri de ispite* (Iac. l, 2).

[61] Vezi *Tâlcuirea* Fericitului Teofilact la Luca 4, 2.

Mângâierea harică ce vine din rugăciune poate fi primită doar de cel curăţit prin post şi poate fi păstrată numai de cel ce sprijină prin post curăţia sa.

Pildei Domnului i-au urmat şi îi urmează adevăraţii robi ai Domnului.Încă pe vremea Vechiul Legământ, Sfântul David, mânat de Duhul lui Hristos, îşi sporea postul şi rugăciunile în împrejurările grele ale vieţii (II Împ. 12, 16; Ps. 34, 12). Asemenea lui, Prorocul Daniil, înţelegând din cartea Prorocului Ieremia că se împlinise numărul anilor rânduiţi de Dumnezeu pentru petrecerea iudeilor robiţi în Babilon, că venise vremea întoarcerii lor în Ierusalim, s-a întors spre Dumnezeu cu rugăciune încordată pentru izbăvirea iudeilor, întărindu-şi rugăciunea prin post: *Dat-am faţa mea către Domnul Dumnezeu,* spune el, *ca să cerc cu cerere, cu rugăciune, cu posturi, cu sac şi cu cenuşă; şi m-am rugat către Domnul Dumnezeul meu, şi m-am mărturisit* (Dan. 9, 3-4). Starea în care îl aduc pe om postul şi rugăciunea este deosebit de bună pentru primirea binefacerilor dumnezeieşti şi a descoperirilor dumnezeieşti. Astfel, de pildă, milosteniile, rugăciunile şi posturile sutaşului Cornelie au ajuns înaintea lui Dumnezeu şi i-au adus cel mai mare bine: cunoaşterea lui Hristos. *Eram postind şi rugându-mă întru al nouălea ceas în casa mea,* îi povestea sutaşul despre sine Apostolului Petru, *şi iată un bărbat a stătut înaintea mea în haină luminată.* Acela era un înger (Fapte 10, 30). De asemenea, Apostolului Petru, care postea şi flămânzea, i s-a arătat o faţă de masă mare, pogorâtă din ceruri, care închipuia lumea păgână, primită de Dumnezeu la credinţa în Hristos şi la mântuirea întru Hristos (Fapte 10, 11); Apostolilor, care *slujeau Domnului şi posteau* (Fapte 13, 2), Sfântul Duh le-a descoperit că alesese pe Pavel şi pe Varnava pentru a propovădui creştinismul păgânilor, le-a poruncit să-i osebească şi să-i trimită la această slujire. Apostolii, auzind în vremea rugăciunii şi postirii porunca Sfântului Duh, mai înainte de a o împlini postesc şi se roagă iar, pentru ca porunca primită cu împreună-lucrarea postului şi a rugăciunii să fie împlinită tot cu împreună-lucrarea lor. *Atunci, postind şi rugându-se şi punându-şi pe ei mâinile, i-au slobozit* (Fapte 13, 3), grăieşte scriitorul Faptelor Apostolilor. Toată lumea ştie ce izbânzi au încununat slujirea lui Pavel şi a lui Varnava! Ea a fost încununată de sădirea creştinismului în toată lumea cunoscută pe atunci. Nenumărate sunt mărturiile şi pildele faptului că toţi bineplăcuţii lui Dumnezeu se învrednicesc de dumnezeieştile descoperiri tocmai atunci când prin post se desfac de materie, iar prin rugăciunea curată, cu minţile goale, neîntinate de nici o închipuire, neîmprăştiate de nici un gând străin, se înfăţişează întru adâncă evlavie şi pace lui Dumnezeu, Celui nevăzut şi nepătruns cu mintea.

Iubiţi fraţi! După ce am cunoscut însemnătatea şi puterea armelor duhovniceşti care sunt milostenia, postul şi rugăciunea, să ne grăbim a ne încinge cu aceste arme! Să dobândim milă, să ne îmbrăcăm în bunătate, după povaţa şi îndemnul Apostolului (Coloseni 3, 12). Trăsătura aparte a caracterului nostru, trăsătura aparte de totdeauna a purtării noastre să fie milostivirea[62]. În afara milostivirii să nu căutăm dreptate[63]. Mila ce vine din firea omenească vătămată de cădere este potrivnică dreptăţii: mila ce se revarsă din poruncile Evangheliei se află, cu toată îmbelşugarea sa, în legătură nedespărţită cu dreptatea dumnezeiască, ce se şi arată prin ea (Ps. 84, 11-14; 88, 15). Nu numai pe timpul sfintelor posturi rânduite de Sfânta Biserică să ne smerim trupurile prin întrebuinţarea cu măsură a mâncării - mai ales a mâncării de un anumit fel - ci şi în restul timpului să întrebuinţăm mâncarea cu înţelepciune, potrivit nevoilor noastre adevărate, pentru a ne păstra puterile trupeşti şi sănătatea trupească.

După ce ne vom fi robit trupul duhului prin postire, după ce ne vom fi făcut duhul asemănător îngerilor prin bunătate, să îl înaripăm cu rugăciunea: fie ca duhul nostru să dobândească fericita deprindere de a se înălţa în zbor repede şi ades către Dumnezeu şi de a cere binecuvântarea lui Dumnezeu în întreprinderile noastre[64]! Nu vom întârzia să îl vedem pe Dumnezeu ca ajutător şi cârmuitor al lucrării noastre. Şi nu numai atât! înălţându-ne des cu gândul la Dumnezeu, puţin câte puţin vom curaţi calea obiceiurilor noastre de toată

[62] Sfântul Isac Sirul, *Cuvântul 1.*

[63] Sfântul Isac Sirul, *Cuvântul 56.*

[64] Acest sfat mântuitor de suflet este al Preacuviosului Varsanufie cel Mare – răspunsul 261. Vezi în *Filocalia*, vol. 11, EIBMBOR, Bucureşti, 1990, pp. 300-301.

fărădelegea - nu numai de cea grosolană, ci şi de cea subţire, săvârşită cu gândurile şi simţămintele. Cine va cuteza să-L cheme pe Dumnezeu în ajutor la o faptă păcătoasă? Cine, înfăţişându-şi cererea împăratului împăraţilor, nu se va îngriji mai întâi ca cererea să fie vrednică de privirea împărătească şi dumnezeiască, ce pătrunde în ascunzişurile inimii şi vede la fel de limpede toate cele văzute şi nevăzute? *De vom cere ceva după voia Lui,* doar atunci *ne va asculta* (I Ioan 5, 14), a spus Apostolul. Cine, întorcându-se mereu către Dumnezeu, nu va dobândi încredinţarea şi simţământul că trăieşte sub ochii lui Dumnezeu, că fiecare faptă a sa, fiecare mişcare a sufletului său este văzută de Atotvăzătorul şi Pretutindenea Fiitorul Dumnezeu? Această încredinţare şi acest simţământ au drept urmare neapărată sporirea duhovnicească a creştinului. Să ne dăruiască Milostivul nostru Domn această sporire, întru slava numelui Său şi spre mântuirea noastră! Amin.

Despre intrarea Domnului în Ierusalim

Prima predică în Duminica Floriilor

Bucură-te foarte, fiica Sionului, propovăduieşte, fiica Ierusalimului: iată, împăratul tău vine la tine drept şi însuşi mântuitor, blând şi călare pe asin şi pe mânz tânăr (Zah. 9, 9).

Dumnezeiescul Proroc a prevestit mai bine de patru sute de ani înainte acea întâmplare pe care noi o pomenim şi o prăznuim astăzi. Domnul nostru Iisus Hristos, terminându-şi propovăduirea pe pământ, a intrat sărbătoreşte în împărătească cetate a Ierusalimului, în cetatea închinării la Dumnezeul Cel adevărat, în cetatea care era a lui Dumnezeu mai mult decât orice cetate. Domnul a săvârşit această intrare ca împărat şi biruitor, pentru a încununa slujirea sa cu nevoinţa hotărâtoare: călcarea morţii prin moarte, îndepărtarea blestemului de la neamul omenesc prin luarea acestui blestem asupra Sa. El a săvârşit intrarea în cetatea împărătească pe *mânzul asinei* (Ioan 12, 15), *pe care nimeni din oameni niciodată n-a şezut,* ca să înapoieze omenirii vrednicia împărătească pierdută de strămoşul nostru, să i-o înapoieze prin suirea pe cruce (Luca 19, 30). Neîmblânzitul mânz s-a îmblânzit sub minunatul Călăreţ. Pe mânz, Apostolii şi-au pus hainele; mulţimea de popor care ieşise în întâmpinarea Domnului şi-L însoţea striga, săltând de bucurie: *Osana Fiului lui David, bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului!* (Matei 21, 9; Luca 19, 3 8). După voia Domnului a fost vestit ca împărat în numele Domnului, nu la întâmplare, nu după ştiinţa şi voia omenească! Acelaşi popor, după patru zile, striga despre Cel pe care astăzi L-a numit împărat: *Răstigneşte-L, răstigneşte-L pe El; nu avem împărat, fără numai pe Cezarul* (Luca 23, 21; In. 19, 15).

Ce să însemne intrarea Domnului în Ierusalim pe mânz neîmblânzit de asină? Acest fapt are, potrivit tâlcuirii Sfinţilor Părinţi, un înţeles adânc, prorocesc. Atoatevăzătorul nostru Domn văzuse deja venirea apostaziei de pe urmă, de acum nestrămutate, a iudeilor. El a prevestit această apostazie încă din vremea când a fost dată israilitenilor Legea în Sinai - a prevestit-o prin gura de Dumnezeu insuflatului Legiuitor. *Greşit-au,* grăieşte Moise, ca despre un lucru deja săvârşit, despre păcatul pe care aveau să-l săvârşească iudeii împotriva Dumnezeu-Omului, *nu sunt ai Lui fiii cei cu prihană: neam îndărătnic şi răzvrătit, au acestea Domnului răsplătiţi? Neam ce şi-a pierdut sfatul este, şi nu este întru dânşii ştiinţă, n-au gândit să înţeleagă. Din via Sodomei este via lor, şi viţa lor din Gomora.* Dimpotrivă: *Veseliţi-vă, ceruri, împreună cu El* - cu Fiul lui Dumnezeu -*şi să se închine Lui toţi îngerii lui Dumnezeu: veseliţi-vă, neamuri, cu poporul Lui, şi să se întărească Lui toţi fiii lui Dumnezeu* (Deut. 32, 5, 28, 32, 43). Intrarea în Ierusalim pe asin neînvăţat la călărit este o repetare a prorociei lui Moise - repetare nu prin cuvinte, ci prin simboluri. Moise a prevestit că neamurile se vor veseli de Domnul, iar iudeii vor fi lepădaţi: aici, asinul neîmblânzit, *pe care nimeni din oameni niciodată n-a şezut,* îi închipuie pe păgâni. Hainele Apostolilor sunt

învățătura lui Hristos, cea predanisită de ei neamurilor, şi S-a aşezat duhovniceşte pe neamuri Domnul, făcându-Se Dumnezeul lor. El i-a adus în Ierusalim: în sânul Bisericii Sale, în veşnica, nefăcuta de mână cetate a lui Dumnezeu, în cetatea mântuirii şi fericirii. Iudeii lepădați erau de față. Ei vesteau cu gura: *împăratul lui Israil,* iar în sufletul, în Sinedriul lor, hotărâseră deja uciderea Mântuitorului.

Mânzul asinei mai înseamnă şi altceva. Aceste cuvinte arată spre fiecare om mânat de pofte dobitoceşti, lipsit de libertatea sa duhovnicească, legat de împătimire şi de obişnuința vieții trupeşti. Învățătura lui Hristos desface asinul de iesle, adică de împlinirea voii păcătoase şi trupeşti. După aceea, Apostolii aduc asinul la Hristos, îşi pun pe asin hainele: pe el Se aşază Domnul şi săvârşeşte pe el intrarea în Ierusalim. Asta înseamnă: după ce părăseşte viața păcătoasă, omul este adus la Evanghelie şi îmbrăcat, ca în nişte haine apostoleşti, în cea mai amănunțită şi mai subțire cunoaştere a lui Hristos şi a poruncilor Lui. Atunci Se aşază pe el Domnul, arătându-i-Se duhovniceşte şi sălăşluind duhovniceşte în el, precum a binevoit a făgădui: *Cela ce are poruncile Mele şi le păzeşte pe ele, acela este cel ce Mă iubeşte: şi cel ce Mă iubeşte, iubit va fi de Tatăl Meu. De Mă iubeşte cineva,* a grăit El, *cuvântul Meu va păzi; şi Eu îl voi iubi pe el, şi Mă voi arăta lui; şi Tatăl Meu îl va iubi pe el, şi la el vom veni, şi locaş la dânsul vom face* (Ioan 14, 21, 23). Venirea Domnului este însoțită de pacea mai presus de cuvânt şi de înțelegere, de pacea harică, vrednică de Dătătorul ei, Care este Domnul. Această pace nu suferă asemuire cu liniştea firească a omului căzut, care poate simți linişte şi mulțumire şi în urma desfătării trupeşti, care poate socoti drept linişte chiar nesimțirea sa, însăşi moartea sa veşnică. Domnul Se aşază pe însuşirile fireşti ale omului care s-a supus Lui, care şi-a însuşit învățătura Lui cea atotsfântă, şi îl aduce, şezând pe el, în cetatea duhovnicească a lui Dumnezeu, în cetatea păcii, în Ierusalimul al cărui ziditor este Dumnezeu, nu omul.

Sufletul care îl poartă pe Domnul este hiritisit de Sfântul Duh. Acesta îi dă bucurie duhovnicească, nestricăcioasă, veşnică. *Bucură-te, şi bucură-te foarte, fiica Sionului,* fiică a Sfintei Biserici: fiindcă nu eşti a altcuiva, decât numai a lui Dumnezeu. *Propovăduieşte, fiica Ierusalimului! Iată, împăratul tău vine la tine drept şi însuşi mântuitor, blând şi călare pe asin şi pe mânz tânăr.* Tu, simțind în tine pacea harică a lui Hristos şi făcându-te fiică a acestei păci, te-ai înnoit cu tinerețe duhovnicească şi cunoşti din cercare împărăția lui Hristos. În tine sunt de acum potolite patimile prin puterea harică a Călărețului care te cârmuieşte: însuşirile tale cele fireşti nu pot să calce legile firii lor, nu pot să treacă şi să se prefacă în patimi fără frâu! Luând de la Domnul toate gândurile, toate simțămintele, toată lucrarea ta, tu poți şi eşti îndatorată să spui *numele* Domnului *fraților* tăi, *în mijlocul bisericii* să-L lauzi pe Domnul (Ps. 21, 24). Tu, fiind născută de Sfântul Duh şi fiică a Duhului, eşti în stare să vezi umbletul haric al împăratului tău, eşti în stare să vezi dreptatea împăratului tău. El este *blând şi smerit cu inima* (Matei 11, 29), şi *va îndrepta pe cei blânzi la judecată, învăța-va pe cei blânzi căile Sale* (Ps. 24, 10). Dumnezeul nostru este Duh, Duh neasemuit cu nici un duh zidit, la fel cum în toate celelalte privințe se deosebeşte nesfârşit de toate făpturile: sfintele duhuri zidite sunt scaunele şi carele Lui. El şade şi umblă pe heruvimi; El şade şi umblă pe acele fericite suflete omeneşti care I-au supus Lui şi I-au adus Lui ca ardere de tot însuşirile lor fireşti. Pe aceste suflete umblă împăratul intrând în sfânta cetate a lui Dumnezeu şi aducând în ea sufletele sfinte. *Osana întru cei de sus! Bine este cuvântat cel ce vine, împăratul lui Israil.* Amin.

Despre sălăsluirea lui Dumnezeu în noi

A *doua predică în Duminica Floriilor*

Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre, şi vă ridicaţi porţile cele veşnice, şi va intra împăratul slavei (Ps. 23, 7)! Acest lucru este legiuit şi vestit de Sfântul Duh prin gura Prorocului de Dumnezeu insuflat.

Iubiţi fraţi! Dumnezeu arată atotsfânta Sa bunăvoinţă de a locui în noi. Este deosebit de cuviincios lucru a vesti voia Marelui nostru Dumnezeu la acest praznic de faţă, în care pomenim intrarea Domnului în cetatea Ierusalimului, în cetatea păcii, în cetatea adevăratei slujiri a lui Dumnezeu: Ierusalimul închipuie sufletul evlavios. *Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre, şi vă ridicaţi, porţi veşnice, şi va intra împăratul slavei.*

Cuvântul Duhului trebuie înţeles şi tâlcuit duhovniceşte, a zis Sfântul Apostol (I Cor. 2, 14). Să chemăm de Sus harul dumnezeiesc şi să cercetăm în Domnul chemarea Domnului către noi: *Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre, şi vă ridicaţi, porţi veşnice, şi va intra împăratul slavei.*

Cine sunt *boierii* cărora le vorbeşte aici cuvântul lui Dumnezeu? Sufletul şi trupul omului, toate puterile lui, viaţa lui sunt stăpânite şi rânduite de către minte. Mintea este stăpânul, împăratul, preotul, căpetenia în această mică lume care e omul. Domnul nostru Iisus Hristos este Adevărul dumnezeiesc. Dat fiind că Adevărul este primit numai prin minte, cuvântul lui Dumnezeu, chemându-i pe oameni să îl primească pe Mântuitorul, vorbeşte temeiului, duhului, minţii lor, zicând: *Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre*. În îndreptarea minţii spre Adevăr, în petrecerea minţii în Sfântul Adevăr - Hristos, se cuprinde miezul mântuirii noastre.

Ce porţi spune porunca să fie ridicate pentru a face cu putinţă intrarea împăratului Slavei în cetatea de Dumnezeu zidită, în om? Aceste porţi sunt păcatul: *păcatele voastre,* spune Prorocul, fac *despărţire între voi şi Dumnezeu, şi pentru păcatele voastre a întors Domnul faţa de către voi* (Is. 59, 2).

Porţile sunt numite *veşnice:* păcatul, de care ne-am molipsit din rădăcina noastră, în proto-părinţi, este nesfârşit. Mântuitorul i-a pus capăt: dar şi acum păcatul e nesfârşit şi veşnic în cei ce nu îl recunosc pe Mântuitorul sau, recunoscându-L cu gura, se leapădă de El cu viaţa. *Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre, şi vă ridicaţi, porţi veşnice.*

Dar ce înseamnă în dumnezeiasca poftire şi poruncă spusa: *ridicaţi* [65]? De obicei, porţile se deschid, iar aici este legiuită ridicarea lor. Chiar aşa! Pentru aceste porţi - pentru păcat - s-a arătat a fi neîndestulător cuvântul „deschideţi”, şi a trebuit să fie întrebuinţat cuvântul , „păcat”: porţile păcatului trebuie ridicate, îndepărtate, nimicite cu desăvârşire. „Pocăinţa pentru *păcate”,* a zis un mare Părinte, „stă în a-şi pricepe omul păcatul său, a se căi de el şi a nu-l mai săvârşi”[66]. Doar în sufletul care va lepăda păcatul cu hotărâre, care se va curaţi în chip mulţumitor prin pocăinţă, doar în acela *va intra împăratul slavei.*

Sfântul Duh, poruncind să fie ridicate porţile, porunceşte şi porţilor să se ridice: *ridicaţi-vă, porţi veşnice.* Asta înseamnă că pentru părăsirea păcatului şi a vieţii păcătoase este neapărată nevoie de propria voie şi strădanie a omului; însă, iertarea păcatelor, slobozirea de silnicia deprinderilor păcătoase, curăţirea de însuşirile păcătoase, ce s-au împropriat firii căzute, se săvârşeşte prin lucrarea Atotsfântului şi Atotputernicului Duh al lui Dumnezeu. *Ridicaţi-vă, porţi veşnice!* Când *se vor ridica porţile cele veşnice, va intra* în suflet *împăratul slavei.*

---

[65] În versiunea slavona, folosita de Sfântul Ignatie, se spune *luaţi* n. tr.
[66] *Patericul Egiptean*. Preacuviosul Pimen cel Mare.

Dorită şi veselitoare a fost pentru Ierusalim intrarea în el a Răscumpărătorului, Mântuitorului, Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos, intrare pe care o prăznuim acum. Iubiți frați! Noi toți putem să ne învrednicim de această fericire atât de mare dacă o vom dori şi vom năzui din toată inima noastră spre dobândirea ei. Să întoarcem spatele păcatului, pentru care Se întoarce de la noi Domnul; să întoarcem spatele păcatului prin pocăință adevărată şi lucrătoare! Prin gândurile, simțămintele inimii, cuvintele, faptele noastre să se arate poruncile lui Hristos, în care ne e predanisită cea mai desăvârşită abatere de la rău şi facerea nerătăcită, plăcută lui Dumnezeu, a binelui. Prin acest fel de purtare ne facem casă, biserică, cetate vrednică de Hristos. *De Mă iubeşte cineva,* a grăit El, *cuvântul Meu va păzi; şi Tatăl Meu îl va iubi pe el, şi la el vom veni, şi locaş la dânsul vom face* (Ioan 14, 23). *Ridicați, căpetenii, porțile voastre, şi vă ridicați, porți veşnice, şi va intra împăratul slavei.* Amin.

Despre Sfintele lui Hristos Taine

Predică în Joia Mare, la Liturghie

Pâinea inima omului o întăreşte (Ps. 103, 17), a prorocit Prorocul despre o pâine minunată, care, spre deosebire de obişnuita pâine materială, ce întăreşte trupul, trebuia să întărească inima omenească. Inima noastră are nevoie de întărire! Ea s-a clătinat înspăimântător la căderea noastră şi nu poate să se oprească singură din clătinarea aceasta. Ea este clătinată neîncetat de feluritele patimi. Zadarnic şi în deşert propovăduieşte omul căzut, în orbirea sa, despre tăria voinței omeneşti. Tăria aceasta nu există: voința e mânată silnic de păcat, care o stăpâneşte. Este nevoie, este neapărată nevoie de minunata pâine prevestită, ca să întărească inima omenească slăbită, clătinată[67].

Întărirea inimii omeneşti se săvârşeşte prin *pâinea care din cer s-a pogorât, pâinea vieții* (Ioan 6, 58, 48). Această pâine este Domnul nostru Iisus Hristos. El a zis: *Eu sunt pâinea vieții, care s-a pogorât din cer: de va mânca cineva din pâinea aceasta, va fi viu în veci; şi pâinea pe care Eu voi da, trupul Meu este, pe care îl voi da pentru viața lumii... Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu întru Mine petrece, şi Eu în el* (Ioan 6, 51-56).

Ce minunat aşezământ! Este firesc pentru mintea omenească să se uimească înaintea acestui aşezământ mai presus de fire şi neurmat. Au auzit de acest aşezământ oamenii întunecați de cugetarea trupească şi necredință, nu au vrut să primească lămurire de la Dumnezeu cu privire la aşezământul dumnezeiesc, au rostit despre aşezământul dumnezeiesc judecata proprie, spre osânda şi pierzarea lor. *„Greu este cuvântul acesta; cine poate să îl asculte?” Dintr-aceasta, mulți dintre ucenicii Lui s-au întors înapoi şi nu mai umblau cu Dânsul* (Ioan 6, 60, 66). Şi acum sunt luptați de îndoială cu privire la marea taină cei care poartă doar numele de creştini, ținându-se la arătare de obiceiurile creştineşti, dar după viață şi după aşezarea inimii sunt străini de creştinism. *Greu* ar fi *cuvântul* de l-ar rosti un om; ascultarea cuvântului ar fi cu neputință dacă el ar fi rostit de un om. Cuvântul însă a fost rostit de Dumnezeu, Care din bunătatea Sa nemărginită a luat omenitatea spre mântuirea oamenilor: şi de aceea luarea-aminte la cuvânt şi judecarea lui nu trebuie să fie superficiale. Ascultarea cuvântului trebuie primită prin credință, din tot sufletul, cum trebuie primit şi Dumnezeu înomenit. Luarea de către Dumnezeu a omenității este de nepătruns cu mintea pentru oameni; tot atât de nepătrunse cu mintea sunt aşezămintele şi faptele Dumnezeu-Omului: pe om, care este zămislit întru fărădelegi şi născut în păcate, pe om, care este sortit pierzării veşnice şi veşnicului chin în închisorile şi în adâncurile iadului, ele îl fac să devină al lui Dumnezeu, îl fac Dumnezeu după har, îl suie la cer spre viețuire veşnică şi spre veşnică fericire în cer. Cei

[67] Preacuviosul Varsanufie cel Mare, *raspunsul 401*în *Filocalia* vol. 11, ed. cit. şi Preacuviosul Casian, *Convorbirea 9*, cap. 21, Sf. Ioan Casian, *Convorbiri*, col. PSB, vol. 57 ed.cit.

ce au osândit cuvântul şi aşezământul Dumnezeu-Omului, care au lepădat cuvântul şi aşezământul Lui, au judecat şi lepădat Cuvântul - *Duh şi viaţă* (Ioan 6, 63), au judecat şi lepădat aşezământul prin care ucenicului lui Hristos i se dă *Duh şi viaţă. Amin, amin zic vouă,* a grăit Domnul, *dacă nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă întru voi* (Ioan 6, 53). „Se cuvine să învăţăm", spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „minunata însuşire şi lucrare a Sfintelor Taine: Ce sunt ele? Pentru ce au fost predanisite? Ce folos aduc ele? Noi suntem un trup cu trupul Domnului nostru Iisus Hristos, suntem *trupul din trupul* Lui, os *din oasele* Lui (Fac. 2, 23). Cei botezaţi să ia aminte ce se grăieşte: noi ne unim cu atotsfântul trup al Domnului nu doar prin dragoste, ci şi prin taina însăşi. Atotsfântul trup al Domnului se face hrană a noastră! El ne-a dăruit această hrană, dorind să ne arate dragostea pe care o are către noi. El S-a amestecat cu noi şi a amestecat în noi trupul Său pentru ca noi să fim uniţi cu El cum este unit trupul cu capul: aşa e firea dragostei negrăite. Preînchipuindu-L prin sine pe Domnul, Iov spunea despre robii săi, de care era foarte iubit, că aceştia, ca să-şi arate marea dragoste către dânsul, ziceau: *Cine ne-ar da nouă din cărnurile lui să ne saturăm?* (Iov 31, 31). Hristos ne-a dat aceasta, aducându-ne în cea mai mare dragoste cu putinţă şi arătând dragostea Sa faţă de noi, dându-le doritorilor nu doar vederea Lui, ci şi atingerea Lui, mâncarea Lui, unirea Lui şi împlinirea oricărei dorinţe"[68]. Domnul, înlocuindu-l pentru noi prin Sine pe strămoşul Adam, din care ne naştem spre moarte, făcându-Se începător de neam al nostru, înlocuieşte trupul şi sângele luate de noi din Adam cu trupul şi sângele Său. Această lucrare a Domnului, rămânând nepătrunsă cu mintea şi mai presus de fire, devine totodată, la cucernica privire duhovnicească asupra răscumpărării oamenilor prin înomenirea lui Dumnezeu, atât limpede cât şi firească. Trupul şi sângele netrebnic ale firii căzute şi lepădate trebuie să fie înlocuite în firea pe care a înnoit-o Dumnezeu-Omul cu atotsfântul trup şi sânge al Dumnezeu-Omului[69].

„Bunul, Atotbunul şi Preabunul Dumnezeu", teologhiseşte Sfântul Ioan Damaschin, „fiind cu totul bunătate, pentru covârşitoarea bogăţie a bunătăţii sale n-a suferit ca binele, adică firea Sa, să fie singur, neîmpărtăşit de nimeni"[70]. Aceasta este vederea minţii omeneşti luminate de Sfântul Duh asupra lucrărilor dumnezeieşti; aceasta este lămurirea pe care o dă ea lucrărilor dumnezeieşti; aşa îşi tâlcuieşte ea sieşi lucrările dumnezeieşti: acestea şi temeiurile lor sunt înţelese fără greş şi cu totul limpede numai de Dumnezeu. Mintea omenească luminată de Sus face următoarea vestire sfinţită[71]: Dumnezeu a binevoit ca bunătatea atotdesăvârşită, adică fiinţa lui Dumnezeu, să se răsfrângă în alte fiinţe cum se răsfrânge soarele în lucrurile pe care le atinge cu razele sale. Pentru aceasta, Dumnezeu a făcut mai întâi duhurile şi lumea în care locuiesc ele, după aceea lumea simţită, şi în cele din urmă pe om, care după suflet ţine de duhurile zidite, iar după trup, în care este îmbrăcat sufletul, ţine de lumea simţită. Dumnezeu, fiind viaţă, viaţă de sine fiitoare, a revărsat din Sine viaţă în tot ce trăieşte şi fiinţează. Viaţa lumii este răsfrângere în aceasta a vieţii de sine fiitoare - a lui Dumnezeu. Şi duhurile, şi omul, tot restul zidirii au ieşit din mâinile Făcătorului desăvârşite - desăvârşite după măsura firii lor mărginite -, pline de bine neştirbit, fără cel mai mic amestec al răului. Binele din făpturi, aflat în potrivire cu firea lor, era răsfrângere a nemărginitei bunătăţi a Nemărginitului Făcător. Desăvârşirea mărginită a făpturilor era răsfrângere a atotdesăvârşitei desăvârşiri ce stă numai în firea Făcătorului. Duhurile şi omul au fost făcute între făpturi ca cele mai apropiate şi mai limpezi răsfrângeri ale lui Dumnezeu. În însăşi fiinţa lor, Făcătorul a însemnat trupul Său; El a împodobit acest chip cu însuşiri asemeni celor care adunate în nemărginirea lor alcătuiesc fiinţa lui Dumnezeu. Dumnezeu este bunătate: şi pe făpturile Sale înţelegătoare le-a făcut bune. Dumnezeu este înţelepciune: şi pe făpturile Sale înţelegătoare le-a făcut înţelepte. Spre a pecetlui desăvârşit asemănarea, El le-a dăruit

---

[68] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 46* la Evanghelia după Ioan.
[69] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 68*.
[70] Sfântul Ioan Damaschin, *Expunerea credinţei ortodoxe*, cartea 4, cap 13. Vezi şi ediţia digitală Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, în Biblioteca teologica digitala, colecţia Apologeticum, htt://apologeticum.net
[71] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 45* la Evanghelia după Ioan.

făpturilor înțelegătoare Sfântul Său Duh, şi prin aceasta a unit duhul lor, toată ființa lor cu Sine.

Răul s-a arătat din voia slobodă a făpturilor înțelegătoare. Duhurile au fost cele care au zămislit răul în sineşi şi l-au născut întru dezgustătoarea lui ființare. Ele au împărtăşit otrava răului întregului neam omenesc, molipsind cu el rădăcina neamului, pe strămoşul Adam, amăgindu-l cu făgăduința unei stări deopotrivă cu cea a lui Dumnezeu. Aici se arată bunătatea lui Dumnezeu în chipul cel mai izbitor. Pentru a scoate omenirea din cădere şi pierzare, Dumnezeul Cel în Trei Ipostasuri ia omenirea prin una din Fețele Sale, îl înnoieşte în Sine şi prin Sine, îi dăruieşte prin aceasta unirea cu Sine, unire neasemuit mai strânsă decât cea dăruită la zidire. Cel ce era Fiu al lui Dumnezeu după firea Sa, înomenindu-se şi făcându-se începător de neam al oamenilor, i-a făcut fii ai lui Dumnezeu după har. Zămislirea şi naşterea asemănătoare celor dobitoceşti, cărora omul li s-a supus după cădere, sunt lepădate: ele sunt acoperite, ca să zic aşa, de naşterea de la Sfântul Duh prin botez. Oamenii renăscuți sunt prefăcuți din trup în duh - nu după fire, ci ca însuşire: *Ce este născut din trup, trup este; şi ce este născut din Duh, duh este* (Ioan 3, 6). Creştinii, care s-au născut din Adam spre moarte, se nasc prin botez spre viață, se nasc de la Dumnezeu, se nasc fii ai lui Dumnezeu (Ioan l, 12-13). Ființarea lor este numită *naşterea cea de-a doua* (Matei 19, 28; Tit 3, 5)[72]: ea este ființare în viața veşnică, ființare cu totul alta decât era ființarea spre moarte; ea este o a doua ființare, dată pentru a doua oară după pierderea prin cădere, prin moartea veşnică, a ființării celei dintâi. Stării celei de-a doua ființări i se dă hrană potrivită. Precum naşterea întru ființarea cea de-a doua este naştere de la Sfântul Duh, aşa şi hrana dată omului înnoit este pregătită de Sfântul Duh. Această hrană este trupul şi sângele Dumnezeu-Omului. „Duh de viață făcător este Trupul Domnului", a zis sfântul Ioan Damaschin, „fiindcă s-a zămislit din Duhul Cel de viață făcător: spun asta nu înlăturând firea trupului, ci voind să arăt că este de viață făcător şi dumnezeiesc"[73].

Dumnezeu-Omul, fiind Dumnezeu Atotdesăvârşit, era la arătare, pentru simțurile omeneşti trupeşti, pecetluite de cădere, numai un om. Oamenii sfinți, care s-au făcut prin botez fii ai lui Dumnezeu, care s-au făcut duh, care au păzit şi sporit înfierea şi starea duhovnicească prin viețuirea plăcută lui Dumnezeu, rămâneau pentru simțurile omeneşti din afară, pecetluite de cădere, oameni obişnuiți, întru nimic deosebiți de ceilalți oameni. Sfintele lui Hristos Taine, fiind trupul şi sângele Dumnezeu-Omului, fiind Duh, păstrează pentru simțurile trupeşti înfățişarea din afară de pâine şi vin. Şi se vede pâine şi vin, şi se miroase pâine şi vin, şi se pipăie pâine şi vin, şi se gustă pâine şi vin. Sfintele Taine se descoperă şi se vădesc prin lucrarea lor. Aşa S-a vădit Dumnezeu fiind acoperit cu omenitatea: El S-a descoperit şi S-a făcut mărturisit prin lucrările Sale. Aşa se vădeau sfinții lui Dumnezeu, vasele Duhului: se vădeau şi se dădeau în vileag prin lucrările lor. Înfățişarea de o smerenie adâncă, acoperită cu simplitatea, străină de poze, străină de afectare e o lucrare mai presus de fire, dumnezeiască! Prin lucrarea dumnezeiască e înălțată vrednicia înfățişării minunat-smerite. Întocmai! Dumnezeu S-a smerit negrăit prin înomenire şi prin viața Sa pământească: toate lucrările Lui sunt negrăit de smerite, negrăit de frumoase şi de mărețe în smerenia lor. Asta priveşte şi Sfintele Taine. Ce poate fi la arătare mai smerit, mai obişnuit decât mâncarea dată oamenilor înnoiți, decât neobişnuita, minunata, înfricosătoarea mâncare în care este dat spre mâncare Sfântul Duh, în care este dat spre mâncare Dumnezeu-Omul? *Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu, întru Mine rămâne şi Eu întru el* (Ioan 6, 56-57). „Cel care se împărtăşeşte cu preasfântul trup şi preasfântul sânge", a spus un mare Părinte, „stă împreună cu îngerii şi arhanghelii şi cu puterile de sus, înveşmântați în însăşi porfira cea împărătească a lui Hristos, încinşi cu arma cea duhovnicească. Prin asta încă nu am spus nici un lucru mare: ei sunt îmbrăcați în împăratul însuşi"[74]. Când au fost rânduite jertfele preînchipuitoare au fost îngăduite spre mâncare cărnurile pregătite prin foc, a fost oprită mâncarea sângelui. Drept

[72] Potrivit versiunii slavone, *ființarea cea de-a doua* (n. tr.).
[73] Sfântul Ioan Damaschin, *Expunerea credinței ortodoxe,* cartea 4, cap. 13.
[74] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 45* la Evanghelia după Ioan.

pricină a acestei oprelişti s-a arătat: *Pentru că sângele este sufletul fiecărui trup* (Lev. 17, 11). Când a fost adusă Jertfa Noului Legământ, cea preînchipuită de umbrele slabe ale jertfelor Vechiului Legământ, când a fost adusă Jertfa Noului Legământ de către Domnul, Care a fost şi Jertfa şi Jertfitorul, atunci a ieşit de la Dumnezeu altă poruncă privitoare la sângele jertfit. *Beţi dintru acesta toţi,* le porunceşte Domnul tuturor, chemându-i pe toţi, *acesta este sângele Meu, al Legământului celui Nou* (Matei 26, 27-28). Toţi sunt chemaţi să întrebuinţeze sângele lui Hristos! Chemarea e făcută din aceeaşi pricină pentru care s-a făcut oprirea. În sângele lui Hristos este sufletul Lui. La împărtăşirea cu Sfintele Taine se simte limpede atingerea sufletului lui Hristos de sufletul celui care se împărtăşeşte. Fără cuvinte, fără povăţuire prin cuvinte, sufletul începe să simtă în sine lucruri străine firii căzute: linişte, blândeţe, smerenie, dragoste către toţi, răceală faţă de cele stricăcioase şi trecătoare, împreună-simţire faţă de veacul care va să fie. Aceste simţăminte sunt sădite în suflet din sufletul lui Hristos, precum a grăit El: *învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor voastre* (Matei 11,29). „Învăţaţi-vă nu de la înger, nu de la om, nu din carte: învăţaţi-vă de la Mine", spune Sfântul Ioan Scărarul, tâlcuind cuvintele Mântuitorului, „din sălăşluirea, din strălucirea şi lucrarea Mea în voi, că sunt blând şi smerit cu inima, şi cu cugetul, şi cu felul de a gândi, şi veţi afla odihnă de războiul lăuntric, uşurare sufletului vostru de apăsarea şi tulburarea pricinuite lui de gândurile aduse din latura duhurilor căzute" [75]. Aşa este lucrarea Sfintelor Taine: ele, lucrând în noi, lucrează totodată asupra nevăzuţilor şi neadormiţilor noştri vrăjmaşi, asupra dracilor, îngrădind de ei vasul lor - omul care le primeşte în sine cu vrednicie. Hrana, materială la arătare, primită prin gură, lucrează împotriva duhurilor, le leagă ca şi cu nişte lanţuri! Masa alcătuită la arătare din pâine şi vin se luptă cu duhurile, le calcă în picioare! *Gătit-ai înaintea mea masă,* I-a strigat în răpire lui Dumnezeu Prorocul, arătând din depărtarea vremii spre jertfelnicul creştinesc, *gătit-ai masă împotriva celor ce mă necăjesc!* (Ps. 22, 6)[76]. Această lucrare a Sfintelor Taine este cunoscută îndeosebi monahilor care duc viaţă de liniştire şi sunt supuşi unor puternice năvăliri a gândurilor drăceşti. „Ei ard", a zis Preacuviosul Pimen cel Mare, „de otrava răilor draci, şi cu nerăbdare aşteaptă sâmbăta şi duminica pentru a veni la izvoarele apei vii - la trupul şi sângele Domnului - şi a se curăţa prin ele de amărăciunea cu care i-a adăpat vrăjmaşul"[77]. Şi duhurile căzute cunosc puterea Sfintelor Taine.

Ele se cutremură de aceasta, o urăsc, îi zavistuiesc pe cei care se împărtăşesc - îi zavistuiesc cu acea zavistie de care sunt în stare dracii... Adeseori, ei tabără cu încrâncenare asupra celui care se pregăteşte de împărtăşanie, îi răpesc gândurile, aduc asupra inimii răceală şi învârtoşare, aduc amintiri şi închipuiri apăsătoare ale păcatelor, se străduiesc să întineze conştiinţa, să îl aducă pe creştin în nedumerire, să îi împiedice împărtăşirea; adeseori, după împărtăşanie, ele săvârşesc o năvălire de acest fel, tot cu scopul de a arunca în nedumerire, de a tulbura, cu scopul de a clătina credinţa, de a semăna gândul că împărtăşirea cu Sfintele Taine nu va aduce nici un folos. Acest război nevăzut pornit de duhurile răutăţii asupra celor ce se împărtăşesc dă mărturie despre însemnătatea şi folosul cum nu se poate mai mari ale Sfintelor Taine. Scumpă este comoara a cărei primire se străduie atât de mult să n-o îngăduie omului vrăjmaşii lui! Scumpă este comoara pe care se străduiesc cu atâta încrâncenare să i-o răpească omului vrăjmaşii lui! Să ne întărim prin credinţă şi să ne împotrivim cu bărbăţie potrivnicilor noştri! Să ne străduim, când ne pregătim pentru primirea Sfintelor Taine, să păzim pe cât e cu putinţă trezvia! După primirea Sfintelor Taine, să ne străduim iarăşi a păstra această trezvie! Să nu ne temem de furtuna sufletească stârnită de năvălirea duhurilor! Să nu îngăduim trândăviei şi tulburării să pună stăpânire pe noi! Lucrarea Sfintelor Taine nu va întârzia să se arate în sufletul nevoitorului răbdător, aşa cum se arată soarele pe cer după

---

[75] *Scara,* Cuvântul 25. Aici ultimele cuvinte ale Sfântului Ioan Scărarul sunt întrucâtva completate cu o lămurire ascetică.

[76] Se citeşte înaintea rugăciunilor dinainte de împărtăşanie.

[77] *Patericul Egiptean*. În rugăciunea de după catisma a 19-a se spune: „îndulceşte sufletul meu cu cinstitul Tău sânge de amărăciunea cu care m-a adăpat potrivnicul".

curățirea acestuia de nori. *Asupra vrăjmaşilor mei a privit ochiul meu* (Ps. 53, 7), a zis Sfântul David după trecerea tulburării pricinuite de aceştia în sufletul lui. Aceeaşi mărturisire despre sine o va rosti şi părtaşul Sfintelor Taine după ce se va fi slobozit de năvălirea duhurilor, pe care cu atât mai limpede le dă în vileag înaintea lui lucrarea Sfintelor Taine. Oricine se împărtăşeşte cu luare-aminte şi evlavie, cu pregătirea cuvenită, cu credință, simte în sine o schimbare - dacă nu îndată după împărtăşire, atunci după trecerea a oarecare vreme. O minunată pace se pogoară în minte şi în inimă; se îmbracă în linişte mădularele trupului; pecetea harului se aşterne pe față; gândurile şi simțămintele sunt legate cu legături sfințite, duhovniceşti, care împiedică mişcarea slobodă lipsită de dreaptă socotință şi uşurătatea, care le înfrânează. La cel care trăieşte mereu în luare-aminte şi evlavie, lucrarea Sfintelor Taine devine mai limpede, mai simțită, mai îmbelşugată. Lucrarea aceasta a fost asemuită de Scriptură cu ungerea capului, adică a minții, cu untdelemn duhovnicesc, a fost asemuită unui potir împărătesc, ce adapă ca un puternic sufletul cu simțăminte care purced de la Sfântul Duh, care purced de la Hristos. Celui care duce necurmat viață de luare-aminte şi evlavie i se face înțeleasă în parte neînțeleasa milă a lui Dumnezeu, cea arătată oamenilor în dăruirea hranei cereşti. Această *milă* a lui Dumnezeu îl *va urma* spre mântuire, cu puterea sa cea mai presus de fire, pe cel ce se împărtăşeşte cât se poate de des şi cât se poate de vrednic, *în toate zilele vieții* lui, îl *va sălăşlui în casa* cerească *a Domnului întru* nesfârşită *lungime de zile* (Ps. 22, 7).

Pâinea cea materială este chip al pâinii cereşti, şi vinul este chip al adevăratei băuturi duhovniceşti. Lucrarea pâinii materiale şi vinului material închipuie lucrarea trupului şi sângelui lui Hristos[78]. Lucrarea pâinii materiale şi vinului material este materială. Prin pâine sunt sprijinite şi întărite puterile trupeşti; vinul, lucrând în sânge, stârneşte în el lucrarea, împreună-lucrează cu pâinea spre hrănirea şi întărirea trupului. Lipsit de hrana materială, trupul cade negreşit pradă morții. Pâinea duhovnicească - trupul lui Hristos - întăreşte inima omului, întăreşte toată ființa lui, îi întăreşte voia, îi întăreşte mintea, aduce la calea dreaptă poftele şi pornirile sufletului şi trupului, sloboade însuşirile fireşti ale oamenilor de neputințele cu care firea noastră s-a molipsit la cădere şi care se numesc patimi - adică suferințe, boli. Băutura duhovnicească împreună-lucrează cu mâncarea duhovnicească. Ea împărtăşeşte sufletului calitatea însuşirilor lui Hristos. Hristos a luat asupra Sa toate însuşirile omeneşti, afară de păcat: însuşirile sufletului omenesc al lui Hristos sunt străine de vătămarea păcatului, sunt fără de prihană; din pricina unirii cu Dumnezeirea, ele sunt dumnezeieşti. Cu aceste însuşiri îndumnezeite se adapă sufletul celui care bea sângele lui Hristos. „Precum vinul cel material", a grăit Sfântul Marcu, „se amestecă în toate mădularele celui ce bea şi ajunge vinul în el şi el în vin: aşa şi cel ce bea sângele lui Hristos se adapă cu Duhul Dumnezeirii, se amestecă în sufletul cel desăvârşit (al lui Hristos) şi acest suflet în el. Sfințindu-se în acest chip, se face vrednic de Domnul"[79]. Cel care se îndepărtează de împărtăşirea cu Sfintele Taine se înstrăinează de Hristos, este lăsat în seama sa, în firea sa răpusă de moartea veşnică. Moartea veşnică este nimicită în om, înăuntrul lui, în minte şi în inimă, doar de Hristos. El intră, Dumnezeu Atotputernic fiind, în nepătrunsele vistierii ale omului şi acolo loveşte moartea cu moarte. Dacă nu se săvârşeşte aceasta, moartea veşnică rămâne în *om,* rămâne în el ca temei şi chezăşie a pierzaniei veşnice. Nu este cu putință să scape de veşnica pierzanie cel care are şi păstrează în sine temeiul şi chezăşia ei: moartea veşnică.

O! Ce lesne de înțeles, cât de firească se face chemarea Atotmilostivului nostru Domn la gustarea atotsfântului Său trup şi sânge, la hrănirea cu ele! Această chemare ar trebui să aibă cea mai mare putere de înduplecare: ea e unită cu mari făgăduințe şi mari amenințări. Domnul, din dragostea Sa cea negrăită către noi, ne-a mântuit prin Sine, înlocuind pedepsele

---

78 Acest gând se află la Sfântul Ioan Damaschin.

79 Potrivit trimiterii Sfinților Calist şi Ignatie Xanthopol, *Dobrotoliubie 2,* cap. 92. Vezi şi în *Filocalia*, vol. 8, EIBMBOR, Bucureşti, 1979, disponibil şi pe CD-ul *Filocalia românească*, editat de grupul *Apologeticum,* http://apologeticum.net

noastre prin pedeapsa Sa, înlocuind vrednicia noastră spurcată prin vrednicia Sa preasfântă: din aceeaşi negrăită dragoste, în minunata rânduială şi minunatul sistem rânduite de această dragoste, El ne cheamă în cea mai strânsă unire cu Sine prin împărtăşirea Sfintelor Taine, arătând-o pe aceasta drept cea mai neîndoielnică şi neapărat trebuincioasă condiţie a mântuirii noastre. *Lucraţi nu mâncarea cea pieritoare, ci mâncarea aceea care rămâne spre viaţă veşnică, pe care fiul Omului o va da vouă* (Ioan 6, 27). *Tatăl Meu dă vouă din cer pâinea cea adevărată: pentru că pâinea lui Dumnezeu este ceea ce se pogoară din cer şi dă viaţă lumii* (Ioan 6, 32-33). *Eu sunt pâinea vieţii* (Ioan 6, 48). *Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer; de va mânca cineva din pâinea aceasta, va fi viu în veci; şi pâinea pe care o voi da Eu, trupul meu este, pe care îl voi da pentru viaţa lumii* (Ioan 6, 51). *Că trupul Meu este adevărată mâncare, şi sângele Meu adevărată băutură* (Ioan 6, 55). *Amin, amin grăiesc vouă: de nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă întru voi* (Ioan 6, 53). împărtăşirea cu Sfintele Taine a fost rânduită pentru fiecare zi. Împărtăşirea zilnică de viaţa lui Hristos trebuie să dea în fiecare zi creştinului viaţă duhovnicească. „Deasa împărtăşire de viaţă”, a zis Vasile cel Mare, „ce altceva înseamnă decât deasă luare de viaţă?”[80] Deasa împărtăşire ce altceva înseamnă decât înnoirea în noi a însuşirilor Dumnezeu-Omului, dacă nu înnoirea noastră prin aceste însuşiri? Înnoirea, sprijinită şi hrănită mereu, sfârşeşte prin a fi însuşită de către om. În urma ei şi prin ea este nimicită învechirea cea dobândită prin cădere; moartea veşnică este biruită şi omorâtă prin viaţa veşnică, cea viindă în Hristos, ce izvorăşte din Hristos; viaţa - Hristos - se sălăşluieşte în om.

Deosebita lucrare a cuvântului lui Dumnezeu, descrisă de Sfântul Apostol Pavel, o au şi Sfintele Taine. Este firesc! Precum în cuvântul lui Dumnezeu lucrează Hristos, lucrează Sfântul Duh, lucrează Hristos şi Sfântul Duh, împreună-lucrând unul cu celălalt, lucrând din izvorul cel unul, de o cinste şi de o fire cu Ei: din Tatăl. Aşa lucrează Ei şi în Sfintele Taine. *Viu este cuvântul lui Dumnezeu,* a vestit marele Pavel, *şi lucrător şi mai ascuţit decât toată sabia ascuţită de amândouă părţile, şi străbate până la despărţirea sufletului şi a duhului, şi a mădularelor şi a măduvei, şi este judecător cugetelor şi gândurilor inimii* (Evr. 4, 12). Acelaşi lucru trebuie spus şi despre Sfintele Taine! „Ele intră în fiinţa noastră”, spune Sfântul Ioan Damaschinul, „pentru a ne păzi şi curaţi de toată întinăciunea, pentru a depărta de la noi toată vătămarea. Iar dacă aflã în noi aur măsluit, îl curăţă prin focul judecăţii, ca să nu fim osândiţi împreună cu lumea în veacul care va să fie: ne curăţă prin boli şi prin toate necazurile"[81]. Cel care se împărtăşeşte cu Sfintele Taine este dator să ştie că primindu-le *judecată îşi mănâncă şi bea* (I Cor. 11, 29), precum a zis Apostolul. Această judecată îndreptăţeşte pe cei ce îşi duc viaţa în chip plăcut lui Dumnezeu, le împarte din belşug răsplăţi duhovniceşti: el judecă păcătoşenia celor care nu au plăcut destul lui Dumnezeu, vindecă greşelile prin pedepse vremelnice spre înlăturarea celor veşnice; ea loveşte cu pedepse, cu pedepse, înfricoşătoare, pe cei care cutează să se apropie de Sfintele Taine, ducând de bună voie viaţă păcătoasă, potrivnică poruncilor lui Hristos.

Pe acest temei, celor care doresc să se apropie de Sfintele Taine li s-a poruncit să se cerceteze pe sine cu toată râvna. *Să se cerce omul pe sine, şi aşa din pâine să mănânce şi din pahar să bea* (I Cor. 11, 28). Ei sunt datori să se cufunde în cercetarea de sine; sunt datori să se curețe de păcate, să le dezrădăcineze prin spovedanie şi pocăinţă; sunt datori să îşi îndrepteze abaterile de la calea poruncilor lui Hristos, chiar şi pe cele mai subţiri, prin întoarcerea la această cale; sunt datori să pună în sufletul lor hotărârea de a se ţine din răsputeri de această cale, să-şi întărească această hotărâre prin citirea, prin învăţarea Cuvântului lui Dumnezeu, prin rugăciuni cât se poate de fierbinţi, prin deasa împărtăşire cu

---

[80] Sfântul Vasile cel Mare, *Epistola 90* către nobilul Chesarie. Vezi şi Sfântul Vasile cel Mare, *Scrisori*, col. PSB, vol. 12, EIBMBOR, Bucureşti, 1988, *epistola 93 către patriciana Chesaria, în legătură cu comuniunea cu Sfintele Taine*, scrisă în anul 372, p. 269. Volumul este disponibil şi pe CD-ul *Bibliotheca Patrum*, editat de grupul *Apologeticum*, http://apologeticum.net

[81] Sfântul Ioan Damaschin, *Expunerea credinţei ortodoxe.* În româneşte, Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Editura Scripta, Bucureşti, 1993, ediţia a II-a. Trad. De Pr. D. Fecioru. Volumul este disponibil şi în colecţia digitală *Apologeticum*, pe CD-ul *Biblioteca teologica digitală*, http://apologeticum.net

Sfintele Taine. Ei sunt datori să cerceteze nimicnicia, sărăcia, păcătoşenia, căderea omenească pe de o parte, iar pe de alta - măreţia lui Dumnezeu, nepovestita bunătate a Mântuitorului, Care a dat pentru noi spre omorâre trupul Său, spre vărsare sângele Său; negrăita dragoste a Mântuitorului, Care ne hrăneşte cu trupul şi sângele Său şi prin aceasta ne aduce în cea mai strânsă unire cu Sine. În urma acestei cercetări şi judecări de sine apare umilinţa inimii, şi creştinul este pregătit de vrednica primire a Sfintelor Taine prin recunoaşterea nefăţarnică a nevredniciei sale. Această cercetare de sine a fost înfăţişată de Sfinţii Părinţi în rugăciunile dinaintea împărtăşaniei, prin care ei ajută îngustimii şi împietririi noastre, prin care ei îmbracă sufletele noastre, ca în nişte haine de nuntă, în smerenia pe care o iubeşte atât de mult Mântuitorul nostru. *Cel ce se smereşte pe sine va fi înălţat* (Luca 18, 14), a zis Mântuitorul, *şi de va mânca cineva din pâinea aceasta, va fi viu în veci* (Ioan 6, 51).

Împărtăşirea vrednică cu Sfintele Taine este cu putinţă doar pentru cel ce duce mereu viaţă evlavioasă sau după pocăirea de viaţa păcătoasă şi părăsirea ei hotărâtă, mărturisită şi pecetluită prin aducerea pocăinţei după cum povăţuieşte Sfânta Biserică. Viaţa împrăştiată, fără luare-aminte, neluminată şi necălăuzită de cuvântul lui Dumnezeu, îndreptată după închipuirile propriei cugetări, după pornirile inimii şi trupului iubitoare de păcat, îi lasă omului numele deşert de creştin şi, în schimb, îl lipseşte de cunoaşterea temeinică de Dumnezeu şi de sine, îl lipseşte de vederea cuvenită asupra Sfintelor Taine, îl lipseşte de pregătirea cuvenită înaintea acestora, de cuviincioasa aşezare şi stare sufletească în timpul primirii Tainelor, de neapărat trebuitoarea păstrare a acesteia după primirea lor. *Cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, judecată luişi mănâncă şi bea, nesocotind trupul Domnului* (I Cor. 11, 29), nedându-i preţul cuvenit, nepregătind vasul nostru pentru primirea celei mai mari şi mai sfinte comori. Comoara cea mai mântuitoare e, totodată, prin negrăita sa sfinţenie, şi cea mai înfricoşătoare. Nu ne-ar fi pedepsit judecata lui Dumnezeu de am fi dus viaţă de trezvie după poruncile lui Hristos, împlinindu-le cu osârdie, vindecând cu râvnă prin pocăinţă scăpările în împlinirea lor. *De ne-am fi judecat pe noi înşine, n-am fi fost osândiţi* (I Cor. 11, 31). Uşurătatea şi viaţa neîndestul de îmbunătăţită este pedepsită de judecata lui Dumnezeu, pe care o stârneşte primirea cu nevrednicie a Sfintelor Taine - este pedepsită cu milostivire în vremelnicie cu scopul mântuirii în veşnicie. *Iar judecaţi fiind, suntem certaţi de Dumnezeu, ca să nu fim osândiţi împreună cu lumea* (I Cor. 11, 32). Înşirând pedepsele sub care au căzut corintenii pentru nevrednica împărtăşire cu Sfintele Taine, din pricină că nu aveau viaţă destul de plăcută lui Dumnezeu, Apostolul grăieşte: *Pentru aceasta,* pentru împărtăşirea fără îndestulă vrednicie cu Sfintele Taine, *între voi mulţi sunt bolnavi şi neputincioşi, şi dorm mulţi* (I Cor. 11, 30).

Altceva înseamnă împărtăşirea nevrednică cu Sfintele Taine a celui care duce de bună voie şi dinadins viaţă păcătoasă, la cel ce cade în păcate de moarte, la cel necredincios şi rău credincios. Cei care se împărtăşesc într-o asemenea stare săvârşesc o fărădelege care atrage după sine pedepse care deja nu mai sunt îndreptătoare, ci sunt nestrămutate; fărădelege care atrage după sine chinurile veşnice[82]. Fărădelegea aceasta este deopotrivă celei pe care au săvârşit-o ucigaşii Dumnezeu-Omului[83], care L-au acoperit cu batjocuri, L-au lovit peste obraz, au umplut de scuipări faţa Lui, I-au sfâşiat trupul cu bătăi, piroane, răstignire. *Oricare va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie,* spune Sfântul Apostol Pavel, *vinovat va fi trupului şi sângelui Domnului* (I Cor. 11, 29). ...O *aşteptare oarecare înfricoşată a judecăţii şi iuţimea focului, care va să mănânce pe cei potrivnici. Lepădând cineva legea lui Moisi, fără de milă prin doi sau trei martori moare - cu cât mai amară muncă socotiţi că va lua cel ce a călcat pe Fiul lui Dumnezeu şi a socotit a fi un lucru oarecare sângele legei, cu care a fost sfinţit, şi a ocărât Duhul harului?* (Evr. 10, 27-29). *Să se cerce omul pe sine* (I Cor. 11, 28), să se cerceteze pe sine înainte să se apropie de Sfintele Taine - şi dacă este cufundat în spurcăciunea păcatului să se depărteze de înfricoşata împărtăşire, ca să nu se umple măsura păcatelor sale şi să nu le pecetluiască desăvârşit prin cel

[82] Ibidem.
[83] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 46* la Evanghelia după Ioan.

mai greu păcat: batjocorirea Sfintelor Taine ale lui Hristos, batjocorirea lui Hristos. Mai înainte de a intra cutezător la nunta Fiului lui Dumnezeu, să se îngrijească de haina sufletului său: aceasta e spălată, curățită de petele păcatelor, oricare ar fi acestea, prin negrăita milă a lui Dumnezeu, atunci când ne pocăim. Preacuviosul Marcu Ascetul a băgat de seamă următorul lucru: „Între semănătură şi seceriş a fost rânduită o anumită întindere de vreme: din această pricină nu credem în răsplătire”[84]. Acestui fel de necredință îi sunt supuşi aproape toți cei care se împărtăşesc cu nevrednicie. Apropiindu-se de Tainele lui Hristos din putoarea păcatului, aruncându-se în putoarea păcatului după primirea Tainelor, nevăzând asupra lor pedeapsă neîntârziată, ei presupun că nu urmează niciodată vreo pedeapsă. Greşită părere! Iudeilor le-a fost prezisă desăvârşită şi nestrămutată pedepsire pentru uciderea de Dumnezeu; aceasta însă a urmat la câteva zeci de ani după săvârşirea neîntrecutei nelegiuiri. Negrăita milostivire şi îndelungă răbdare a lui Dumnezeu încă mai aştepta pocăința lor. Această milostivire şi îndelungă răbdare aşteaptă şi pocăința noastră. Pedeapsa este amânată iar şi iar: ea însă va veni negreşit asupra păcătoşilor nepocăiți, îndărătnici, care săvârşesc dinadins păcatul. Începutul ei se vede cel mai des în moartea năprasnică sau într-o boală care înlătură putința pocăinței. Pedeapsa ca atare e împlinită în tărâmul de dincolo de mormânt. *Nu vă amăgiți,* spune Apostolul: *Dumnezeu nu Se lasă batjocorit; că ce va semăna omul, aceea va şi secera. Că cel ce seamănă în trupul său, din trup va secera stricăciune, iar cel ce seamănă întru Duhul, din Duhul va secera viață veşnică* (Galateni 6, 7-8).

Dumnezeu-Omul a rânduit Taina Euharistiei[85] astăzi, după gustarea paştilor preînchipuitoare şi a cinei ce a urmat acestora, înaintea mergerii la patimile cele mântuitoare pentru noi. Părtaşii cinei au fost cei doisprezece Apostoli. Pomenind şi prăznuind această mare întâmplare, Sfânta Biserică îşi adună acum fiii în sânul său la dumnezeiasca Liturghie - în chip neobişnuit, după amiază, la ceas de seară, ca săvârşirea şi împărtăşirea Sfintelor Taine să aibă loc chiar în vremea la care Domnul a săvârşit Taina Euharistiei pentru întâia oară, chemând la hrănirea cu trupul şi sângele Său. În acest fel, marea întâmplare, chiar prin împrejurările pomenirii sale, este puternic întipărită în sufletele noastre, şi porunca Domnului: *Aceasta să faceți întru pomenirea Mea* (I Cor. 11, 25) este împlinită întocmai. „Domnul”, spune Sfântul Vasile cel Mare întemeindu-se pe Sfânta Scriptură şi Sfânta Predanie, „vrând să meargă la cea de voie şi pururea pomenită şi de viață făcătoare moarte a Sa, în noaptea în care S-a dat pe Sine însuşi pentru viața lumii, luând pâine în sfintele şi preacuratele Sale mâini, arătând-o Ție, lui Dumnezeu-Tatăl, mulțumind, binecuvântând, sfințind şi frângând, a dat Sfinților Săi Ucenici şi Apostoli, zicând: *Acesta este trupul Meu, Care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor.* Asemenea şi paharul, din roadă viței luând, amestecând, mulțumind, binecuvântând şi sfințind, a dat Sfinților Săi Ucenici şi Apostoli, zicând: *Beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu al Legii celei Noi, Care pentru voi şi pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor”* [86]. Acest trup şi acest sânge sunt trupul şi sângele adevărat al Dumnezeu-Omului, luate de El din Preasfânta Fecioară; acest trup şi acest sânge sunt dumnezeieşti, fiind întru adevăr unite cu Dumnezeirea[87]. „Nu trupul înălțat se pogoară din ceruri”, spune Sfântul Ioan Damaschin, „ci pâinea şi vinul se prefac în trupul şi sângele dumnezeiesc. Iar de vei întreba în ce chip se săvârşeşte aceasta, destul îți este ție să auzi că se săvârşeşte prin Duhul Sfânt, la fel cum şi din Sfânta Născătoare de Dumnezeu Domnul Şi-a alcătuit Sieşi şi întru Sine trup prin Duhul Sfânt: mai mult nu ştim nimic, ci numai că Cuvântul lui Dumnezeu este adevărat şi lucrător şi atotputernic. Chipul lucrării lui Dumnezeu este necercetat” [88].

Aceasta să faceți întru pomenirea Mea, le-a zis Mântuitorul lumii oamenilor aleşi de El, unindu-Se cu ei în foişor, la Cina cea de taină. Şi porunca Domnului e împlinită până

[84] *„Despre legea duhovnicească”*, cap. 118. Vezi *Filocalia*, vol. 1, Sibiu, 1947, pp. 230-273. Volumul este disponibil şi în formă digitală în colecția *Apologeticum*, pe CD-ul *Filocalia românească*, http://apologeticum.net
[85] Euharistie înseamnă „mulțumire”. Taina a fost numită astfel pentru că ea se săvârşeşte cu îmbelşugată aducere de mulțumită şi slavoslovie lui Dumnezeu.
[86] *Dumnezeiasca Liturghie* a Sfântului Vasile cel Mare.
[87] După *Expunerea credinței ortodoxe* a sfântului Ioan Damaschin.
[88] Sfântul Ioan Damaschin, *Expunerea credinței ortodoxe.*

acum în toată lumea, în toate bisericile ortodoxe. Ce poruncă atotputernică! Ea a fost dată unui număr de doisprezece pescari şi vameşi dintre cei mai simpli - dată la o cină smerită dinainte de moarte, la care au fost rostite multe preziceri amare, care aveau să se împlinească fără întârziere; dată în liniştea şi întunericul serii, în singurătatea foişorului, care alcătuia partea de sus, osebită, a casei: şi lucrează pe tot pământul, lucrează peste veacuri, peste miile de ani. Dumnezeiasca Liturghie, pe toată întinderea sa, prin toate ale sale, înfăţişează un şir de pomeniri ale Domnului. Însăşi pregătirea pâinii şi vinului pentru sfințire începe cu această pomenire. Îmbrăcat în toate veşmintele, preotul, înainte de începerea dumnezeieştii Liturghii, săvârşeşte proscomidia - aşa se numeşte aducerea pâinii şi a vinului şi pregătirea lor în felul cum trebuie să fie ele pentru săvârşirea Liturghiei. Preotul ia o prescură şi, făcând cruce pe ea cu copia de trei ori, rosteşte de trei ori cuvintele: „Întru pomenirea Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos” [89]. În continuare, el spune că Domnul *ca o oaie spre junghiere S-a adus şi ca un miel fără de glas înaintea celui ce-L tunde, aşa nu îşi deschide gura Sa (Is.* 53, 7) [90]. În continuare, sunt pomenite felurite întâmplări ce țin de patimile Domnului. Pâinea şi vinul pregătite, sfințite prin preasfintele pomeniri, capătă însemnătatea şi numele de chipuri ale trupului şi sângelui lui Hristos[91]. După aceea începe dumnezeiasca Liturghie. După chemarea Duhului Sfânt de către arhiereu sau preot şi după sfințirea chipurilor, aceste chipuri ale trupului şi sângelui lui Hristos se prefac în trupul şi sângele lui Hristos. În timpul săvârşirii marii taine se cântă cântarea: *Pe Tine Te lăudăm, pe Tine bine Te cuvântăm, Ţie îți mulțumim şi ne rugăm Ţie, Dumnezeului nostru.* Cântarea aceasta este o repetare a binecuvântării, mulțumirii, laudei rostite de Mântuitorul la sfințirea şi preschimbarea pâinii şi vinului în trupul şi sângele Lui la Cina cea de taină. Nu este loc pentru alte cuvinte la săvârşirea marii taine. Taina este de neurmat, de netâlcuit. Înaintea ei şi mintea omenească, şi cea îngerească trebuie să stea cu evlavie şi, din covârşirea evlaviei, să tacă. Iar dacă sunt îngăduite cuvintele şi glasul, prin ele trebuie să se vădească numai mulțumire şi slavoslovie de aceeaşi putere şi de aceeaşi însemnătate cu tăcerea evlavioasă. Prețul nespus al darului, sfințenia, înălțimea lui cea dumnezeiască pot fi tâlcuite în chip netâlcuit doar prin mulțumire şi slavoslovire adusă lui Dumnezeu.

Măreția tainei pune asupra noastră îndatoriri pe măsură. Suntem datori să ne înfăţişăm nu numai sufletele, ci şi trupurile *jertfă vie, sfântă, bine-plăcută lui Dumnezeu* (Romani 12, 1). *Trupul pentru Domnul, şi Domnul pentru trup* (I Cor. 6, 13). *Trupurile voastre sunt mădularele lui Hristos* (I Cor. 6, 15), spune Apostolul. Menirea atât a sufletului, cât şi a trupului omului este de a fi locaş al lui Dumnezeu (II Cor. 6, 16), vas al Dumnezeirii (I Tes. 4, 4). Potrivit acestei meniri a omului trebuie pus în rânduială sufletul, precum şi trupul. Cu neputință, cu neputință este să fie primit Dumnezeu într-un suflet care şi-a luat rânduială de la satana! Cu neputință este să fie primit Dumnezeu într-un trup în care stăpânesc poftele necurate. Dumnezeu a oprit aceasta sub amenințarea celor mai înfricoşătoare pedepse. Cei care calcă oprelıştea lui Dumnezeu, care calcă măreția lui Dumnezeu, care îl calcă pe însuşi Dumnezeu, săvârşesc un păcat de o nemăsurată greutate.

Să ne slobozim trupul de grosime, de poftele, năzuințele, pornirile păcătoase. Să ne curățăm sufletul atât de patimile ce sunt doar ale lui - de mânie, de iubirea averilor, de slava deşartă şi de celelalte de acest fel - cât şi de cele cu care îl molipseşte trupul, precum ar fi înverşunarea pântecelui şi patima dulceții. Să ne curățim duhul de întinăciunea proprie lui, de gândurile mincinoase, hulitoare de Dumnezeu, de simțămintele rătăcite, din care se alcătuiesc amăgirea de sine, orbirea, omorârea cu moartea veşnică. Slobozirea noastră este lucrată de sfântul Adevăr (Ioan 8, 32). Slobozirea şi curățirea noastră este lucrată prin înfrânarea de la prisosul în mâncare şi băutură, prin priveghere, prin starea în picioare şi plecarea genunchilor la rugăciune, prin înfrânarea privirii, pipăitului, auzului şi celorlalte simțuri trupeşti, prin a căror nepază păcatul intră în suflet, spurcând atât trupul, cât şi sufletul. Slobozirea şi curățirea

[89] *Liturghier.*
[90] *Liturghier.*
[91] *Liturghia* Sfântului Vasile cel Mare ; Sf. Ioan Damaschin, *Expunerea credintei ortodoxe*, cartea 4, cap. 13.

noastră este lucrată de Cuvântul lui Dumnezeu (I Cor. 11, 29). Să ne hrănim cu citirea Cuvântului lui Dumnezeu, să îi dăm viaţă în noi, să împreună-lucrăm cu Cuvântul cel lucrător al lui Dumnezeu prin lucrarea după voia şi porunca Domnului, care ne sunt vestite de Cuvântul lui Dumnezeu. Să se reînnoiască ades în pomenirea noastră, prin cugetarea evlavioasă, patimile Mântuitorului nostru, moartea Lui pe cruce, prin care am fost răscumpăraţi de la moartea cea veşnică, viaţa Lui pământească, în care s-au vădit mereu smerenia şi dragostea, pe care şi a petrecut-o în mijlocul lipsurilor şi care a fost plină de necazuri. Să luăm hotărârea nestrămutată de a petrece în chip înţelept şi plăcut lui Dumnezeu scurta noastră pribegie pe acest pământ. Să o petrecem pregătindu-ne pentru veşnicie, pregătindu-ne pentru judecata lui Dumnezeu. Pentru aceasta este neapărată nevoie să luăm aminte cu osârdie la noi înşine, să ne punem în rânduială cu osârdie după învăţătura Evangheliei, să ne îndreptăm cu osârdie prin pocăinţă scăpările şi abaterile. Înfricoşătoare sunt săltarea fiilor lumii, necontenita lor împrăştiere şi multa grijă de cele stricăcioase, beţia lor de amăgirea lumii deşarte. Această stare aduce după sine pierzania. Moartea veşnică şi-a deschis deja către jertfele sale cele de bunăvoie botul întunecat, de iad, gata să le înghită la primul semn al îngăduinţei lui Dumnezeu, la semnul îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, care aşteaptă pocăinţa păcătoşilor, la depărtarea hotărâtoare a lui Dumnezeu de păcătoşii nepocăiţi. Să ne temem de căderea într-o stare atât de înspăimântătoare! Să tindem în vreme şi la bună vreme toate puterile noastre spre Dumnezeul nostru, ca să devenim ai Lui în veşnicie şi să aflăm în asta mântuirea şi fericirea noastră în timp şi în veşnicie. Dacă vom vieţui astfel în chip statornic şi astfel vom dovedi credincioşia noastră faţă de Dumnezeu, ne va adumbri harul dumnezeiesc, va întări nevoinţă noastră şovăitoare, o va preface şi renaşte, ne va dărui nevoinţă nouă, puternică, duhovnicească, cerească: prin această nevoinţă ne va duce la îmbelşugată şi grabnică sporire. Şi în treapta nevoinţei proprii - care se bucură şi ea de împreună-lucrarea harului, dar nu în chip vădit - slujitorul lui Dumnezeu, deşi încă se luptă cu patimile, se împărtăşeşte deja cu vrednicie de trupul şi sângele lui Hristos, atunci când se împărtăşeşte cu ele întru umilinţa duhului şi deplina recunoaştere a nimicniciei sale. Trupul şi sângele lui Hristos împreună-lucrează cu nevoinţa lui, care este nevoinţă mucenicească: ele îl curăţesc şi îl ceartă potrivit milostivei, dumnezeieştii lor judecăţi, arzând şi nimicind în el toate întinăciunile pe care nu poate să le vadă, nici să le nimicească singur. Adumbrindu-l cu harul pe nevoitor, trupul şi sângele lui Hristos îi dau viaţă, insuflă în el gânduri şi simţăminte noi, pe care nu le cunoştea deloc mai înainte, duhovniceşti şi înalte, îi descoperă taine dumnezeieşti, împlinesc lucrările Sfântului Duh, aduc o smerenie care nu suferă, prin adâncimea sa şi minunata linişte căreia îi dă naştere, asemănare cu smerenia adusă de pătimirile sub jugul patimilor şi duhurilor căzute. *Cel ce se lipeşte de Domnul, un duh cu Domnul este* (I Cor. 6, 17). Domnul este Duh, şi pe omul care se lipeşte de El îl uneşte cu Sine, îl face duh, în ciuda faptului că omul cu pricina rămâne în trup: omul acela devine duhovnicesc, primind de la Duhul Sfânt însuşiri duhovniceşti şi, în schimb, se desfac de el şi cad de la el, precum coaja unei răni vindecate, însuşirile dobitoceşti cu care l-a molipsit căderea. Vieţuirea după poruncile evanghelice, rugăciunea întru umilinţa duhului duc la unirea cu Domnul: această unire este săvârşită prin harul dumnezeiesc şi împărtăşirea cu atotsfântul şi dumnezeiescul trup şi sânge al Domnului.

Dumnezeu a hrănit cu mana căzută din cer poporul Său ales, pe israiliteni, când acest popor călătorea prin pustie din Egipt în Pământul Făgăduinţei: *Le-a plouat lor mană să mănânce,* spune Scriptura, *pâine cerească le-a dat lor. Pâine îngerească a mâncat omul* (Ps. 77, 28-29). Prin această pâine era preînchipuit Hristos, Care hrăneşte cu cuvântul Său (Matei 4, 4), cu trupul şi sângele Său pe creştini, care pribegesc în valea plângerii, care merg şi se înalţă spre patria de Sus prin felurite şi numeroase piedici, pătimiri, încercări. Egiptul înseamnă starea căderii omeneşti, starea de robie faţă de păcat şi de duhurile căzute. Prin ieşirea din Egipt este închipuită lepădarea vieţii păcătoase, primirea credinţei în Hristos, intrarea în vieţuirea după poruncile lui Hristos. Pământul făgăduinţei este cerul; călătoria prin pustie este viaţa pământească; pâinea cerească este Hristos. *Pentru că pâinea lui Dumnezeu*

este ceea ce se pogoară din cer şi dă viaţă lumii (Ioan 6, 33). *Părinţii voştri,* spune Hristos noului Israil despre Israilul cel vechi, *au mâncat mană în pustie şi au murit. Aceasta este pâinea care se pogoară din cer ca de mănâncă cineva dintr-însa să nu mai moară* (Ioan 6, 49-50) cu moarte veşnică nici în vremea vieţii pământeşti, nici după despărţirea sufletului de trup. Amin.

Cum să ne folosim în chip mântuitor de patimile lui Hristos

Predică în Vinerea Mare, la Vecernie

Şi tot norodul ce venise împreună la priveliştea aceea, văzând cele ce se făcuseră, se întorceau bătându-şi piepturile (Luca 23, 48).

Ce privelişte să fi fost aceea care îi adusese pe privitori în cea mai desăvârşită nedumerire? Ce privelişte să fi fost aceea care pecetluise cu tăcerea gurile privitorilor şi le cutremurase, totodată, sufletele? Ei veniseră ca să-şi îndestuleze pofta de iscodire, şi au plecat bătându-şi piepturile şi ducând cu sine o înfricoşătoare nedumerire... Ce privelişte să fi fost aceea?

La acea privelişte priveau nu numai oamenii: priveau la ea cu spaimă şi cu cea mai adâncă evlavie toţi îngerii lui Dumnezeu; lucrurile cereşti nu le mai atrăgeau luarea-aminte; privirile lor erau atrase, ţintuite de priveliştea care se arăta pe pământ. Soarele a văzut ceea ce nu mai văzuse până atunci şi, neputând suferi, şi-a ascuns razele cum îşi ascunde ochii omul în faţa unei privelişti pe care nu o poate îndura: el s-a înveşmântat în întuneric adânc, arătând prin acest întuneric întristarea sa amară, precum moartea. Pământul s-a clătinat şi s-a cutremurat sub întâmplarea săvârşită pe el. Templul Vechiului Legământ şi-a sfâşiat măreaţa catapeteasmă cum nu îşi cruţă omul hainele cele mai de preţ în faţa celor mai mari nenorociri. *Şi tot norodul ce venise împreună la priveliştea aceea, văzând cele ce se făcuseră, se întorceau bătându-şi piepturile...* Ce privelişte să fi fost aceea?

A fost o privelişte pe care noi o contemplăm acum în pomenire, în slujba care se săvârşeşte, în sfântul Epitaf care stă înaintea ochilor noştri. Priveliştea a fost Fiul lui Dumnezeu, pogorât din ceruri, înomenit pentru mântuirea oamenilor, batjocorit, omorât de oameni.

Ce simţământ, dacă nu cel al groazei, trebuie să cuprindă inima pe de-a-ntregul în faţa priveliştii acesteia? Ce altă stare decât starea de nedumerire desăvârşită trebuie să cuprindă mintea? Ce cuvânt poate fi rostit înaintea priveliştii acesteia? Oare nu va îngheţa orice cuvânt omenesc pe buze mai înainte de a fi rostit *Şi tot norodul ce venise împreună la priveliştea aceea, văzând cele ce se făcuseră, se întorceau bătându-şi piepturile.*

Se întorceau bătându-şi piepturile, se întorceau cu nedumerire şi groază cei care veniseră să se uite la Mântuitorul atârnat pe lemnul crucii asemenea unui rod pârguit şi roşu - veniseră să se uite cu gând iscoditor, din părere de sine îngâmfată şi mincinoasă. Credinţa tăcea în ei. A strigat către ei soarele ce s-a întunecat, a strigat pământul ce s-a cutremurat, au strigat pietrele ce cu sunet s-au crăpat şi s-au ridicat de pe mormintele celor înviaţi dintr-o dată prin moartea Mântuitorului. Se întorceau cuprinşi de groază iscoditoare în deşert: nu de groaza uciderii de Dumnezeu săvârşite, ci de groaza cumplitei priviri şi înspăimântătorului glas al firii nesimţitoare ce se cutremurase, arătându-şi cunoaşterea de Dumnezeu înaintea oamenilor, ce nu îl cunoscuseră. *Se întorceau bătându-şi piepturile* de frică pentru sine, pentru trupul şi sângele lor, de dragul plăcerii cărora fusese vărsat sângele, sfâşiat trupul Dumnezeu-Omului.

În vreme ce iudeii, care se odihneau pe Lege (Romani 2, 17), care se făleau cu ştiinţa cuprinzătoare şi nerătăcită a Legii, care se nedumereau privind la întâmplarea prezisă de Lege şi de Proroci, privind la Jertfa Cea de bună voie, ai cărei jertfitori fuseseră fără să înţeleagă, în

vreme ce iudeii, zic, erau nedumeriţi şi se întorceau tulburaţi de teamă şi de întunecata presimţire a propriei nenorociri, stătea înaintea crucii şi a Jertfei un păgân, sutaş - stătea acolo neclintit. El nu putea să plece, fiindcă era căpetenia străjii ce păzea Jertfa: i s-a dat această fericită putinţă fiindcă în inima lui se ascundea o credinţă ce pentru Ştiutorul inimilor era vădită. Când firea şi-a vestit mărturisirea lui Dumnezeu, sutasul a răspuns la tainicul glas al firii, a răspuns la tainica mărturisire printr-o mărturisire arătată, în faţa a tot poporul. *Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta,* a grăit el despre pribeagul omorât ce atârna în faţa sa, recunoscând în El pe Dumnezeu (Matei 27, 54).

Iudeii, care se mândreau cu cunoaşterea slovei Legii şi cu dreptatea lor cea la arătare, de formă, erau nedumeriţi înaintea Fiului Omului şi Fiului lui Dumnezeu răstignit pe cruce. Pe de o parte îi speriau semnele - cutremurul, sfâşierea catapetesmei templului, adâncul întuneric căzut chiar la amiază; pe de alta, îi orbeau şi îi împietreau cugetarea trupească şi amăgirea de sine trufaşă, care şi-l închipuiau pe Mesia în strălucirea slavei pământeşti, ca împărat plin de fală, cuceritor al lumii, în fruntea unei oşti numeroase, în mijlocul unei cete de curteni împodobiţi. În acest timp, ostaşul păgân L-a mărturisit pe pribeagul omorât ca Dumnezeu; L-a mărturisit ca Dumnezeu un tâlhar nelegiuit. *Pogoară-Te de pe cruce!* - îi spuneau în batjocură Dumnezeu-Omului orbii arhierei şi cărturari iudei, nepricepând ce Jertfă atotsfântă, ce Ardere de tot atotsfântă şi atotputernică îi aduseseră lui Dumnezeu - *pogoară-Te de pe cruce, ca să vedem şi să credem* (Marcu 15, 30, 32): în acest timp, tâlharul cel grosolan şi neştiutor L-a recunoscut drept Dumnezeu, suit pe cruce din pricina dreptăţii Lui dumnezeieşti, nu din pricina vreunui păcat al Său. Cu ochii cei trupeşti el vedea un sărman despuiat, răstignit lângă el, supus aceleiaşi sorţi, neajutorat, osândit şi de puterea duhovnicească şi de puterea cetăţenească, care fusese şi era în continuare sfâşiat şi chinuit prin toate felurile în care se vădeşte ura: cu ochii inimii smerite el L-a văzut pe Dumnezeu. Puternicii, slăviţii, înţelepţii, drepţii acestei lumi L-au acoperit pe Dumnezeu cu batjocuri şi cu ocări: tâlharul s-a întors către El cu rugăciunea rostită la bună vreme şi cu deplină izbândă: *Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta* (Luca 23, 42).

Lângă cruce şi lângă Domnul răstignit pe ea stătea Pururea Fecioara, Maica lui Dumnezeu. Ca o sabie a străpuns întristarea inima Ei: prezicerea sfântului bătrân Simeon s-a împlinit[92]. Dar Ea ştia că pe cruce se săvârşeşte răscumpărarea neamului omenesc, ştia că Fiul ei, Fiul lui Dumnezeu, a binevoit a Se sui pe cruce şi a Se aduce jertfă de împăcare pentru omenirea lepădată; ştia că Domnul, după săvârşirea răscumpărării oamenilor prin moartea Sa, avea să învie, şi împreună cu Sine avea să învie omenirea toată. Ştia acestea - şi tăcea. Ea tăcea înaintea marii întâmplări; tăcea din pricina durerii covârşitoare: tăcea înaintea voii lui Dumnezeu care se săvârşea, împotriva hotărârilor căreia nu se poate ridica nici un glas.

Lângă cruce stătea ucenicul iubit al Domnului. El privea spre înălţimea crucii - în negrăita dragoste a Jertfei Celei de bună voie contempla Dragostea dumnezeiască. Dragostea dumnezeiască este izvorul teologiei. Ea este dar al Sfântului Duh, şi teologia este dar al Sfântului Duh (Romani 5, 5). Ea le-a descoperit Apostolilor înţelesul de taină al răscumpărării. *Dragostea lui Hristos ne ţine,* teologhiseşte ucenicul şi trimisul lui Hristos, *pe noi, cei care socotim aceasta: că de a murit Unul pentru toţi, înseamnă că toţi au murit* (II Cor. 5, 14). Din nesfârşita dragoste pe care o poartă Domnul omenirii şi de care este în stare numai Domnul, pe cruce a pătimit în Domnul şi a murit în Domnul întreaga omenire. Iar dacă întreaga omenire a pătimit în El, a şi fost îndreptăţită în El; dacă a murit în El, a şi primit viaţă în El. Moartea Domnului s-a făcut izvor al vieţii. Dintr-o dată a răsunat de pe cruce glasul Domnului răstignit către Cea Pururea Fecioară: *Femeie, iată fiul tău;* după aceea glasul Lui către ucenicul cel iubit: *Iată maica ta* (Ioan 19, 26-27). Nimicind pe lemnul crucii păcatul pe care strămoşii l-au făcut cu lemnul din rai[93], născând omenirea întru viaţa nouă prin moartea sa cea de viaţă făcătoare, Domnul intră în drepturile de Născător al neamului omenesc şi o arată pe Maica Sa după omenitate drept Maică a ucenicului şi a tuturor ucenicilor Săi, a

[92] *Şi prin însuşi sufletul tău va trece sabie,* i-a zis sfântul primitor de Dumnezeu Preasfintei Fecioare (Lc. 2, 35).
[93] Pomul cunoştinţei binelui şi răului (n. tr.).

seminției creştineşti. Adam cel vechi este înlocuit de Adam Cel nou, Eva căzută de Maria cea fără de prihană. *De au murit prin greşeala unuia cei mulți,* a spus Apostolul, *cu mult mai vârtos harul lui Dumnezeu şi darul prin harul unui om, Iisus Hristos, întru mulți s-a înmulțit* (Romani 5, 15). Prin mijlocirea Domnului nostru Iisus Hristos au fost revărsate asupra neamului omenesc binefaceri fără număr şi negrăite: a fost săvârşită nu doar răscumpărarea oamenilor, ci şi înfierea lor de către Dumnezeu.

După ce ne-am luminat prin contemplarea acestei mari întâmplări, să ne întoarcem, iubiți frați, la casele noastre, şi să ducem cu noi gânduri adânci, mântuitoare, lovind cu aceste gânduri în inimile noastre. Am pomenit, am contemplat în chip viu lucrarea Dragostei dumnezeieşti, lucrare mai presus de cuvânt, mai presus de înțelegere. La această Dragoste au răspuns mucenicii cu şiroaiele sângelui lor, pe care l-au vărsat ca apa; la această Dragoste au răspuns cuvioşii prin omorârea trupului *cu patimile şi poftele* (Galateni 5, 24); la această Dragoste au răspuns mulți păcătoşi cu pâraie de lacrimi, cu suspinuri din inimă, cu mărturisirea păcatelor lor, şi au luat din ea vindecare sufletească; la această Dragoste au răspuns mulți dintre cei împovărați de necazuri şi suferințe, şi această Dragoste le-a acoperit necazurile cu mângâierea cea dumnezeiască. Să răspundem şi noi la dragostea Domnului nostru către noi împreună-simțind cu dragostea Lui prin viața după îndreptarul atotsfintelor Lui porunci. Acest semn al dragostei îl cere El de la noi, şi numai pe acesta îl primeşte de la noi. *De mă iubeşte cineva,* a zis El, *cuvântul Meu va păzi. Cel ce nu Mă iubeşte, cuvintele Mele nu le păzeşte* (Ioan 14, 23-24). Dacă nu vom răspunde la dragostea Domnului către noi cu dragoste către El, sângele Dumnezeu-Omului nu a fost, oare, vărsat pentru noi în zadar? Nu în zadar a fost sfâşiat pentru noi atotsfântul Lui Trup? Nu în zadar a fost pusă pe jertfelnicul crucii şi junghiată Marea Jertfă? Atotputernică este mijlocirea ei spre mântuirea noastră: atotputernică este şi plângerea ei împotriva celor ce o dispreţuiesc. Glasul sângelui dreptului Abel s-a înălțat din pământ la cer şi s-a înfăţişat lui Dumnezeu, învinuind pe cel care vărsase acest sânge: glasul Marii Jertfe răsună chiar în mijlocul cerului, pe însuşi tronul Dumnezeirii, pe care ;ade Marea Jertfă. Glasul plângerii Ei este, totodată, şi hotărâre dumnezeiască ce rosteşte pedeapsă veşnică asupra vrăjmaşilor şi dispreţuitorilor Cuvântului lui Dumnezeu. *Ce folos este întru sângele Meu, când mă pogor Eu întru stricăciune?* (Ps. 29, 9), spune Jertfa Cea atotsfântă învinuindu-i pe creştini, care au fost răscumpărați de Ea, au primit preţul Ei în sine şi împreună cu sine au aruncat-o în putoarea păcatului. Această cumplită fărădelege este săvârşită de orice om care, *luând mădularele lui Hristos* - sufletul şi trupul său, care au fost răscumpărate de Hristos şi sunt ale lui Hristos - *le face mădulare ale curviei* (I Cor. 6, 15) prin împreunarea de multe feluri cu păcatul. *Au nu ştiți,* spune Apostolul, *că sunteți casa lui Dumnezeu şi Duhul lui Dumnezeu locuieşte întru voi! De va strica cineva casa lui Dumnezeu, strica-l-va pe acela Dumnezeu* (I Cor. 3, 16-17). Amin.

Despre creştinism

Predică în Duminica Tomei

Fericiți cei ce n-au văzut şi au crezut (Ioan 20, 29).

Aceste cuvinte le-a grăit Domnul credinciosului Său ucenic, care n-a vrut să creadă în învierea Domnului atunci când ea i-a fost adusă la cunoştinţă de către fraţii lui, Apostolii; aceste cuvinte le-a grăit Domnul ucenicului care spusese sus şi tare că el nu va crede în învierea Domnului până ce nu se va căpăta dovada vie a acestei întâmplări atât de minunate şi atât de însemnate pentru lume. *Am văzut pe Domnul,* i-au spus cu bucurie Sfântului Apostol Toma ceilalți Apostoli, cărora li S-a arătat Domnul chiar în ziua învierii Sale, seara, intrând în cămară fără a deschide uşile. Cămara era zăvorâtă bine de frica urii iudeilor, ce de-abia săvârşiseră uciderea de Dumnezeu şi luaseră toate măsurile împotriva învierii care fusese

prevestită. *De nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor,* a răspuns Toma, pe care îl uimise preaîmbucurătoarea veste, *şi de nu voi pune degetul meu în semnul cuielor şi de nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede* (Ioan 20, 25). Vorbind astfel, a arătat nu necredinţa cea vrăjmaşă lui Dumnezeu, ci bucurie negrăită; aşa a arătat ce simţea sufletul lui înaintea măreţiei întâmplării ce a schimbat soarta omenirii. Cu Hristos şi în Hristps omenirea a înviat.

Atotbunul Domn nu a întârziat să îi dea iubitului Său ucenic dovada pe care acesta o dorea. După ce a trecut o săptămână de când Se arătase Apostolilor pentru întâia dată, Domnul S-a arătat din nou, fiind ei cu toţii împreună şi Toma aflându-se cu ei. Uşile erau închise, ca şi întâia dată, de frica iudeilor. Apostolii L-au văzut dintr-o dată pe Domnul stând înaintea lor. *Pace vouă,* le-a grăit El. Apoi, întorcându-se către Toma, i-a zis: *Adu degetul tău încoace şi vezi mâinile Mele, şi adu mâna ta şi o pune în coasta Mea, şi nu fi necredincios, ci credincios* (Ioan 20, 27). Prin aceste cuvinte, Domnul a arătat că El, Cel pretutindenea fiitor după Dumnezeire, era în mijlocul ucenicilor Săi şi atunci când Toma, presupunând că El nu este de faţă, le-a arătat răspicat acestora starea de nedumerire care îl cuprinsese la vestea învierii. Toma dorea să se încredinţeze de înviere: el primeşte o încredinţare neasemuit mai înaltă, înaintea căreia nici n-o mai bagă în seamă pe cea a învierii. *Domnul meu şi Dumnezeul meu!* - strigă Toma. „încredinţându-mă de Dumnezeirea Ta, nu mai caut să mă încredinţez de înviere. Ţie, Atotputernicului Dumnezeu, îţi sunt cu putinţă toate lucrările, care sunt mai presus de înţelegerea omenească”.

Ca răspuns la mărturisirea Apostolului, Domnul i-a fericit pe *cei ce nu au văzut şi au crezut.* Şi pe noi ne-a pomenit Domnul, i-a pomenit pe toţi cei care nu L-au văzut cu ochii trupeşti! A făcut această pomenire în timp ce stătea în mijlocul Sfinţilor Săi Apostoli cu omenitatea luată asupra Sa, adusă jertfă pentru omenire şi deja proslăvită cu slava învierii! N-am fost uitaţi de Domnul nici noi, cei ce suntem de faţă aici, în sfânta Lui biserică, pomenind această întâmplare de care ne despart optsprezece veacuri. Fericiţi suntem noi, cei care nu L-am văzut, însă credem în El! Fericiţi sunt aceia dintre noi care cred în El! Miezul faptei este credinţa. Ea îl apropie pe om de Dumnezeu şi îl face pe om al lui Dumnezeu; ea îl aduce pe om înaintea feţei lui Dumnezeu, şi în ultima zi a vieţii acestei lumi, la începutul zilei veşnice, îl va aşeza de-a dreapta tronului lui Dumnezeu ca să îl vadă în veci pe Dumnezeu, ca să se desfăteze în veci de Dumnezeu, ca să împărătească în veci împreună cu Dumnezeu.

Fericiţi cei ce nu au văzut şi au crezut. Prin aceste cuvinte, Domnul i-a unit cu Apostolii pe toţi credincioşii de pe tot pământul şi din toate timpurile. Când a adus rugăciune pentru Apostoli Tatălui Său, înainte de a merge la patimile cele mântuitoare pentru noi, i-a unit cu Apostolii pe toţi creştinii adevăraţi. *Nu numai pentru aceştia mă rog,* a zis El, nu numai pentru Apostoli, *ci şi pentru cei care vor crede prin cuvântul lor întru Mine* (Ioan 17, 20). Aşa şi aici: El îi face părtaşi ai fericirii Apostolilor pe toţi fiii Bisericii. *Iar ochii voştri fericiţi sunt că văd şi urechile voastre că aud. Că amin grăiesc vouă: că mulţi proroci şi drepţi* ai Vechiului Legământ *au dorit să vadă cele ce vedeţi voi şi n-au văzut, şi să audă cele ce auziţi şi n-au auzit* (Matei 13, 16-17). Fericiţii înşişi-văzători şi slujitori ai Cuvântului ne-au predanisit nouă cele văzute şi auzite de către ei (Luca l, 3) când *Cuvântul trup S-a făcut şi s-a sălăşluit întru noi, şi am văzut,* spune unul dintre aceşti înşişi-văzători ai Cuvântului, *slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi adevăr* (Ioan l, 14). Mărturia cât se poate de limpede a Apostolilor ne face, parcă, privitori ai întâmplărilor pe care le-au văzut cu ochii lor Apostolii. Prin Tainele Bisericii intrăm în împărtăşire fiinţială cu Domnul şi rămânem în această împărtăşire prin Taine. Pe Dumnezeu, Care este nevăzut ochilor trupeşti, credinţa vie îl face văzut pentru ochiul sufletesc, al minţii (Evr. 11, 27). Vieţuirea după poruncile Domnului ne aduce arătarea de taină a Domnului. El se arată duhovniceşte în inimă, când ucenicii Domnului - vederile ce au luat naştere în minte şi s-au împropriat ei din Evanghelie - se adună în inimă şi zăvorăsc uşile ei, ca să nu intre acolo iudeii - gândurile vrăjmaşe Domnului, care leapădă atotsfânta Lui învăţătură.

Fiind sub har, precum Apostolii, cutezăm a spune că starea noastră e mult mai fericită decât a fost cea a drepţilor Vechiului Legământ. Aceia au crezut în Răscumpărătorul Care

avea să vină: noi credem în Cel ce a venit şi a săvârşit răscumpărarea. Acelora le-au fost făgăduite darurile harice: noi am primit din belşug darurile, le avem în mâini, ne folosim de ele după voia noastră. Dăruitorul este nesfârşit de bogat şi darnic. Dacă simţim vreo neîndestulare, de aceasta vinovaţi suntem noi, numai noi. Lipsa simţirii darurilor harice este pricinuită de slăbiciunea noastră în credinţă, sau ca s-o spun mai pe şleau, de lepădarea ei.

De ce n-avem credinţă? Fiindcă nu ne-am dat, nu am vrut să ne dăm nici o osteneală pentru studierea creştinismului, pentru dobândirea credinţei din auzire (Romani 10, 17), prin care se capătă cunoaşterea teoretică limpede a creştinismului, spre agonisirea credinţei din fapte (Iac. 2, 18), care aduce cunoaşterea făptuitoare a creştinismului. Din aceste două cunoaşteri cel ce le-a dobândit, ca unul care şi-a dovedit nefăţărnicia dorinţei de a-L cunoaşte pe Dumnezeu prin toate dovezile ce depindeau de el şi îi stăteau în puteri, este înălţat de Dumnezeu însuşi la tainica, adevărata cunoaştere duhovnicească, ce totdeauna este unită cu credinţa vie. *Cela ce are poruncile Mele şi le păzeşte,* a grăit Domnul, *acela este cel ce Mă iubeşte: iar cel ce Mă iubeşte iubit va fi de Tatăl Meu, şi Eu îl voi iubi pe el, şi Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21).

Creştinismul poate fi asemuit unui minunat şi cât se poate de cuprinzător liman, în care pot trage cu aceeaşi uşurinţă corăbii de toate mărimile şi toate felurile. Să-şi afle adăpost în acest liman poate şi umila luntre a pescarului, şi corabia uriaşă a negustorului, încărcată cu marfă de multe feluri, şi uriaşul cuirasat, înarmat cu nenumărate mijloace de nimicire şi omorâre, şi iahtul împodobit al împăratului şi al oamenilor de seamă, menit pentru călătorii sărbătoreşti şi înveselitoare. Creştinismul primeşte în şanurile sale oameni de toată vârsta, de toată starea şi de tot rangul, cu orice înzestrare, cu orice treaptă de învăţătură: îi primeşte şi îi mântuieşte. *De vei mărturisi cu gura ta pe Domnul Iisus şi vei crede întru inima ta că Dumnezeu L-a ridicat pe El din morţi, te vei mântui: că cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mântuire* (Romani 10, 9-10). Cine primeşte creştinismul, cu inimă nefăţarnică pe de-a-ntregul, în sânul Bisericii Ortodoxe - singura în care este păstrat adevăratul creştinism - acela se va mântui. Toţi oamenii au fost răscumpăraţi cu un singur preţ - Hristos: şi în răscumpărare are însemnătate numai preţul plătit. El este dat fără deosebire şi fără părtinire pentru fiecare om care doreşte să fie răscumpărat, care crede în însemnătatea preţului şi mărturiseşte această însemnătate. Mărturisirea însemnătăţii preţului de răscumpărare e, totodată, şi lepădare a oricărei însemnătăţi şi vrednicii proprii. Preţul de răscumpărare este dat cu condiţia lepădării de sine. Şi cel mai simplu om, care nu judecând după stihiile acestei lumi n-are nici o sporire, se mântuieşte prin mijlocirea creştinismului deopotrivă cu învăţatul şi înţeleptul. Creştinismul, ca dar al Atotdesăvârşitului Dumnezeu, îndestulează pe toţi cu îmbelşugare: credinţa din nefăţărnicia inimii înlocuieşte pentru prunc şi omul simplu înţelegerea, iar înţeleptul care se apropie de creştinism în chipul legiuit (I Cor. 3, 18) află în el un nesecat adânc, o neajunsă înălţime a înţelepciunii, în creştinism este ascunsă şi adevărata teologie, şi psihologia şi metafizica cele nemăsluite. Numai creştinul poate dobândi adevărata cunoaştere - pe cât stă în puterile omeneşti - în privinţa omului, a duhurilor sfinte şi a celor lepădate, a lumii nevăzute cu ochii cei trupeşti. Din luminarea la care se ajunge prin creştinism ia naştere în om acea vedere asupra cărturăriei omeneşti pe care o are asupra acesteia Dumnezeu, *înţelepciunea lumii acesteia nebunie este înaintea lui Dumnezeu... Domnul cunoaşte gândurile înţelepţilor,* gânduri din care este alcătuită cărturăria lor, *că sunt deşarte* (I Cor. 3, 19, 20). Aceste gânduri sau cunoştinţe privesc numai cele vremelnice şi deşarte, îl duc pe cel care le are la slavă deşartă, la trufie, la amăgire de sine, la irosirea vieţii numai în griji pentru ceea ce este stricăcios şi trecător, la viaţa păcătoasă, la lepădarea şi uitarea lui Dumnezeu şi a veşniciei. Iar când omul neluminat cu lumina lui Hristos cutează să facă judecăţi cu privire la lucrurile duhovniceşti, mintea lui rătăceşte ca într-o pustie întunecată, fără hotare, şi în locul adevăratelor cunoştinţe - de a căror dobândire nu este nicidecum în stare - alcătuieşte păreri şi închipuiri, le îmbracă în cuvinte întunecoase şi viclean alcătuite, amăgind cu ele pe sine şi pe aproapele, văzând înţelepciune acolo unde cu toată dreptatea trebuie văzută numai vătămare de minte şi aiurare.

Ciudată, izbitoare este orbirea şi învârtoşarea acelor oameni din vremea lui Hristos care L-au văzut, au auzit atotsfânta Lui învăţătură, au fost înşişi-văzători ai uimitoarelor Lui semne - şi n-au crezut în El. Stând la depărtarea a şapte veacuri ca pe înălţimea unui munte îndepărtat, Proorocul a strigat, mirându-se de nesimţirea omenească, acestei numeroase gloate de morţi vii: *Cu auzul veţi auzi şi nu veţi înţelege, şi privind veţi privi şi nu veţi vedea* (Matei 13, 14). Tot atât de ciudată este şi necredinţa multora faţă de creştinism, care străluceşte cu razele celui mai limpede adevăr. Scriptura lămureşte pricina acestei necredinţe zicând: *că s-a îngroşat inima norodului acestuia* (Matei 13, 15). Ea s-a făcut trupească, groasă din pricina vieţii trupeşti; ea s-a făcut oarbă şi surdă, s-a făcut moartă faţă de tot ce este duhovnicesc, faţă de ceea ce este veşnic şi dumnezeiesc.

Studierea creştinismului dovedeşte în chip cât se poate de limpede şi de hotărâtor adevărul lui. Convingerea dobândită prin studierea corectă a creştinismului, credinţa în toate lucrurile nevăzute propovăduite de creştinism, este mult mai puternică decât credinţa în cele văzute, dobândită prin simţuri. Aşa neîndoielnică este convingerea aceasta, că milioane de oameni au lăsat cele văzute pentru a dobândi cele nevăzute, nu s-au dat în lături a-şi pecetlui cu sângele lor convingerea, nu s-au temut de cele mai cumplite cazne, prin care nebunia şi încrâncenarea s-a străduit să le smulgă lepădarea de crezul lor. Chiar şi privirea cea mai superficială asupra întemeierii şi răspândirii creştinismului este uluitoare. Ea vesteşte în auzul întregii lumi că întemeierea creştinismului nu este nicidecum un aşezământ omenesc, ci este un aşezământ dumnezeiesc. Domnul, luând omenitatea, a binevoit a Se arăta nu întru strălucirea măririi pământeşti, ci în starea înjosirii pământeşti. El se trăgea după trup din neam împărătesc; seminţia Lui însă coborâse de mult de pe înălţimea tronului împărătesc, se mutase din cămările împărăteşti într-o colibă, intrase în numărul şi în starea oamenilor de rând, care îşi dobândeau hrana prin osteneala braţelor. Neluând nimic din puterea şi slava omenească, Dumnezeu-Omul n-a luat nimic nici din înţelepciunea omenească. El nu avea ştiinţă de carte (Ioan 7, 15). Ieşind să propovăduiască la vârsta de treizeci de ani, El şi-a ales doisprezece ucenici tot dintre oamenii de rând, din care făcea parte şi El însuşi. Ucenicii aceştia erau oameni cât se poate de simpli, fără învăţătură, fără ştiinţă de carte, prunci - aşa cum îi numeşte Evanghelia în privinţa sporirii după temeiurile firii căzute (Fapte 4, 13): aşa se înfăţişează cei care trebuiau să fie întemeietorii creştinismului.

Ce a poruncit şi ce porunceşte acest învăţător acestor ucenici? El le porunceşte să recunoască în El pe Dumnezeu întrupat, să încredinţeze de aceasta întreaga lume, să întoarcă întreaga lume la slujirea şi închinarea Lui, dărâmând toate religiile lumii. El le porunceşte lor şi tuturor celor care vor crede în El să se lepede de plăcerile lumii şi de ei înşişi pentru credinţa în El şi pentru a deveni ai Lui. Despre Sine, El spune că va fi omorât cu moartea de ocară a nelegiuiţilor, şi atunci îi va trage pe toţi la Sine. Despre ei, El spune că vor fi urâţi de toţi, prigoniţi, omorâţi, că vor vâna cu învăţătura lor pe toţi oamenii, biruind şi călcând pe cei puternici şi înţelepţi ai pământului, că sunt trimişi ca nişte oi la lupi (Matei 10, 16), că din această luptă oile vor ieşi neîndoielnic biruitoare.

După înţelegerea lumii, aşezământul creştinismului este lipsit de noimă; planurile întemeietorului său sunt un vis de neîmplinit al închipuirii prea aprinse şi al iubirii de slavă; mijloacele şi uneltele împlinirii sunt de nimic, ciudate, caraghioase; chiar din faptul că această întreprindere este afară de cale în toate privinţele se vede că ea este cu neputinţă, se vede prăbuşirea ei chiar de la început. Numai trei ani şi-a format ucenicii învăţătorul; nu S-a îngrijit deloc nici măcar să-i înveţe cartea neapărat trebuincioasă pentru citirea Sfintei Scripturi, nu le-a fost asigurat cu nimic traiul: dimpotrivă, li s-a poruncit neagonisirea, iar în locul mijloacelor băneşti de întreţinere li s-a dat făgăduinţa că Pronia lui Dumnezeu le va da toate cele de trebuinţă pentru viaţa pământească.

Iată ce privelişte cu neputinţă de lămurit pentru înţelegerea omenească se vede chiar la întemeierea creştinismului! După aceea, întâmplările care au urmat îndată după acesta înfăţişează o privelişte tot atât de minunată. Aceste întâmplări au început în Ierusalim şi au cuprins în cea mai scurtă vreme întreaga lume. Dumnezeu-Omul fusese răstignit pe lemnul

crucii. Moartea pe cruce avea în acele vremuri acelaşi înţeles ca spânzurătoarea. Sunt omorâţi prin spânzurătoare acei criminali pe care legea vrea să îi necinstească prin însuşi felul morţii lor. Spânzurând pe cruce, despuiat, acoperit de batjocuri, Dumnezeu-Omul a început supunerea oamenilor, pe care o prezisese: *Dacă Eu voi fi înălţat de la pământ, îi voi trage pe toţi la Mine* (Ioan 12, 32). În timp ce spânzura pe cruce, un tâlhar răstignit asemeni Lui L-a mărturisit ca Domn, iar sutaşul care îl străjuia L-a mărturisit ca Fiu al lui Dumnezeu. După ce au trecut zece zile de la înălţarea Domnului la cer, s-a săvârşit pogorârea Sfântului Duh asupra Apostolilor: ei s-au umplut de înţelepciunea cea de multe feluri a lui Dumnezeu; cei care nu ştiau bine nici limba lor, oameni necărturari, au început să vorbească în toate limbile pământului, au prins a săvârşi cele mai uimitoare minuni, au început să tâlcuiască Scriptura, pe care nu o citiseră niciodată. Mii de iudei au primit creştinismul. Tulburat de izbânzile Apostolilor, Sinedriul, alcătuit din arhierei şi alte fete de mare cinste şi preaînvăţate ale poporului iudeu, îi cheamă înaintea sa pe necărturarii Apostoli, îi ia la întrebări, ascultă răspunsuri şi o învăţătură în faţa căreia nu are ce să spună. Negăsind cuvinte pentru a se împotrivi spuselor prin care se arăta adevărul, Sinedriul foloseşte ameninţările, bătăile, închisoarea, bătaia cu pietre, dând prin aceasta în vileag slăbiciunea sa şi puterea potrivnicilor săi. În urma Sinedriului se scoală asupra Apostolilor Irod şi, spre marea bucurie a Sinedriului (Fapte 12, 3), taie capul unuia dintre Apostoli. Prigoana din Ierusalim îi face să plece din el pe mulţi ucenici ai lui Hristos. Aceştia s-au răspândit prin lume şi au semănat pretutindeni creştinismul, udând cu sângele lor seminţele. Într-un răstimp de douăzeci de ani, creştinismul a cuprins lumea. La cincizeci de ani după învierea lui Hristos, creştinii erau atât de numeroşi că numai în armata de răsărit a împăratului Traian s-au aflat unsprezece mii de creştini, împăratul i-a dat pe toţi până la unul morţii[94], spre uimirea celor cu judecată sănătoasă, ce socoteau drept cea mai mare nechibzuinţă nimicirea propriei oştiri. Romil, căpetenia unei cete de ostaşi creştini, a fost la început bătut crunt, după care i s-a tăiat capul. Zece mii de ostaşi au fost răstigniţi în pustia de lângă Ararat; ceilalţi au fost ucişi în fel şi chip. Fapta lui Traian şi-a aflat următori şi mai târziu, împăraţii romani, stăpânii lumii, s-au înarmat cu ură şi tiranie neîmpăcată împotriva creştinismului. Nici celţii, nici marcomanii, nici Attila, nici Genserich n-au omorât atâţia oameni din Imperiul Roman câţi au omorât împăraţii prigonitori ai creştinismului[95]. Trei veacuri s-a prelungit sângeroasa luptă dintre lupi şi miei. Unii lucrau cu sabia, focul, fiarele, închisoarea, înfometarea şi setea, cu toate mijloacele de chinuire şi de ucidere; ceilalţi luptau cu puterea duhului, puterea credinţei, puterea lui Dumnezeu, răbdând cele mai cumplite chinuri, murind cu mărime de suflet pentru credinţă. Lupta de trei veacuri a creştinilor a fost încununată de biruinţă, şi la începutul veacului al patrulea creştinismul a devenit religia stăpânitoare în lume. S-au plecat înaintea învăţăturii necărturarilor pescari şi puternicii, şi înţelepţii pământului; s-au plecat înaintea ei toate neamurile. Crucea, până atunci semn al morţii de ocară, a devenit semn al celei mai înalte cinstiri: o poartă pe capete şi umeri împăraţii şi arhiereii; ea încununează bisericile Adevăratului Dumnezeu; ea slujeşte drept semn al fiecărui creştin adevărat, semn al credinţei lui, al nădejdii lui, al dragostei lui. Cine nu recunoaşte în aşezământul creştinismului voia lui Dumnezeu, puterea lui Dumnezeu, lucrarea lui Dumnezeu, care întrece înţelegerea şi puterile omeneşti? S-a săvârşit ceea ce era cu neputinţă şi mai presus de fire; s-a săvârşit planul şi lucrarea lui Dumnezeu.

Astfel se înfăţişează creştinismul când îl priveşte cineva în mare. O cercetare mai amănunţită a lui duce la o încredinţare mai limpede că firea lui este dumnezeiască. Cea mai puternică încredinţare apare din vieţuirea după poruncile evanghelice, precum a zis şi Prorocul: *Din poruncile Tale am cunoscut* (Ps. 118, 104). Încredinţarea care vine din

[94] Pătimirea Sfântului Mucenic Romil, *Vieţile Sfinţilor,* 6 septembrie.

[95] Populaţia Imperiului Roman ajungea în vremea lui August la o sută de milioane; spre epoca lui Constantin cel Mare, după trei sute de ani, cifra se coborâse la şaizeci de milioane. Hotarele Imperiului rămăseseră neschimbate.

împlinirea poruncilor este încredinţare care lucrează chiar în sufletul omului: ea este mai puternică decât orice încredinţare ce vine dinafară. Poruncile evanghelice liniştesc, viază, întăresc sufletul. Cel care a simţit în sine lucrarea lor dobândeşte credinţă vie în Domnul Iisus Hristos, şi ea arată înaintea Domnului aşezarea inimii celui care o are prin mărturisirea limpede şi hotărâtă: *Cuvinte ale vieţii veşnice ai, şi noi am crezut şi am cunoscut că tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu* (Ioan 6, 68-69).

Adu-ţi degetul tău încoace, spune Mântuitorul ucenicului care se clatină în credinţă, ucenicului lovit de nedumerire înaintea măreţiei lucrurilor lui Dumnezeu - *şi adu mâna ta, şi nu fi necredincios, ci credincios* (Ioan 20, 27). *Pipăiţi-Mă şi vedeţi* (Luca 24, 39): începeţi să lucraţi după îndreptarul poruncilor Mele, pipăiţi-mă prin viaţa cea după voia Mea, şi Mă veţi vedea pe Mine, Cel nevăzut, Mă veţi vedea cu simţirea duhovnicească a sufletului vostru: oricine Mă pipăie în acest chip se va încredinţa cu privire la Mine, şi întru răpire că M-a aflat va striga împreună cu iubitul Meu Apostol: *Domnul meu şi Dumnezeul meu!* (Ioan 20, 28). Amin.

Despre starea de moarte a duhului omenesc

Predică în Duminica Mironosiţelor

Evanghelia a vestit astăzi despre nevoinţa sfintelor femei care au urmat Dumnezeu-Omului în vremea pribegiei Lui pământeşti, care au fost martore ale patimilor Lui şi au fost de faţă la îngroparea Lui. Îngroparea s-a petrecut în seara zilei de vineri. Când răutatea iudeilor s-a revărsat ca lava de foc dintr-un vulcan nu numai asupra Domnului, ci şi asupra tuturor apropiaţilor Lui, când Sfinţii Apostoli au fost siliţi să se ascundă sau puteau privi numai din depărtare la uimitoarea întâmplare; când numai ucenicul cel iubit, pentru care nimic nu era prea înfricoşător, a rămas nedespărţit de Domnul: atunci ucenicul care se ascunsese întotdeauna, care îşi tăinuise întotdeauna aşezarea inimii de teama răzbunării Sinedriului, având un loc de cinste în acesta, Iosif Arimateanul, trece dintr-o dată peste toate piedicile, şovăielile, nedumeririle care-l legau şi-l tulburau până atunci, merge la recele şi crudul Pilat, cere trupul celui omorât cu moarte de ocară, îl primeşte, îl îngroapă cu evlavie şi cu cinste. Evanghelia dă faptei lui Iosif însemnătatea unei fapte pline de mărime de suflet, de bărbăţie. Aşa a şi fost. Făcând parte din Sinedriu, în faţa Sinedriului, care săvârşise uciderea de Dumnezeu, în faţa Ierusalimului, care luase parte la uciderea de Dumnezeu, ia de pe cruce trupul Dumnezeu-Omului Care fusese omorât de oameni, îl duce în grădina aflată în apropierea porţilor şi a zidurilor cetăţii. Acolo, în singurătate şi linişte, la umbra copacilor, într-un mormânt nou, săpat în stâncă, fără a cruţa aromatele şi balsamurile, pune trupul prin care au fost răscumpărate şi trupurile, şi sufletele tuturor oamenilor, înfăşurându-l cu giulgiuri curate, aşa cum se înfăşoară şi se ascunde o comoară de mare preţ. La înmormântarea Domnului a luat parte un alt om care făcea parte din Sinedriu: Nicodim, care venise noaptea la Domnul, care îl recunoscuse pe Domnul drept trimis al lui Dumnezeu. După ce prăvăleşte o piatră mare pe uşa mormântului - „uşă” numeşte Evanghelia deschiderea joasă prin care se intra în peşteră - Iosif pleacă de acolo ca un om care şi-a îndeplinit în chipul cuvenit slujirea. Sinedriul urmărea mişcările lui Iosif. După plecarea lui, el s-a îngrijit să pună strajă la mormânt şi să pecetluiască piatra care acoperea intrarea, îngroparea Domnului a fost mărturisită atât de următorii, cât şi de vrăjmaşii Lui. Numai cei care făceau parte din Sinedriu, săvârşind în turbarea şi înverşunarea lor cea mai mare nelegiuire, au săvârşit fără să îşi dea seama cea mai mare jertfă (Fapte 3, 17-18): prin junghierea Jertfei Atotsfinte, ei au răscumpărat omenirea, au încheiat şirul fără folos al jertfelor preînchipuitoare, au făcut de prisos atât aceste jertfe, cât şi însuşi aşezământul lor. Unii din Sinedriu - Iosif şi cu Nicodim -, în numele tuturor drepţilor Vechiului Legământ, au slujit cu aşezare a duhului bineplăcută lui

Dumnezeu îngropării Răscumpărătorului oamenilor, au încheiat şi au pecetluit prin această faptă cucernica lucrare a fiilor Vechiului Legământ. De acum începe slujirea lucrătorilor Legământului celui Nou.

Sfintele femei nu s-au lăsat mai prejos decât Iosif în ce priveşte lepădarea de sine bărbătească. Fiind de față vineri la îngropare, ele au socotit ca lucru neîngăduit să încalce în zi de sâmbătă - zi de odihnă - tihna în care se odihnea, în sfințitul întuneric şi sfințita zăvorâre a peşterii mormântului, trupul Domnului. Femeile aveau de gând să îşi reverse osârdia către Domnul prin revărsarea de mir peste trupul Lui. Întorcându-se vineri de la îngropare, ele au cumpărat fără întârziere aromate din belşug, şi aşteptau ziua următoare sâmbetei, care se numeşte zi de duminică, zi a învierii, în această zi, îndată ce a răsărit soarele, evlavioasele femei s-au şi pornit către mormânt. Pe drum, ele şi-au amintit că la intrarea în mormânt este prăvălită o piatră mare. Lucrul acesta le îngrijora, şi femeile au început să vorbească între ele: *Cine ne va prăvăli nouă piatra de pe uşa mormântului?* Piatra era *mare foarte.* Venind la mormânt, au văzut, spre marea lor uimire, piatra prăvălită. O prăvălise un înger purtător de lumină, puternic: acesta, după învierea Domnului, se pogorâse din cer la mormântul care îl încăpuse pe Cel neîncăput de ceruri, lovise cu spaimă străjerii, totodată sfărâmase pecetea şi dăduse într-o parte piatra cea grea, după care şezuse pe piatră, aşteptând venirea femeilor. Când ele au venit, îngerul le-a vestit învierea Domnului, poruncindu-le să o aducă la cunoştința Apostolilor. Pentru râvna lor față de Dumnezeu-Omul, pentru hotărârea lor de a da cinstire atotsfântului trup pe care îl păzea straja de ostaşi, asupra căruia veghea neadormită ura Sinedriului, sfintele femei au fost cei dintâi oameni care au primit nemincinoasa veste a învierii lui Hristos, care s-au făcut primi şi puternici propovăduitori ai învierii, ca unele care au auzit vestirea ei din gura îngerului. La Dumnezeu, Cel atotdesăvârşit, nu este părtinire: toți oamenii sunt de o seamă înaintea Lui, şi dintre oameni se învredniceşte de osebite daruri ale lui Dumnezeu, întru osebită îmbelşugare duhovnicească, cel care va năzui cu lepădare de sine către El.

Cine ne va prăvăli nouă piatra de pe uşa mormântului! Aceste cuvinte ale sfintelor femei au un anume înțeles de taină. El e atât de ziditor că dragostea de aproapele şi dorința ca el să capete folos duhovnicesc nu ne îngăduie să-l trecem sub tăcere.

Mormântul este inima noastră. Inima a fost cândva biserică; ea s-a făcut mormânt, în el intră Hristos prin taina Botezului ca să sălăşluiască întru noi şi să lucreze întru noi. Atunci inima este sfințită ca biserică a lui Dumnezeu. Noi îi răpim lui Hristos putința de a lucra atunci când dăm viață omului nostru celui vechi, când lucrăm mereu după imboldul voii noastre căzute, al rațiunii noastre otrăvite de minciună. Hristos, Care a fost adus prin Botez în suflet, continuă să rămână în noi, dar este ca rănit şi omorât de purtarea noastră. Biserica nefăcută de mână a lui Dumnezeu se preface în mormânt strâmt şi întunecos. La intrarea acestuia este prăvălită o piatră *mare foarte.* Vrăjmaşii lui Dumnezeu pun la mormânt strajă, pecetluiesc deschizătura astupată cu piatra, legând prin pecete piatra de stâncă pentru ca, în afara greutății, şi pecetea să nu îngăduie nimănui a se atinge de piatră. Vrăjmaşii lui Dumnezeu veghează ei înşişi asupra pazei mortului! Ei au născocit şi au rânduit toate piedicile cu putință pentru a preîntâmpina învierea, pentru a o împiedica, pentru a o face cu neputință. Piatra este acea boală a sufletului prin care se păstrează neatinse toate celelalte boli, şi pe care Sfinții Părinți o numesc *nesimțire* [96] „Ce fel de păcat este acesta? Nici nu am auzit de el", vor spune mulți. După definiția Părinților, *nesimțirea* este starea de moarte a simțurilor duhovniceşti, este moartea nevăzută a duhului omenesc în ce priveşte lucrurile duhovniceşti, el fiind totodată pe deplin viu față de lucrurile materiale. Se întâmplă uneori ca, în urma unei îndelungate boli trupeşti, să se cheltuiască toate puterile, să pălească toate calitățile trupului: atunci boala, neaflând hrană, încetează să mai sfâşie trupul; ea îl părăseşte pe bolnav, lăsându-l istovit, ca mort, neînstare să facă nimic din pricina istovirii de către suferințe, din pricina cumplitei, mutei stări bolnăvicioase care nu se vădeşte prin nici o suferință aparte. Acelaşi lucru are loc şi cu duhul omenesc. Viața nepăsătoare petrecută vreme îndelungată în mijlocul

---
[96] *Scara*, Cuvântul 18.

împrăştierii statornice, în mijlocul păcatelor statornice săvârşite de bună voie, în uitare de Dumnezeu, de veşnicie, în neluare-aminte sau în luarea-aminte cât se poate de superficială la poruncile şi învăţătura Evangheliei: ei bine, această viaţa răpeşte duhului nostru împreună-simţirea faţă de lucrurile duhovniceşti, îl omoară în privinţa lor. Fără a înceta să mai fiinţeze, acestea sunt pentru el ca şi cum n-ar fi, întrucât viaţa lui în ce le priveşte a încetat: toate puterile lui sunt îndreptate numai spre material, spre vremelnic, spre deşertăciune, spre păcat.

Oricine vrea să cerceteze fără împătimire şi în chip temeinic starea sufletului său va vedea în el boala nesimţirii, va vedea cât de mare este însemnătatea ei, va vedea cât de grea este ea, va recunoaşte că ea este vădire şi mărturie a stării de moarte a duhului. Când vom vrea să ne îndeletnicim cu citirea Cuvântului lui Dumnezeu, ce plictiseală ne va apuca! Ce greu de înţeles, ce puţin interesant, ce ciudat ni se pare tot ce citim acolo! Cum dorim să scăpăm mai repede de această lectură! De ce? Pentru că nu avem împreună-simţire faţă de Cuvântul lui Dumnezeu. Când ne sculăm la rugăciune, ce uscăciune, ce răceală simţim! Cum ne grăbim să terminăm rugăciunea noastră superficială, plină de împrăştiere! De ce? Fiindcă suntem străini de Dumnezeu: credem în existenţa lui Dumnezeu cu o credinţă moartă; El nu există pentru simţirea noastră. Pentru ce am uitat de veşnicie? Suntem cumva scoşi din rândul celor ce trebuie să intre în necuprinsul ei tărâm? Oare nu ne aşteaptă moartea, aşa cum îi aşteaptă pe ceilalţi oameni? Şi atunci, pentru ce am uitat de veşnicie? Fiindcă ne-am lipit cu tot sufletul de materie, fiindcă niciodată nu ne gândim şi nu vrem să ne gândim la veşnicie, fiindcă am pierdut preţioasa ei presimţire şi am dobândit un fel mincinos de a simţi pribegia noastră pământească. Acest fel mincinos de a simţi ne înfăţişează ca nesfârşită viaţa noastră pământească. Suntem atât de amăgiţi şi atraşi de el încât rânduim potrivit lui toate faptele noastre, aducând puterile sufletului şi trupului jertfă stricăciunii, neîngrijindu-ne deloc de lumea cealaltă, care ne aşteaptă: şi, totuşi, va trebui negreşit să devenim veşnici locuitori ai acelei lumi. De ce curg din noi ca dintr-un izvor vorbirea deşartă, cuvintele spurcate, glumele de nimic, osândirea aproapelui, batjocurile muşcătoare? De ce petrecem multe ceasuri în cele mai deşarte distracţii fără a simţi nici o greutate, de ce nu ne mai saturăm de ele, de ce ne străduim să trecem de la o îndeletnicire deşartă la alta şi nu vrem să dăm măcar câteva clipe cercetării păcatelor noastre, plânsului pentru ele? Fiindcă am dobândit împreună-simţire faţă de păcat, faţă de tot ce este deşertăciune, faţă de tot lucrul prin care intră păcatul în om şi prin care se păstrează păcatul în om; fiindcă am pierdut împreună-simţirea faţă de toate îndeletnicirile prin care intră în om virtuţile cele iubite de Dumnezeu, prin care acestea se înmulţesc şi se păstrează în om. Nesimţirea este sădită în suflet de lumea cea vrăjmaşă lui Dumnezeu şi de îngerii căzuţi cei vrăjmaşi lui Dumnezeu, cu împreună-lucrarea slobodei noastre voi. Ea creşte şi se întăreşte prin vieţuirea după principiile lumeşti; ea creşte şi se întăreşte atunci când omul urmează propriei sale raţiuni şi voi căzute, când el părăseşte slujirea lui Dumnezeu şi când slujeşte lui Dumnezeu cu nepăsare. Când nesimţirea se atinge de suflet şi devine însuşire a lui, lumea şi stăpânitorii acestei lumi pun pe piatră pecetea lor. Această pecete stă în împărtăşirea duhului omenesc cu duhurile căzute, în însuşirea de către duhul omenesc a întipăririlor lăsate în el de către duhurile căzute, în supunerea lui faţă de silnica înrâurire şi stăpânire a duhurilor lepădate.

Cine ne va prăvăli nouă piatra de pe uşa mormântului? Întrebarea este plină de grijă, întristare, nedumerire. Simt această grijă, această întristare, această nedumerire acele suflete care s-au îndreptat spre Domnul, care au părăsit slujirea lumii şi păcatului. Înaintea privirii lor se descoperă, în toată înfricoşătoarea sa cuprindere şi însemnătate, boala nesimţirii. Ele doresc şi să se roage cu străpungere, şi să se îndeletnicească cu citirea Cuvântului lui Dumnezeu în afara oricărei alte citiri, şi să îşi vadă necurmat păcătoşenia, să se îndurereze pentru ea fără încetare: într-un cuvânt, doresc să devină ale lui Dumnezeu. Şi aceste suflete întâmpină înăuntrul lor o împotrivire neaşteptată, necunoscută de către slujitorii lumii: nesimţirea inimii. Inima, pe care viaţa nepăsătoare dinainte a rănit-o de moarte, nu dă nici un semn de viaţă. În zadar adună mintea gânduri despre moarte, despre judecata lui Dumnezeu, despre mulţimea păcatelor sale, despre chinurile din iad, despre desfătările raiului; în zadar se străduieşte

mintea să lovească în inimă cu aceste gânduri: inima rămâne fără împreună-simțire față de ele, de parcă nici iadul, nici raiul, nici judecata lui Dumnezeu, nici păcatele, nici starea de cădere şi pierzare nu ar avea cu ea nici o legătură. Ea doarme somn adânc, somn de moarte: ea doarme, adăpată şi îmbătată cu otrava păcatului. *Cine ne va prăvăli nouă piatra de pe uşa mormântului! Piatra* aceasta e *mare foarte.*

După povața Sfinților Părinți, pentru nimicirea nesimțirii se cere din partea omului o lucrare statornică, răbdătoare, neîncetată împotriva ei, o viață statornică, evlavioasă, de trezvie. Acest fel de viață luptă împotriva vieții de nesimțire - însă, numai cu propriile silințe ale omului nu poate fi omorâtă această moarte a duhului omenesc: nesimțirea este nimicită prin lucrarea harului dumnezeiesc. La porunca lui Dumnezeu, îngerul Lui se pogoară în ajutorul sufletului ostenit şi împovărat, prăvăleşte piatra împietririi de la inimă, umple inima de umilință, vesteşte sufletului învierea, care este urmare obişnuită a umilinței statornice[97]. Umilința este primul semn al învierii inimii față de Dumnezeu şi de veşnicie. Ce este umilința? Umilința este simțirea de către om a milei şi împreună-pătimirii față de sine însuşi, față de starea sa nenorocită, față de starea sa de cădere, față de starea sa de moarte veşnică. Despre ierusalimitenii care au fost aduşi la această aşezare sufletească prin propovăduirea Sfântului Apostol Petru şi au primit creştinismul, Scriptura spune că *s-au umilit cu inima* (Fapte 2, 37).

Nu avea trupul Domnului nevoie de mirul prețios al mironosițelor. Prin înviere, el a luat-o înaintea ungerii cu mir: dar sfintele femei, cumpărând mirul din timp, mergând dis-de-dimineață, o dată cu primele razele ale soarelui, la mormântul de viață purtător, neluând în seamă straja care păzea mormântul şi pe Cel îngropat în el, au arătat şi dovedit cu fapta aşezarea inimii lor față de Domnul. Darul lor s-a arătat a fi de prisos - însă, el a fost răsplătit însutit prin arătarea îngerului nemaivăzut de către femei, prin vestea - ce nu putea fi dată decât unor oameni preaplini de credință - a învierii Dumnezeu-Omului şi a învierii, o dată cu El, a omenirii. N-are nevoie pentru Sine Dumnezeu să-I închinăm viața noastră, să închinăm toate puterile noastre slujirii Lui: noi avem neapărată nevoie de aceasta. Să le aducem ca pe un mir la mormântul Domnului. Să cumpărăm din vreme mir - aplecarea cea bună a voii noastre. Din tinerețile noastre să ne lepădăm de toată aducerea de jertfe păcatului: cu acest preț să cumpărăm mirul - aplecarea cea bună a voii noastre. Slujirea păcatului nu poate fi îmbinată cu slujirea lui Dumnezeu: prima o nimiceşte pe cea de-a doua. Să nu îngăduim păcatului să omoare în sufletul nostru împreună-simțirea față de Dumnezeu şi față de tot ce este dumnezeiesc! Să nu îngăduim păcatului să ne pecetluiască cu pecețile sale, să capete asupra noastră stăpânire silnică. Cine a început să slujească lui Dumnezeu din zilele tinereții nestricate şi a rămas cu statornicie în această slujire, acela e supus neîncetatei înrâuriri a Sfântului Duh, este pecetluit cu haricele, atotsfintele peceți care purced din El, dobândeşte la vremea potrivită cunoaşterea cu lucrul a învierii lui Hristos, învie în Hristos cu duhul, se face, prin alegerea şi porunca lui Dumnezeu, propovăduitor al învierii înaintea fraților săi. Cine s-a robit păcatului din neştiință sau târât de păcat, a intrat în împărtăşire cu duhurile căzute, s-a alăturat lor, a pierdut în duhul său legătura cu Dumnezeu şi cu locuitorii cerului, acela să se tămăduiască prin pocăință." Să nu amânăm tămăduirea noastră de pe o zi pe alta, ca să nu vină fără de veste moartea, să nu ne răpească pe neaşteptate, ca să nu ne arătăm neînstare a intra în sălaşurile nesfârşitei odihne şi prăznuiri, ca să nu fim aruncați, ca nişte neghine netrebnice, în focul iadului, ce arde veşnic şi nu mistuie niciodată. Tămăduirea bolilor învechite se săvârşeşte nu atât de grabnic şi nu atât de lesne cum îşi închipuie neştiința. Nu fără temei ne dăruieşte milostivirea lui Dumnezeu vreme de pocăință; nu fără temei toți sfinții îl rugau pe Dumnezeu să li se dăruiască vreme de pocăință. Este nevoie de vreme pentru ştergerea întipăririlor păcătoase, pentru ruperea pecetilor păcatului; este nevoie de vreme ca să ne pecetluim cu pecețile Sfântului Duh; este nevoie de vreme ca să ne curățim de întinăciune; este nevoie de vreme ca să ne îmbrăcăm în hainele virtuților, ca să ne împodobim cu însuşirile plăcute lui Dumnezeu cu care sunt împodobiți toți locuitorii cerului.

---

97 *Scara,* Cuvântul 1, cap. 6

În omul pregătit pentru aceasta învie Hristos, şi mormântul - inima - se preface iar în biserică a lui Dumnezeu, *Învie, Doamne, mântuieşte-mă, Dumnezeul meu* (Ps. 3, 7): în această tainică şi totodată adevărată înviere a Ta stă mântuirea mea. Amin.

Despre pedepsele lui Dumnezeu

Predică în Duminica Slăbănogului

Iată că te-ai făcut sănătos: de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău (Ioan 5, 14). Astfel de poruncă a dat Domnul slăbănogului vindecat de El, precum am auzit astăzi în Evanghelie.

Iubiţi fraţi! Această poruncă a Domnului are pentru noi o însemnătate dintre cele mai mari. Ea ne vesteşte că suntem supuşi bolilor şi celorlalte necazuri ale vieţii pământeşti pentru păcatele noastre. Şi când Dumnezeu ne izbăveşte de boală sau de alt necaz, iar noi începem să ducem iar viaţă păcătoasă, iarăşi suntem supuşi unor necazuri, mai grele decât pedepsele dintâi trimise asupra noastră de Dumnezeu.

Păcatul este pricina tuturor necazurilor omului, atât în timp, cât şi în veşnicie. Necazurile alcătuiesc o urmare oarecum firească, o însuşire oarecum firească a păcatului, la fel cum suferinţele pricinuite de bolile trupeşti alcătuiesc o însuşire nedespărţită a acestor boli, o lucrare proprie lor. Păcatul, în înţelesul larg al cuvântului, cuprinde toţi oamenii, până la unul; unele păcate alcătuiesc jalnica moştenire a unor întregi obşti omeneşti; în fine, fiecare om are patimile sale aparte, păcatele sale aparte, ce sunt cu osebire ale lui. Păcatul, în toate aceste felurite chipuri, slujeşte drept temei al tuturor necazurilor şi nenorocirilor cărora le este supusă omenirea îndeobşte, le sunt supuse obşti întregi, le este supus fiecare om în parte.

Starea de cădere, starea de moarte veşnică, de care este molipsită, lovită, omorâtă întreaga omenire, este izvorul tuturor celorlalte păcate omeneşti, atât obşteşti, cât şi ale fiecăruia în parte. Firea noastră aruncată în netocmire de otrava păcatului a dobândit însuşirea de a păcătui, a dobândit înclinarea către păcat, s-a supus silniciei păcatului, nu poate să nu dea naştere la păcate, nu poate să se descurce fără el în nici unul din chipurile lucrării sale. Nici unul dintre oamenii neînnoiţi duhovniceşte nu poate să nu păcătuiască, chiar dacă ar voi să nu păcătuiască (Romani 7, 14-25).

Trei pedepse sunt rânduite de dreapta judecată a lui Dumnezeu întregii omeniri pentru păcatele întregii omeniri. Două dintre ele au fost săvârşite deja, cea de-a treia urmează să fie săvârşită. Prima pedeapsă a fost moartea veşnică; acesteia i-a fost supusă întreaga omenire în rădăcina sa, în protopărinţi, pentru neascultarea de Dumnezeu în rai. Cea de-a doua pedeapsă a fost potopul, pentru că omenirea îngăduise ca în ea trupul să precumpănească asupra duhului, pentru că ea se coborâse la viaţa şi treapta de vrednicie a necuvântătoarelor. Cea din urmă pedeapsă trebuie să fie stricarea şi sfârşitul acestei lumi văzute, pentru lepădarea de Răscumpărătorul, pentru înclinarea hotărâtoare a oamenilor spre împărtăşirea cu îngerii căzuţi.

Nu rareori un fel aparte al păcatului cuprinde întregi obşti omeneşti şi atrage asupra lor pedeapsa lui Dumnezeu. Astfel, locuitorii Sodomei au fost arşi cu foc pogorât din cer pentru desfătarea nelegiuită a trupului; israilitenii au fost daţi nu o dată pe mâna celor de alt neam pentru căderea în idolatrie; piatră pe piatră n-a rămas în măreţul Ierusalim, care era clădit din pietre minunate, şi locuitorii lui au pierit de sabia romanilor, din pricina lepădării Mântuitorului şi a uciderii de Dumnezeu. Păcatul e molipsitor: greu este pentru un singur om să ţină piept păcatului de care s-a lăsat târâtă întreaga obşte.

O pildă de pedeapsă pentru păcatul făcut de om aparte şi pedepsit de dreapta judecată a lui Dumnezeu tot aparte vedem în boala îndelungată a slăbănogului tămăduit de Domnul.

După ce am spus atât cât este neapărată nevoie să ştim şi cât putem spune acum despre păcătoşenia întregului neam omenesc şi despre păcătoşenia obştilor omeneşti, să ne întoarcem cu stăruinţă luarea-aminte asupra păcătoşeniei pe care o are fiece om în parte. Această cercetare este pentru noi de neapărată trebuinţă şi de nemăsurat folos. Ea poate avea o înrâurire mântuitoare asupra lucrării noastre, abătând-o de la calea nelegiuirilor, îndreptând-o după voia lui Dumnezeu. Luminaţi fiind de legea lui Dumnezeu, învăţăm că Dumnezeu, în nemărginita Lui milostivire, este şi Judecător cu desăvârşire drept, că El va răsplăti negreşit pentru viaţa păcătoasă cu pedeapsa potrivită. Această încredinţare ne îndeamnă să întrebuinţăm toate strădaniile cu putinţă pentru a ne slobozi atât de înrâurirea propriilor patimi, cât şi de cea a obiceiurilor păcătoase ale societăţii în care trăim, pentru a ne izbăvi de pedepsele vremelnice şi veşnice ale lui Dumnezeu.

Sfinţii Părinţi[98] spun cu tărie că înainte de răscumpărare toţi oamenii erau stăpâniţi de păcat, făceau voia păcatului chiar împotriva dorinţei lor. După răscumpărarea neamului omenesc de către Dumnezeu-Omul, cei ce au crezut în Hristos şi s-au înnoit prin Sfântul Botez nu mai sunt siluiţi de păcat, ci au libertate: libertatea de a se împotrivi păcatului sau de a urma îndemnurilor acestuia. Cei care se supun de bunăvoie păcatului îşi pierd iar libertatea şi cad sub stăpânirea silnică a păcatului[99]. Cei care sub călăuzirea Cuvântului dumnezeiesc duc luptă cu păcatul, se împotrivesc lui, vor dobândi la vremea cuvenită deplină biruinţă asupra păcătoşeniei. Biruinţa asupra propriei păcătoşenii este, totodată, şi biruinţă asupra morţii veşnice. Cel ce a dobândit-o poate cu uşurinţă să se depărteze de la obştească aplecare spre păcat. Vedem aceasta la sfinţii mucenici: după ce au biruit păcatul în ei înşişi, s-au împotrivit rătăcirii poporului, au dat-o în vileag, nu s-au dat în lături a pecetlui sfânta lor mărturie cu sânge. Cel târât şi orbit de păcatul propriu nu poate să nu fie târât şi de aplecarea obştească spre păcat: el nu o vede pe aceasta cu limpezime, nu o înţelege aşa cum trebuie, nu se desface de ea cu lepădare de sine, fiind al ei cu inima. Miezul nevoinţei împotriva păcatului, al nevoinţei cu care este îndatorat să se nevoiască fiecare creştin, stă în lupta împotriva păcatului, în ruperea prieteniei cu el, în biruirea lui în sufletul său, în minte şi în inimă, cu care trupul nu poate să nu aibă împreună-simtire. „Moartea cea veşnică”, spune Preacuviosul Macarie cel Mare, „se află ascunsă înăuntrul inimii: prin ea omul e mort, fiind de fapt viu. Cine a trecut întru taina inimii de la moarte la viaţă, acela va fi viu în veci şi nu va mai muri nicicând. Chiar dacă trupurile unora ca aceştia se şi despart pentru o vreme de sufletele lor, ele sunt sfinţite şi vor învia cu slavă. Din această pricină numim „somn” moartea sfinţilor”[100].

Sfinţii, toţi până la unul (Evr. 12, 8), în ciuda faptului că au biruit moartea veşnică şi au descoperit în sine viaţa veşnică încă din vremea acestei vieţi vremelnice, au fost supuşi unor multe şi grele necazuri şi ispite. De ce? Este firesc ca păcătoşii să atragă asupra lor pedeapsa lui Dumnezeu: dar pentru ce toiagul lui Dumnezeu nu-i ocoleşte pe aleşii Lui, ci le dă lovituri? Această întrebare îşi află, potrivit Sfintelor Scripturi şi Sfinţilor Părinţi, următorul răspuns. Deşi păcătoşenia a fost biruită în oamenii drepţi, deşi moartea cea veşnică a fost nimicită în ei prin adăstarea Sfântului Duh, nu li s-a dat rămânerea neschimbată în bine pentru tot răstimpul călătoriei pământeşti: nu li s-a luat libertatea de a alege între bine şi rău [101] . A rămâne în bine fără putinţă de schimbare este o însuşire care ţine de veacul viitor. Viaţa pământească este, până în ultima ei clipă, o arenă a nevoinţelor de voie şi de nevoie. *Îmi chinui trupul meu şi îl supun robiei,* spune marele Pavel, *ca nu cumva, altora propovăduind, însumi să mă fac netrebnic* (I Cor. 9, 27). Apostolul spune aceasta despre un trup sărat şi sfinţit cu harul dumnezeiesc, trup căruia nu i-a adus nici o vătămare cumplita otravă a năpârcii, ale cărui veşminte lucrau tămăduiri - şi un asemenea trup avea nevoie să fie supus robiei şi chinuit pentru ca patimile lui cele omorâte să nu învie şi moartea veşnică să nu prindă

[98] Preacuviosul Dorotei, *Învăţătura 1.*
[99] Vezi *Tâlcuirea* Fericitului Teofilact al Ohridei la Matei, 12, 44-45.
[100] Preacuviosul Macarie cel Mare, *Cuvântul 1*, cap. 2.
[101] Preacuviosul Macarie cel Mare, *Omilia 7*, cap. 4. Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 1*.

viaţă iarăşi! Atâta vreme cât creştinul, fie el şi vas al Sfântului Duh, călătoreşte pe pământ, moartea veşnică poate să învie în el, păcătoşenia îi poate cuprinde iarăşi şi trupul, şi sufletul. Nevoinţa proprie însă nu este îndestulătoare pentru slujitorii lui Dumnezeu ca să biruie căderea care se cuibăreşte în fire, care năzuieşte neîncetat să ajungă din nouă stăpână: ei au nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Dumnezeu le ajută cu harul Său şi cu toiagul pedepsei Sale părinteşti, potrivit harului fiecăruia. Marelui Pavel i *s-a dat* - el o mărturiseşte - *îmbolditor trupului, îngerul satanei, ca să îl bată peste obraz, ca să nu* se *înalţe* (II Cor. 12, 7) din pricina preaînaltei sporiri duhovniceşti, din pricina mulţimii descoperirilor dumnezeieşti pe care le primise, din pricina mulţimii darurilor duhovniceşti pe care le avea, din pricina mulţimii minunilor pe care le făcuse. Firea noastră este atât de vătămată de otrava păcatului că până şi belşugul harului dumnezeiesc din om îi poate sluji omului drept pricină de trufie şi pierzanie. Nu cinstiri, nu slavă, nu ascultare fără cârtire l-au întâmpinat pe Pavel atunci când propovăduia lumii pe Hristos, dovedind adevărul propovăduirii prin semne: îngerul satanei îi pregătea peste tot curse, împotrivire, defăimare, prigoană, necazuri, moarte. Cunoscând că toate acestea i se întâmplau cu îngăduinţa lui Dumnezeu, Pavel strigă: *Binevoiesc întru neputinţe, întru defăimări, în nevoi, în prigoane, întru strâmtorări pentru Hristos* (II Cor. 12, 10). Pavel găsea că este neapărată nevoie să îşi chinuie trupul, ca nu cumva, dându-i frâu liber, să scoată capul patimile trupeşti: ochiul dumnezeieştii Pronii vedea că e nevoie ca sufletul lui Pavel să fie apărat de trufie prin necazuri. Chiar firea omenească în stare de curăţie are ceva trufaş, bagă de seamă Preacuviosul Macarie cel Mare[102]. Iată pricina pentru care robii lui Dumnezeu se supun de bunăvoie lipsurilor şi necazurilor şi, totodată, sunt supuşi unor felurite necazuri şi ispite cu îngăduinţa purtării de grijă dumnezeieşti, care ajută prin necazuri nevoinţelor robilor lui Dumnezeu, care păzeşte prin necazuri nevoinţa lor de stricăciunea păcatului. Calea vieţii pământeşti a fost pentru toţi sfinţii cale foarte ostenicioasă, spinoasă, plină de lipsuri, împresurată de necazuri fără număr. *Unii* dintre ei, spune Apostolul, *au fost omorâţi... iar alţii prin batjocuri şi bătăi au primit ispitire, încă şi prin legături şi prin temniţe; au fost ucişi cu pietre, tăiaţi cu ferăstrăul, ispitiţi au fost, cu ucidere de sabie au murit; în cojoace au umblat şi în piei de capre, lipsiţi fiind, necăjiţi, de rău supăraţi - ei, de care lumea nu era vrednică -, în pustii rătăcind şi în munţi şi în peşteri şi în crăpăturile pământului* (Evr. 11, 35-38). Sfântul Simeon Metafrast bagă de seamă în Viaţa Marelui Mucenic Eustatie: „Nu place lui Dumnezeu ca robii Lui, cărora El le-a gătit în ceruri veşnică, neschimbătoare cinste şi slavă, să petreacă cinstiţi şi proslăviţi cu cinstire deşartă şi vremelnică în această lume stricată şi nestatornică”[103]. De ce? Fiindcă nu este om care să poată trăi pe culmea măririi şi bunăstării pământeşti fără a rămâne nevătămat. Chiar de ar fi cineva de o seamă cu îngerii la curăţie, şi acela se va clătina. În noi, în sufletele noastre, este sădită de cădere putinţa noastră de a ne schimba[104]. Nu putem să nu ne potrivim cu aşezarea duhului nostru împrejurărilor în care ne aflăm şi situaţiei noastre materiale. *Lipitu-s-a de pământ sufletul meu!* (Ps. 118, 25; cf. Ps. 137, 7) - se mărturiseşte Prorocul lui Dumnezeu în numele fiecărui om căzut: mă ridică de la pământ, mă rupe de el, mă aduce întru mântuire *dreapta Ta,* Cuvântul Tău cel atotsfânt şi Pronia Ta cea atotsfântă, amestecând cu necazuri bunăstarea vremelnică şi mângâindu-mă totodată cu mângâiere harică, duhovnicească, ce insuflă năzuinţă către cer în inima mea. Fără acest ajutor al lui Dumnezeu, nefericita mea înclinare, căreia nu mă pot împotrivi cu propriile mijloace, m-ar fi făcut să mă leg cu mintea şi cu inima numai şi numai de materie şi să mă amăgesc în chip cumplit şi pierzător pe mine însumi, uitând de veşnicie, de bunătăţile cele gătite mie în ea, să le pierd fără putinţă de întoarcere.

Adevăraţii slujitori ai lui Dumnezeu au primit cu supunere faţă de Dumnezeu, cu recunoştinţă, cu slavoslovire a lui Dumnezeu, necazurile a căror venire asupra lor a fost îngăduită de Pronia lui Dumnezeu. Ei *au binevoit,* cum spune Sfântul Apostol Pavel, întru

[102] Preacuviosul Macarie cel Mare, *Omilia 7*, cap. 4.
[103] *Vieţile Sfinţilor,* 20 septembrie.
[104] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 1*.

necazurile lor; le-au găsit folositoare, neapărat trebuincioase pentru ei; au recunoscut că Dumnezeu pe bună dreptate şi în chip binefăcător a îngăduit ca necazurile să vină asupra lor. Ei au unit năzuinţa voii lor cu lucrarea voii lui Dumnezeu: cu adevărat au binevoit întru pedepsele şi învăţăturile de minte trimise lor de Dumnezeu.

Dintr-o astfel de aşezare a inimii, dintr-un asemenea fel de a gândi priveau sfinţii necazurile care se abăteau asupra lor. Mângâierea şi bucuria duhovnicească, înnoirea sufletului prin simţămintele veacului viitor au fost în ei urmare a aşezării sufleteşti insuflate de smerita cugetare. Ce vom spune noi, păcătoşii, despre necazurile care ni se întâmplă? În primul rând, care-i pricina lor începătoare? Pricina începătoare a necazurilor omeneşti este, cum am văzut, păcatul - şi foarte bine face fiece păcătos atunci când, atins fiind de necazuri, îşi întoarce fără întârziere privirile către păcatele sale, le recunoaşte, le învinovăţeşte, se învinovăţeşte pe sine pentru ele, recunoaşte că necazul este dreapta pedeapsă de la Dumnezeu. Mai este şi o altă pricină a necazurilor: milostivirea lui Dumnezeu faţă de omenirea neputincioasă, îngăduind necazurilor să vină asupra păcătoşilor, Dumnezeu le dă imbold să îşi vină în fire, să se oprească din neînfrânata lor pornire, să îşi amintească de veşnicie, de legăturile lor cu ea, să îşi amintească de Dumnezeu, de îndatoririle lor faţă de El. Necazurile îngăduite de Dumnezeu asupra păcătoşilor slujesc drept semn al faptului că aceşti păcătoşi n-au fost încă uitaţi, nu au fost încă lepădaţi de Dumnezeu, că Dumnezeu vede în ei putinţa de a se pocăi, de a se îndrepta şi a se mântui.

Păcătoşi pedepsiţi de Dumnezeu, prindeţi curaj! *Că pe cine iubeşte Domnul, ceartă, şi bate pe tot fiul pe care îl primeşte* (Evr. 12, 6). Aceasta ne-o vesteşte Sfânta Scriptură înţelepţindu-ne, mângâindu-ne, întărindu-ne. *Primiţi pedeapsa, ca nu cândva să Se mânie Domnul şi să pieriţi din calea cea dreaptă* (Ps. 2, 12): primiţi pedeapsa cu conştiinţa faptului că sunteţi vrednici de pedeapsă; primiţi pedeapsa slavoslovind pentru ea pe Dumnezeu, Cel Drept Judecător şi totodată Milostiv în dreapta Sa judecată; primiţi pedeapsa cercetând fără patimă viaţa voastră trecută, mărturisindu-vă greşelile, spălându-le cu lacrimi de pocăinţă, îndreptându-vă purtarea. Aceasta are deseori puţină nevoie de îndreptare pe dinafară, însă foarte multă nevoie de îndreptarea tainică: de îndreptarea felului de a gândi, a imboldurilor, a planurilor. V-aţi abătut de la calea dreaptă prin păcatele voastre: nu o pierdeţi de tot prin cârtire, prin dezvinovăţirea înaintea voastră înşivă şi înaintea oamenilor, care se împotriveşte conştiinţei, prin deznădejde, prin hulă împotriva lui Dumnezeu. Nu prefaceţi mijlocul ajutător care vă este dat în vederea întoarcerii voastre pe calea cucerniciei, mijlocul întrebuinţat de Domnul însuşi, în mijloc de a vă arunca de tot în netocmire, în mijloc de pierzanie. Altminteri, *Se va mânia* pe voi Domnul. El va întoarce faţa Sa de la voi ca de la nişte străini: nu vă va trimite necazuri, ca unor uitaţi şi lepădaţi (Evr. 12, 8); vă va îngădui să vă irosiţi viaţa pământească după poftele inimii voastre iubitoare de păcat şi va porunci morţii să vă secere fără veste, ca pe nişte neghine ce s-au făcut de sloboda lor voie şi alegere hrană pentru focul gheenei.

Cei care rabdă în chipul cuvenit ispitele, a căror venire asupra lor este îngăduită de Dumnezeu, se apropie de Dumnezeu, dobândesc îndrăznire către El, devin ai Lui, precum dă mărturie Apostolul: *De veţi suferi certarea, ca unor fii Se va afla vouă Dumnezeu* (Evr. 12, 7). Dumnezeu umple de bunătăţi duhovniceşti pe cel ce rabdă necazul întru smerenia duhului, ia aminte la rugăciunea lui umilită, adeseori abate biciul şi toiagul pedepsei, dacă acesta nu e de trebuinţă pentru o mai mare sporire duhovnicească. Aşa s-a întâmplat cu slăbănogul tămăduit, care de treizeci şi opt de ani zăcea în pridvorul lui Solomon în mijlocul unei mulţimi de alţi bolnavi, care aşteptau, asemeni slăbănogului, vindecătoarea tulburare a apei de către mâna îngerului. La ce pătimire erau siliţi de către boală şi sărăcie! Este lucru învederat: cei loviţi de boală nu aveau alte mijloace de a se vindeca şi, ca atare, se hotărâseră să aştepte vreme îndelungată minunea care se săvârşea o dată în an, dând vindecare adevărată şi deplină de orice boală, însă unui singur bolnav. Boala slăbănogului a fost o pedeapsă pentru păcate, precum se vede limpede din povaţa dată de către Domnul celui tămăduit: *Iată că te-ai făcut sănătos: de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău.*

Domnul, Care i-a dat poruncă slăbănogului vindecat să nu mai cadă iarăşi în păcatele pentru care fusese pedepsit cu boală, i-a dat aceeaşi poruncă şi păcătoasei căreia îi iertase păcatele.

Mergi, i-a grăit Mântuitorul lumii celei osândite de „drepţii” pământeşti să fie bătută cu pietre, şi *de acum să nu mai păcătuieşti* (Ioan 8, 11). Vindecarea sufletului şi vindecarea trupului sunt date de Milostivul Dumnezeu cu o condiţie, care este întotdeauna aceeaşi. Păcatul femeii era păcat de moarte; este limpede că şi păcatul slăbănogului intra între păcatele de moarte. Tocmai aceste păcate atrag în cea mai mare măsură pedeapsa lui Dumnezeu! Cel cufundat şi împotmolit în adâncul păcatelor de moarte are nevoie de un deosebit ajutor al lui Dumnezeu - şi acest ajutor se arată în chip vădit prin pedeapsă, în chip tainic prin chemarea la pocăinţă. Omul este chemat la pocăinţă fie prin boala trimisă asupra lui, precum s-a întâmplat cu slăbănogul, fie prin prigoana pe care Dumnezeu a îngăduit oamenilor să o dezlănţuie asupra lui, precum s-a întâmplat cu David, fie în vreun alt fel. Sub orice chip s-ar arăta pedeapsa lui Dumnezeu, trebuie s-o primim cu smerenie şi să tindem fără întârziere spre împlinirea acelui scop dumnezeiesc cu care e trimisă ea: să ne grăbim a folosi doctoria pocăinţei, punând în sufletul nostru legământul înfrânării de la acel păcat pentru care ne pedepseşte mâna Domnului. El ne este arătat fără greş de conştiinţa noastră. Iertarea păcatului şi izbăvirea de necazul prin care suntem pedepsiţi pentru păcat ne sunt dăruite de Dumnezeu doar cu condiţia părăsirii păcatului, care este pierzător pentru noi şi urât înaintea lui Dumnezeu.

Întoarcerea către păcatul ce a atras asupra noastră mânia lui Dumnezeu, apoi a fost tămăduit şi iertat de Dumnezeu, slujeşte drept pricină a celor mai mari nenorociri - a unor nenorociri cu precădere veşnice, de dincolo de mormânt. Treizeci şi opt de ani s-a chinuit slăbănogul, bolind, pentru păcatul său. O pedeapsă însemnată - însă Domnul vesteşte o pedeapsă şi mai mare pentru întoarcerea la păcat. Ce pedeapsă este mai grea decât o boală care îl ţine pe cel bolnav ţintuit la pat, împresurat de toate lipsurile, întreaga lui viaţă? Nimic altceva decât chinul veşnic în iad, care-i aşteaptă pe toţi păcătoşii care nu se îndreaptă şi nu se pocăiesc. Amin.

Despre închinarea în duh şi adevăr

Predică în Duminica Samarinencei

Închinătorii cei adevăraţi se vor închina Tatălui în Duh şi Adevăr: că Tatăl acest fel caută să fie cei ce se închină Lui (Ioan 4, 23).

Iubiţi fraţi! Am auzit acum în Evanghelie că adevăraţii slujitori ai Dumnezeului Celui adevărat se închină Lui în Duh şi Adevăr; că Dumnezeu *caută,* adică doreşte să aibă asemenea închinători. Dacă Dumnezeu doreşte să aibă asemenea închinători, înseamnă, bineînţeles, că El primeşte numai asemenea închinători şi slujitori, că numai asemenea închinători şi slujitori îi plac. Învăţătura aceasta ne-a vestit-o însuşi Fiul lui Dumnezeu. Să credem învăţăturii lui Hristos! Să primim cu toată dragostea atotsfânta învăţătură a lui Hristos! Iar pentru a urma Lui în amănunţime, să cercetăm ce înseamnă a te închina lui Dumnezeu Tatăl cu Duhul şi cu Adevărul.

Adevărul este Domnul nostru Iisus Hristos, precum a dat El mărturie despre Sine: *Eu sunt calea şi adevărul şi viaţa* (Ioan 14, 6). Adevărul este Cuvântul lui Dumnezeu: *Cuvântul Tău este adevărul* (Ioan 17, 17). Acest Cuvânt era mai înainte de veci în Dumnezeu, a fost rostit de Dumnezeu şi către Dumnezeu; acest Cuvânt este Dumnezeu: acest Cuvânt este Făcătorul tuturor, văzutelor şi nevăzutelor (Ioan l, l, 3; Col. l, 16). Acest *Cuvânt trup S-a făcut şi S-a sălăşluit întru noi, şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr* (Ioan l, 14). *Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată,* ci Cuvântul lui Dumnezeu, *Fiul Cel unul-născut, Care este în sânul Tatălui, Acela a mărturisit* (Ioan l, 18).

Fiul lui Dumnezeu, Cuvântul lui Dumnezeu, L-a mărturisit înaintea oamenilor, L-a arătat pe deplin oamenilor pe Dumnezeu: Fiul lui Dumnezeu le-a arătat oamenilor adevărul la care ei singuri nu puteau ajunge, mărturisind şi întărind în chip de netăgăduit adevărul prin preaîmbelşugata dare a harului dumnezeiesc. *Din plinătatea Lui noi toţi am luat, şi har peste har: că Legea prin Moise s-a dat, iar harul şi adevărul prin Iisus Hristos s-au făcut* (Ioan l, 16-17). Asta înseamnă: Iisus Hristos nu a adus vreo înţelegere mai mult sau mai puţin amănunţită şi limpede a harului şi adevărului, ci însuşi harul, însuşi adevărul au fost date oamenilor, sădite în oameni fiinţial. Am fost făcuţi părtaşi dumnezeieştii firi (II Petru l, 4).

Adevărul are Duhul său propriu. Acest Duh este numit Duhul Adevărului (Ioan 15, 26 şi 16, 13). El este Duhul, Care de la Tatăl purcede (Ioan 15, 26). El este Duhul Sfânt al lui Dumnezeu (Ioan 14, 26). El este Duhul Fiului (Galateni 4, 6), întrucât alcătuieşte împreună cu Tatăl şi cu Fiul o singură şi nedespărţită Fiinţă dumnezeiască. Primirea Adevărului este totodată şi primire a Sfântului Duh: fiindcă Adevărul Cel atotsfânt vesteşte despre Sine că El va trimite pe Sfântul Duh de la Tatăl ucenicilor Săi. Este firesc ca Sfântul Duh al Adevărului să adăsteze acolo unde lucrează Sfântul Adevăr şi să pecetluiască lucrările lui. Deopotrivă, unde lucrează Sfântul Duh se află arătarea preaîmbelşugată a Adevărului, precum şi Domnul le-a grăit ucenicilor Săi: *Iar când va veni Acela, Duhul adevărului, vă va povăţui pe voi la tot adevărul* (Ioan 16, 13). Înfăţişând minunata legătură dintre Cuvântul dumnezeiesc şi Duhul Cel dumnezeiesc, Domnul a zis despre Duhul: *Acela pe Mine Mă va slăvi, că dintr-al Meu va lua şi va vesti vouă. Toate câte are Tatăl, ale Mele sunt* (Ioan 16, 14-15). Duhul vesteşte şi arată oamenilor pe Fiul Cel de o fiinţă cu El - Duhul, Care este atras de oameni prin credinţa acestora în Fiul Cel de o fiinţă cu Duhul. Pe adevăratul creştin, Sfântul Duh îl zideşte duhovniceşte şi îl schimbă la faţă întru sălaş al lui Dumnezeu (Efeseni 2, 22); El zugrăveşte şi sălăşluieşte pe Hristos în omul cel lăuntric (Efeseni 3, 16-17). El aduce oamenilor înfierea de către Dumnezeu, făcându-i asemănători cu Hristos, sălăşluind în ei însuşirile lui Hristos (Ioan 14, 6). Oamenii înfiaţi de Dumnezeu se roagă Lui ca unui Tată, fiindcă Duhul Sfânt mărturiseşte, în chip cu totul învederat şi simţit, duhului omului înnoit de El (Romani 8, 16) despre unirea acestui om cu Dumnezeu, despre înfierea lui de către Dumnezeu. *Întrucât sunteţi fii,* spune Apostolul, *a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre, care strigă: Avva Părinte!* (Galateni 4, 6). Acest fel de închinători sunt recunoscuţi drept adevăraţi închinători ai lui Dumnezeu! Pe închinătorii de acest fel, care se închină lui Dumnezeu în Duh şi Adevăr, îi caută şi îi primeşte Dumnezeu. În afara adevăratului creştinism nu este nici cunoştinţă de Dumnezeu, nici slujire lui Dumnezeu.

Nimeni nu vine la Tatăl, fără numai prin Mine (Ioan 14, 6), a grăit Domnul. Pentru cel care nu crede în Domnul Iisus Hristos nu este Dumnezeu: Tot *cel ce tăgăduieşte pe Fiul, nici pe Tatăl nu-L are* (I Ioan 2, 23), *cel ce nu crede în Fiul nu va vedea viaţă, ci mânia lui Dumnezeu va rămâne peste el* (Ioan 3, 36). Nu este cu putinţă să ne apropiem de Dumnezeu, nu este cu putinţă să intrăm în vreo împărtăşire cu Dumnezeu altfel decât prin mijlocirea Domnului nostru Iisus Hristos, singurul mijlocitor, singurul mijloc de împărtăşire între Dumnezeu şi oameni! Nu este adevărată cunoaştere a Domnului Iisus Hristos fără mijlocirea Sfântului Duh! *Nimeni nu poate numi pe Domnul Iisus,* a zis Apostolul, *fără numai întru Duhul Sfânt* (I Cor. 12, 3). *De n-are cineva Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui* (Romani 8, 9). În afara creştinismului nu e virtute vrednică de Cer! „Binele”, a zis Preacuviosul Marcu Ascetul, „nu poate fi nici crezut, nici lucrat, fără numai în Hristos Iisus şi în Sfântul Duh”[105] Nevrednice sunt de Dumnezeu faptele bune cele după firea omenească, ce vin din firea noastră căzută, în care binele este amestecat cu răul, în care binele în cea mai mare parte deabia se bagă de seamă din pricina mulţimii răului. Firea căzută este în stare cu precădere de rău, precum a dat mărturie Dumnezeu însuşi: *Se pleacă cugetul omului cu osârdie spre cele rele din tinereţile lui* (Fac. 8, 21). *Voi, răi fiind, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri* (Luca 11,

[105] Preacuviosul Marcu Ascetul, „*Despre legea duhovnicească*”, cap. 2, *Dobrotoliubie,* I. Vezi *Filocalia*, vol. 1, ed. cit.

13). Atâta preț are în fața Evangheliei şi a lui Dumnezeu bunătatea firească a omului şi faptele ce izvorăsc din ea! În deşert proslăveşte firea căzută faptele sale bune mari şi răsunătoare! Această laudă de sine este mărturie a unei orbiri înfricoşătoare! Această laudă de sine este dare în vileag fără voie a însuşirilor răsunătoarelor fapte bune omeneşti, insuflate şi hrănite de slava deşartă. Răul miros al trufiei, pe care îl răspândesc aceste morminte văruite, este urât de Domnul: Lui îi este pe plac tămâia smereniei.

Din această pricină, Domnul a poruncit lepădarea de firea căzută omenirii căzute şi oarbe, care nu îşi dă seama de amara sa cădere, ci, dimpotrivă, vede în ea un triumf măreț, care caută să sporească acest triumf. Pentru mântuire este neapărat trebuincioasă lepădarea de păcat! Însă, păcatul ni s-a împropriat până într-atât că ne-a intrat în fire, în însuşi sufletul nostru. Pentru lepădarea de păcat s-a făcut neapărat trebuincioasă lepădarea de firea căzută, lepădarea de suflet (Matei 10, 39), lepădarea nu numai de faptele rele cele văzute, ci şi de faptele bune, multcinstite şi proslăvite de către lume, ale omului celui vechi; este neapărată nevoie să ne schimbăm felul de a gândi cu mintea lui Hristos, iar lucrarea după imboldul simțurilor şi după îndreptarul cugetării trupeşti s-o înlocuim cu plinirea plină de osârdie a poruncilor lui Hristos. *De veți rămâne în cuvântul Meu,* a zis Domnul, *cu adevărat ucenici ai Mei sunteți; şi veți cunoaşte adevărul, şi adevărul vă va slobozi pe voi* (Ioan 8, 31-32). Minunate şi adânci cuvinte! Învățătura pe care o desprindem din ele în chip nemijlocit este că păcatul îl ține pe om în robia sa numai şi numai prin mijlocirea vederilor rătăcite şi mincinoase. Este deopotrivă de limpede faptul că pierzătoarea rătăcire a acestor vederi stă tocmai în recunoaşterea drept bine a ceea ce nu este de fapt bine şi în nerecunoaşterea drept rău a ceea ce este de fapt rău ucigător.

Cel ce este de la Dumnezeu, graiurile lui Dumnezeu ascultă (Ioan 8, 47), a grăit Domnul. Fraților! Să ne smerim înaintea Domnului Dumnezeului nostru! Să arătăm - aşa cum n-au făcut-o iudeii împietriți, care au lepădat pe Domnul şi, totodată, învățătura Lui - supunere față de Domnul, plecându-ne atotsfintei şi mântuitoarei Lui învățături! Să lepădăm felul de a gândi pe care ni-l aduc firea căzută şi lumea vrăjmaşă lui Dumnezeu! Să ne însuşim felul de a gândi cu care ne îmbie Domnul în Sfânta Sa Evanghelie! Să urmăm Adevărului, şi vom moşteni Adevărul. Adevărul slobozeşte mintea omenească din lanțurile nevăzute ale rătăcirii, în care l-a ferecat păcatul. Şi nu numai atât: atotputernicul Adevăr, aducând libertate duhovnicească minții, o scoate - după ce a înnoit-o şi înviat-o cu viață de Sus - pe calea poruncilor lui Hristos, şi *calea nedreptății se depărtează de la ea* (Ps. 118, 29). Sufletul înviat de Adevăr cântă împreună cu Prorocul cel de Dumnezeu insuflat: *Pe calea poruncilor Tale am alergat, când ai desfătat inima mea. Lege pune mie, Doamne, în calea îndreptărilor Tale, şi o voi căuta pe dânsa totdeauna, înțelepțeşte-mă şi voi căuta legea Ta, şi o voi păzi pe ea cu toată inima mea* (Ps. 118, 32-34). Un asemenea suflet se face negreşit părtaş al Sfântului Duh, Care nu poate să nu adaste acolo unde adastă şi stăpâneşte Adevărul dumnezeiesc, Care în sfatul Său cel de taină cu Atotsfântul Adevăr vesteşte despre Sine astfel: *Părtaş sunt Eu tuturor celor ce se tem de Tine* (Ps. 118, 63)[106].

Atâta vreme cât rămâne în firea sa căzută, omul rămâne cufundat în bezna celei mai adânci neştiințe: el nu ştie cum trebuie să se roage şi nu ştie pentru ce trebuie să se roage (Romani 8, 26), nu e în stare să slujească lui Dumnezeu. Numai credința în Hristos aduce cunoaşterea adevărului; credința, vădită prin plinirea poruncilor lui Hristos, atrage în inima credinciosului harul Sfântului Duh, precum a zis Prorocul cel de Dumnezeu insuflat: *Gura mea am deschis şi am tras Duh, că de poruncile Tale am dorit* (Ps. 118, 131). Numai adevăratul creştin, creştinul cu credința şi cu faptele, poate fi adevărat închinător al lui Dumnezeu, care se închină şi slujeşte lui Dumnezeu, ca unui Tată, în Duh şi Adevăr. Amin.

[106] Potrivit tâlcuirii Preacuviosului Pimen cel Mare, tâlcuire care se află în *Patericul Egiptean.*

Despre părerea de sine şi smerita cugetare

Predică în Duminica Orbului

Iubiţi fraţi! După vindecarea orbului, despre care am auzit astăzi în Sfânta Evanghelie, Domnul nostru Iisus Hristos a zis: *Spre judecată am venit Eu în lumea aceasta, ca cei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să fie orbi* (In. 9, 39). Nişte trufaşi înţelepţi şi drepţi ai acestei lumi, cum erau fariseii iudei, nu puteau să asculte netulburaţi aceste cuvinte ale Domnului. Iubirea lor de sine şi înalta părere pe care o aveau despre ei înşişi s-au socotit jignite. La cuvintele Domnului ei au răspuns printr-o întrebare în care se făceau vădite în acelaşi timp şi nemulţumire, şi părere de sine, şi zeflemea, şi ură către Domnul, toate unite cu dispreţ faţă de El. *Au doar şi noi suntem orbi?* - au zis ei. Prin răspunsul Său la întrebarea fariseilor, Domnul a zugrăvit starea lor sufletească, ce fusese pricina începătoare a întrebării. *De aţi fi fost orbi,* le-a grăit El, *n-aţi avea păcat. Voi, însă, ziceţi: vedem; pentru aceasta, păcatul vostru rămâne* (Ioan 9, 40-41).

Ce înfricoşătoare boală sufletească este părerea de sine! În treburile omeneşti, ea îl lipseşte pe cel mândru de ajutorul şi sfatul aproapelui, iar în lucrarea lui Dumnezeu, în lucrarea mântuirii, ea i-a lipsit şi îi lipseşte pe trufaşii farisei de cea mai preţioasă comoară, de darul lui Dumnezeu adus din cer de Fiul lui Dumnezeu: i-a lipsit şi îi lipseşte de dumnezeiasca Descoperire şi de cea mai apropiată împărtăşire cu Dumnezeu, care este unită cu primirea acestei Descoperiri.

Fariseii se socoteau pe sine văzători, adică stăpâni în treapta cea mai înaltă şi pe deplin îndestulătoare ai adevăratei cunoştinţe de Dumnezeu, care nu au nevoie de nici o altă sporire şi învăţătură - şi pe acest temei au lepădat învăţătura despre Dumnezeu, pe care o predanisea chiar Dumnezeu în chip nemijlocit.

Virtutea potrivnică trufiei şi felului aparte în care aceasta se arată în duhul omenesc - părerea de sine - este smerenia. Precum trufia este prin excelenţă boală a duhului nostru, păcat al minţii, aşa şi smerenia este starea cea bună şi fericită a duhului, este prin excelenţă virtute a minţii. Din această pricină, ea este foarte des numită în Sfânta Scriptură şi în scrierile Sfinţilor Părinţi „smerită cugetare". Ce e smerita cugetare? Smerita cugetare este vederea nerătăcită a omului asupra omenirii: prin urmare, ea este vederea nerătăcită a omului asupra sa. Lucrarea nemijlocită a smereniei, altfel spus a smeritei cugetări, stă în aceea ca vederea nerătăcită a omului asupra omenirii şi asupra sa să-l împace pe om cu sine, cu societatea omenească, cu patimile, neajunsurile, abuzurile acesteia, cu împrejurările particulare şi obşteşti - să îl împace cu pământul şi cu cerul. Virtutea aceasta şi-a primit numele de „smerenie" (s**mir**enie) de la pacea (**mir**) lăuntrică a inimii pe care o naşte. Când avem în vedere doar starea de linişte, de bucurie, de fericire pe care o pricinuieşte în noi, o numim „smerenie"; iar când vrem ca împreună cu starea să arătăm, totodată, şi izvorul acestei stări, vorbim de „smerita cugetare".

Să nu credeţi, iubiţi fraţi, că definiţia pe care am dat-o, în care se spune că smerita cugetare este felul nerătăcit de a gândi al omului cu privire la omenire îndeobşte şi la sine însuşi în particular, ar fi o definiţie dată după bunul meu plac. Această definiţie a smereniei şi a smeritei cugetări a fost dată de însuşi Domnul. El a zis: *De veţi cunoaşte adevărul, adevărul vă va slobozi pe voi* (Ioan 8, 31-32). Dar ce este libertatea duhovnicească pe care o dă Adevărul, dacă nu sfânta pace harică a sufletului, dacă nu sfânta smerenie, dacă nu sfânta smerită cugetare evanghelică? Adevărul dumnezeiesc este Domnul nostru Iisus Hristos (Ioan 14, 6). El a vestit: *învăţaţi-vă de la Mine,* de la Adevărul dumnezeiesc, *că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). Smerita cugetare este acel fel de a gândi al omului despre sine şi despre omenire pe care l-a insuflat şi îl insuflă Adevărul

dumnezeiesc[107]. Părerea de sine este amăgire de sine amară şi pierzătoare, e înşelare ucigaşă, cu care se înşală pe sine omenirea orbită şi cu care o înşală pe aceasta dracii.

Mincinoase sunt vederile şi temeiurile mândriei omeneşti, părerii de sine omeneşti. Cel mândru vede în sine însuşi o fiinţă de sine stătătoare, nu o zidire a lui Dumnezeu; viaţa pământească i se înfăţişează ca ceva fără de sfârşit, iar moartea şi veşnicia ca şi cum nici n-ar fi. Pronia lui Dumnezeu nici nu există pentru el: el recunoaşte drept cârmuitoare a lumii numai raţiunea omenească. Toate gândurile lui se târăsc pe pământ; viaţa lui este adusă pe de-a-ntregul jertfă pământului, pe care el ar vrea să statornicească o necurmată desfătare de păcat. Şi tocmai spre acest ţel nebunesc şi cu neputinţă de împlinit năzuiesc din răsputeri fariseul şi saducheul orb.

Dimpotrivă, aducerea-aminte de moarte îl însoţeşte pe smeritul cugetător în calea vieţii pământeşti, îl învaţă să lucreze pe pământ pentru veşnicie - şi, ceea ce este minunat, însufleţeşte faptele lui cu duh deosebit de binefăcător. Smeritul cugetător lucrează pentru virtute, nu pentru aţâţarea patimilor şi nu pentru mulţumirea patimilor: prin urmare, faptele lui nu au cum să nu fie binefăcătoare pentru societatea omenească. Smeritul cugetător se vede ca pe un nimicnic firicel de praf în faţa uriaşei mărimi a lumii zidite, între vremurile, neamurile (generaţiile) şi întâmplările omeneşti trecute şi viitoare. Mintea şi inima smeritului cugetător sunt în stare să primească dumnezeiasca învăţătură creştinească şi să sporească fără încetare în virtuţile creştineşti; mintea şi inima smeritului cugetător văd şi simt căderea firii omeneşti şi, ca atare, sunt în stare să-L recunoască şi să-L primească pe Răscumpărătorul.

Smerita cugetare nu vede vreun lucru de preţ în firea căzută omenească: ea vede în omenire o minunată zidire a lui Dumnezeu, dar vede, totodată, şi păcatul ce a pătruns în toată fiinţa omului, care a otrăvit această fiinţă; smerita cugetare, recunoscând măreţia zidirii lui Dumnezeu, recunoaşte totodată şi urâţenia zidirii schimonosite de păcat; ea se tânguie necontenit pentru această nenorocire. Ea priveşte pământul ca pe tărâmul surghiunului său, năzuieşte să recapete prin pocăinţă Cerul, pe care l-a pierdut prin părerea de sine. Însă, mândria şi părerea de sine, care au mijlocit omenirii căderea şi pierzarea, nu văd şi nu recunosc căderea în firea omenească: ele văd în aceasta numai lucruri de preţ, numai calităţi şi însuşiri alese; ele socot chiar şi bolile sufleteşti, chiar şi patimile drept lucruri de cinste. Aceste vederi asupra omenirii fac gândul la Răscumpărătorul cu totul străin şi de prisos. Vederea celor mândri este o înfricoşătoare orbire, iar nevederea celor smeriţi este putinţa de a vedea Adevărul. Tocmai despre asta vorbeşte Domnul când spune: *Spre judecată am venit Eu în lumea aceasta, ca cei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să fie orbi.* Cei smeriţi L-au primit pe Domnul, şi au fost luminaţi de Lumina dumnezeiască; cei mândri, mulţumiţi de sine, L-au lepădat, şi s-au întunecat şi mai mult prin lepădarea şi hulirea lui Dumnezeu.

Puternic luminează câteodată stelele pe cerul curat al nopţii, întrecându-se în a da strălucire îmbelşugată; însă, când se arată soarele, stelele pier - pier ca şi cum nu ar mai fi, cu toate că de fapt ele rămân în locurile lor. Şi virtuţile omeneşti, atunci când sunt puse faţă în faţă între ele, au o anumită lumină: însă, când se arată binele dumnezeiesc, ele se fac nevăzute înaintea Luminii Dumnezeirii. Apostolul, vorbind despre virtuţile patriarhului Avraam, a zis că Avraam *are laudă, dar nu la Dumnezeu;* iar în privinţa lui Dumnezeu, că *a crezut Avraam lui Dumnezeu, şi i s-a socotit credinţa întru dreptate* (Romani 4, 2-3). Aşa se cuvenea să facă şi fariseii, care se lăudau că se trag după trup din Avraam, dar după duh se înstrăinaseră de el. Împotriva felului de a lucra al lui Avraam, ei au vrut să-şi păstreze părutele însuşiri de preţ ale omului celui vechi, şi prin aceasta s-au făcut neînstare să se cunoască pe sine şi să îl cunoască pe Dumnezeu; ei au auzit înfricoşătoarea osândă a Domnului: *De aţi fi fost orbi, n-aţi avea păcat. Voi, însă,* orbi fiind, *ziceţi: vedem; pentru aceasta, păcatul vostru rămâne.* „Vi l-aţi însuşit şi l-aţi întipărit hotărâtor în voi înşivă prin părerea de sine”.

Sfântul Apostol Pavel a fost în tinereţea sa ucenic al fariseilor; el însă n-a urmat împietririi şi părerii lor de sine. El a fost, precum istoriseşte singur despre sine pentru zidirea

[107] „Gura smeritului cugetător grăieşte adevărul”, a spus Preacuviosul Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească,* cap. 9. Vezi *Filocalia*, vol. 1, ed. cit.

noastră, *evreu din evrei, după lege fariseu, după dreptatea cea din Lege fără de prihană. Ci cele ce îmi erau mie dobânzi,* spune el, *acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă, iar mai vârtos le şi socotesc toate pagubă a fi pentru covârşirea cunoştinţei lui Hristos Iisus, Domnului meu* (Fii. 3, 5-8).

Iubiţi fraţi! Să urmăm Sfântului Apostol Pavel şi celorlalţi sfinţi bineplăcuţi ai lui Dumnezeu: să ne apropiem de Dumnezeu după ce vom fi lepădat pe deplin pierzătoarea părere de sine prin mijlocirea smereniei. Prin mijlocirea smereniei să ne lipim de Dumnezeu; să atragem la sine prin mijlocirea smereniei luarea-aminte şi milostivirea Dumnezeului nostru, Care a zis: *Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit şi blând, care tremură de cuvintele Mele? (Is.* 66, 2). Prin vederea şi recunoaşterea păcatelor noastre ne vom înscrie în rândul păcătoşilor iubiţi de Dumnezeu; prin lepădarea părerii de sine ne vom scoate din rândul drepţilor mincinoşi - altminteri Se va lepăda de noi Dumnezeu, Care a zis: *N-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă* (Matei 9, 13). Inima noastră să fie zidită prin smerenie întru jertfelnic duhovnicesc închinat lui Dumnezeu[108], şi preotul Dumnezeului Preaînalt - mintea noastră - să-I înalţe Lui jertfe duhovniceşti, să înalţe jertfa străpungerii, jertfa pocăinţei, jertfa mărturisirii, jertfa rugăciunii, jertfa milei, umplând din plin fiecare jertfă cu smerita cugetare: că *inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Ps. 50, 19). Amin.

[108] Preacuviosul Pimen cel Mare spunea: „Doar într-un singur loc era îngăduit israilitenilor să aducă jertfe şi să facă dumnezeieştile slujbe de obşte, în înţelesul duhovnicesc, locul acesta e smerenia”. Vezi *Patericul Egiptean.*

Cuprins